

Muhamed S. Mujkić

**RUŠENJEM USTAVNOG PORETKA BiH
1992. GODINE
STVORENA JE PARADRŽAVA RS**

Brčko, 2013.

Izdavač:

Autor

Urednici:

Prof. Fehim Mujanović
Admir Posavljak, publicista

Korice

Srđan Blažević

Štampa

GAMA Brčko

Tiraž

300 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

342.28:341.322.5](497.6)"1992/1995"

94(497.6)"1992/1995"

MUJKIĆ, Muhamed

Rušenjem ustavnog poretka BiH 1992. godine

stvorena je paradržava RS / Muhamed S. Mujkić. -

Brčko : autor, 2013. - 264 str. ; 21 cm

Bilješka o autoru: str. 263. - Bibliografija i

bilješke uz tekst.

ISBN 978-9958-534-78-2

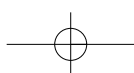
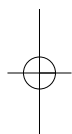
COBISS.BH-ID 20778758

Mr. sc. Muhamed S. Mujkić

**RUŠENJEM
USTAVNOG PORETKA BiH
1992. GODINE
STVORENA JE
PARADRŽAVA RS**

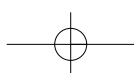
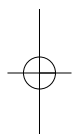
Sa primjerima o zločinima u Brčkom

Brčko, 2013.

“Strašno me ždere što ne mogu slobodno putovati po svijetu, ali nikad ne bih pao tako nisko da ogovaram svoju zemlju. To bi značilo da ogovaram samog sebe. Šta je ko od nas učinio da u ovoj zemlji bude bolje? Šta je ko od nas učinio da se u njoj može živjeti? Da bude zemlja u kojoj se osjećamo ko kod kuće?”

Milan Kundera

Sadržaj

Umjesto predgovora	11
I. O UZROCIMA, KARAKTERU I POSLJEDICAMA RATA U BOSNI I HERCEGOVINI	19
UVOD	21
1. Okupacijom, progonima, etničkim čišćenjem i genocidom stvorena je paradržava RS u BiH	26
2. Sudbina Bosne i Hercegovine rješavana je u Karađorđevu	31
3. I Tuđmanov projekt Herceg-Bosne zadesila je smrt	33
4. Srpski nacionalisti žele Deklaracijom da promijene uzroke i karakter rata u BiH	36
5. Deklaracijom je 9. januara 1992. proglašena paradržava Republika srpskog naroda u BiH	39
6. Strani historičari, filozofi, književnici, publicisti o karakteru rata u BiH	41
6.1. „I usmeno i pismeno sam naredio da se ide na Žepu i Srebrenicu“	42
6.2. Zločini i genocid bili su planirani i nadgledani (Roy Gutman)	46
6.3. Čitav projekt bosanskih Srba ovisio je od SRJ i JNA/VJ	47
6.4. Srbi su agresijom za nekoliko mjeseci okupirali 70% BiH	48
6.5. Velikosrpska tiha agresija i vojna okupacija BiH	50
6.6. Za Čosića i Kecmanovića rat još nije završen	52
7. Bosanskohercegovački naučnici o agresiji, okupaciji, genocidu i paradržavama u BiH	54
7.1. Istinom i činjenicama o agresiji i genocidu u Bosni i Hercegovini	54
7.2. Genocidni rat, a ne samo prosta agresija	56
7.3. „Entiteti odgovaraju životu zločinaca“	61
7.4. Udruženi zločinački poduhvat sistematski je pripreman unutar ukupnog srpstva	65

7.5. Formiranje paradržava u BiH eskalirala je masovne zločine i genocid	68
7.6. SDS nije prihvatao ideju države BiH	70
8. Naučna istraživanja konzorcija 300 znanstvenika o ratovima 1990-tih u Jugoslaviji	72
Umjesto zaključka	75
Na dočeku Karadžićevog najbližeg saradnika na Palama oživjele zablude o paradržavi RS	75

II. USTAVNE ODREDBE SRPSKE PARADRŽAVE NA PAPIRU – ZLOČINI I GENOCID NA DJELU

85

Uvod	89
1. Umjesto demokratske, uspostavljena je srpska vojno-policijska paradržava Srpska Republika BiH	91
2. Srpska policija hapsila, optuživala i sudila nesrpskim civilima	94
3. Udruženi zločinački poduhvat SDS-a, Srbije i S(F)RJ	98
4. Oružane formacije SDS-a u BiH	100
5. SDS je planirala 'oslobađanje' multietničkog i stvaranje srpskog Brčkog	104
6. Stvaranje srpske policije u projektovanoj paradržavi Srpskoj Republici BiH	105
7. Srpska teritorijalna odbrana – druga oružana formacija SDS BiH	111
7.1. Teritorijalna odbrana srpske opštine Brčko	114
7.2. Glavni strateški ciljevi srpske TO u Brčkom	118
8. Struktura vlasti u Srpskoj Republici BiH nakon proglašenja Ustava ove paradržave	120
9. Srbijanske vlasti i Državna bezbjednost SRJ formirali MUP i druge policijske strukture paradržave RS	124
10. Organizovanje srpske Stanice javne bezbjednosti i Stanice milicije u Brčkom	130
11. Ubistva i zatvaranja civila po nalogu/presudama srpske policije – primjer Brčkog	133
12. Svjedočenja srbijanskih i srpskih policajaca RS-a	138

12.1. Bivši inspektor Saveznog SUP-a Milorad Davidović svjedok Haškog suda u predmetu Radovanu Karadžiću	138
12.2. Iz svjedočenja Vojina Vučkovića	141
12.3. R. Karadžiću će se suditi i za zločin genocida 1992. u 7 bh. općina.	142
13. Milorad Dodik nastavljač Ćosićevog i Karadžićevog velikosrpskog projekta	144

III. VANSUDSKI PROCESI SRPSKE POLICIJE U BRČKOM 151

Uvod	153
1. "Otvorite vrata, mi smo srpska vojska!"	156
1.1. Isljeđivanje u brčanskom Garnizonu JNA	158
1.2. Svjedok sam zločina u logoru Fiskulturni dom u Brčkom	161
1.3. Srpska policija te tuži, sudi, zatvara u logor i ubija	163
1.4. Upoznao sam i pakao konclogora Luka	168
2. Najsvirepije isljeđivanje, mučenje, premlaćivanje i ubistvo u konclogoru Luka	171
3. Likvidacija Nazinog oca Muharema	179
4. Za sedam minuta izrekli su smrtnu presudu meni i mojim sinovima	184
5. Srpska policija u Brčkom ubijala je i Srbe	189
6. Zločin „srpskog Adolfa“ sniman kamerom	193
7. Ispovijest Mustafe sina Huseinovog o sudbini porodice Kršo	198

PRILOG 203

POKUŠAJ SRPSKIH NACIONALISTA DA IZJEDNAČE ZLOČINE U BUKVIKU I SREBRENICI 205

1. Stefan Karganović: „Prećutana srpska Srebrenica pored Brčkog“	205
2. Granatiranje Brčkog poredi se sa granatiranjem Sarajeva	208

3. Dr Ljubiša Simić piše knjige bez primjene elementarne naučne metodologije	211
I u drugoj knjizi Simić iznosi laži o ratu u Brčkom	213
4. Srpska "istina" o zločinima u Brčkom	215
5. „Brčko: normalizacija zločina – kultura nekažnjivosti“	217
6. Navodni muslimanski zločini nad Srbima u Drugom svjetskom ratu i ratu 1992.-1995.	219
7. "Zločini" u Boderištu i Lipovcu	221
8. Srpska osveta za vojni poraz u Boderištu	223
9. „Logori i etničko čišćenje na području opštine Brčko“	225
9.1. Etničko čišćenje Srba u brčanskim selima	225
9.2. „Logori za Srbe u brčanskoj opštini“	228
9.3. Na području MZ Bukvik formirana je vojna formacija srpske vojske i policije	230
9.4. Iz presuda nekim vojnim zarobljenicima VRS iz Bukvika	233
10. „Granatiranje grada Brčkog“	239
11. „Sumoran bilans normalizacije zločina“	242
12. „Logori na području opštine Brčko“	244
13. Zarobljenici Bukvika razmijenjeni za zarobljene Brčake	246
14. Šta autor dr Simić ciljano ne pominje u 'monografijama' Bukvika i Brčkog	248
Prilozi za monografije Bukvika i Brčkog	251
UKRATKO IZ ISTORIJE BUKVIKA	253
IZ HISTORIJE BRČKOG	256
Bogata prošlost	256
Poljoprivreda, trgovina, industrija, saobraćaj, ugostiteljstvo... ..	257
Značajni školski, vjerski, kulturni i drugi objekti	259
Stanovništvo	261
Bilješka o autoru	263

Umjesto predgovora

Bosno i Hercegovino naša domovino...

Volim te Bosno...

Bosnom behar probeharao...

Haj'mo Bosno, haj'mo Hercegovino

Zemljo moja, zemljo moja?...

Sa navedenim i drugim sloganima ljubavi prema svojoj domovini/zemlji Bosni i Hercegovini građani naše države su bodrili i slavili uspjehe naše fudbalske reprezentacije tokom kvalifikacija za Svjetsko fudbalsko prvenstvo 2014. godine u Brazilu. Ostat će zabilježeno da je naša fudbalska reprezentacija u 10 fudbalskih takmičarskih susreta ostvarila **osam pobjeda**, jedan neriješen rezultat i samo jedan poraz i cijeli ciklus kvalifikacija bila i ostala na prvom mjestu u svojoj kvalifikacionoj grupi.

Što su navijači širom naše zemlje najčešće pjevali i hrabрили naše reprezentativce pjesmom “Bosno i Hercegovino naša domovino” i poklicima “Volim te Bosno” (BiH). Po mom mišljenju svaki čovjek, kao čovjek i humano biće, ima dvije majke. Majku koja ga je rodila i domovinu/zemlju u kojoj se rodio. Obje majke se, kako se u našoj zemlji kaže, kod pravih ljudi vole najviše na svijetu. I mojoj majci Fadili, i njenoj majci Ajši, koje su rođene u Bosni i Hercegovini, njihova jedina domovina je bila BiH. Moja majka Fadila najviše na svijetu je voljela svoju majku Ajšu, svoj Rahić, gdje je rođena (1913.), svoje Brčko u kojem je nakon udaje za svog Saluha – Salku Mujkića, živjela i odgojila četvero djece, i svoju domovinu Bosnu i Hercegovinu. Tu svoju ljubav je ugradila, prenijela sa velikim bolom i žrtvom samohrane majke, i u nas, svoju djecu, koji takođe najviše na svijetu volimo i svoju (sada) rahmetli majku i svoju domovinu Bosnu i Hercegovinu.

Dakle, čovjek je u pravom smislu riječi čovjek ako voli svoju majku koja ga je rodila u svom i njegovom domu, odnosno domovini, koja mu je takođe majka i zemlja koja, baš kao i on i njegova majka, ima svoje ime. A ime naše domovine je oduvijek bilo Bosna odnosno od 1878. g. odlukom Berlinskog kongresa Bosna i Hercegovina. Tako je i danas, i tako će biti i ubuduće. Mjerilo ljudskosti, čojstva je upravo u tome koliko čovjek voli svoju majku i svoju domovinu, bez obzira na to kakvo je trenutno društveno ili državno

uređenje u zemlji koje je tokom historije doživjelo desetine promjena. Takve promjene nisu doživjele ni domovina ni zemlja BiH, jer one su bile jednostavno primorane da trpe sva minula državna ustrojstva i uređenja, pa i današnje – ali su svako od njih nadživjele, pa će nadživjeti i današnji dejtonski politički sistem i njegove tvorevine sačinjene po mjeri međunarodne zajednice koja nikada nije spoznala pravo biće naše zemlje. U našem narodu se kaže: “Izdrž’o je Mujo (simbol BiH) i gore”. Izdrž’o i pobijedio. Pobjedit će i ratnu i sadašnju generaciju nesposobnih političara, koji samo na riječima vole svoju državu, ali ne i domovinu i zemlju, Bosnu i Hercegovinu koju žele podijeliti i uništiti. **U tome neće uspjeti, jer ni veće sile od njih tokom hiljadugodišnje historije naše zemlje nisu mogle to postići.**

Aktuelni političari (2013.) ne vole ni domovinu, ni zemlju BiH, već dejtonsko državno ustrojstvo naše države u kojem su oni apsolutni gospodari i vladari na svim nivoima vlasti od općine, kantona, entiteta do nivoa države. Samo njihovim nestankom, uklanjanjem sa političke scene BiH, naravno i njihovih poslušnika u organima vlasti – općinskim, kantonalnim, entitetskim i državnim – naša zemlja može postati normalna država, članica EU i NATO pakta. **Sa sadašnjim političarima, koji nisu normalni ljudi, ne može se uspostaviti normalna država.** Jer, njihov cilj su paradržavne tvorevine – RS, HZ H-B i Bošnjačka fildžan državica. Ili, zadržavanje “status qua”, postojećeg stanja, koje vode BiH u totalnu propast – siromaštvo, nezaposlenost, nacionalne tenzije, rat...

Naravno, među mladim ljudima, i ne samo njima, već i ovim starijim izbjeglim širom svijeta ima i drugačijih mišljenja. Naime, mnogobrojne izbjeglice, Bosanci i Hercegovci iz oba entiteta i Brčko distrikta BiH kažu: „Mi nismo ništa dužni svojoj državi, zemlji, čak ni patriotizam. Naprotiv, Bosna i Hercegovina je nama dužna, jer smo se u ratu borili za nju, početkom i tokom rata ostali bez godinama sticane porodične imovine, a nakon uspostave mira nismo mogli dobiti ni zaposlenje i bili smo prisiljeni da „trbuhom za kruhom“ odemo u neku od evropskih i prekookeanskih zemalja, gdje radimo, živimo i zasnivamo svoje porodice“. Nasuprot navedenom, treba navesti i činjenice da je na stotine hiljada mladih i drugih ljudi bilo ‘prisiljeno’ da oстане u svojoj zemlji jer nisu mogli, i još uvijek ne mogu, a neki i neće, da odu iz Bosne i Hercegovine. Oni čine većinu među preko 550.000 nezaposlenih u našoj državi (2013. godine).

Neki su, samo iz reda boraca Armije Republike Bosne i Hercegovine, u periodu 2004.-2006. (prema pisanju dnevnog lista Oslobođenja od 2.4. 2007.) njih 1.268 oduzeli sebi život ne dočekavši da riješe elementarna ljudska prava vezana za povratak, obnovu kuće, zaposlenje.

Opravedanom revoltu mladih i drugih ljudi iz naše države koji žive u inostranstvu, kao i onih koji su ostali u zemlji, moglo bi se još mnogo toga dodati, ali neke činjenice treba i pojasniti. Prije svega, može se postaviti pitanje: „Da li naša država, i koja naša država – može mladim i drugim ljudima biti dužna? Zatim, moraju se definisati pojmovi: ZEMLJA, DOMOVINA i DRŽAVA. Prema jednoj definiciji „Zemlja je narod na teritoriji“. Zemlja konotira i samorazumijeva nešto organsko, nešto inherentno, nešto što nas izvana određuje da jesmo to što jesmo i po čemu izvana s obzirom, na reljef, klimu i geografiju imamo specifičan zemljom opečaćen lik i oblik. Zemlja je organska neupitna i nepobitna činjenica, a država konotira ustanove, institucije, ugovor, sporazum. Bosna je hiljadu godina istovremeno i Zemlja i Domovina sa istim imenom i Država sa prekidima. A Jugoslavija je za 80 godina postojanja u diskontinuitetu bila samo država, a nikada Zemlja i Domovina. Zemlja uvijek podrazumijeva ljude i narode ali ih svojim trajanjem i nadilazi“.¹

„Domovina je zemlja rođenja, zemlja podrijetla, zemlja kojoj čovjek pripada po svojim pravima i osjećanjima“² ili kako kaže prof. Mustafa Spahić: „Domovina je Zemlja i narod u sjećanju bilo gdje da se nalazimo“.³ U vezi definicije države, prof. Spahić u istom, navedenom, tekstu piše: „Država je politička zajednica i društvena organizacija utemeljena i određena Ustavom, a uređena po zakonima“. Po jednoj drugoj definiciji: „Država je politička zajednica uređena na osnovu pravila koja prihvataju, svojevoljno ili pod prinudom, svi članovi društva; zajednica onih koji vladaju i onima kojima se vlada; oblik društvene organizacije na nekom teritoriju utemeljen na hijerarhiji vlasti (sili), koja je suverena prema svim unutrašnjim i vanjskim subjektima u pogledu svih pitanja vlasti na tom području. U međunarodnom pravu, trajna politička organizacija ljudi na nekom području čija su obilježja: određeno područje, stalno stanovništvo i nezavisna vlada“⁴ (definicija PARADRŽAVE, kao što je u ratu 1992.-1995. bila RS – ne postoji ni u navedenoj ni u drugim enciklopedijama). Inače malo ko zna (a to ni autor sve do nedavno nije znao) da je Bošnjacima, nakon uspostave paradržava RS-a i HRH-B u Bosni

i Hercegovini bila određena sudbina da kao moderni narod (drugi narod nakon Čerkeza u Rusiji odnosno današnjoj Ruskoj Federaciji) ostanu „narod bez Domovine u svijetu“. Svaki građanin BiH može imati dvojno državljanstvo, ali njegova domovina je samo Bosna i Hercegovina.

Po mom mišljenju Zemlja i Domovina Bosna i Hercegovina nije nikome ništa dužna. Čak smatram da su kreatori rata veliki dužnici Zemlji Bosni i Hercegovini i svojoj Domovini – za uništavanje desetina hiljada hektara šuma, čime je ugrožena ljudska, ekološka ravnoteža Zemlje Bosne i Hercegovine i njenih ljudi, u Zemlji je ukopano na milione minsko-eksplozivnih sredstava, koje svakom eksplozijom ubijaju nedužne ljude i pretvaraju se u neprebolne rane opustošene zemlje, uništeno je desetina hiljada hektara plodnih oranica i voćnjaka, uništeno je na hiljade stambenih, privrednih, školskih, zdravstvenih i vjerskih objekata Zemlje Bosne i Hercegovine, itd.

A što se tiče Države Bosne i Hercegovine, na način kako je mladi ljudi van naše zemlje i države zamišljaju – ona predratna i ona ratna više ne postoje. Današnja, Dejtonska, nije još u pravnom i pravom smislu riječi, kao građanska, demokratska, evropska država ni uspostavljena, pa ne može kako treba ni funkcionisati, a kamo li vraćati ili davati bilo kome ono što je dužna da vrati i plati. To ne dozvoljavaju upravo države u kojima, barem u najvećem broju, žive nasilno protjerani Bosanci i Hercegovci – Njemačka, SAD, Francuska, itd. One su Dejtonskim mirovnim sporazumom nametnule Bosni i Hercegovini, kao suverenoj i međunarodno priznatoj Državi, takva državna, ustavna rješenja, koja proizvode a ne rješavaju glavne probleme naše državne zajednice: razvoj privrede, zapošljavanje, povratak i obnovu kuća, nadoknadu imovine, uključivanje u NATO pakt i EU.

Ako je neko dužan mladim i drugim ljudima iz Bosne i Hercegovine koji žive u drugim državama, ali i u Bosni i Hercegovini, onda su to kreatori i izvođači rata u našoj zemlji i kreatori iz međunarodne zajednice poslijeratne Bosne i Hercegovine, te aktuelni politički režimi u Državi i njenim entitetima u RS-u i F Bosne i Hercegovine. Svi oni siluju našu Zemlju i ljude u njoj i izvan njenih granica, a ne Zemlja njih. Pa nije valjda Zemlja kriva što u Bosni i Hercegovini vijekovima caruje ZLO, a ne DOBRO, za brojne ratove koji su se u njoj dešavali, režime koji su u njoj vladali u prošlosti i danas. Velikosrpske i velikohrvatske ideologije i aspiracije, koje su u periodu 1991.-

1995. željele da podijele i unište državu Bosnu i Hercegovinu, bile su krive za rat, agresiju, ratna razaranja, masovne progone, ubijanja i silovanja u našoj Zemlji u kojoj su početkom rata formirane dvije paradržavne tvorevine – RS i Hrvatska Republika Herceg-Bosna (HR H-B), koje su tokom i na kraju rata prestale da postoje. I u miru najveći broj običnih ljudi su mirni posmatrači aktuelnih događanja, ponašanja i 'rata' državnih ustrojstava u svojoj državi, utemeljenih na vladavini etničkih oligarhija, a ne prava, građanskih i ljudskih prava i demokratije. A država je po Dejtonskom sporazumu i Ustavu ustrojena tako da stanovnici države nisu građani u svojim ljudskim, demokratskim, etničkim i drugim pravima. Oni su samo uslovno, posredno, građani Bosne i Hercegovine, kao Bošnjaci, Hrvati, Srbi i Ostali. Jer, Bosna i Hercegovina je, prije svega, država tri konstitutivna naroda, tri etničke skupine, i Ostalih, pa tek onda građana Bosne i Hercegovine, koji su priznati kao građani samo ako su pripadnici bošnjačke, hrvatske i srpske etničke grupe ili nacije. Pripadnici Roma, Jevreja, Slovenaca i drugih narodnosti, bez obzira na Odluku Međunarodnog suda pravde u Strasburu, su u Bosni i Hercegovini građani drugog reda, kao što su to, u nešto manjem obimu Bošnjaci i Hrvati u entitetu RS i Srbi u entitetu F Bosne i Hercegovine.

Ustav Bosne i Hercegovine, naprimjer, onemogućuje pripadnicima narodnosti da se kandiduju i budu izabrani za člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, ili poslanika u Domu naroda državnog Parlamenta, iako je prije više godina Sud u Strasburu donio odluku da se to pitanje reguliše Ustavom države Bosne i Hercegovine. Takav Ustav Bosne i Hercegovine donijet je u Dejtonu, uz odlučujuću podršku međunarodne zajednice, kao privremeno rješenje, u cilju prestanka rata u Bosni i Hercegovini. Na prostoru Zemlje BiH, koja je i kao Zemlja i kao Država – neupitna, stvorena je (privremena) eksperimentalna Država Bosna i Hercegovina i zadržan za jedan od dva entiteta naziv Republika Srpska, naziv tvorevine koja je tokom rata djelovala kao PARADRŽAVA RS, stvorena na zločinima i genocidu.

Svi kreatori i potpisnici te dejtonske države iz Bosne i Hercegovine i bivše Jugoslavije i Hrvatske – su mrtvi, kao što je mrtva i paradržava RS. Trebao bi da bude mrtav i taj, od njih mrtvih državnika potpisani i u praksi odavno prevaziđeni Dejtonski Ustav Bosne i Hercegovine, kojim se 18 godina održava i pojačava etnička (de)konstrukcija Bosne i Hercegovine i koja sve više udaljuje našu državu

od EU. Ako je međunarodna zajednica bila glavni kreator Dejtonskog sporazuma i Ustava Bosne i Hercegovine, ona mora svoju mirovnu misiju u Bosni i Hercegovini završiti uključivanjem BiH u EU i NATO savez, koja podrazumijeva donošenje novog Ustava građanske demokratske države Bosne i Hercegovine, po kojem će građani, a ne etničke skupine biti stavljeni u prvi plan. Time bi se označio početak kraja etničke podjele i eksperimentalne države Bosne i Hercegovine, i započeo građansko-demokratski, evropski razvoj države Bosne i Hercegovine, buduće ravnopravne članice EU i NATO saveza. Prestale bi i priče o „otcjepljenju“, „samostalnosti“ bivše paradržave RS, a time i velikosrpske-srbijanske aspiracije prema dijelu državne teritorije Bosne i Hercegovine. Prestale bi i iluzije da entitet može postati nezavisna, samostalna, suverena država.

Najuticajniji srpski nacionalisti i političari bosanskih Srba, na čelu sa Miloradom Dodikom, aktuelnim predsjednikom RS (2013. g.), smatraju da treba organizovati „referendum“, „anketu“ u entitetu RS i pitati građane (?) odnosno Srbe da li žele opstanak Države Bosne i Hercegovine, a samim tim i Zemlje Bosne i Hercegovine? Oni se pri tome ne pitaju: otkuda bilo kojem političaru i bilo kojoj nacionalnoj oligarhiji i generaciji jedne etničke grupe u Bosni i Hercegovini pravo da dovodi u pitanje opstanak naše Zemlje, koja ima hiljadugodišnju historiju/istoriju/povijest, i koja se kao Zemlja ne može dijeliti ili „cijepati“ na dijelove. Takvo pitanje autohtoni ljudi Bosanci i Hercegovci, koji su živjeli u Zemlji Bosni/Bosni i Hercegovini – nikada nisu postavljali. I stanovnici Bosne/Bosne i Hercegovine, i osvajači/okupatori naše Zemlje su kroz historiju odlučivali o državnom uređenju, ustrojstvu, aneksiji, uključivanju u kraljevinu, federalnu/federativnu zajednicu, itd., naše zemlje, ne dovodeći u pitanje njen opstanak, pa ni ime Bosna/Bosna i Hercegovina (od 1878. g.). To ne mogu učiniti ni sadašnje generacije političara iz bilo koje od tri etničke oligarhije, od kojih srpski nacionalisti bosanskih Srba, opterećeni velikosrpskim nacionalizmom i „srpskim nacizmom“, takve zahtjeve pokušavaju pravdati navodnim interesima svog naroda koji u entitetu RS predstavlja 90-postotnu većinu stanovništva. Zaboravlja se pri tome da su se bosanski Srbi putem neustavnog plebiscita već izjasnili (novembar 1991.) „za ostanak u Jugoslaviji“ koja je tokom rata 1991.-1995. nestala sa historijske pozornice i iz svjetske zajednice država. Time su nestale i postale besmislene velikosrpske ideje o stvaranju velike Srbije u čiji bi sastav ušla i bivša paradržava RS odnosno

sadašnji entitet RS. I ovom prilikom treba istaknuti da ni jedna generacija naših naroda nije nikada dovodila u pitanje život u Zemlji i Domovini svojih prapradjedova, pa to nemaju pravo ni sadašnje generacije entitetskih i državnih, po meni, maloumnih i neukih političara, ni bilo koji narod naše Zemlje Bosne i Hercegovine, Zemlje koja je starija od svakog naroda pojedinačno i svih naroda zajedno.

Dakle, samo Zemlja Bosna/Bosna i Hercegovina je vječna, a sve ostalo se unutar nje može mijenjati i mijenjat će se i ubuduće. U dosadašnjoj historiji Zemlja Bosna/Bosna i Hercegovina bila je jača od svih sultana, kraljeva, careva, voždova, poglavnika i diktatora poput Miloševića, Karadžića i Dodika, koji su vladali na njenim prostorima, ali koji je nikada nisu mogli ni podijeliti, ni prisvojiti, ni uništiti, ni poništiti njenu historiju i njeno ime Bosna/Bosna i Hercegovina. Pri tome valja napomenuti da bh. entiteti – RS i F Bosne i Hercegovine – imaju svojstvo zemlje i domovine samo u okviru hiljadugodišnje Zemlje i Domovine Bosne/Bosne i Hercegovine.

Dakle, entiteti RS i F Bosne i Hercegovine su samo sastavni dijelovi, administrativne jedinice, svoje Zemlje Bosne i Hercegovine i svoje Domovine Bosne i Hercegovine i svoje Države Bosne i Hercegovine, i entiteti nemaju nikakav karakter samostalne države, zemlje, domovine. I kada je riječ o dvojnomo državljanstvu bosanskih Srba i bosanskih Hrvata sa R. Srbijom i R. Hrvatskom, bosanski Srbi i bosanski Hrvati to mogu dobiti samo kao državljani Bosne i Hercegovine, a ne jednog od dva entiteta države Bosne i Hercegovine. Jer, u protivnom to bi značilo da bosanski Srbin ili bosanski Hrvat koji želi i koji dobije državljanstvo svoje „matične države“, u svojstvu stanovnika jednog entiteta, ima trojno državljanstvo – entitetsko, bosanskohercegovačko i srbijansko odnosno hrvatsko, što nigdje u svijetu ne postoji kao pravna kategorija, mogućnost.

Na kraju želim napomenuti da sve ovo što se dešava već 22 godine, Zemlja Bosna i Hercegovina ravnodušno posmatra i strpljivo čeka razrješenje tog ko zna kojeg po redu gordijevog čvora, znajući da se državna ustrojstva, politički i državni sistemi mijenjaju tokom historije, a da ona kao Zemlja i Domovina svih ljudi koji u njoj, ali i izvan njenih granica, žive ostaje ono što je oduvijek bila – ZEMLJA, majka svih njenih ljudi koji su tokom historije i danas, bila i ostala njena djeca. **Velike su sise naše zemlje i domovine Bosne i Hercegovine.**

Akademik Enes Karić u svom romanu⁵ citira poznatog bh. inte-

lektualca, profesora Mustafu Spahića – Mujkija:

“Jeste li svjesni da je Bosna kao majka; ako te odbila od sise, nije te odbila od sjećanja! ...Bosna je zemlja koja nadživljava svoju povijest i narode, svoja društva, svoje državne ustroje... Bosna zemljom postaje jedno, a poviješću ostaje sjedinjavano, da se stalno dovršava i zgotovljava iako nikad do kraja nikad svima na radost i puno zadovoljstvo... Bosna se iz prostora preobrazila u zemlju, a iz zemlje u povijest, u kulturu...”

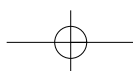
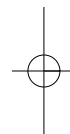
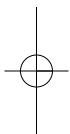
Autor

BILJEŠKE:

1. Mustafa Spahić, Nezavisni dnevni list “Oslobođenje”, Sarajevo, komentar od 4. januara 2013.,
2. Vladimir Anić, Rječnik hrvatskog jezika, Zagreb, 2000., str. 180
3. Mustafa Spahić, n.d., str.
4. Dr. Fikret Karčić, Zaboravljeni genocid (prikaz knjige Voltera Ričmonda), “Oslobođenje” - Pogledi,
5. Enes Karić, Slučajno čovjek, Sarajevo, 2013., str. 135.

I. DIO

O UZROCIMA, KARAKTERU I POSLJEDICAMA RATA U BOSNI I HERCEGOVINI

UVOD

Čitatelji i čitateljke ove knjige će se zapitati zašto sam knjizi dao navedeni naslov, kada se manje više zna da paradržave RS više nema, te da je umjesto nje Dejtonskim Ustavom Bosne i Hercegovine, utvrđen Entitet RS kao jedan od ukupno dva entiteta Bosne i Hercegovine. Navešću, u nastavku teksta, nekoliko razloga koji idu u prilog navedenog naslova moje knjige koja je skoro u cjelosti posvećena ratnoj paradržavi RS.

Nije se, kako se u narodu kaže, ni osušilo mastilo potpisa na međunarodnom dokumentu – Dejtonskom mirovnom sporazumu iz novembra/decembra 1995. godine, paraфирanom u Dejtonu (SAD) i potpisanom u Parizu (Francuska), a Nikola Koljević, bivši v.d. predsjednik RS, koji je u ime RS-a potpisao Dejtonski sporazum, je u razgovoru sa bivšim predsjednikom Savezne Republike Jugoslavije (SRJ) i akademikom Dobricom Ćosićem (17.12.1995. g.) izjavio: „*Najvažnije je Dobrice, **dobili smo državu Republiku Srpsku...** A *jesmo je skupo platili, prvu srpsku državu preko Drine.*“⁴ Dakle, kao jedan od potpisnika Dejtonskog sporazuma, prof. dr. **Nikola Koljević**, nije ni tada, ni do svoje smrti (samoubistva 1997. g.) htio da shvati i prizna da je **paradržava RS prestala da postoji**.*

Dejtonskim Ustavom je utvrđeno da postoji samo država Bosna i Hercegovina, priznat je njen kontinuitet i definisana dva entiteta – Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska, kao sastavni dijelovi države Bosne i Hercegovine. Prema stavovima međunarodne zajednice – Evropske unije (28 članica) i SAD – entiteti ne mogu postojati bez države Bosne i Hercegovine.

Početak smrti paradržave RS, počeo je proglašenjem nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine (6. aprila 1992.), nastavljen je prijemom Republike Bosne i Hercegovine u Ujedinjene nacije (UN) – **maj 1992.** – a konačna, neupitna **smrt paradržave RS desila se u Dejtonu**, u SAD-u, paraфирanjem međunarodnog Dejtonskog mirovnog sporazuma.

A kakav je bio početak stvaranja paradržave RS može se sažeti u nekoliko rečenica. Prije svega tihom okupacijom planiranih srpskih teritorija i rušenjem ustavnog poretka BiH formirane su paradržavne tvorevine – pet srpskih autonomnih oblasti (SAO) i 50-tak srpskih opština. To je planski urađeno u periodu od septembra 1991. do januara 1992. godine. Uporedo s tim odvijao se i proces stvaranja paradržave

Srpske Republike BiH/RS, koja je samoproglášena 9. januara 1992. godine, kada je (samo)proglášena i nezavisnost ove paradržave koja je ušla u sastav krnje Jugoslavije. Nakon toga uslijedilo je donošenje Ustava paradržave Srpske Republike Bosne i Hercegovine – 28. februara 1992. godine.

Ova paradržavna tvorevina je, zajedno sa Miloševićevom Srbijom i Crnom Gorom, uz podršku bivše JNA, povela rat i agresiju protiv Republike Bosne i Hercegovine. Ratni ciljevi paradržave RS BiH definisani su u **šest strateških (ratnih) ciljeva**, koje je 12. maja 1992. godine, zajedno sa Odlukom o formiranju Vojske RS, usvojila (na petoj sjednici u Banja Luci) Skupština Srpske Republike BiH. Uporedo sa ovim aktivnostima izvršena je okupacija kojom su srpski nacionalisti osvojili 60-70% državne teritorije BiH, koja je najveći intenzitet imala od početka aprila, kada su bosanski Srbi uz pomoć JNA započeli rat u BiH, do kraja augusta 1992. godine. U tom periodu, srpski nacionalisti, potpomognuti srbijansko-crnogorskim agresorima krnje Jugoslavije, počinili su najveće zločine, uključujući i genocid, masovne progone Bošnjaka, Hrvata i Roma iz 37 općina BiH, zatvaranje ne-dužnih civila u 391 logor i konclogore i stotine mjesta nezakonitog zatočenja, masovna silovanja žena, rušenje vjerskih, privrednih, stambenih i drugih objekata, mostova, trafostanica, itd. Na tim i drugim zločinima i agresorskim osvajanjima stvorena je paradržava RS, ili kako bi rekao A. Kami „Republika zločina“.

O entitetu, pardržavi RS, kao „prvoj srpskoj državi preko Drine“ na više mjesta u svojim knjigama „U tuđem veku“, „Bosanski rat“ i drugim, piše Dobrica Ćosić, samozvani „otac srpske nacije“. U Uvodu za knjigu Nikole Koljevića „Stvaranje Republike Srpske (2008.) ističe: „Jedan od nekolicine najznačajnijih, najzaslužnijih tvoraca RS-a – **prve srpske države preko Drine je Nikola Koljević**“.

A u toj dvotomnoj „knjižurini“ prof. dr. Nikola Koljević, koji je bio jedan od prva dva v.d. predsjednika RS-a, uopće ne piše o stvaranju srpske paradržave od 24. oktobra 1991. do 9. januara 1992., kada je ona rušenjem ustavnog poretka BiH, protivustavno stvorena, već objavljuje svoje zapise počev od 29. januara 1993. godine. On ciljano nije htio da javno prezentira ključne dokumente iz perioda oktobra 1991.-28. januar 1993. g. kako bi ostao čist od najvećih zločina srpskih nacionalista u 1992. godini u kojima je i **Koljević**, kao desna ruka Radovana Karadžića aktivno sudjelovao. Strahovao je i od optužnice Haškog suda, jer je znao da ga to ne može mimoići kao **učesnika**

udruženog zločinačkog poduhvata u BiH. Po mom mišljenju Koljević je u dubini duše znao i sam sebi priznao da je odgovoran za zločine i genocid u BiH. Pa je sam sebi presudio – činom samoubistva (1997.).

Ćosić tvrdi da je BiH „država nakaza“, „neistorijska vještačka država“, itd., te da u njoj postoji „**prva srpska država preko Drine**“.² Kao akademik Ćosić je bio obavezan da u tekstu Uvoda za Koljevićevu knjigu, koji piše u julu 2008. g., barem u fusnoti napomene **da je po Dejtonskom sporazumu ukinuta (para)država RS**, odnosno, kako je on krsti „prva srpska država preko Drine“ i da je počev od **14. decembra 1995.** transformirana u entitet države BiH – Republiku Srpsku, kao jedan **od dva** entiteta BiH. **Tokom rata 1992.-1995. smrt je progutala i druge paradržavne tvorevine u Bosni i Hercegovini – Hrvatsku Republiku Herceg-Bosnu (HR H-B) AP Zapadna Bosna, Srpske autonomne oblasti, koje je sahranio Radovan Karadžić i njegova velikosrpska bratija.**

„**Republika Srpska je** (po Ćosiću) **zaslugom svih boraca i svih komandanata Vojske RS** (znači i onih koji su počinili zločine protiv čovječnosti i genocid – nap. M. M.), **naroda i vođstva i oslobodilačkog pokreta Srba u Bosni – prva srpska država preko Drine**“, zapisala je Sonja Biserko u svom osvrtu na knjigu D. Ćosića „Bosanski rat“. Istovremeno, Ćosić „ratovanje za jedinstvenu Bosnu smatra bor-bom muslimana za prvu islamsku državu u Evropi“³, što nije napisano ni u jednom dokumentu Stranke demokratske akcije (SDA), ni države Bosne i Hercegovine, već je to plod mašte ostarjelog akademika.

U knjizi „U tuđem veku“ (Beograd, 2011.) D. Ćosić tvrdi da će „Srbi, koje mrze ne samo Bošnjaci, već i Hrvati, Makedonci i Albanci, kada dođe vreme, konačno rešiti nacionalno i državno pitanje na prostoru bivše Jugoslavije“³. Znači, Ćosić najavljuje novi rat Srba u BiH, Hrvatskoj, (odnedavno) Kosovu, u budućnosti, za srpske teritorije i svesrpsku državu. U istoj knjizi Ćosić piše: „Dugo smo prošle noći **(26. januara 2002. g.)** na večeri kod Miše Pavičevića raspravljali zašto i kako se to dogodilo da ni jedna država u ovom svetu nema interesa da Srbiji bude prijatelj. A bili smo u prvoj polovini 20. veka mali veliki narod. Narod slobodarskih pogleda. Narod heroj. A **okončali smo 20. vek kao narod agresor, narod zločinac, narod neusaglašen sa svetom i suprotstavljen velikim silama**“.⁴ Izenađuje činjenica da Ćosić nije ni pokušao da negira navedene stavove M. Pavičevića i Vladimira Dimitrijevića, ali ih je zabilježio. Zlu ne trebalo.

Tokom agresije, vojne okupacije i funkcionisanja paradržave Srpske Republike BiH odnosno RS-a u više navrata paradržavno rukovodstvo tražilo je međunarodno priznanje nezavisnosti RS (koju je ova paradržava proglasila 9. januara 1992.), najprije u aprilu i septembru 1992., kao i tokom navedenog perioda, dok je trajao rat i mirovni pregovori. Međutim, ni jedna država u svijetu, uključujući i SRJ, Srbiju i Crnu Goru nije to učinila. To znači da je **RS od svog protivustavnog proglašenja** (9.1.1992.) bila i do kraja rata i Dejtonskog mirovnog sporazuma (novembar/decembar 1995. g.) **ostala paradržava**. Međutim, kao što sam napomenuo političari entiteta RS i Srbije su i nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma nastavili na razne načine da ovaj entitet nazivaju državom.

To se naročito ispoljava prilikom posjeta predstavnika-dužnosnika, funkcionera organa vlasti entiteta RS susjednim i nekim drugim evropskim zemljama. U saopćenjima i izjavama za medije uobičajeno se ističe da su „predsjednici dvije republike“, npr. Srbije i RS-a, znači države, dogovorili... Ili, „predsjednik Republike Srpske je ukazao predsjedniku Republike Srbije“ (znači predsjednik jedne države, predsjedniku druge države) na značaj... Takođe, entitet RS otvorila je nekoliko svojih predstavništava po evropskim državama isključivo sa nazivom i obilježjima Republike Srpske, bez pominjanja riječi ENTITET i države Bosne i Hercegovine, što nije u skladu sa Ustavom BiH. Na ove i brojne druge načine entitet RS se želi u drugim državama predstaviti i nametnuti kao država. Svakodnevne pogrdne riječi, neutemeljene izjave suprotne Dejtonskom sporazumu (naprimjer: RS je vječna, a BiH je privremena, nemoguća država, vještačka tvorevina, država nakaza, država koja se raspada, komunistička i Njemačka tvorevina, prva islamska republika u Evropi, neodrživa zemlja, negativna država, itd.) stalno ponavljaju kvazipolitičari i intelektualci iz entiteta RS, kao da BiH nije i njihova država, i kao da bi taj entitet mogao opstati bez Bosne i Hercegovine. Sve navedene i mnogobrojne druge izjave i uvrede (na račun) vlastite države nisu ugrozili opstanak naše zemlje kao zajednice njenih naroda i građana. Istina usporjen je njezin put u Evropsku uniju i NATO pakt, ali je i dalje otvoren i samo se čeka da na političku scenu države i njenih entiteta dođu sposobniji političari koji će raditi u interesu i svojih naroda i građana koji ih biraju na izborima, i u interesu entiteta i države Bosne i Hercegovine.

U novije vrijeme političari i funkcioneri entiteta RS putem Parlamentarne skupštine BiH, koja radi pod velikim pritiskom lidera šest

političkih stranaka: SNSD-a, SDP-a, HDZ-a, SBB-a, SDS-a i HDZ 1990, pokušavaju da državne nadležnosti prenesu na entitete ili da ih obezvrjeđuju. U 2013. godini to se ispoljavalo u procesu donošenja zakona o jedinstvenom matičnom broju, zakona o prebivalištu, izbor-
nom zakonu, entitetskom i državljanstvu BiH, itd. To građani shvataju kao jačanje (para)državnih funkcija entiteta RS-a. Entiteti ni sada, ni u predstojećim ustavnim reformama i rješenjima, ne mogu biti defini-
sani kao države u državi BiH, niti se država BiH može raspasti u tri ili 12 malih državica, i samoukinuti, niti entitet RS može dobiti nekakvu „samostalnost“.

Građanima BiH smetaju i uporne kampanje – medijske, političke, poslaničke, itd., posebno iz entiteta RS, koje su na liniji ideja o: „prvoj srpskoj državi preko Drine“, prijetnje najistaknutijih funkcionera entiteta RS secesijom od BiH, vrijeđanje BiH i njene historije, njenih historijskih praznika, njenih obilježja – zastave, himne, njenih žrtava u ovom i II. svjetskom ratu. Građanima BiH smeta što se **entitet RS i danas ponaša kao (para)država, mada se zna da je ova protivustavna tvorevina mrtva već 18 godina**. Ostalo je samo ime RS, kao što su ostala i imena mrtvih zločinaca, ali i onih kojima se sudi za počinjene zločine i genocid nad Bošnjacima, ili će im se suditi kada budu privedeni pravdi. Po mom mišljenju u interesu bosanskih Srba bi bilo da se promijeni ime njihovog entiteta, pogotovo zbog toga što u njemu žive i pripadnici Bošnjaka, Hrvata, Roma i drugih nacionalnosti. Naravno i zbog zločina i genocida koji su srpski nacionalisti počinili u ime paradržave RS.

Zbog navedenih i drugih razloga, smatram da se o genocidnoj paradržavi RS i njenoj smrti mora pisati, kako se sve ono što je vezano za tu tvorevinu nikada više ne bi ponovilo u našoj državi. Inače, tako nešto, kao što je formiranje paradržave i njeno priključenje drugoj državi – nikada se nije dogodilo u hiljadugodišnjoj historiji Bosne i Hercegovine.

U knjizi podijeljenoj u tri dijela i Prilogu pišem: O uzrocima, karakteru i posljedicama rata u BiH; Stvaranju paradržave RS-a rušenjem ustavnog poretka BiH; Vanustavnim policijskim procesima u paradržavi RS; te u Prilogu pokušaju srpskih nacionalista da izjednače zločine u srpskoj zajednici Bukvik (Brčko) i Srebrenici, kao i zločine srpskih nacionalista nad Bošnjacima, Hrvatima i Romima u općini Brčko sa zločinima Armije BiH u Brčkom.

1. Okupacijom, progonima, etničkim čišćenjem i genocidom stvorena je paradržava RS u BiH

Nakon višegodišnjih priprema i prikupljanja činjenica o agresiji, etničkom čišćenju i genocidu u našoj državi Bosni i Hercegovini i stvaranju paradržavne tvorevine RS-a, 11. jula 2013. godine, kada je u Srebrenici obilježavana 18-godišnjica genocida, počeo sam pisati prvi dio ove knjige kojoj sam tog dana dao naslov: RUŠENJEM USTAVNOG PORETKA BiH 1992. GODINE STVORENA JE PARADRŽAVA RS.

Genocidom nad Bošnjacima u Srebrenici i okončavanjem opsade srpske vojske grada Sarajeva duge 44 mjeseca u 1995. godini sa ukupno oko 20.000 ubijenih civila na ova dva područja, započeo je proces umiranja/smrti paradržave RS, koja je Dejtonskim mirovnim sporazumom u novembru i decembru iste godine doživjela SMRT i prestala da postoji kao (para)država, stvorena rušenjem ustavnog poretka BiH.

Ovom prilikom želim podsjetiti na sve ono ključno što se desilo u Socijalističkoj Republici BiH (SRBiH) odnosno Republici BiH (RBiH) u periodu 1991.-1995. godine. Prije svega, desila se – **izdaja domovine Bosne i Hercegovine u cilju stvaranja dvije paradržavne tvorevine Srpske Republike BiH/RS i Hrvatske zajednice Herceg-Bosne (HZ H-B)** odnosno Hrvatske Republike H-B. To je urađeno **rušenjem ustavnog poretka BiH i izdajom naše države**. U okviru toga srpski i hrvatski nacionalisti su najprije, izvršili tihi okupaciju, a potom oružanu agresiju i vojnu okupaciju preko 70% državne teritorije BiH. Glavni cilj je bio formiranje paradržavnih tvorevina i njihovo priključenje Srbiji i Hrvatskoj, te nestanak Bosne i Hercegovine kao države uprkos njenom historijskom postojanju dugom oko hiljadu godina. Obje paradržavne tvorevine – bosanskih Srba i bosanskih Hrvata, nastale 1992. i 1993. godine, su MRTVE KAO PARADRŽAVE, iako njihove aveti, posebno RS-a, i danas bezuspješno pokušavaju da se vrate iz devetog kruga pakla (izdaja domovine), ponovo izdajom države BiH i rušenjem njenog ustavnog poretka. Ustvari, počev od 1996. g. do danas na djelu je pokušaj srpskih nacionalista iz RS-a da umjesto entiteta formiraju srpsku državu i proglase nezavisnost, o čemu detaljnije pišem u ovoj knjizi.

Realizacija plana srpskih nacionalista, predvođenih **Srpskom demokratskom strankom** BiH (SDS) na stvaranju srpske republike u Bosni i Hercegovini, počela je **24. oktobra 1991. g.** kada su **srpski poslanici Skupštine SRBiH protivustavno proglasili Skupštinu srpskog naroda**, koja je takođe protivustavno donijela odluku o održavanju **plebiscita srpskog naroda u BiH za ostanak u Jugoslaviji** (10. i 11.11.1991.). Takav referendum nije održan u Srbiji i Crnoj Gori kako bi se narodi i građani tih država izjasnili o stvaranju nove Jugoslavije, umjesto SFRJ koja je bila u raspadanju, jer su se od nje već otcijepile Slovenija i Hrvatska (čija je nezavisnost međunarodno priznata u januaru 1992. g.). Inače, **po Ustavu SRBiH, u našoj državi mogao se održati samo državni referendum** vezano za pitanje ostanka naše zemlje u budućoj Jugoslaviji ili o proglašenju nezavisnosti BiH, što su početkom 1992. učinile tri bivše jugoslovenske republike Slovenija, Hrvatska i Makedonija. Kasnije su na prostoru SFRJ, u skladu sa međunarodnim pravom i izraženom demokratskom voljom naroda, nezavisnost proglasile Srbija, BiH i Crna Gora. To su države (njih šest) koje i Evropa i svijet priznaje i koje su članice UN-a.

Nelegitimna, paradržavna tvorevina Srpska republika BiH, stvorena je u periodu od 24. oktobra 1991. do 28. februara 1992. g. kada je proglašen Ustav ove paradržave. „Proces konstituisanja tzv. Srpske republike BiH kao paradržave odvijao se, ne na području „bivše BiH“, kako su tvrdili srpski nacionalisti, profesori i akademici, već na prostoru SRBiH i RBiH kao suverene države. Stvaranje srpske paradržave predstavlja čin rušenja ustavnog poretka države BiH, čija je suverenost utvrđena Amandmanom LX na Ustav SRBiH donešenom 31. jula 1990. g., u vrijeme vladavine komunista, a ne u vrijeme raspada SFRJ 1991. godine. **Ta genocidna paradržava RS** se odlukom svoje samoproglashene Skupštine srpskog naroda **odrekla odluka ZAVNOBiH-a iz 1943. godine**, kojima je obnovljena državnost Bosne i Hercegovine, i poništila te historijske odluke. Kao da može jedna paradržavna zakonodavna vlast, uspostavljena na jednom okupiranom dijelu suverene i nezavisne države BiH, poništiti bilo koju historijsku odluku iz vremena kada nisu postojali ni kao regija, ni kao pokrajina, već kao bosanski Srbi koji su se putem svojih delegata izjasnili, i to 100%, za odluke ZAVNOBiH-a. Historijske odluke utemeljene na demokratskoj volji sva tri naroda, kao što je bio slučaj sa ZAVNOBiH-om, ne može poništiti ni drža-

vni parlament BiH, a kamoli paradržava RS utemeljena na izdaji domovine, agresiji, zločinima i genocidu.

Za razliku od toga legalni organi vlasti države BiH imali su pravo da ukinu, ponište protivustavne odluke paradržavnih tvorevina stvorenih rušenjem ustavnog poretka BiH. „**Ustavni sud BiH, svojom odlukom od 10. oktobra 1992. g. poništio je proglašenje Srpske Republike BiH i druge neustavne akte.**”⁵ Isto mišljenje je dala i Međunarodna (Badinterova) komisija EU u svom mišljenju br. 2... Zato je tzv. **republika srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od početka bila mrtva tvorevina**, i međunarodna zajednica je nikad nije prihvatila kao međunarodnog subjekta. Takođe je **Ustavni sud R BiH poništio Odluku o osnivanju Hrvatske zajednice Herceg-Bosne.**

Opravljanost navedenih odluka Ustavnog suda BiH potvrđeno je i odredbama Dejtonskog mirovnog sporazuma, paraširanog u Dejtonu (SAD) 21. novembra 1995. godine. Njegove odredbe ne odnose se na protivustavno formiranu paradržavu RS, koja je kao takva funkcionisala u periodu januar 1992.-decembar 1995. godine, već na Republiku Srpsku kao jednog od dva entiteta jedinstvene, nezavisne, suverene i međunarodno priznate države Bosne i Hercegovine, utvrđene u Aneksu 4 Dejtonskog mirovnog sporazuma u kome je sadržan Ustav BiH, kojim je zamijenjen do tada važeći Ustav R BiH.”⁵ Kao što je Dejtonskim Ustavom BiH utvrđeno, unutrašnja organizacija države BiH nije uspostavljena „na teritoriji bivše federalne jedinice Bosne i Hercegovine“, kako tvrde srpski nacionalisti, već na teritoriji nezavisne i međunarodno priznate države **BiH**, koja „**navlađa svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država sa unutrašnjom strukturom modifikiranom ovim Ustavom i sa postojećim međunarodno priznatim granicama...** čije je zvanično ime Bosna i Hercegovina...”⁶

Dakle, paradržava RS, postojala je sve do potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, kada je prestala da postoji kao paradržavna, genocidna tvorevina i od tada funkcionise kao jedan od dva entiteta, dijela, jedinstvene države BiH. Međutim, **aveti smrti paradržave RS, nakon Dejtonskog sporazuma, stalno lebde nad državom BiH**, s ciljem ponovnog rušenja njenog ustavnog poretka i ponovnog formiranja već mrtve srpske paradržave. I to traje već 18 godina i niko ne zna kada će prestati uporni, svakodnevni pokušaji neodgovornih i neukih političara iz entiteta RS da rušenjem Ustava BiH i

Dejtonskog sporazuma, iz pakla vade paradržavu RS, iako, kao vjernici znaju da se nikada niko nije vratio ni iz prvog, a kamoli devetog kruga pakla, gdje se nalazi paradržava RS.

Bosna i Hercegovina je oduvijek bila jedinstvena zemlja i država. Nikada u svojoj historiji nije ni nastala, niti se formirala, sastojala od dijelova. Čak i kada je nakon vojne okupacije od Austro-Ugarske monarhije 1878. godine, voljom velikih sila na Berlinskom kongresu promijenila svoje historijsko ime Bosna u ime Bosna i Hercegovina, ni nakon toga, nisu postojala dva dijela naše zemlje, već je to bila jedinstvena BiH. To se nastavilo i u periodu za vrijeme i nakon Drugog svjetskog rata (1945.) u Jugoslaviji, kao federaciji šest republika u kojoj je bila i BiH kao suverena republika. BiH je opstala kao republika i država i poslije raspada SFRJ Jugoslavije, kao i za vrijeme rata i agresije 1992.-1995. godine. Napokon, njen kontinuitet kao države priznat je i međunarodnim Dejtonskim mirovnim sporazumom (1995. g.). I danas BiH postoji kao nezavisna, suverena, jedinstvena (ali ne unitarna) i međunarodno priznata država organizovana u dva entiteta FBiH i RS i Brčko distrikt BiH, koji mogu postojati samo kao entiteti i dijelovi u okviru države BiH i nemaju ustavno pravo na otcjepljenje i formiranje posebne države. **Republika Srpska je, nažalost, ostao naziv za ovaj entitet države Bosne i Hercegovine, koji će uvijek i Bošnjake i međunarodnu zajednicu (EU, SAD...) podsjećati na zločine i genocid koji su počinjeni u ime te, u ratu 1992.-1995. godine u BiH, paradržavne, genocidne tvorevine. Dan samoproglašenja paradržave RS-a, 9. januara 1992., svake, pa i minule 2013. godine, slavi se u ovom entitetu i kao svjetovni i kao vjerski (krsna slava RS) praznik. Srpski nacionalisti ovaj dvostruki praznik slave sa iluzijom u vaskrsnuće – ponovno uspostavljanje „srpske države preko Drine“.**

Oni još uvijek ne shvataju šta se istinski desilo u bivšoj Jugoslaviji, u kojoj su željeli ostati, ni u Bosni i Hercegovini u kojoj ni ratom, ni agresijom, progonima i genocidom nad Bošnjacima – nisu mogli umjesto paradržave RS uspostaviti „prvu srpsku državu preko Drine“, koju su projektovali Slobodan Milošević, Dobrica Ćosić i Radovan Karadžić. To ne shvataju ni novopečeni, najistaknutiji srbijski lideri i političari Tomislav Nikolić, predsjednik R. Srbije i Aleksandar Vučić, potpredsjednik Vlade i ministar odbrane (juli 2013. g.) Srbije. Tako je prilikom komemoracije žrtvama vojno-policijske operacije „Oluje“ (kojom su od 4. do 8. augusta 1995. godine, oslobo-

deni dijelovi okupiranog teritorija R. Hrvatske) A. Vučić izjavio da: „Srbija ne može da zaboravi najveće etničko čišćenje počinjeno poslije Drugog svjetskog rata“⁷ nad Srbima u Hrvatskoj. Prema srpskim izvorima za vrijeme ove vojno-policijske operacije protjerano je oko 250.000 hrvatskih Srba^{7a}. Želim podsjetiti Vučića da je najveće etničko čišćenje poslije Drugog svjetskog rata izvršeno u periodu agresije i rata u Bosni i Hercegovini kada je iz svojih domova, sela i gradova nasilno protjerano preko milion Bošnjaka i Hrvata i raseljeno još milion stanovnika BiH. Na tim temeljima samoproglašena je paradržava RS - stvorena rušenjem ustavnog poretka BiH.

2. Sudbina Bosne i Hercegovine rješavana je u Karađorđevu

Godinu dana prije početka rata u BiH, sudbina naše države rješavana je mimo njenog državnog rukovodstva – na sastanku S. Miloševića i F. Tuđmana, održanog 25. marta 1991. godine u Karađorđevu. Stjepan – Stipe Mesić, tadašnji predsjedavajući Predsjedništva (krnje) SFRJ očekivao je da će se Milošević i Tuđman u Karađorđevu „dogovoriti o zaustavljanju rata u Hrvatskoj“. A njima je trebalo samo da se nađu nasamo. Kada su se našli, sve je bilo riješeno...”⁸ To je ključna tačka od koje se krenulo dalje. “Milošević je planirao rat, u njega je ukalkulirao genocid i preseljenje stanovništva. Tuđman je bio impresioniran Miloševićem.”⁹ Milošević i Tuđman su se dogovorili, prije svega, o podjeli Bosne i Hercegovine, po kojoj bi Hrvatska bila u granicama Banovine, čak i većim, a Srbija bi preko bosanskih Srba dobila preko 70 % državne teritorije BiH. Tuđman je rekao da bez Jugoslavije, koje neće biti jer Hrvatska proglašava samostalnost, Bosna ne može opstati... Jedan od rezultata u Karađorđevu bilo je i formiranje ekspertnih timova koji su trebali razraditi detalje razgovora Tuđman-Milošević.”¹⁰ Srpska delegacija je o Muslimanima iznosila tvrdnju „da nisu narod i da su poturčeni Srbi“ izjavio je nakon sastanka Dušan Bilandžić, hrvatski historičar i član Tuđmanovog tima. Bilandžić je, takođe, rekao: „Imao sam veliku polemiku sa Mihajlovićem (Dušanom) uporno zastupajući tezu da Srbija i Hrvatska moraju priznati ono što su rezultati NOB-a (Narodnooslobodilačke borbe 1941.-1945. g.), znači AVNOJ-evske granice.”¹¹

„Alija Izetbegović nije bio neinformisan o onome što se dešava. On je 28. i 29. maja (1991.) saznao za postojanje **plana RAM**, koji podrazumijeva stvaranje etničkog srpskog prostora... Nekoliko dana kasnije Izetbegović je obaviješten o (pomenutom) sastanku u Karađorđevu.“ To je saznao od makedonskog predsjednika Kire Gligoreva u Sarajevu (5. 6. 1991.).

Na sastanku šestorice predsjednika jugoslovenskih republika (posljednjem) održanom 6. juna 1991. u Stojčevcu, Sarajevo, između ostalog je dogovoreno da se Tuđman, Izetbegović i Milošević nađu u Splitu 12. juna (1991.). Dan prije razgovora trojice predsjednika Milošević je sa B. Jovićem, D. Čosićem i R. Karadžićem odlučio da

u Splitu ne spominje eksplicitno podjelu Bosne, ali da dâ do znanja Izetbegoviću da će podjela uslijediti ako BiH ne ostane u Jugoslaviji.¹²

Dan nakon splitskog sastanka (7.6.1991.), Tuđman je primio predstavnike bosanskih Hrvata predvođenih HDZ-om. Operacionalizacija ideje o diobi Bosne koju je sa Miloševićem načelno dogovorio u Karađorđevu je bila jedina tema o kojoj je predsjednik Hrvatske želio razgovarati prilikom susreta sa Hrvatima iz BiH... Tuđman je po prvi put spomenuo potrebu osnivanja Hrvatske zajednice Herceg-Bosne, kao prve faze podjele BiH.¹²

Ista tema je, nakon Karađorđeva, bila u centru pažnje Miloševića sa predstavnicima bosanskih Srba, predvođenih Radovanom Karadžićem. Vršene su pripreme za formiranje, milom ili silom, „prve srpske države preko Drine“ na planiranim srpskim prostorima u BiH. Dakle, glavni kreatori rata, zločina, genocida i podjele BiH na dvije ili tri državice – bili su Milošević i Tuđman sa saradnicima u Beogradu, Zagrebu, BiH i Crnoj Gori.

3. I Tuđmanov projekt Herceg-Bosne zadesila je smrt

Na osnovu dogovora Miloševića i Tuđmana u Karađordevu (25. marta 1991. godine), obojica predsjednika su, pojedinačno, uz angažovanje ekspertnih timova, pristupili razradi projekta o formiranju srpske, odnosno hrvatske republike u Bosni i Hercegovini, koja je po njihovom mišljenju, nakon raspada SFR Jugoslavije, trebala da nestane kao država. Već sam u prethodnim tekstovima knjige pisao o stvaranju paradržave Srpske Republike BiH, pa u ovom tekstu dajem kratak osvrt na projekt dr. Franje Tuđmana, predsjednika Hrvatske o uspostavi Hrvatske zajednice/Republike Herceg-Bosne. Neposredan povod za ovaj tekst je bilo izricanje prvostepene presude Haškog tribunala, koncem maja 2013. godine, u predmetu: Jadranko Prlić, Bruno Stojić, Slobodan Praljak, Milivoj Petković, Valentin Ćorić i Berislav Pešić – pripadnicima političkog i vojnog vrha ove paradržave. Ovom prvostepenom presudom, koja još nije pravosnažna, razotkriven je plan, razmjere i obim zločina koji su počinjeni u ime paradržave Herceg-Bosne.

Inače, ovaj „projekt Hrvatske Republike Herceg-Bosne izmislio je Franjo Tuđman i ona kao duga, mračna sjena prati sve hrvatske vlasti i sve predstavnike HDZ-a od samog početka devedesetih godina do danas... Začeci Herceg-Bosne leže u pogrešnoj povijesno-političkoj procjeni prvog hrvatskog predsjednika o postizanju trajnog mira na prostorima bivše Jugoslavije, države za koju je (povjesničar) dr. Tuđman krajem osamdesetih, kada je osnivač HDZ-e, vrlo dobro znao da se mora raspasti. Tuđman je bio uvjeren da se dugoročno političko rješenje za područje SFRJ može postići dogovorom Hrvata i Srba... **Hrvatski je predsjednik bio uvjeren da Bosna i Hercegovina ne može preživjeti smrt Jugoslavije...** Bio je siguran da će se BiH raspasti na hrvatski i srpski dio. A da će Bošnjacima preostati „mala zemljica Bosna između Sarajeva, Travnika i Tuzle“.¹³

Na ovim osnovama, u saradnji F. Tuđmana i njegovih saradnika sa rukovodstvom HDZBiH, formirana je Hrvatska zajednica Herceg-Bosna (Odlukom od 18.11.1991. godine). Ključna politička postavka glasila je: „Hrvati u BiH kroz svoju stranku HDZ odbacuju unitarni model državnog uređenja u višenacionalnim zajednicama i da uz svijest o „povijesnoj odgovornosti“ osnivaju HZ H-B radi od-

brane hrvatskih etničkih i povijesnih prostora“ s ciljem formiranja posebne jednonacionalne države i njenog priključenja R. Hrvatskoj.

U sastav teritorije HZ H-B protivustavno i tihom okupacijom osvojeni su Jajce, Kreševo, Busovača, Vitez, Novi Travnik, Travnik, Kiseljak, Fojnica, Skender Vakuf (Dobretići), Kakanj, Vareš, Kotor Varoš, Tomislavgrad, Livno, Kupres, Bugojno, Gornji Vakuf, Prozor, Konjic, Jablanica, Posušje, Mostar, Široki Brijeg, Grude, Ljubuški, Čitluk, Čapljina Neum, Stolac, Trebinje (Ravno). HZ H-B je definisana kao zajednica svih Hrvata koji žive u BiH, a ne zajednica svih stanovnika 30 općina. Kao sastavni dio projekta bilo je i formiranje Predsjedništva HZ H-B kao zakonodavnog organa vlasti sastavljenog od poslanika, bosanskih Hrvata, Skupštine SRBiH, kao i formiranje Hrvatskog vijeća obrane (HVO) kao najvišeg tijela Izvršne vlasti i uprave (Vlada), 8.4.1992. godine. Takođe je došlo do uspostavljanja oružanih snaga HZ H-B, policijske uprave, financijske policije, odjela Vrhovnog suda BiH, odjela Tužiteljstva, Gospodarske komore, donošenje uredbe o grbu i zastavi HZ H-B, uredbe o javnim poduzećima, službenom glasniku, itd.

Ustavni sud BiH poništio je odluku o osnivanju HZ H-B („Službeni list R BiH, br. 16/1992., od 15. septembra 1992. godine.), donošenje Temeljne odluke o uspostavi Hrvatske Republike Herceg-Bosne (HR H-B) od 28.8.1993. Prema toj odluci HR H-B je jedinstvena i nedjeljiva demokratska država hrvatskog naroda u BiH, suverena država. Teritorij – 30 bh. općina. Predsjednik te paradržave bio je Mate Boban, a Vlade Jadranko Prlić (dotadašnji predsjednik HVO).

HR H-B je nastala na podlozi pogrešne ocjene da BiH ne može preživjeti velikosrpsku agresiju i tihu okupaciju velikog dijela njenog teritorija. Motivi: ponovna uspostava hrvatske vlasti na područjima bivše NDH; svi Hrvati treba da žive u jednoj državi; BiH je nastala kao rezultat kolonijalnih osvajanja s istoka u suprotnosti s hrvatskim interesima; treba spriječiti pokušaj uspostave muslimanske države u Evropi podjelom BiH između Hrvatske i Srbije; hrvatski narod, kao izabrani mesijanski, u funkciji je odabrane kršćanske Evrope; Hrvatska je predziđe kršćanstva zapadne civilizacije i kulture; Hrvatska ima historijsko pravo na hrvatske povijesne prostore u BiH; Hrvatska treba na Miloševićevu politiku stvaranja Velike Srbije reagirati stvaranjem Velike Hrvatske na temelju dogovora sa Srbijom bez Muslimana.¹⁴

Prvostepena presuda Haškog tribunala političkom i vojnom vrhu Herceg-Bosne se temelji na činjenicama i dokazima da je Herceg-Bosna kao politički koncept bila „udruženi zločinački poduhvat“, jer bez ove paradržave ne bi bilo ni svih zločina zbog kojih je šestorka osuđena, ni etničkog čišćenja Bošnjaka, ni intervencije Vojske Hrvatske protiv Armije BiH. Inače, „Tuđmanov projekt podjele BiH i stvaranje Tuđmanove Hrvatske Republike Herceg-Bosne, paralelne (para)države unutar međunarodno priznate Republike BiH, odvijao se 14 mjeseci: od naprasnog povlačenja Hrvatske vojske iz bosanske Posavine, do februara 1994. godine, kada je potpisan Vašingtonski sporazum kojim su obustavljena neprijateljstva između Hrvata i Bošnjaka.“¹⁵

Vezano za presudu Haškog tribunala treba istaknuti da je „nepo- bitno potvrđeno da je Herceg-Bosna, iako daleko manje od Repu- blike Srpske, bila zastrašujuće zlo. To znači da je Herceg-Bosna apsolutno antibosanski i antihrvatski projekt te je krivo govoriti kako je njime odbranjena Bosna i Hrvati u njoj. Taj projekt, kasnije je po- stalo bjelodano, bio protiv BiH i protiv Hrvata u njoj“, tvrdi Ivan Šarčević, hrvatski intelektualac iz Bosne i Hercegovine.¹⁶ Šarčević, ta- kođe, smatra da „Haška presuda hercegovačkoj šestorici pokazuje strahotu zločina osobito prema Muslimanima, koji su neusporedivo najveće stvarne žrtve, po stradanju i logorima, ubijanju i poniženju, te da je za ljudsko djelovanje presudno uvažavati autoritet stradal- nika i žrtava“. ¹⁶ Zbog navedenih i mnogobrojnih drugih činjenica i dokumenata o zločinima u protivustavno formiranoj HR H-B, i ova paradržava je, kao i paradržava Republika Srpska – usmrćena Dej- tonskim mirovnim sporazumom.

4. Srpski nacionalisti žele Deklaracijom da promijene uzroke i karakter rata u BiH

Dok sam pisao ovaj dio knjige sjetio sam se teksta objavljenog 28. juna 2013. godine u dnevnom listu „Oslobođenje“ o sjednici Narodne skupštine Republike Srpske (NSRS), koja je nakon trodnevnog zasjedanja u Banja Luci (27.6.2013.) usvojila „Deklaraciju NSRS o uzrocima, karakteru i posljedicama tragičnog oružanog sukoba u BiH“, te komentare Gojka Berića („Oslobođenje“) i Dženane Karup Druško (BH DANI, 28.6.2013.). Sjetio sam se i jedne poruke iz zbirke pripovjetki F. Dostojevskog „Najljepše priče“ u kojoj se kaže: „Istina, on uopšte me nije shvatio. A kako da me shvati? Teže je ne shvatiti nego shvatiti,“¹⁷ kojoj treba dodati – istinu o karakteru, uzrocima i posljedicama rata u BiH“ 1992. - 1995. g. Slijedom logike navedene poruke poslanici NSRS su se opredijelili za ono što je njima od 1992.-2013. g. lakše shvatiti srpsku istinu o karakteru rata, njegovim uzrocima i posljedicama, jer još uvijek srpski nacionalisti uopće ne shvataju suštinu svega onoga što su počinili tokom rata, kao ni onoga što čine u periodu od Dejtona do danas. Dakle, ne shvataju istinu zasnovanu na činjenicama o tihoj srpskoj okupaciji teritorija u BiH, agresiji, ratu i genocidu, već uporno od rata do/i danas ponavljaju samo srpsku verziju „istine“, koja je ustvari neistina i zablude o stvarnim događajima u našoj zemlji 1992.-1995. godine. Teškoće „neshvatanja“ zadesile su i prof. dr. Nikolu Koljevića, koji je u ime paradržave RS, bio potpisnik Dejtonskog mirovnog sporazuma (1995.). Kada je nakon dvije godine prebolio tu bolest „neshvatanja“ i shvatio ličnu i kolektivnu odgovornost za zločine i genocid koje je zajedno s drugim srpskim nacionalistima, prije svega, SDS-om, Karadžićem, Krajišnikom, Mladićem i Plavšićkom, počinio, odnosno bio odgovoran za njihovo počinjenje – sam je sebi, na kukavički način, presudio – samoubistvom (1997.).

U Deklaraciji NSRS se ističe da je rat u Bosni i Hercegovini bio „tragičan oružani sukob“ i „građanski rat“, a ne agresija bivše Savezne Republike Jugoslavije (SRJ), JNA/VJ i Vojske RS-a na Republiku BiH, sa zločinima protiv čovječnosti, etničkim čišćenjem na području 37 bh. općina i genocidom. Ovim dokumentom, akt agresije je opisan kao „visoki stepen uključenosti međunarodnog faktora u konflikt u BiH (koji je) imao karakter građanskog rata... uz kompo-

nentu i međunarodne uključenosti.“¹⁸ Takođe se napominje da se „strane u oružanom sukobu pozivaju na unapređenje i intenziviranje dijaloga... u cilju kvalifikovanja karaktera, sadržaja i posljedica tragičnog ratnog sukoba“, itd. Ciljano se u Deklaraciji NSRS uopće ne pominje da je „najveći dio činjenica o ratu u BiH utvrdio Međunarodni sud Savjeta bezbjednosti UN-a u Haagu, a prema kojima nije bila riječ ni o kakvom „tragičnom sukobu“ i „građanskom ratu“ već o dvostrukoj agresiji, genocidu, etničkom čišćenju, masovnim progonima“. Umjesto navedenog, u Deklaraciji se ističe da „NSRS konstatuje da presude izrečene od strane Međunarodnom krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju nisu doprinijele pomirenju i utvrđivanju istine o ratnim sukobima u regionu, te NS traži od „Generalne Skupštine UN-a, kao osnivača Suda u Haagu, da izvrši reviziju njegovog rada“. Zahtijeva se i vraćanje dokumentacije RS-u iz Haaga te“, osuđuju i odbacuju sve pozive na ukidanje RS-a i osporavanje njenog imena i postojanja. Takođe se „traži od pravosudnih organa u BiH da se procesuiraju ratni zločini počinjeni nad srpskim narodom od strane regularne vojske Hrvatske na prostorima Bosne i Hercegovine“. U istom dokumentu se „konstatuje da presude izrečene od strane Međunarodnog krivičnog suda (u Haagu) nisu doprinijele pomirenju i utvrđivanju istine o ratnim sukobima u regionu“¹⁸. Uz zahtjev za procesuiranje ratnih zločina nad srpskim narodom od hrvatske vojske, u Deklaraciji je trebalo obuhvatiti i zločine regularne srbijanske i crnogorske vojske počinjene nad bošnjačkim i hrvatskim narodom u BiH. Jer, od stranih vojski u ratu i agresiji u BiH nisu stradali samo pripadnici srpskog naroda, već i Bošnjaci, Hrvati, Romi i Albanci, o čemu postoje egzaktni podaci evropskih i američkih historičara i domaćih znanstvenika.

Pokretač inicijative za donošenje Deklaracije bila je boračka organizacija entiteta RS, među čijim „članovima sigurno ima i onih koji su ubijali, pljačkali, palili, a u rat ih je gurnula velikosrpska politika“. Na skupštinskom zasjedanju Pantelija Ćurguz, predsjednik Boračke organizacije entiteta RS je rekao: „Dobro znamo da mi ništa nismo uradili, osim što smo željeli da sačuvamo Jugoslaviju, dok su je drugi rasturali“. Ćurguz ne shvata da Srbe nije niko ovlastio da budu čuvari i žandari Jugoslavije i BiH, i da je svaka od jugoslovenskih republika, shodno preporukama EU odnosno Badinterove komisije imala legitimno pravo da se putem državnog/republičkog referenduma izdvoji iz zajedničke države, što su 1991. g. već uradile Slovenija, Hrvatska i

Makedonija koje su postale i priznate kao nezavisne države (u januaru 1992. g.).

Drugo, **postoji oko 9 miliona dokumenata i dokaza** predodčenih domaćoj i svjetskoj javnosti kao svjedočenje, kao fotografije i filmski zapisi, kao i knjige i presude **Haškog tribunala**, kao i masovne grobnice strijeljanih civila, žena i djece. Tragičan bilans rata poznat je takoreći u svim pojedinostima. I kakvo čuvanje Jugoslavije, kakvi bakrači. Nju nije htio da sačuva ni Milošević, ni R. Karadžić, ni D. Čosić, koji su pokušali da realizuju projekt „nove Jugoslavije“ na prostoru Srbije, Crne Gore, dijelova Hrvatske i Bosne i Hercegovine i sadašnje Republike Kosovo. Na kraju, ne može se Deklaracijom ni entiteta, ni države BiH utvrditi karakter rata u našoj zemlji.

Da bi se ublažile opravdane reakcije domaće i međunarodne javnosti na donošenje Deklaracije NSRS, najistaknutiji dužnosnici entiteta RS ističu da se ne radi o dokumentu koji ima snagu zakona, već o običnoj deklaraciji. Međutim, smatra se da ovo nije obična Deklaracija NSRS, već dokument, koji s jedne strane, negira agresiju i nasilnu okupaciju 70% državne teritorije BiH, kao nezavisne i suverene države, uz masovne zločine, progone, silovanje žena, uključujući i genocid, omalovažavanje suda Haškog tribunala, Suda i Tužilaštva BiH, i, s druge strane, služi kao platforma za najavu predsjednika entiteta RS da će je dovesti do „samostalnosti“, a to znači transformirati entitet u nezavisnu državu. To se desilo i 1992. godine kada je Deklaracijom proglašena Republika srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, što je bio protivustavan akt i čin.

5. Deklaracijom je 9. januara 1992. proglašena paradržava Republika srpskog naroda u BiH

Treba i ovom prilikom podsjetiti da je nakon višemjesečnih aktivnosti srpskih nacionalista na realizaciji projekta stvaranja „srpske države preko Drine“, Skupština srpskog naroda BiH, na sjednici održanoj **9. januara 1992. godine, usvojila DEKLARACIJU o proglašenju Republike srpskog naroda u BiH**. I u ovoj Deklaraciji navedene su brojne neistine i srpske interpretacije istorijskih činjenica vezanih za stvaranje Jugoslavije 1918. g., Federativne Narodne Republike Jugoslavije od njenih federalnih jedinica 1941.-1945. godine, zatim, o srpskom narodu u BiH, proglašenju srpske paradržavne tvorevine i njeno pripajanje Jugoslaviji, itd. Četiri mjeseca nakon uspostave RS, 12. maja 1992., Skupština srpskog naroda u BiH donijela je Odluku o strateškim ciljevima srpskog naroda u BiH, koji je između ostalog, prokomentarisao glavni komandant Vojske RS, general Ratko Mladić, kao genocid nad Bošnjacima.

Vezano za Deklaraciju o proglašenju Republike srpskog naroda u BiH¹⁹, u preambuli ovog dokumenta bosanski Srbi su dali obrazloženje svoga postupka. Prvo se iznosi činjenica o stvaranju zajedničke države Jugoslavije iz 1918. g., o doprinosu i žrtvovanju srpskog naroda da se oformi Jugoslavija i da se ona u Drugom svjetskom ratu uredi kao federativna država... Potom se ukazuje na navodnu političku koaliciju bošnjačke i hrvatske zajednice u BiH (iako je dan ranije 8. januara 1992., Nikola Koljević u razgovoru sa Franjom Tuđmanom, dogovarao razgraničenje između srpskog i hrvatskog naroda u BiH i najavio proglašenje RS-a). Takođe se kritikuje Memorandum i Platforma usvojena na Skupštini BiH održanoj 14.-16.10.1991. kojim je definisan politički položaj BiH u slučaju raspada Jugoslavije u kom slučaju će se tražiti nezavisnost Bosne i Hercegovine.

Tvrđi se da je srpski narod dao svoj pristanak na zajednički život u BiH, ali samo kao federalnoj jedinici u sastavu federativne Jugoslavije, a ne u nezavisnoj i od Jugoslavije odvojenoj BiH. Ova tvrdnja nije tačna. Naime, na Prvom zasjedanju ZAVNOBiH-a (Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja BiH) 1943. godine na kome je obnovljena državnost BiH, koju je ona bila izgubila 1463. godine, nije bilo nikakvog uslovljavanja bilo kog, pa ni sr-

pskog naroda u BiH, njenim ulaskom u federativnu Jugoslaviju. To je sadržano i u Ustavu FNRJ iz 1946. g. koja je nastala voljom naroda i federativnih jedinica... Ovdje se pod narodom u ustavnom smislu riječi podrazumijevao narod svake federalne jedinice, a ne pojedini etnikumi u federalnoj jedinici (npr. Srbi u BiH, Bošnjaci u Srbiji, itd.)

Deklaracija predviđa potrebu teritorijalnog razgraničenja novostvorene srpske države u BiH sa političkim zajednicama „drugih naroda u BiH kao i razrješenje drugih međusobnih prava i obaveza. Takođe je utvrđeno da se samozvana srpska republika nalazi u sastavu savezne države Jugoslavije, kao njena federalna jedinica“, itd.

Jednim stavom Deklaracije se utvrđuje da će „Organi vlasti dosadašnje SR BiH predstavljati zajedničke organe nacionalnih zajednica u prelaznom periodu do konačnog teritorijalnog razgraničenja i razrješenja drugim prava i obaveza. Kao što je poznato, i nakon četverogodišnje agresije na BiH, nije došlo ni do kakvog teritorijalnog razgraničenja paradržavne srpske tvorevine i BiH, koja je sačuvana kao cjelovita država...

Organizovanje bosanskih Srba u **samostalnu državu** unutar BiH bio je protivustavan čin. **Ustavni sud BiH** svojom Odlukom od 15. septembra 1992. godine **sankcionirao je proglašavanje Srpske Republike BiH kao neustavan čin.**

Čini se da Deklaracija o proglašenju Republike srpskog naroda u BiH, odnosno srpske države, a potom i njene nezavisnosti i ostanka u Jugoslaviji kao novoformirane federalne jedinice, od 9. januara 1992. godine, daje mnogobrojne odgovore o uzrocima, karakteru rata u Bosni i Hercegovini koji je od samog početka bio agresorski i genocidni rat s ciljem podjele i uništenja nezavisne, suverene i međunarodno priznate Republike BiH.

6. Strani historičari, filozofi, književnici, publicisti o karakteru rata u BiH

O karakteru rata u BiH, agresiji i genocidu, knjige i naučne studije napisali su mnogobrojni istaknuti evropski i svjetski poznati intelektualci: **Roy Gutman**, „Svjedok genocida“, Sarajevo, april 1995., **Norman Cigar**, „Genocid u Bosni – Politika etničkog čišćenja“, Sarajevo, 1998., **Noel Malkolm**, „Bosna kratka povijest“, dopunjeno izdanje, Sarajevo 2011., **Louise L. Lambrichs**, „Vukovar nikada nećemo vidjeti“, Zagreb, 2005., **Giorgio Agamben**, „Ono što ostaje od Auschwitz“, Zagreb 2008., **Robert Donia**, „Iz Skupštine Republike Srpske 1991.-1996.“, Sarajevo-Tuzla, 2012., **Florian Bieber**, „Bosna i Hercegovina poslije rata – Politički sistem u podijeljenom društvu“, **Peter Maas**, „Ljubi bližnjeg svog“, Sarajevo, 1998., **Ton Zwan**, „O etiologiji i genezi genocida i drugih masovnih zločina uperenih protiv određenih grupa“, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Beograd-Srebrenica, 2010., **Sonja Biserko**, „Razaranje Bosne“, u knjizi „BiH – jezgro velikosrpskog projekta“ (obima 1.125 stranica), Beograd, 2006., **Florence Hartman**, „Mir i kazna“, Sarajevo, 2007., **Ciril Ribičić**, „Geneza jedne zablude“, drugo izdanje, ustavnopravna analiza nastanka i djelovanja Hrvatske zajednice Herceg-Bosne, Zagreb, **Kjel A. Nilsen**, „Milošević – u ratu i u Haagu, dokumentacija“, Sarajevo, 2013., itd.

6.1. „I usmeno i pismeno sam naredio da se ide na Žepu i Srebrenicu“

O uzrocima, karakteru i posljedicama rata 1992.-1995. godine u BiH, ne može se pisati, a da se, na prvom mjestu, ne ostvari uvid u knjigu (izdanje magistrat) američkog historičara **prof. dr. Roberta Donia**: „Iz Skupštine Republike Srpske 1991.-1996. – Izvodi iz izlaganja poslanika Skupštine Republike Srpske kao dokazni materijal na međunarodnom krivičnom tribunalu u Hagu“. Prof. Robert Donia, kao ekspertni svjedok trinaest je puta svjedočio za Haški tribunal i on se počev od 1992. g. bavi naučnim istraživanjima na otkrivanju činjenica o **uzrocima i posljedicama rata** koji je vođen protiv BiH.²⁰

Ova knjiga historičara Roberta Donie, „predstavlja samo dio tog istraživanja, ali dio koji je presudan za razumijevanje ratnog procesa političkog odlučivanja u RS-u, povezanosti sa Srbijom, ali i za razumijevanje da su srpski lideri imali punu svijest o tome da njihov plan o kreiranju etničkih homogenih teritorija ne može biti implementiran bez istrebljenja druga dva naroda, Bošnjaka i Hrvata“ navodi u prikazu ove knjige, Edina Bećirević.

Dr. Edina Bećirević ističe da odluka R. Donie da u ovoj knjizi „bez lične interpretacije objavi selekciju transkripata iz ratnog perioda, ovaj rad čini još značajnijim doprinosom ustanovljavanju istine o prošlosti“..., te da je „ovaj materijal važan za historičare, akademike, novinare, aktiviste u polju ljudskih prava, studente, istraživače, ali i za žrtve koje pokušavaju da razumiju kako i zašto su najgori zločini koje čovječanstvo može zamisliti (**nakon II svjetskog rata – nap. M. M.**) počinjeni u BiH u periodu 1992. do 1995. godine“.²¹

Treća sjednica Skupštine, 11. novembra 1991. g., TRAN-SKRIPT: ...“Skupština srpskog naroda u BiH upućuje ZAHTJEV JUGOSLAVENSKOJ ARMIJI da svim sredstvima koja joj stoje na raspolaganju brani teritorije BiH kao sastavne dijelove države Jugoslavije na kojim je proveden plebiscit srpskog naroda i drugih građana za ostanak u zajedničkoj državi Jugoslaviji i donesena Odluka Skupštine srpskog naroda u BiH s teritorijama opština, mjesnih zajednica i naseljenih mjesta u BiH koja se smatraju teritorijem savezne države Jugoslavije...“²²

Četvrta sjednica Skupštine, 21. novembra 1991. godine, Radislav Vukić:

„Mi moramo imati svoju jaku, srpsku vojsku, **a naša vojska je trenutno Jugoslovenska armija**, u kojoj je srpski narod i ja vjerujem da će i ostati. Armija treba da se transformiše što prije u ovom hodu u borbi protiv fašizma, bolje reći protiv ustaša...“²²

Četvrta i 39.-ta sjednica Skupštine (srp. naroda BiH), 21. decembar. 1991. godine, Karadžić:

„Srpsko Sarajevo ima svoju teritoriju i svoju autonomnu jedinicu u sklopu Srpske Republike Bosne i Hercegovine. To je država, to je dobro integrisana nacija, to je naš plan daleko prije rata...“²²

Sedma sjednica Skupštine, 15. februara 1992. godine, Karadžić:

„Vojska će se prirodno naći u BiH, jer je ne mogu progoniti iz srpskog sela, mogu do tog sela... Molim vas da svi pazimo na

kontinuitet, on nam je važan, da nema te psihičke sekunde kada nema Jugoslavije... Nama je važno da premostimo tu nultu tačku u kojoj nema Jugoslavije.²²

Osmi sjednica Skupštine, 25. februar 1992., Momčilo Krajišnik:

„Ako uspijemo napraviti konfederalnu BiH to će biti tri države. **I srpska država će napraviti savez sa srpskim državama, svi će imati jednu državu... Mene ne interesuje Musliman u BiH**“... I na **24. sjednici Skupštine, 8. februara 1993. godine, predsjedavajući Krajišnik** ističe:

„Skupština je zauzela stav da su **Muslimani** komunistička tvorevina i da predstavljaju vjersku skupinu turske orijetacije... Oni su **nevjernici, narod koji nije narod**, odnosno narod koji hoće da bude narod i nema nikakve argumentacije za naciju“.²²

Šesnaesta sjednica Skupštine, 12. maj 1992. godine, Karadžić:

„Srpska strana u BiH, Predsjedništvo, Vlada, Savjet za nacionalnu bezbjednost koji smo formirali, donijela je strateške prioritete srpskog naroda, odnosno **strateške ciljeve srpskog naroda**, od kojih je **prvi strateški cilj razdvajanje od druge dvije nacionalne zajednice** (podvukao – M.M.); državno razdvajanje... **Drugi strateški cilj** je koridor između Semberije i Krajine... to je od najveće strateške važnosti za srpski narod, jer to integriše srpske zemlje, ne samo Srpske BiH, nego i Srpske BiH sa Srbijom i Srpske Krajine sa Srpskom BiH i Srbijom... **Treći strateški cilj** je uspostavljanje koridora u dolini rijeke Drine, odnosno eliminisanje Drine kao granice između dva svijeta... **Četvrti strateški cilj** je uspostavljanje granice na rijeci Uni i Neretvi. **Peti strateški cilj** je podjela Sarajeva na srpski i muslimanski dio i uspostavljanje svakog od ova dva dijela efektivne državne vlasti te konstitutivne države... **Šesti strateški cilj** je izlaz Srpske Republike na more“.²³

Na istoj sjednici, general Ratko Mladić je rekao: „Moj cilj i naš cilj treba da bude da imamo svoju državu tamo gdje su nam tragovi i kosti očeva i za taj cilj mi se moramo boriti. I mimo tog cilja mi smo jedinstven srpski narod...“²³

A na Dvadesetoj **sjednici Skupštine, 14.-15. septembar 1992. godine, general Mladić:** „Naši planovi za budućnost trebali bi da se odnose... da otrgnemo od pažnje svjetske javnosti, da i pravimo veze, proširimo koridore prema Krajini, naročito ovaj u Brčkom, ovaj

u dolini Drine, a da spojimo Hercegovinu sa ostalim dijelovima teritorije, da je kopnom moguće proći“.²³

Sedamnaesta sjednica Skupštine, 24.-26. juli 1992. godine, Karadžić:

„...U osnovi mi možemo da kažemo da imamo svoju državu, da su na granici te/države/ naši vojnici, da je naš narod, potpuno opredijeljen da živi u toj državi...“²⁴

Trideset četvrta sjednica Skupštine, 27. august- 1. oktobar 1993. godine, Karadžić:

„Strateški ciljevi koje je ova Skupština usvojila u najvećoj mjeri su ispunjeni ili će biti ispunjeni... Strateški ciljevi su na izvjestan način postali naši zadaci, naša obaveza da ih ispunjavamo... kojima sad težimo da ih završimo kada bude to moguće.

Prvi je, dakle, bio da se odvojimo, da očuvamo svoju nezavisnost i izbjegnemo tuđu dominaciju. Drugim riječima, da stvorimo svoju državnu tvorevinu u bivšoj Republici Bosni i Hercegovini...“

„Nije Sarajevo u muslimanskoj državi, nego je Sarajevo u srpskoj državi, jer je sve oko srpsko. I sve zadržavamo. Nećemo pustiti ni jednu stopu“.²⁴

Trideset sedma sjednica Skupštine, 10. januar 1994. godine, Karadžić:

„Mi možemo smatrati da smo pobjednici kada smo pritisnuli ovoliko zemlje, računajući da je ta zemlja sada 100% srpska. Makar i da spadnemo na pedeset i koji procenat, **mi treba da budemo presrećni i prezadovoljni, to je Dušanovo carstvo** (podvukao – M.M.).²⁴

Pedeset prva Sjednica Skupštine, 14.-15. juni 1995. godine, predsjedavajući/Krajišnik:

„Na kraju želim da kažem da ova Narodna skupština konstatuje, ako se vi slažete, da nije promijenila osnovnu politiku i naše ciljeve. **Želimo slobodu i državu za srpski narod i potpuno razdvajanje za sva vremena sa Muslimanima i Hrvatima.**“...Slične stavove Krajišnik je iznio i na **56. sjednici Skupštine, 17. septembra 1995:** „Zadatak ove Republike i prvi strateški cilj da se mi odvojimo od Muslimana i Hrvata, i niko nema pravo da zasniva strategiju srpskog Sarajeva na ostanku u zajedničkoj državi... **Mi ne želimo da ostanemo sa Muslimanima i Hrvatima... Ima samo jedan problem: gdje ćemo sada ljude iseliti,** da se kaže: iselićemo ih tu i tu, na taj i taj način. Treba nam vrijeme, jer je ovo iznenađenje, jer ni u jednoj

varijanti ništa nije predviđeno. Zato nam treba vrijeme za političko rješenje i konačan razlaz i, na kraju krajeva, **najbolje rješenje da se Sarajevo iseli i da se nađe lokacija da se smjeste ljudi...**²⁵

Pedeset druga sjednica Skupštine, 6. august 1995. godine, Karadžić:

„Došao je trenutak, ja sam Direktivu br. 7 i to signirao, da se uzme i Teočak, Srebrenica, Žepa i Goražde, sve je to potpisano i išli smo snažno u to... Ja sam za sve naše odluke i ja stojim iza njih, i snimljene su vrhovne komande i sve u njima stoji. **I usmeno i pismeno sam naredio da se ide na Žepu i Srebrenicu**“.²⁵

U ovom tekstu citirao sam samo nekoliko izvoda iz izlaganja poslanika sa sjednica Skupštine Srpskog naroda u BiH/Narodne skupštine RS, kojih je u periodu od 24. oktobra 1991. do 17. augusta 1996. godine održano šezdeset dvije. **Iz navedenih i brojnih drugih stavova srpskih poslanika i rukovodstva SDS-a svaki čitalac/čitalatelj/ka mogu jasno vidjeti da su srpski nacionalisti s obje strane Drine uz punu podršku bivše JNA – odgovorni za rat, agresiju, okupaciju, masovne zločine, progone, silovanje pripadnika nersrpskog stanovništva, uključujući i genocid nad Muslimanima/Bošnjacima.**

6.2. Zločini i genocid bili su planirani i nadgledani (Roy Gutman)

Prema **Roju Gutmanu** (Roy Gutman), svjetski poznatom novinaru i publicisti: „**Razmjere ovog zločina (u Bosni i Hercegovini, nap. M.M) nesumnjivo govore o tome da je kao i holokaust, i on bio planiran i nadgledan.** Ne postoji način na koji bi bilo ko mogao ad hoc stvoriti čitav gulag koncentracionih logora, sistematično provoditi silovanja, organizirati masovne deportacije, oskrnaviti na hiljade religijskih svetinja i uništiti vjekovno kulturno nasljeđe: **samo je država sposobna organizovati zločine takvih razmjera...**“

„Agresija protiv Bosne i Hercegovine i propust svijeta da joj se efikasno suprotstavi predstavljaju korak unatrag za civilizaciju... Gradonačelnik Banja Luke, Predrag Radić pokazao mi je kartu (u novembru 1991., nap. M.M.) označenu bojama na kojoj je bio prikazan kopneni koridor koji kontrolišu Srbi, a vodi do Beograda, kroz sjevernu Bosnu preko područja uglavnom naseljenog Muslimanima i

Hrvatima. Tako mi je postalo jasno da **bosanski Srbi uz pomoć svojih rođaka iz Srbije pripremaju potpuni osvajački rat**“ (podv. M.M.).

„**Napad na Bosnu, uz podršku Srbije, koji je imao sva obilježja genocida** stvorio je najveću rijeku izbjeglica u Evropi nakon Drugog svjetskog rata.” Prema riječima **Latinke Perović**, srbijanske historičarke, koju citira R. Gutman: „**Srbija ne želi vidjeti istinu o onome što je učinila u ratu. Ljudi su ovdje zaštićeni od istine...**“ „Ćosić je pozvao Srbe da „stvore svoju vlastitu državu na svojim etničkim prostorima“ i „konačno“ završe borbu za oslobođenje i ujedinjenje koja je trajala dva stoljeća“.²⁶

Istovjetna stajališta zastupa, u svojoj politološkoj studiji **Norman Cigar**, koji „opovrgava tvrdnju da je genocid – ili etničko čišćenje, kako ga obično nazivaju – koji je pogodio Muslimane Bosne i Hercegovine, bio samo nenamjieran i nesretan nusprodukt borbi ili građanskog rata. Naprotiv, bila je to racionalna politika, direktna i planska posljedica svjesne političke odluke koju je donio srpski establišment u Srbiji i Bosni i Hercegovini. **Ova politika je implementirana namjerno i sistematski kao dio šire strategije za postizanje dobro definisanog, konkretnog, političkog cilja, a to je stvaranje jedne proširene, etnički čiste, velike Srbije**“.²⁷

6.3. Čitav projekt bosanskih Srba ovisio je od SRJ i JNA/VJ

Louise L. Lambrishs, francuska književnica, koja se više od deset godina bavi problemom povijesne istine, povijesne rekonstrukcije i, osobito, pitanjem ponavljanja povijesti, između ostalog, piše: „Rat koji je pokrenula vlast u Beogradu, politika koju je daljin-ski navodio Milošević, podupirao patrijarh Pravoslavne crkve, a provodili su je svi velikosrbi opsjednuti idejom da je „Srbija svuda gdje je i jedan srpski grob“, politika etničkog čišćenja koja se naslanja na pisanu tradiciju (...) i skladno provode virtuozi poput Karadžića i Mladića...“²⁸

Po njenom mišljenju: **“Genocid po svojoj prirodi može biti samo kolektivni zločin počinjen od strane nositelja državne vlasti;** (podvukao, M.M.) u njihovo ime ili uz njihov pristanak, izričit ili prešutan. To otežava potragu za „odgovornima“ i često je teško utvrditi odgovornost u slučaju takvog zločina, koji je par excellence

(u prvom redu, naročito...) zločin Države... **Prema mom tumačenju, piše L. L. Lambris, Srebrenica je ponavljanje Auschwitza (Aušvica)... Muslimani nisu bili slučajno žrtve naše politike** (misli na Evropu – M.M.), niti se to slučajno pojavilo na Balkanu. Europski antisemitizam (mržnja prema židovima) nije tek pojedinost i, ako su židovi bili prvi, Muslimani su nužno morali biti drugi... **Genocid nad Bosanskim Muslimanima još se nije urezao u evropsku svijest**“.

U jednom od zaključaka knjige L. L. Lambris ističe: „Ako treba promijenimo statute tog Suda (Haškog – M.M.) i osigurajmo mu neovisnost koja je nužna da bi stvarno postojala međunarodna pravda. I idimo do kraja. Pozovimo sve sudionike pred sud, ne samo kao svjedoke optužbe protiv Miloševića, nego i zbog toga da se rasvijetle njihove odluke koje su štitile tog novog Hitlera i igrale njegovu igru.“²⁸

Historičar **Noel Malkolm**, u svojoj naučnoj studiji „Bosna kratka povijest“, između ostalog, piše: „Više puta sam čuo kako ljudi govore: „Bosna može postojati samo u sklopu Jugoslavije; ako Jugoslavija propadne, nestat će i Bosne.“ Ja mislim da je upravo suprotno istina. U sklopu jugoslovenske države bilo je moguće (ne poželjno, nego moguće) da Bosna prestane postojati kao posebna cjelina – što se i dogodilo u Kraljevini Jugoslaviji u godinama pred Drugi svjetski rat. Ali, čim je Jugoslavija (Kraljevina, nap. M.M.) prestala postojati, bilo je prijeko potrebno da se Bosna i Hercegovina očuva jer bi ljudska cijena dijeljenja stanovništva i njihovih teritorija bila naprosto previsoka. Takvo dijeljenje je već pokušano i cijeli svijet je vidio kolike je užasne patnje ono izazvalo. Pa, ipak Bosna je još tu i njeni narodi neće odustati od svog ideala da obнове demokratsku Bosnu i Hercegovinu u njenim prvobitnim granicama.“²⁹

Florian Bieber, smatra da je „...srpska secesija bila ta koja je 1992. godine pokrenula sukob, hrvatski projekt secesije (u BiH) uslijedio je ubrzo nakon toga i doprinio sukobu naročito tokom perioda 1993.-1994. godine... Rat je eskalirao početkom aprila 1992. godine, vremenski se podudarivši s proglašenjem nezavisnosti Bosne i Hercegovine. **Snage bosanskih Srba**, koje su se u velikoj mjeri sastojale od vojnih lica i opreme JNA... držale su pod opsadom Sarajevo do potkraj 1995. godine... i istovremeno **vodile osvajački rat** u istočnoj i sjeverozapadnoj Bosni gdje su veliki dio bosanskohercegovačke teritorije stavile pod svoju kontrolu.“³⁰

6.4. Srbi su agresijom za nekoliko mjeseci okupirali 70% BiH

Sonja Biserko, jedna od najuglednijih intelektualki NVO Srbije tvrdi: “**Srbi su već tokom prvih nekoliko meseci rata (1992.) okupirali 70 odsto BiH, što se održalo sve do Dejtona (1995.)... Vojna agresija na BiH bila je prethodno pripremljena.** O opsežnim pripremama svedoči brzina kojom su teritorije zauzete, kao i preciznost u gađanju objekata od istorijske i kulturološke vrednosti... **Već u maju 1992., JNA je transformisana u tri vojske (Vojska Republike Srpska Krajina, Vojska RS i Vojska Jugoslavije),** a formirane su i brojne paravojne jedinice koje su delovale pod okriljem JNA.“

„**Genocidna politika protiv bošnjačkog naroda** počela se primenjivati na samom početku rata... Vojska RS-a je od Vojske Jugoslavije dobila 75.000 vojnika uključujući i oficire, 100 teških artiljerijskih oruđa, gotovo 400 tenkova i isti broj (drugih) oklopnih vozila, 35 aviona, 21 helikopter i sistem za vazдушnu odbranu.“³¹

Po ocjeni **prof. dr. Ferida Muhića**, filozofa i pisca iz R Makedonije: „Cilj agresije na BiH bio je jasan: destrukcija suvereniteta i onda uključivanje (anektiranje) u sastav stvorene države. U tom pogledu i Milošević i Tuđman su imali isti cilj. Da nije došlo do referenduma (o nezavisnosti BiH, održanog 29.2. i 1.3. 1993.) i zatim, do proglašenja zvaničnog priznavanja suvereniteta BiH od UN, Milošević bi imao veliku prednost a BiH bi se, bez atributa državnosti, degradirala u sastavni dio kvazi Jugoslavije, zapravo Srbije kao političkog, kulturnog i vojnog hegemon. Referendum, njegov uspješni ishod, priznanje državnosti, označili su činjenicu koja se nije mogla ignorisati! “Džentlmenski“ sporazum Miloševića i Tuđmana mogao se realizovati samo vraćanjem BiH na status prije stečenog suvereniteta. Jedini način uključivanja mjenjača povijesti u „rikverc“ bio je rat odnosno vojna agresija...

Izlaz? Vraćanje BiH na status prije konflikata. Priznavanje njenog teritorijalnog i političkog integriteta, u sklopu uslova i propisa koji su važili na dan početka rata. Bosanska politika danas nema važniji cilj, ni bosanski političari veću obavezu.“³²

Florence Hartman, savjetnica za Balkan u Haškom tribunalu, u svojoj knjizi „Mir i kazna“, između ostalog iznosi zanimljivo mišljenje američkog državnog sekretara: „Lawrence Eagleburger (Lorens Iglberger), američki državni tajnik otkrio je 16. decembra 1992. u Že-

nevi: „Vrlo dobro znamo da su izvršeni zločini protiv čovječnosti; znamo i kada i gdje. Znamo i koje su snage izvršile te zločine, poznati su nam i vođe koje su zapovijedali. A znamo i političke vođe o kojima su ovisili i još uvijek ovise ti vojni zapovjednici.“³³ Na popisu osumnjičenih ratnih zločinaca koji je šef američke diplomatije dao javnosti nalazili su se već onda Slobodan Milošević, Radovan Karadžić, Ratko Mladić, Vojislav Šešelj (koji su nakon rata sjeli na optuženičku klupu Haškog suda – nap. M.M.), te Željko Ražnatović – Arkan.“

Dejtonski dokument uveo je federalizaciju BiH... Taj dokument potpisala su i dva predsjednika susjednih država (Srbije i Hrvatske), čime je de facto i de jure priznata činjenica direktne involviranosti (umještanosti) ovih dviju država u rat koji se uporno prikazuje kao interni, građanski rat same BiH...³³

Giorgio Agamben, italijanski filozof, u svojoj knjizi: „Ono što ostaje od Auschwitz“, ne pominje rat u BiH, ali pominje „muslimane“ kao posebnu, najugroženiju kategoriju logoraša u svjetski poznatom konclogoru Aušvicu, ne sluteći da će se to više ikada ponoviti u historiji ratovanja XX. vijeka. A ponovilo se u našoj državi, i to u konclogorima, koje su formirali srpski nacionalisti, za koje se, takođe, vjerovalo da se nikada više neće formirati. „Primo Levi (je), navodi Agamben, našao najprimjerenije i istodobno najstrašotnije riječi: „Ljudi oklijevaju nazvati smrću njegovu smrt (smrt logoraša „muslimana“ – nap. M.M.) najprimjerenije zato jer muslimane ne određuje toliko to što njihov život nije više život (...), koliko to da njihova smrt nije smrt. To – da smrt ljudskog bića nije više moguće nazvati smrt (...) – poseban je užas što ga musliman uvodi u logor i što ga logor uvodi u svijet. No, to znači – i zato je Levijeva rečenica strahotna – da su esesovci imali pravo kad su leševe nazivali Figuren (figure). Tamo gdje smrt ne može biti zvana smrt, tamo ni leševi ne mogu biti zvani leševima“.³⁴

Primjer masovnih grobnica nevino ubijenih Bošnjaka, najbolje potvrđuju stavove P. Levija i G. Agambena, u koje su bacana tijela ubijenih žrtava s namjerom da nikada ne bude otkriven identitet likvidiranih ljudi. Nakon nekoliko godina vršena su iskopavanja većeg broja primarnih masovnih grobnica i skeletni ostaci žrtava su prebacivani u novoiskopane sekundarne masovne grobnice na drugim lokacijama. Ovako nešto nisu radili ni njemački zločinci u Drugom svjetskom ratu, koji nisu premještali leševe ubijenih civila iz jedne u

drugu, ili više, masovnih grobnica, po čemu će srpski nacionalisti u BiH i Hrvatskoj predvođeni Miloševićem i Karadžićem ostati zabilježeni kao autori ovog novog oblika zločina u evropskoj i svjetskoj historiji ratovanja i beščašća. I porodice ubijenih Bošnjaka koji se vode kao nestale osobe (oko 8.000, 2013. g.) ne znaju kako da nazovu svoje najmilije koje su pobili srpski nacionalisti – leševima, ili figurama, ili kosturima, ili tjelesnim ostacima, razbacanim kostima, koje ni nakon 21 godinu od početka rata i ubijanja, ne mogu pronaći i dostojno sahraniti. Zločini srpskih nacionalista, koji znaju, a neće da kažu gdje se nalaze masovne grobnice ubijenih Bošnjaka, i dalje se nastavljaju prema mrtvim ljudima i njihovim porodicama, rođacima i prijateljima.

6.5. Velikosrpska tiha agresija i vojna okupacija BiH

Ciril Ribičić, profesor ustavnog prava i ekspert Haškog tribunala, ističe: „Naknadna hladna analiza ne smije zanemariti kako je do grešaka i deformacija u Herceg-Bosni došlo u vrijeme **tihe agresije i okupacije dvije trećine Bosne i Hercegovine** (i s oružjem koje je JNA dovezla iz Slovenije) i „saoizacije“ (regije, oblasti u planiranoj paradržavi RS, nap. M.M.) i **velikosrpske agresije s namjerom podjele Bosne i Hercegovine** i stvaranja Velike Srbije...

I Herceg-Bosna je nastala na podlozi pogrešne ocjene da Bosna i Hercegovina ne može preživjeti **velikosrpsku agresiju i tihu okupaciju** velikog dijela njezina teritorija... Tako su Milošević i dr. Tuđman... od smrtnih neprijatelja postali saveznici na razbijanju Bosne i Hercegovine.

Za svakoga ko će se jednom u budućnosti odlučiti stupiti na put stvaranja nove državne zajednice moralo bi vrijediti upozorenje da ni jedna, po subjektivnom uvjerenju itekako dobra namjera, ne blagoslovljuje upotrebu sredstava koja znače kršenje međunarodnog humanitarnog prava ili drugi (masovan) zločin. I da njihova kaznena odgovornost ne zavisi o tome hoće li u svojim političkim nastojanjima uspjeti ili ne“.³⁵

Kjell Aiald Nilsen, novinar, publicista NTB, Norveška, u svojoj knjizi o Miloševiću, naglašava: „**Miloševićeva uloga u svim ovim događajima neosporno je glavna, potpuno centralna i, bez ikakve sumnje, odlučujuća...** Njegov cilj bila je nova i velika sr-

pska država koja bi osim Srbije, obuhvatala područja u kojima su živjeli Srbi u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini... Izraz „**udruženi zločinački poduhvat**“ je centralni pojam u Optužnici (Haškog tribunala) protiv Miloševića i obrazložen je u svakom pojedinačnom slučaju...

Prateći Optužnicu postoji **udruženi zločinački poduhvat za Bosnu i Hercegovinu, čiji se počeci evidentiraju već 1. augusta 1991.** Dakle, osam mjeseci prije nego što je rat u Bosni i Hercegovini i počeo. **Optužnica osim Miloševića, navodi još 14 osoba: Radovan Karadžić, Momčilo Krajišnik, Biljana Plavšić, general Ratko Mladić, Borislav Jović, Branko Kostić, generali Veljko Kodijević i Blagoje Adžić, zatim Milan Martić, Jovica Stanišić, Franko Simatović (Frenki), Radovan Stojčić (Badža), Vojislav Šešelj i Željko Ražnatović Arkan**“.³⁶

Takođe, treba pomenuti da je Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (ICTY) u Haagu, 16. juna 2004. godine, na zahtjev prijatelja suda za donošenje oslobodajuće presude u **tužbi protiv Slobodana Miloševića, donio međupresudu u kojoj je potvrđena genocidna namjera i plan da se unište Bošnjaci kao nacionalna grupa odnosno da postoji dovoljno dokaza da je u Brčkom, Prijedoru, Sanskom Mostu, Srebrenici, Bijeljini, Ključu i Bosanskom Novom izvršen genocid** (podvukao M.M.).

6.6. Za Ćosića i Kecmanovića rat još nije završen

Za razliku od citiranih autora, **Dobrica Ćosić**, književnik, akademik SANU, Beograd i samozvani „otac srpske nacije“, i jedan od predsjednika samoproglashene Savezne Republike Jugoslavije (juni 1992.-juni 1993.), napisao je sramnu, naučno neutemeljenu knjigu u formi „dnevničkih beleški“, pod nazivom „Bosanski rat“ (Beograd, 2012.). U toj knjizi (bez ijedne fusnote) ne pominje se ni agresija na Bosnu i Hercegovinu, ni vojna okupacija 37 bh. gradova, ni nasilni progoni, ni zločini protiv čovječnosti i genocid nad Bošnjacima, ni masovne grobnice, ni rušenje oko hiljadu džamija i drugih vjerskih objekata, itd., itd.

Ali se pominje da su bosanski Srbi podigli „srpski ustanak“ (oružana pobuna – nap. M.M.) u BiH, stvorili „prvu srpsku državu preko Drine“, bez ičije pomoći. Ćosić je najavio i „**drugi srpski ustanak**“

u budućnosti kojim će se ostvariti konačni cilj svih Srba u bivšoj Jugoslaviji – stvaranje jedinstvene srpske države³⁷ na prostorima tri bivše jugoslovenske republike i nekadašnje pokrajine, a danas Republika Kosovo.

Ćosić, takođe, ne priznaje Haški sud, na kojem se, po njemu sudi samo Srbima i to logikom političkih, a ne sudskih procesa, koji nije sud pravde već politike velikih sila. Međutim, kako tvrdi Serge Brammertz (Serž Bramerc), glavni tužitelj Haškog suda: „Da nije bilo Haškog suda, vjerovatno ne bi bilo ni pravde za žrtve. Od 1993. godine nekoliko je tisuća svjedoka, od kojih su mnoge žrtve, došlo na sud ispričati svoju priču. Druga značajka nasljeđa Suda koja je vrlo važna za regiju je prikupljanje, analiza i čuvanje ključnih podataka iz rata. **Trenutno u kolekciji dokaznog materijala Tužiteljstva** (Haškog tribunala, nap. M.M.) imamo oko devet milijuna dokumenata.

Haški sud je, takođe, po prvi puta **utvrdio** mnoge činjenice i pravne presedane, uključujući **činjenicu da je u Srebrenici počinjen genocid i da je silovanje korišteno kao instrument etničkog čišćenja**“.³⁸ (podv. M.M.)

I **Nenad Kecmanović**, prijeratni profesor i rektor sarajevskog Univerziteta, koji je početkom rata (1992. g.), kao član Predsjedništva RBiH, pobjegao iz Sarajeva u Beograd, nekoliko godina prije Ćosićevog „Bosanskog rata“, objavio je (2007. g.) knjigu „Nemoguća država“. Glavnu poruku iz te knjige, koju ne vrijedi komentarisati, jer nije obuhvatila paradržavne tvorevine bivše Jugoslavije – RS, HZ H-B, SRJ, Džavnu zajednicu Srbije i Crne Gore, koje su kao „nemoguće (para)države“ nestale, kao neodržive tvorevine. Ideja o nestanku države BiH ponovo se pojavila 13. jula 2013. u njegovom intervjuu sarajevskom „Oslobođenju“.

Kecmanović, između ostalog, kaže: „Sigurno je da narod s obje strane Drine priželjkuje jedinstvenu nacionalnu državu, ali ne bih rekao da političke elite u Srpskoj i Srbije rade na tome. Ako mogu da postoje dvije albanske države zašto ne mogu i dvije srpske...“

„Mislim da je potpuno legitimna bošnjačka želja da, kao i drugi jugoslovenski narodi, imaju državnu teritoriju „jedan kroz jedan i da ne budu balkanski Palestinci. Nije sporno da im daju pravo da tako i bude, ali samo na jednom dijelu (ne kaže kojem? – nap. M.M.), a nikako na cijeloj teritoriji BiH, kako to mnogi Bošnjaci zamišljaju“. Ovo, naravno, nije tačno jer nikada Bošnjaci nisu samo za svoj narod tražili cijelu teritoriju BiH – od ZAVNOBiH-a (1943.), državnog re-

ferenduma (1992. g.), Dejtonskog mirovnog sporazuma, pa ni danas. Cijelu teritoriju BiH tražili su bosanski Srbi (koji su prije početka rata okupirali oko 70% državne teritorije), i bosanski Hrvati. Što se tiče želje Srba s obje strane Drine da imaju „jedinstvenu nacionalnu državu“, takve želje imaju i Bošnjaci iz Sandžaka u R. Srbiji, da se pripoje Bosni i Hercegovini, ali Bošnjaci s obje strane državnih granica znaju da je ta želja neostvariva. To isto bi trebali znati i „Srbi s obje strane Drine“, jer je tako projektovana svesrpska država nemoguća, a ne BiH.

Prof. Kecmanović kao drugu mogućnost ističe: „Konstituisanje BiH kao konfederacije tri nacionalne republike (čime) bi bile otklonjene srpske i hrvatske težnje ka državnom osamostaljenju, od kojeg strepe Bošnjaci“³⁹. Ovi i drugi stavovi Kecmanovića potpuno su na liniji njegovog vođe i učitelja Dobrice Ćosića i SDS BiH iz marta 1992. godine, koje sam kao “nemoguću ideju” već komentarisao.

7. Bosanskohercegovački naučnici o agresiji, okupaciji, genocidu i paradržavama u BiH

Najtemeljitija naučna studija o agresiji, tihoj i vojnoj okupaciji, masovnim progonima, silovanjima, ubijanjima, genocidu, ulozi JNA u bosanskom ratu – napisali su do sada: **prof. dr. Smail Čekić, prof. dr. Omer Ibrahimagić, prof. dr. Rasim Muminović, prof. dr. Rusmir Mahmutćehajić, akademik Enver Redžić i prof. dr. Mirko Pejanović.** Ovom prilikom želim da prezentiram samo neke najvažnije stavove pomenutih naučnika o temi kojom se bavi moja knjiga.

7.1. Istinom i činjenicama o agresiji i genocidu u Bosni i Hercegovini

Prof. dr. **Smail Čekić**, u svojim knjigama „Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu“ (u dva toma), Sarajevo, 2004., i „Genocid i istina o genocidu u Bosni Hercegovini“, Sarajevo, 2012., na osnovu višegodišnjih naučnih istraživanja došao je do mnogobrojnih naučnih istina, od kojih izdvajam:

„Glavni odbor Srpske demokratske stranke BiH (SDS BiH) je, opstruirajući rad legalnim bosanskohercegovačkim organima na vlasti i radeći na destrukciji BiH..., 19.12.1991. donio Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima... **“Srpske autonomne oblasti“ (SAO) su već u januaru 1992. godine obuhvatale 62,94% (32.222 km²) državne teritorije (BiH), a SDS BiH je, na osnovu toga (13. marta 1992.) podnijela i „zvaničnu ponudu o podjeli Bosne i Hercegovine...”** U skladu sa Uputstvom SDS BiH, opštinske organizacije „SDS su dobile zadatak da odmah formiraju“ krizni štab srpskog naroda u opštini (u 37 opština, nap. M.M.), koji su poslije prerasli u ratna predsjedništva. U njegov sastav ulazili su i svi članovi sekreterijata opštinskog odbora SDS-a, nosioci funkcija u opštini (iz SDS-a), poslanici Skupštine srpskog naroda BiH, članovi Glavnog odbora SDS BiH sa područja opštine, te predstavnici JNA.

U periodu tihe okupacije Bosne i Hercegovine, Savezni sekreterijat narodne odbrane, **Generalštab Oružanih snaga SFRJ (III**

Uprava) je **17. januara 1992.**, osam dana nakon formiranja kolaboracionističke (paradržave – M.M.) **Srpske republike BiH**, te „**zbog izmena u organizaciji vojnoteritorijalnih organa**, a u cilju, prije svega, lakšeg sprovođenja neustavne mobilizacije, komandama, jedinicama i ustanovama JNA dostavio novi **pregled vojnoteritorijalne podjele, s kojim se stavlja van snage ranije dostavljeni pregled**. Po toj podjeli ponovo su formirani vojni okruzi i odsjeci koji su ukinuti 1987. godine. Tako je na području Bosne i Hercegovine formirano pet vojnih okruga (Sarajevo, Tuzla, Banja Luka, Mostar i Trebinje) i 13 vojnih odsjeka (Sarajevo grad, Sarajevo, Zenica, Travnik, Tuzla, Bijeljina, Brčko, Doboj, Mostar, Banja Luka, Prijedor, Bihać i Titov Drvar... Politika srpskog rukovodstva je bila takva da se svi vojni obveznici (počev od aprila 1992. g., nap. M.M.) stave odmah pod komandu JNA, te da svim ratnim akcijama komanduju oficiri JNA.

U Sarajevu je 28. marta 1992. u kongresnoj dvorani hotela „Holidaj in“ održan Kongres srpskih intelektualaca u Bosni i Hercegovini na temu: „Jugoslovenska kriza i srpsko pitanje“. Na Kongresu je prisustvovalo oko 500 učesnika i gostiju, predstavnici Srpske pravoslavne crkve (SPC), Srpske akademije nauka i umetnosti (SANU), Matice Srpske, Udruženja Srba iz BiH i iz svih krajeva Jugoslavije...“ (I ovaj skup je bio u funkciji stvaranja nove Jugoslavije.) „Za operacionalizaciju podjele Bosne i Hercegovine **po izvršenoj stvarnoj agresiji na Republiku BiH** konkretnije su zaduženi Radovan Karadžić i Mato Boban. Oni su se, u skladu sa dogovorima i razgovorima između Miloševića i Tuđmana o podjeli i uništavanju Bosne i Hercegovine, krajem aprila 1992. tajno sastali u Gracu (Austrija). Na tom sastanku (Sporazum Karadžić-Boban) između srpskih i hrvatskih kolaboracionističkih vođa, objavljenom 6. maja (1992.), postignuta (je) odlučnost „da sva sporna pitanja uključujući razgraničenje dviju konstitutivnih jedinica – hrvatske i srpske u Bosni i Hercegovini, riješe miroljubivim sredstvima i dogovorom. „U tom momentu srpski i hrvatski nacionalisti su uz vojnu i drugu podršku Srbije i Hrvatske pod okupacijom držali preko 70% teritorije BiH, koje su na „miroljubiv način i dogovorom imali namjeru da zadrže za sva vremena i da ih priključe svojim matičnim državama – Srbiji i Hrvatskoj. A Bošnjaci/Muslimani, koje nisu ni pominjali kao narod, trebali su nestati iz Bosne i Hercegovine... General Ratko Mladić je prilikom usvajanja **strateških ciljeva** (12.5.1992.) „**bio u potpunosti**

svjestan da je riječ o genocidu. On je u toku navedene sjednice „**Skupštine srpskog naroda**“ na sljedeći način prokomentarisao prvi „**strateški cilj**“ (odvajanje srpskog naroda od dvije druge nacionalne zajednice): „**Ljudi i narodi nisu piljci i ključevi koje možeš držati u jednom džepu i koje možeš prebacivati ovdje i tamo. To je nešto jednostavno reći, ali teško ostvariti... mi ne možemo čistiti, niti mi možemo sijati kroz sito tako da samo Srbi ostanu ili da Srbi prođu kroz njega a ostali da odu... Ja ne znam kako će gospodin Krajišnik i gospodin Karadžić objasniti ovo svijetu. Ljudi, to bi bio genocid.**“⁴⁰

„**Genocid nad Bošnjacima izvršen je u ambijentu agresije na nezavisnu, međunarodno priznatu državu Bosnu i Hercegovinu, članicu Ujedinjenih nacija (UN-a) i putem trogodišnje okupacije velikog dijela njene državne teritorije... Genocid nad Bošnjacima je, u skladu sa (veliko)srpskom genocidnom ideologijom, politikom i praksom, po uzorima na fašizam i nacizam (iz)vršen u kontinuitetu do kraja 1995. godine, bez obzira na broj likvidiranih, ranjenih, protjeranih, silovanih, itd... na području 53 općine Bosne i Hercegovine...**

Republika BiH, za vrijeme agresije i genocida imala je ogromne ljudske žrtve i materijalna razaranja... Istraživači ICTY-a (Haškog tribunala, nap. M.M.) **dr. Ewa Tabeau i dr. Jakub Bijak... procijenili su 2005. godine broj „smrti povezanih sa ratom u Bosni i Hercegovini“ na 102.622 lica, od čega 55.261 (54%) civila i 47.360 (46%) „vojnih žrtava“, naglašavajući da su ti podaci još uvijek nepotpuni...**

Ukupan broj „**žrtava Bošnjaka**“ iznosi 68.001, od čega civila 25.619 (19.715 muškaraca i 5.894 žene) i 42.492 „vojne žrtve“ (42.162 muškaraca i 330 žena); Srba 22.779, od čega civila 7.480 (6299 muškaraca i 1.181 žena); Hrvata 8.858, od čega civila 1.675 (1230 muškaraca i 445) i 7.182 „vojne žrtve“ (3.014 muškaraca i 546 žena).⁴¹

7.2. Genocidni rat, a ne samo prosta agresija

Prof. dr. **Omer Ibrahimagić**, u svojoj naučnoj studiji (obima oko 800 stranica) pod naslovom „**Bosanski identitet i suverenitet**“ (Sarajevo, 2012.), u jednom, po mom mišljenju, centralnom poglavlju knjige naslovljenom: POLITIKA SECESIJE BOSANSKIH SRBA,

u 21. tački, daje genezu stvaranja paradržave RS - genocidnim ratom, okupacijom, masovnim progonima i zločinima, uključujući i genocid, uz rušenje ustavnog poretka RBiH i formalnog priključenja RS krnjoj Jugoslaviji koja je već bila na putu konačne smrti.

Praktična realizacija plana secesije bosanskih Srba počela se ostvarivati 24. oktobra 1991. godine osnivanjem Skupštine srpskog naroda u BiH, koju su osnovali poslanici Kluba SDS i Kluba Srpskog pokreta obnove (SPO) u Skupštini BiH. Skupština je definisana kao najviši predstavnički i zakonodavni organ srpskog naroda u BiH...

Skupština srpskog naroda donijela je 24.10.1991. g. Odluku o ostajanju srpskog naroda BiH u zajedničkoj državi (krnjoj) Jugoslaviji... Donijeta je i Odluka o davanju ovlašćenja za predstavljanje i zaštitu srpskog naroda u BiH... Istom Odlukom uskraćeno je pravo predstavljanja srpskog naroda svim drugim nosiocima funkcije u BiH koji nisu navedeni u Odluci... Na istoj sjednici za teritoriju BiH raspisan je plebiscit srpskog naroda radi potvrđivanja Odluke o ostajanju u zajedničkoj državi Jugoslaviji... Plebiscit je održan 9. i 10. novembra 1991. godine. Prema važećem Ustavu BiH pravo raspisivanja referenduma ili plebiscita na teritoriji BiH bio je u nadležnosti Skupštine SR BiH. Tako da je ovaj plebiscit bio nezakonit...

Na kraju svog zasjedanja **24.10.1991. g. Skupština srpskog naroda u BiH donijela je Deklaraciju** u kojoj obrazlaže razloge svoga konstituiranja. Prvo, da je postojeći ustavno-pravni poredak u Jugoslaviji i BiH uveliko narušen, drugo, da su ugrožena prava i bitni interesi srpskog naroda u BiH, treće, da dugo traje zavjera da se srpski narod u BiH svede na nacionalnu manjinu, četvrto, srpski narod je poučen stradanjem i prijeti mu opasnost od novih i sličnih tragičnih događaja.“

Po mišljenju prof. Ibrahimagića nije postojao „ni jedan razlog za zasebno konstituisanje Skupštine srpskog naroda u BiH. **Prvo**, posljedice narušavanja ustavnog poretka u Jugoslaviji i BiH, jednako pogađaju sva tri naroda u BiH, **drugo**, ni po čemu nisu bili ugroženi bitni interesi srpskog naroda u BiH, jer se bez SDS-a kao jedne od vladajućih stranaka u BiH nije mogla donijeti ni jedna relevantna odluka, **treće**, niko u BiH nije ni pokušao srpski narod svoditi na nacionalnu manjinu, već je po aktuelnom Ustavu SR BiH bio jedan od tri ravnopravna naroda, **četvrto**, izraženo u procentu u ovom (XX) stoljeću nisu najviše stradali Srbi (pravoslavci) već Bošnjaci (muslimani) i nije bilo razloga da se srpski narod izdvaja iz jedinstvenog odbranbenosigurnog sistema R BiH...

Definiranjem Skupštine srpskog naroda u BiH kao najvišeg predstavnika naroda, „legalni predstavnik u zemlji i van nje“, srpski narod je narušio jedinstven politički sistem BiH, narušio njen ustavni poredak i nagovijestio stvaranje posebnog državnopolitičkog entiteta sa atributima unutrašnjeg i spoljašnjeg suvereniteta... S druge strane, ovom Deklaracijom je najavljen novi karakter jugoslovenske države, u kojoj će se prije svega, naći samo srpski narod, a usput je naznačeno „sa drugim narodima koji to žele“.

Na drugoj sjednici Skupštine srpskog naroda u BiH donesena je **Odluka o teritorijama opština, mjesnih zajednica i naseljenih mjesta u BiH koja se smatraju teritorijom savezne države Jugoslavije...** Na istoj sjednici donijeta je i Odluka o verifikaciji (pet) proglašanih srpskih autonomnih oblasti (SAO) u BiH (što je Ustavni sud BiH proglasio neustavnim, suprotnim tada važećem Ustavom SR BiH). U sastav pet SAO obuhvaćeno je 57 bh. općina od ukupno 109 općina Republike BiH.

Na zasjedanju Skupštine od 21.11.1991. g. donesena je Odluka o usvajanju izvještaja o provođenju plebiscita srpskog naroda u BiH... **a donesen je i poseban zaključak, kojim se daje „puna podrška jugoslovenskoj armiji u odbrani zajedničke države Jugoslavije“.** Radi podsjećanja u novembru 1991. g. je bjesnio rat u Hrvatskoj. Upravo tada je pao u ruke JNA i srpskih paravojnih formacija grad Vukovar. To je vrijeme kada se SFRJ nalazila u disoluciji i kada se bivša JNA transformisala u srpsku vojsku...

Skupština srpskog naroda u BiH je na svojoj četvrtoj sjednici od 21. decembra 1991. g. donijela Odluku da se pristupi formiranju Republike Srpske BiH... najkasnije do 14. januara 1992. godine.

Donesena je i Odluka o obrazovanju i izboru Ministarskog savjeta Skupštine srpskog naroda u BiH... koji sačinjavaju: predsjednik, 18 članova – ministara i pet predsjednika vlada SAO koji su po položaju članovi Ministarskog savjeta... Na kraju Skupština je donijela Odluku o priznavanju Republike Srpske Krajine, koja je bila u sastavu R Hrvatske kao federalne jedinice Jugoslavije... (Dana) **15. januara 1992. g. od međunarodne zajednice su kao nezavisne republike priznate Slovenija, Hrvatska i Makedonija, a 6. aprila BiH. Srbija i Crna Gora su takvo priznanje dobile 27. aprila 1992.,** nakon čega su konstituirale treću Jugoslaviju pod nazivom Savezna Republika Jugoslavija.

Deklaracija o proglašenju Republike srpskog naroda u BiH, od 9. januara 1992. godine, **predviđa potrebu teritorijalnog razgraničenja novostvorene srpske države u BiH sa političkim zajednicama „drugih naroda Bosne i Hercegovine**, zatim, da će na njenom području važiti savezni zakon a ne propisi dosadašnje SRBiH“, ako nisu u suprotnosti „sa saveznim Ustavom“; da će „Ustavom Republike“ biti garantovana „puna ravnopravnost i jednakost naroda i građana pred zakonom i zaštita od bilo kog oblika diskriminacije, a diskriminatorna je bila sama činjenica naziva „Skupština srpskog naroda u BiH“ (a kasnije i **definisanje „RS kao države srpskog naroda“** i ostalih građana), itd...

Mjesto Republike srpskog naroda BiH je u zajedničkoj državi srpskog naroda... srpskoj federaciji ili savezu srpskih država...

Skupština srpskog naroda u BiH na zasjedanju 28. februara 1992. godine, pozivom na tačku IV Deklaracije o proglašenju Republike, donijela je Odluku o proglašenju Ustava Srpske Republike BiH... kao, po tom Ustavu države srpskog naroda i građana koji u njoj žive, i koja se nalazi u sastavu savezne države Jugoslavije (kojoj se nije znalo ni Ustavom utvrđeno ime, nap. M.M.). **Ovim Ustavom je bilo brisano državljanstvo BiH, a uspostavljeno državljanstvo Srpske Republike BiH i Jugoslavije...**

Zanimljiva je odredba o tome da je svaki naoružani građanin koji učestvuje u odbrani Srpske Republike pripadnik oružanih snaga (član 112.). Iz ovakve stilizacije ove odredbe proizilazi sljedeće: pošto je Srpska Republika u sastavu (pretpostavljene, bezimene, nap. M.M.) Jugoslavije, pošto su njeni državljani i državljani Jugoslavije, pošto se njeni građani organizuju u okviru oružanih snaga JNA i teritorijalne odbrane, to su i svi pripadnici paravojnih jedinica bili pripadnici oružanih snaga... Zakonom o narodnoj odbrani, u skladu sa Ustavom Srpske Republike BiH i saveznim zakonom (bivše) SFRJ/Jugoslavije uređena su prava i dužnosti srpske republike (čitaj države – M.M.) i njenih autonomnih oblasti u pitanjima odbrane.

Prema zakonu o narodnoj odbrani, republika (RS) tada nije imala svoju vojsku, jer je njena vojska bila JNA. Republika je imala teritorijalnu odbranu (TO) kao dio oružanih snaga, zajedno s JNA i milicijom u ratnim uslovima. (Sve je ovo organizovano, formirano, proglašeno i funkcionisalo oko tri mjeseca, prije javno obznanjenog početka rata i agresije na R. Bosnu i Hercegovinu...)

Da je bila namjera bosanskih Srba, da skoro cijelu BiH pripoje kao srpsku zemlju u sastav tzv. federacije srpskih zemalja, odnosno velikoj Srbiji, proizilazi iz **Odluke o strateškim ciljevima srpskog naroda u BiH** donesenoj na Skupštini 12. maja 1992. godine (održanoj u Banja Luci – nap. M.M.), po kojoj su prioriteti srpskog naroda u BiH, sljedeći: „Državno razgraničenje od druge dvije nacionalne zajednice; koridor između Semberije (Bijeljine, nap. M.M.) i Krajine; Uspostavljanje koridora u dolini reke Drine, odnosno eliminisanje Drine kao granice između srpskih država. Uspostavljanje granica na rekama Uni i Neretvi. Podjela grada Sarajeva na srpski i muslimanski deo i uspostavljanje u svakom od delova efektivne državne vlasti. Izlaz Republike Srpske na more...” Ova Odluka je objavljena 26. novembra 1993. godine (godinu i po dana nakon njenog donošenja, nap. M.M.).

Iz navedenih naučno utvrđenih činjenica sasvim jasno se vidi realizacija stvaranja Republike Srpske rušenjem ustavnog porетка BiH, njena secesija od države BiH i pripajanje imaginarnoj Jugoslaviji (jer je SFRJ prestala da postoji polovinom januara 1992. kad su od međunarodne zajednice tri republike – Slovenija, Hrvatska i Makedonija priznate kao nezavisne države). Pokušaji oružanih snaga Srbije, Crne Gore i Srpske Republike BiH, da ratom i agresijom održe u aprilu formiranu Saveznu Republiku Jugoslaviju (SRJ), kasnije Državnu zajednicu Srbije i Crne Gore – doživjeli su potpuni neuspjeh, što je potvrđeno Dejtonskim mirovnim sporazumom (1995.) i raspadom i SRJ i Državne zajednice Srbije i Crne Gore, te ukidanjem paradržave RS, koja je transformisana u **entitet RS**.⁴²

Prof. Ibrahimagić je u jednoj ranije objavljenoj knjizi, analizirajući agresiju na R. BiH iznio i sljedeće stavove: „U toku agresije Srbije i Crne Gore 1992. i Hrvatske 1993. godine na Bosnu i Hercegovinu nastale su paradržavne tvorevine: Srpska Republika BiH/RS i Hrvatska Republika Herceg-Bosna (23.8.1993.)..., te Autonomna pokrajina Zapadna Bosna nastala 27. septembra 1993. kao satelit Srbije, Crne Gore i Hrvatske. **Sve ove tvorevine nastale su kao dio agresorskog plana da Bosna i Hercegovina nestane kao međunarodno priznata država i Bošnjaci kao politički i demokratski relevantan narod.** Cilj je bio da se BiH podijeli između susjeda u korist stvaranja velike Srbije i velike Hrvatske...

Agresori su pred sebe postavili dva cilja: **prvi**, da se obezvrijedi i poništi državnost i nezavisnost Bosne i Hercegovine kao međuna-

rodno-pravno priznate države i, drugi, da se bosanski muslimani, koji od agresora nisu priznavani kao zaseban politički narod, svedu na zanemarljiv procenat, koji neće predstavljati ozbiljan politički faktor, već jednu folklornu činjenicu...

Takođe se može zaključiti da je **rat protiv Bosne i Hercegovine bio, dakle, nešto više i po sadržaju šire (od agresije) (po) međunarodnom pravu. Po međunarodnom pravu okupacija određenog teritorija izvršena agresijom na jednu državu podrazumijeva odgovornost okupatora da na prostoru koji je okupirao brine o životu na okupiranoj teritoriji i stanovništvu, i stvara uslove za njegovo preživljavanje. S obzirom na ciljeve agresije može se reći da je to bio totalni rat ne samo protiv Bosne i Hercegovine kao države, već i kao geopolitičkog prostora, pod tim imenom s obzirom na nazive paradržavnih tvorevina stvorenih na njenoj teritoriji kao i rat protiv njenog stanovništva, dakle (bio je to) genocidni rat, a ne prosta agresija**“.⁴³

7.3. „Entiteti odgovaraju životu zločinaca“

Prof. dr. Rasim Muminović u knjizi „Zarobljeni um“, između ostalog, navodi: „Već stoljećima kod velikosrpskih srbijanskih ideologa postoje „ekspanzionističke i hegemonističke težnje s devizom „Svi Srbi u jednoj državi“ bez obzira na nedostatak prostora za to. Tim više što planiraju otkloniti taj nedostatak „etničkim čišćenjem“ tj. otimanjem zemlje svojih susjeda za što u ovom (hrvatskom i bosanskom ratu – nap. M.M.) koriste podjednako artiljeriju, nož za klanje, batine i malj kojim ljudima razbijaju glave... Najveći apsurd koji ostvaruju nanoseći drugima zlo je **planirano gnusno silovanje žena**, podrivanje geneza jednog naroda. Nemilosrdnim razaranjem čak i gradova koje nazivaju srpskim... svjedoče o neizrecivom zločinu i jezivoj mržnji koju pritom ispoljavaju, na što se ne smije gledati kao na prirodne pojave. Zna se da to ne čini priroda nego čovjek – **rob mitomanije**“, piše prof. dr. **Rasim Muminović**, i nastavlja: „Srpski nacionalisti bestijalno oduzimaju ljudima živote, nasrću satanski na njihovu čast i ljudsko dostojanstvo... sravnjavaju historijske i sakralne objekte – džamije, groblja, historijske spomenike..., a to su snage (SRJ) koje se bore za „Veliku Srbiju“...

Duhovni korijeni ideje „Velika Srbija“ sežu do Dušanovog carstva i Kosovskog boja, a naročito ih je moguće kontinuirano pratiti od Prvog srpskog ustanka (1804.) kada se ta ideja javlja kao zahtjev „oslobađanja svih srpskih zemalja“ uključujući i Bosnu i Hercegovinu, bez obzira što one nisu nikada bile srpske. Taj zahtjev implicira i današnje nacionalističke pretenzije po kojima je srpska država tamo gdje god Srbi žive misleći, naravno na balkanski prostor...

Jedva da je moguće zamisliti monstruozniji cilj agresora: da se „etničkim čišćenjem“ i ubijanjem ljudi (genocidom) prisvoji njihova zemlja. Zato silovanje žena, uništavanje historijskih spomenika i bogomolja, razaranje gradova i sravnjivanje sa zemljom sela nije činio tako masovno i ciljano niti ijedan neprijatelj u povijesti ovih prostora...

Agresivni rat koji su vodili srpski, ali i hrvatski nacionalisti... nije drugo do napad na Bosnu i Hercegovinu radi njene podjele. Cilj toga dvostrukog napada je ubijanjem smanjiti procenat Bošnjaka kako bi se Srbi i Hrvati izjednačili u procentu s njima ili ih uz podijeljenu zemlju pripojili Srbima i Hrvatima ili ih likvidirali. Tu ideju lansirali su ne samo političari tipa Borislava Jovića nego i akademici formata dr. Milorada Ekmečića koji je izjavio da bi se Srbima isplatilo žrtvovanje nekoliko stotina hiljada svojih pripadnika u ratu koji bi odlučio da Bosna postane srpska... (Ove ideje su) u duhu svetosavlja koje je u osnovama (temeljima) **srpskog hegemonizma i genocidnog imperijalizma...** (i) genocidnosti, što ih svetosavlje snaži manijakalnom mržnjom prema „Turcima“ koliko i toleriranjem gnusnih poniženja koja čine njeni pripadnici drugim narodima, npr. **silovanja Bošnjakinja...** Silovanje proizvodi **dvostruko** osjećanje **krivice**: krivicu nesretne **žene** što je silovana i krivicu njene **zajednice** što ne može da je zaštiti, a da se ne spominje disolucija zajednice, što silovanje čini **esencijom** zla... Za duh svetosavske crkve Bošnjaci su što i za duh „Gorskog vijenca“ – „stranci koje treba **istrijebiti**“ kao gubu iz torine pa otuda **genocid** njima znači i **ostvarivanje nekih ideja srpsko-crnogorske literature...** U velikosrpskoj ideologiji **važnije je „srpsko“ od „pravoslavnog“** mada je u posljednjem implicirano nacionalno i vjersko...

A što se tiče vjere i morala oboje su nepotrebni **robovima velikosrpske ideologije** i pripadnicima svetosavlja kao **iskrivljenog pravoslavlja** koji nisu ni reagirali a kamoli osudili aktere masovnog

silovanja žena, sistematskog rušenja sakralnih objekata, „etničkog čišćenja“... Naprotiv, te aktivnosti imale su blagoslov nekih svetosavskih svećenika, po čemu su svetosavlje i srpska vlast u biti **krivo-slavlje** koje dolazi od Sv. Save u vrijeme dinastije Nemanjića... (koje je nakon) odlaska Osmanlija podsticalo na širenje srpske države...

Nosioce srpske politike izabrao je **srpski narod** koji još **nije protestirao protiv genocidnog rata** kojeg vode njegovi sinovi.

Prema tome rat vode zagovornici srpske politike, nosioci njene vlasti i narod koji ih je izabrao za svoje predvodnike... Srpski sinovi izvode genocid nad susjedima „etničkim čišćenjem“ čije su posljedice ne samo **masovne grobnice** nego i **masovna silovanja žena**, a da ne spominjemo drugo... Zna narod da Milošević „etničkim čišćenjem“ otima zemlju drugim narodima da bi stvorio prostor za državu svih Srba... Kao što narod aktera genocida prati **povijesna sramota** tako i narod koji podnosi genocide bije **moralna blamaža**, obje strane pogađa ljudska **degradacija** kao gorka opomena da su se srozali ispod razine ljudskosti i približili zakonitosti životinjskog carstva. **To mora biti prvenstveno izazov za potomke žrtava da se zamisle u kakvom društvu žive i s kakvim ljudima dijele oskudne mogućnosti svog kratkog života. Utoliko prije što se narod aktera genocida nije nikada ogradio od barbar-skih djela svojih sinova**, čime je perfidno prihvatio njihova zlodjela za svoja historijska djela... Nosioci (četničkih, srpskih zločina) ostali (su) nekažnjeni za genocid nad Muslimanima/Bošnjacima u periodu 1941.-1945. godine, kako tvrde akademici SANU Vladimir Dedijer i Antun Miletić (u knjizi „Genocid nad Muslimanima“, **Sarajevo**, 1990.).

Milošević i Tuđman (kao predsjednici susjednih država) **poveli su genocidni rat protiv Bošnjaka**: prvi da ih vrati u „pradedovsku veru“ ili prijevremeno pošalje Muhammedu na onaj svijet, a drugi da ih „prevede u kulturnu Evropu i spasi ih“ od muslimanskih mudžahedina. U tim fikcijama dvojice modernih Führera“ treba prepoznati podvalu za prikrivanje genocidnog rata obmanjivanjem Evrope.

Kako zlobno **identificiranje** Bošnjaka s Turcima tako i **satan-sko proglašavanje njih Srbima** indiciraju tendenciju nacionalista da ih učine **nepostojećim** ili ako to nije moguće unište. Zašto? Po-najprije u cilju patološkog ispunjenja kosovskog zavjeta za što kon-

stantno koriste uvjete i sve povoljne okolnosti da ih likvidiraju i tako se osvete Turcima. (Podsjetimo se „trijumfalne“ izjave generala **Ratka Mladića, glavnog komandanta vojske RS koju je dao nakon okupacije i genocida u Srebrenici 11. jula 1995. g.: „Evo nas 11. jula 1995. g. u srpskoj Srebrenici. Uoči još jednog praznika srpskog poklanjamo srpskom narodu ovaj grad. Napokon je došao trenutak da se poslije bune protiv dahija Turcima osvetimo na ovom prostoru“.**)⁴⁴

...Ako hoće srpski narod da skine sa sebe kolektivnu odgovornost, mora osuditi one koji su u njegovo ime činili **genocidna zlodjela**. Dok to ne učini, nema etničke ni moralne osnove da se brani od optužbi adresiranih na njega, uprkos razlikovanju srpske politike od srpskog naroda. (Srpski narod mora staviti do znanja da njegovi) zlotvori zauzimaju sam **vrh ljudske izopačenosti u svijetu**. Hoće da reprezentiraju „nebeski narod“, a po svojim zlodjelima ne mogu predstavljati ni normalne ljude, jedva ikako poznate ljudskoj vrsti, hoće da budu državnici a postaju krvoloci...

Poseban vid genocidnog rata bili su **koncentracioni logori** u koje je (u zatočeništvu) sabirano uglavnom bošnjačko stanovništvo pokupljeno iz svojih domova, sa ulica, sa radnih mjesta ili došlo na poziv zlikovaca ne sluteći zlo. Ono je korišteno za **prisilne radove**, kao **živi zid** na frontu, u boljem slučaju za **razmjenu** za četnike zarobljene u borbi, a u najgorem za **sadističko izživljavanje, nečuvena mučenja i ponižavanja**, kao **materijal za vježbanje** koljača i zločine bez presedana... Njihova starosna dob je od 1-60 godina, a „obrada“ se sastojala od **siledžijskog prebijanja** bez razloga i povoda, **mučenja glađu i žeđu**, odabiru za **ubijanje, klanje i deportiranje** u druge logore (u RS je po svjedočenju ratne zločinke Biljane Plavšić bio 391 logor – nap. M.M.) ili slanje na razmjenu za zarobljene (srpske vojnike i civile)... (Srpsko-srbijanski) osvajač se našao u čudu kada su Ujedinjene nacije priznale **suverenost i nedjeljivost** Bosne i Hercegovine i zato je poput zvijeri kidisao na Bošnjake žestinom koju ne poznaje povijest ratovanja u ovim prostorima da bi ih dokrajčio prije nego što reaguju SAD-ve i Ujedinjene nacije... Agresori nisu uspjeli da ostvare svoje osvajačke, genocidne planove i nakon 3,5-godišnjeg rata međunarodnim Sporazumom 1995. g. u Dejtonu (SAD) priznat je kontinuitet države BiH.

Bošnjaci moraju zajedno sa Hrvatima i Srbima stvoriti od BiH (istinski zajedničku) nezavisnu državu u čije se kompetencije ne smiju

miješati ni tirani sa istoka niti licemjeri sa zapada. (Ipak, treba napomenuti da ni SAD ni Evropska unija nisu blagovremeno djelovale da spase bošnjački narod od zločina i genocida.)

Umjesto da novim barbarima suprotstavi duh **proklamiranih demokratskih principa**, Evropa i SAD su olahko prepustile rješavanje problema genocidnog rata **pristrasnim i konzervativnim snagama nekoliko nametljivih država, odnosno državicima** koji su perfidno pomagali genocid u Bosni **spasavajući srpski neonacizam od osude progresivnih snaga svijeta...** Da bi ih spasila **Evropska zajednica** izmislila je najprije „kantonizaciju“ da bi potom **došla na ideju o entitetima koji odgovaraju životu zločinaca, torovima iz kojih zločinci, gledano civilizacijski, još nisu izašli**“.⁴⁴ (podvukao, M.M.)

U jednom od zaključaka svoje knjige, prof. dr. Rasim Muminović poručuje: „Dogod se ne rasvijetli **zarobljeni um** i ne zaustave njegovi protagonisti na njihovom mitsko-manijakalnom pohodu i dok svijest „puka“ ne shvati opasnosti koje otuda prijetite, bit će ponavljanja genocida“.⁴⁴ (Jedna prijetnja je već stigla od Dobrice Ćosića, glavnog velikosrpskog ideologa i „oca srpske nacije“, koji je najavio da će u budućnosti doći do drugog srpskog ustanka za konačno rješavanje srpskog nacionalnog i državnog pitanja, te stvaranja srpske države na prostoru Srbije, Crne Gore, BiH, Hrvatske i Kosova.)

7.4. Udruženi zločinački poduhvat sistematski je pripreman unutar ukupnog srpstva

„U središtu poricanja i uništavanja Bosne jest poricanje i uništavanje islamske prisutnosti u njoj. Odlučno se ističe nespojivost islamskog bića Bošnjaka i bosanskog jedinstva u različitosti... Neprijatelji Bosne i Bošnjaka znaju da će Bosna nestati kada u bošnjačkoj nacionalnoj ideologiji prevlada stav o nemogućnosti bosanskog jedinstva u različitosti i ova knjiga („Dobra Bosna“) preispituje tu mogućnost“, ističe u predgovoru njen autor **prof. dr. Rusmir Mahmutćehajić**.

„Nijedna od balkanskih država nije uspjela potaknuti i voditi svoju borbu za priznanje, a da muslimanstvo nije odredila kao **drugog**. U toj borbi na smrt uništeni su u genocidnom ubijanju svi muslimani Bugarske, Rumunije, Grčke i Srbije (izuzev Sandžaka – nap. M.M.).

Bosna je u svom izvornom obrascu nastojanje, koje preživljava gotovo tisuću godina, da se pronađe razrješenje te borbe za priznanje u drukčijem ishodu od međusobnog uništenja... Muslimani nose, u dubini skupne svoje psihe osjećanje, da prihvatanje bošnjaštva kao svoje nacionalnosti promiču mogućnost rastrojstva Bosne. Jer, ako se Bosna rastavi na tri dijela – hrvatski, srpski i bošnjački – onda će, posljedično Bošnjaci, kao muslimani, morati odrediti svoju „nacionalnu teritoriju“. A to ne može biti Bosna, već samo jedan njezin dio. Taj će dio biti „muslimanski“, pa će Bošnjake dovesti u sukob sa Zapadom, a Hrvatima i Srbima u Bosni omogućiti da legitimno zatraže svoje nacionalne teritorije u Bosni i da ih pridruže Hrvatskoj i Srbiji“. (To bi značilo mijenjanje i državnih granica, a u budućnosti koja je u Hrvatskoj 2013. već počela i granica Evropske unije, što je EU već odavno utvrdila kao neprihvatljivu praksu.)

„Koliko su Bosni danas neprijatelji državni poreci/režimi iz njezinog okruženja, još veći joj je neprijatelj tiranija unutar nje same, budući da njezinim ljudima ona, kao nametanje volje proistekle iz proizvoljnosti mišljenja, ne može osigurati sposobnost zajedničkog razmatranja i gledanja“. (Ipak se čini da je u slučaju BiH bilo daleko manje zlo unutrašnja, nego tiranija susjednih država – M.M.). Dvije godine prije rata u BiH, D. Čosić je u razgovoru sa prof. Mahmutćehajićem (1990. g.) rekao: „Jugoslovenska zamisao je propala, uglavnom na štetu Srba, mi se moramo vratiti Karađorđevom putu.“ To vraćanje je sadržano u memorandumskoj tvrdnji: „Uspostavljanje punog nacionalnog i kulturnog integriteta srpskog naroda, nezavisno od toga u kojoj se republici ili pokrajini nalazio, njegovo je historijsko i demokratsko pravo. Iz ta dva izriječka jasno su vidljive ideologijske postavke kojima cilj opravdava sredstvo – razaranje kulturnih i povijesnih zasebnosti uključujući i **genocid**. **Memorandum nudi cilj srpskom narodu na kraju dvadesetog stoljeća, a Karađorđevi postupci na početku XIX ukazuju kako je taj cilj moguće postići. Izravna posljedica tih postavki jest viđenje muslimana i Bosne kao najvažnijih smetnji za postizanje cilja...**

„Genocid u Bosni proistekao je iz stjecanja četiri bitna preduvjeta: **prvo**, vladajuće vodstvo Srbije odlučilo je da izvrši djelomično ili potpuno uništenje bosanskog muslimanstva; **drugo**, oni su odlučili da otklone prepreke uspostavljanju Velike Srbije kao homogene nacionalne države, te da ovladaju teritorijama na kojima žive muslimani; **treće**, oni su ustrojili to uništavanje i dodijelili mu potrebna sredstva

i energije; i **četvrto**, potakli su i vodili veliki broj ljudi u izvršavanju ubijanja. **Čitav poduhvat** (udruženi zločinački poduhvat – M.M.) **sustavno je pripreman unutar ukupnog srpstva**, ali uz uvažavanje mogućih posljedica genocida u bližem i daljem okruženju Bosne... Pretpostavljano je uključivanje Hrvata u razaranje Bosne i neodlučnost svijeta da stane na stranu muslimanske žrtve. I islam i muslimanstvo, kao najbitnija obilježja žrtve, pretpostavljeni su kao opravdanje za genocid, s obzirom na opću odgovornost Zapada prema njima.

Poticanje na raspad Jugoslavije trebalo je, naposljetku, da se okonča uspostavljanjem jedinstvene srpske države na cijeloj teritoriji gdje Srbi žive, bez obzira na historijske granice između južnoslavenskih država i prisutnosti drugih naroda... Zapadne granice bile su presudne za početak izvršenja nacarta, ali je muslimansko pitanje bilo suštinsko. S Hrvatima je, kako su smatrali nositelji tog nacarta, bilo moguće razgraničenje, ali s muslimanima nije. Kada svi pokušaji da muslimani pristanu uz nacrt o Velikoj Srbiji nisu uspjeli, logičan zaključak bio je dogovaranje podjele s Hrvatskom. Iz takve namjere proistekla je nužnost određenja granice kroz Bosnu. (Uz to) protivbosanske ideologije, vodstva i ustrojstva nastoje Bosnu svesti na evropsko pogrdno prikazivanje muslimana i islama, kako bi korištenje genocidnog ubijanja muslimana učinili opravdanim sredstvom za razaranje Bosne i korišćenje njezinih ostataka za izgradnju zamišljenih „velikih“ nacionalnih država – Srbije i Hrvatske...

Danas je očito da su izvršitelji nacarta o uništenju Bosne posebnu zadaću dodijelili velikom broju ljudi vezanih na različite načine za **vojne i policijske službe**, koje su bile preoblikovane u **glavno ustrojstvo za izvršenje genocida... Najistureniji dio tog sustava vlasti jesu različite stranačke vojske, koje samo prividno imaju samostalnost, ali koje su proizvedene i upravljane iz beogradskog središta...** Prividna samostalnost zločinačkih skupina omogućuje im da oni idu do kraja u izvršenju genocida: uništiti prisutnost muslimana u svim područjima koja su važna za homogeniziranje nacionalne teritorije, onemogućiti ponovno uspostavljanje tih zajednica i spriječiti obnovu bosanske države na cijeloj njezinoj teritoriji.

Genocidno ubijanje muslimana u Bosni biva zaustavljeno nakon što su dosegnuti glavni ciljevi nositelja protivbosanske ideologije, kojima je genocid bio sredstvo. **Zapad je izvršiteljima genocida dao potrebno vrijeme, istodobno onemogućujući žrtvi da se brani.**

Tek nakon temeljitog razaranja bosanske jedinstvenosti, zapadnjačka vojna sila izvršila je unutarne razgraničenje „sukobljenih strana“. Pred genocidno ubijanje bosanskih muslimana kao sredstvo za uništenje Bosne valja stati svom odlučnošću povjerenja u ljudsko poslanje, s uvjerenjem da malobrojnost onih koji će to učiniti nije znak njihove slabosti. To može biti samo svjedočenje nadmoći kakvoće nad pogubnom vladavinom količine. Jer, **bosanski obrazac nije samo pitanje uništenja jednog kamena u građevini čovječanstva. To je pitanje uništenja one čelije bez koje nije moguć opstanak čovjeka...**

Samo rijetki primjećuju da nije u pitanju jednostavan i prolazan sukob u balkanskom okraju svijeta. Oni prepoznaju u svemu što se zbiva u toku razaranja Bosne svjedočenje o suprotstavljenosti dva obrasca – onog koji će u svijetu neprestano proizvoditi ubijanja i onog koji nudi različitosti kao oblike svete suprotstavljenosti na putu ljudskog upotpunjavanja... Zato, **državna suverenost Bosne mora biti ozbiljena na takav način da ne ugrozi suverenosti ni Bošnjaka ni Hrvata ni Srba.**

Bosanska zagonetka, u kojoj sudjeluju težnje za priznanjima u obliku različitih suverenosti, upućuje temeljnim pitanjima slobode, koja se postiže općim uzajamnim priznanjem. U tome je svetost svakog pojedinca, bez obzira na etničku, nacionalnu i vjersku pripadnost, temelj svih transnacionalnih predanja, ali i preduvjet svijeta kao cjeline. Čovjek je najsavršeniji Božiji stvor, upravo zato što može birati vjerski zakon i način života. Uz to, on je uvijek između mogućnosti da izabere dobro, a zaobiđe zlo“.⁴⁵

7.5. Formiranje paradržava u BiH eskalirala je masovne zločine i genocid

U svom osvrtu na predratna, ratna i postdejtonska zbivanja u Bosni i Hercegovini, **akademik, historičar, Enver Redžić**, između ostalog, piše: „Tokom Narodnooslobodilačkog rata (NOR-a), u novembru 1943. godine, nakon pet stoljeća, na zasjedanju Zemaljskog antifašističkog narodnooslobodilačkog vijeća BiH (ZAVNOBiH-a), kao zakonodavnog organa BiH, obnavlja se država Bosna i Hercegovina kao posebna i ravnopravna federalna jedinica u sastavu Demokratske Federativne Jugoslavije (DFJ). To je bio rezultat politike opšteg bosanskog interesa, zajedništva naroda BiH. **Samo je opšteg bosanski**

interes mogao da prokrči put državnoj obnovi BiH, poslije dugog perioda u kojem je ona bila lišena državne konstitucije...

U razdoblju 1945.-1990. nacionalne politike bile su suspendovane komunističkim režimom, koji je proizašao iz NOR-a. Padom tog režima u Jugoslaviji i Bosni i Hercegovini na političku scenu vratile su se nacionalne politike najnegativnijih sadržaja i tendencija. Na izborima 1990. one su bile pobjednici. U njihovoj pobjedi nalazi se uzrok i početak poraza Bosne i Hercegovine.

SDS formira u BiH srpske opštine (i SAO), a zatim „Republiku Srpsku“. HDZ slijedi srpski primjer i proglašava tzv. „Hrvatsku Republiku Herceg-Bosnu“. **Ova podjela eskalirala je masovni genocid srpskog fašizma**, prije svega nad muslimanima, što je po svireposti neuporedivo sa zločinima poznatim u istoriji čovječanstva...

Neupitno je da Bosna i Hercegovina može opstati samo kao izraz opštembosanske politike, za koju nacionalne politike nemaju razvijena čula i sposobnosti, i one odbijaju da je slijede. Nacionalne politike su i subjektivno i objektivno protiv zajedništva u Bosni i Hercegovini, ustvari protiv Bosne i Hercegovine, iako se u tom pogledu ne može među njima postaviti znak jednakosti...

Međunarodno rješavanje bosanskohercegovačke krize, koja je otvorena **agresijom Srbije i JNA** (protiv BiH), ima tri etape: **u prvoj** Bosna i Hercegovina postaje članica UN (maj 1992.). **Drugu** obilježava ženevska konferencija, projektovanjem Bosne i Hercegovine kao unije republika – bosanske, srpske i hrvatske (u jesen 1993.). **Treća** etapa počinje dogovorom u Vašingtonu između predsjednika Vlade BiH i ministra inostanih poslova R. Hrvatske, kada je predloženo formiranje bošnjačko-hrvatske federacije, koja bi stupila u konfederalni odnos sa R. Hrvatskom (18.3.1994.) i konačno Dejton.

Posmatrano kratkoročno, u političko-pragmatičnom smislu dejtonska Bosna i Hercegovina ne samo da je moguća, već je i potrebna, zahtjevna, kako bi se očuvao mir. Međutim, u dugoročnom istorijskom smislu, kao trajno rješenje, ona je apsurdna (jer) ... „Dejtonski sporazum, kao trajno rješenje, učinio bi da BiH, kao istorijska zajednica Bošnjaka, Srba i Hrvata bude pokopana...“ „Po **Klauzeviću** istorijsko iskustvo govori da je rat nastavak politike oružjem, a mir produženje rata u znak sila pobjednika. Velikoserpska agresija na Bosnu doprinijela je podjelama u krugu velikih sila ali te podjele nisu vodile (do sada) ratnim konfrontacijama među njima. Agresor u ovom ratu nije ostvario svoj stoljetni strateški cilj – Veliku Srbiju, pa

ne može ponijeti slavu pobjednika. Iako je otpor Bosne agresiji dostigao maksimalne razmjere, **Bosna je mir platila visokom cijenom** (podv. – M.M.) **dezintegracije svog istorijskog bića**. Iako svi učesnici rata govore o pobjedi, na određen način svi su poraženi. Porazeni su i međunarodni faktori, jer su ispoljili nesposobnost da odgovore obavezama Povelje UN...

Mir je 'condicio sine qua non' (uvjet bez kojeg se ne može nešto učiniti) egzistencije naroda i Bosne i Hercegovine. To su prava rješenja, a prava rješenja traže prave ljude. Za mir kao i za poredak, potrebni su ljudi odlučnog karaktera, uzornog znanja i formata, stabilne intelektualne, političke i moralne konstitucije, kojima **opštembosanski interes i zajedništvo u Bosni i Hercegovini** nisu deklarativne poštalice, već način mišljenja, ponašanja i djelovanja⁴⁶.

7.6. SDS nije prihvatao ideju države BiH

Jedan od najvećih srpskih intelektualaca današnje države Bosne i Hercegovine, **prof. dr. Mirko Pejanović**, dopisni član Akademije nauka BiH, u intervjuu dnevnom listu „Oslobođenje“⁴⁷, ističe da se „SDS u profiliranju političke budućnosti BiH koja je trajala cijelu **1991. godinu, izdvojio od drugih stranaka** koje su s njim činile vladajuću skupinu stranaka u vršenju vlasti – tada SDA i HDZ – kao i opozicionih partija, **sa svojim stajalištem koje je pokazalo da SDS ne prihvata uopće ideju države BiH**. (podv. – M.M.)

Dakle, SDS je u svom odnosu prema BiH bio u drugoj političkoj opciji u odnosu na sve druge parlamentarne stranke. To je istorijska činjenica. SDS je tu svoju opciju iskazao tako što je najprije proveo stranački plebiscit srpskog naroda (u BiH), koji je po svemu bio samo stranački plebiscit, bez ustavno-zakonske utemeljenosti...

SDS je odbijajući uopšte ideju daljeg razvoja države BiH izvršio pripreme, uz pomoć Miloševićevog režima iz Beograda i tadašnje vojne sile koja je pripadala Miloševiću (JNA), da svoje ciljeve – uspostave „Velike Srbije“ ostvari vojnom silom. Ti ciljevi su se vrlo brzo iskazali otvoreno (12. maja 1992. g. – nap. M.M.), a to je destrukcija države BiH i njena etnička podjela „razdvajanjem naroda u BiH“, zaokruživanjem srpskog etničkog prostora i na njemu formiranje RS-a... Vojni potencijal koji je SDS-u pripao od JNA, ime-

novan je Vojskom RS-a. U prvoj godini odvijanja rata do kraja ljeta i početka jeseni 1992. SDS je zauzeo skoro 70% teritorije BiH uz pomoć ranije povučenih vojnih snaga JNA iz Slovenije i Hrvatske.

To je bila nezapamćena **destrukcija i uništavanje državnosti** BiH koja se strpljivo i teško gradila u proteklim decenijama i stoljećima. SDS je na ideji nasilnog razdvajanja naroda izvršio etnički progon nesrpskog naroda: Bošnjaka i Hrvata, sa prostora koji je zamišljen kao zaokruživanje RS-a.

Do kraja 1992. silom je protjerano 1,5 miliona Bošnjaka i Hrvata i to sa prostora istočne Bosne, Posavine, Bosanske krajine i istočne Hercegovine. To je bio nezapamćen vid progona i stradanja civila. **Svom silinom se išlo na ostvarivanje cilja da se uništi državnost BiH i postigne etničko razdvajanje naroda u BiH koji su živjeli zajedno vijekovima i na cijelom prostoru etnički izmiješani. Bile su samo četiri opštine srpskog naroda koje su imale preko 70% srpskog naroda, dvije bošnjačkog i pet hrvatskog.** Sve ostale su imale približne omjere učešća bošnjačkog, srpskog i hrvatskog stanovništva“ (podv. – M.M.).

Istovjetne stavove prof. dr. Mirko Pejanović, iznio je i u svojoj knjizi „Politički razvitak u BiH u postdejtonskom periodu“: „SDS je potkraj 1991. g. započela vojne aktivnosti – podjelu oružja srpskom narodu i formiranje vojske srpskog naroda, sa ciljem pripajanja cijelog ili najvećeg dijela teritorije BiH Miloševićevoj krnjoj, kasnije nazvanoj SRJ. Idući ovim putem **SDS je ušla u rat za Miloševićev strateški plan očuvanja krnje Jugoslavije** i preko toga stvaranje velike Srbije...

Nakon pozitivnih rezultata državnog referenduma 29.2. i 1.3.1992. i Odluke Skupštine BiH o suverenom i nezavisnom razvitku države BiH, uslijedio je (u režiji SDS-a – nap. M.M.) rat i razaranja države BiH sa posljedicama genocida, etničkog čišćenja i progona iz svojih predratnih mjesta življenja preko milion građana BiH bošnjačke i hrvatske nacionalnosti.

Posredstvom međunarodne zajednice pitanje zaustavljanja rata i suverenog razvitka države BiH je **internacionalizirano**“.⁴⁸

8. Naučna istraživanja konzorcija 300 znanstvenika o ratovima 1990-tih u Jugoslaviji

Uporedo sa objavljenim knjigama stranih i domaćih autora čije sam stavove prezentirao na prethodnim stranicama i naslovima ovog dijela knjige, međunarodni konzorcij koji okuplja preko 300 historičara, profesora prava i drugih stručnjaka društvenih nauka, od kojih je većina sa zapadnog Balkana, nakon 10-godišnjeg istraživanja, objavio je knjigu⁴⁹ vezanu za ratove iz 1990-tih godina na prostoru Jugoslavije. Jedan od dvojice autora koji su priredili ovu knjigu **Čarls Ingrao**, profesor historije na Univerzitetu Purdue i direktor Inicijative naučnika, dao je u junu 2011. godine intervju za BH DANE o rezultatima dosadašnjih istraživanja.⁵⁰

„Naš cilj je bio da se udružimo tako što ćemo uključiti sve neugodne činjenice s kojima se jedna ili više strana u ratu nisu htjele suočiti te diskreditirati mitove koji su uglavnom kreirani od srpske strane na početku rata kako bi se opravdali za etničko čišćenje... U Beogradu sam bio dva puta 1997., kad sam otkrio da su mnogi srbijanski naučnici znali za mitove, kao i za najveće događaje – uključujući i zločine, koje su njihove snage počinile, ali nisu mogli o tome govoriti javno, znali su da nikad nije postojao plan Tuđmana i Izetbegovića da se poćini genocid. Znali su da se desio masakr u Srebrenici. Pozvao sam ih da se ukljuće u dijalog te izgrade mostove sa naučnicima Zapada baziran na zajedničkom razumijevanju i prepoznavanju... Uspjeli smo da spojimo ne samo Srbijance i zapadnjake, nego i Bošnjake, Hrvate, Albance sa Kosova i Slovence“, izjavio je profesor Ingrao.

Pošlo se od stava: „mnogi ljudi koji su bili dio ovog projekta smatrali su da, sve dok svaka strana ima svoju verziju onog što se desilo tokom **90-tih** godina, etničkog pomirenja nikada neće biti. Kao naučnici smo razumjeli da možemo pogledati dokaze i složiti se koje su tvrdnje taćne, a koje ne. **Nikad nismo imali problema s tim da srbijanske kolege priznaju mitove koje su kreirali Milošević, Karadžić i njihovi poslušnici.** U isto vrijeme, svaki naućnik je mogao pogledati neugodne činjenice koje smo prepoznali kao istinite, i koje su bile sakrivane od ljudi u svakoj od ovih zemalja zato što je svaka strana poćinila okrutne zloćine, često kao osvetu za zloćine

počinjene protiv njih. Ipak, **nije istina da su sve strane jednako zgriješile. Jedna strana je zgriješila mnogo više od svih ostalih.**

Vezano za pomirenje ključno je da sve strane budu jednako iskrene jedna prema drugoj, iako jedna strana – Srbi, treba priznati većinu zločina.

Na samom početku, 2001. godine, kreirali smo deset istraživačkih timova koji će istraživati deset najvećih setova kontroverzi koje Srbe odvajaju od njihovih neprijatelja. Svaki izvještaj od strane ovih timova potom je postalo poglavlje u knjizi.

Jedna izjava Inicijative naučnika iz 2006. godine po kojoj genocid (u BiH – nap. M.M.) nije bio planiran loše je dočekan zato što su korištene riječi „etničko čišćenje“, a ne genocid. Ovo poglavlje je napisano od strane Marie-Janine Čalić koja je svjedočila u Haagu protiv ratnog zločinca Duška Tadića. U ovom poglavlju korišteni su podaci kompilirani od strane Mirsada Tokače kao i Haškog tribunala kako bi se prije svega pokazalo da je većina zločina zaista počinjena od strane srpskih snaga.

Ali, u isto vrijeme ono prati smjer Haškog tribunala do danas **dok se u Srebrenici neupitno desio genocid**, zapadni i srbijanski naučnici su se složili s onim što je Haški tribunal tvrdio do sada – da je zločin „progon“ (onog što zovemo etničkim čišćenjem) jako strašan zločin, ali ipak različit od genocida. Ako Haški tribunal sutra utvrdi da je bilo šta što se desilo 1992. genocid, mi ćemo se ponovo posvetiti tom pitanju i inkorporirati promjenu u presudi Haškog tribunala. Ali do sada Haški tribunal to nije uradio...

Genocid iz 1992. godine je nešto što naši srpski naučnici možda nisu priznali, ali mi smo smatrali pobjedom to što je toliko naučnika, 80 Srba po nacionalnosti, što je četvrtina našeg članstva, potpisalo knjigu u kojoj su priznali da je većina zločina počinjena od strane Srba: pljačke, silovanja, paljevine, ubistva i to je nešto što se ne može poreći...

Vezano za ocjenu naučnog konzorcija da se u općinama, izuzev Srebrenice „gdje je genocid neupitan“, desio „progon“, etničko čišćenje, a ne genocid, smatram da se u Bosni i Hercegovini nije radilo samo o „progonu“, već i o masovnom zatočenju civila u 391 logor, masovnom mučenju i ubijanju civila, silovanju žena – Bošnjaka, Hrvata i Roma. Zatim, rušenja svih (oko 1.000 džamija i mesdžida) u 37 okupiranih gradova i općina, masovne grobnice – primarne i sekundarne, uništavanje svih tragova islamske kulture, itd. To su, uz ostalo, karakteristike genocida kako su ih definisali akademici Vladimir Dedijer i Antun Mi-

letić (u svojoj knjizi „Genocid nad Muslimanima“ u Drugom svjetskom ratu, na osnovu dokumenata UN-a). Takođe u međupresudi Haškog tribunala (16.6.2004.) u predmetu Milošević, između ostalog, se navodi: „da postoji dovoljno dokaza da je u Brčkom, Prijedoru, Sanskom Mostu, Srebrenici, Bijeljini, Ključu i Bosanskom Novom izvršen genocid, te da je Milošević bio učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu... čiji su cilj i namjera bila da se djelomično unište bosanski Muslimani“.⁵¹

Otkrili smo da je broj od 100.000 žrtava (u Bosni i Hercegovini) ne samo prihvaćen u međunarodnoj zajednici, nego čak i od strane naučnika ovdje u BiH... Činjenica je da je 100.000 mrtvih užasan broj...

Kada je u pitanju rat u BiH najvažnije je da ljudi razumiju da su žrtve načina na koji se historija koristila da ih okrene jedne protiv drugih. Svi će imati koristi ako oni koji su izvršili zločine i podržavaju ratne zločince poput Ratka Mladića, uspiju shvatiti da su ih njihove vođe pogrešno vodile, da su im mozgove ispirali školski udžbenici i pogrešne karakterizacije njihovih susjeda kao neprijatelja kako bi uradili nezamislive stvari. Ali, to su radili pod utjecajem mitova kojima ne treba biti mjesto u udžbenicima ili popularnom sjećanju...

Mnoge nalaze knjige neki političari i javnost u (entitetu) RS ili poriču ili ignoriraju, tvrdeći da se Srebrenica nije desila, da su Tuđman i Izetbegović planirali genocid protiv Srba, da su sve strane jednako zgriješile, što nije istina... Potreban nam je narativ (**priča, prikaz...**) napisan i legitimiziran od strane naučnika svih strana kako bismo spriječili političare da kreiraju mitove koje potom prihvataju ljudi koji ne poznaju ili ne žele da prihvate činjenice.

Inače, posljednjih 20 godina je iznjedrilo više primjera, i to ne samo u BiH, o tome kako se političarima ne može vjerovati da urade pravu stvar ako će zbog sklonosti ka nacionalističkim strastima biti izabrani na vlast. Političari su imali svoju šansu da rade u korist BiH i nisu uspjeli. Naučnici imaju vjeru u to da je iskrenost u prezentiranju prošlosti ključna.

Ako se naučnici mogu složiti, reći stvari i kreirati zajedničku platformu, političari će imati rijetku priliku da se ujedine na osnovu onoga što su njihovi naučnici izgradili da se odmaknu od ovih destruktivnih mitova masovne amnezije. Ako naučnici to ne mogu učiniti, ne može niko“.⁵²

Umjesto zaključka

Na dočeku Karadžićevog najbližeg saradnika na Palama oživjele zablude o paradržavi RS

Doček ratnog zločinca Momčila Krajišnika sa izdržavanja zatvorske kazne po pravosnažnoj presudi Haškog tribunala u nekada glavnom sjedištu paradržave RS i organizatora ove fešte, SDS-a na Palama, 30. avgusta 2013. godine, protekla je u znaku oživljavanja zabluda da je RS još uvijek država, a ne entitet države BiH i da njeni kreatori Radovan Karadžić, M. Krajišnik, Ratko Mladić, Nikola Koljević i Biljana Plavšić imaju “jedini grijeh što su stvorili Republiku Srpsku”. Uz navedenu izjavu, glavni domaćin i nastavljac zlodjela Karadžića, Krajišnika..., aktuelni predsjednik SDS-a Mladen Bosić, nije citirao ni jednu tačku iz presuda Krajišniku i Plavšići, na osnovu kojih su odležali (mada umanjene) zatvorske kazne za počinjene zločine u nezavisnoj i suverenoj državi Bosni i Hercegovini.

Reagujući na priređeni doček ratnom zločincu M. Krajišniku Koalicija organizacija civilnog društva Prvi mart iz Srebrenice javno se oglasila⁵³:

“Dočekivati na glavnom šetalištu na Palama osuđenog ratnog zločinca znači podršku onom što je Krajišnik zajedno sa ostatkom vojnog i političkog vrha radio za vrijeme rata, te za šta je i osuđen. Organizirati posebnu emisiju, direktni prenos, te u izvještajima vodećih medija koji su pod kontrolom vlasti u RS-u pozivati na događaj znači i medijsku podršku zločinu. Činjenica da je Krajišnik iz Banja Luke na Pale stigao helikopterom Vlade RS-a znači i institucionalnu podršku zločinu...”

I ovom prilikom treba, u najkraćem, podsjetiti da su Krajišnik i Plavšićka osuđeni za: ubistva, istrebljenje, deportaciju nesrpskog stanovništva, zločine protiv čovječnosti, posebno protiv Bošnjaka, kao i za učešće u združenom zločinačkom poduhvatu trajnog uklanjanja Bošnjaka i Hrvata na širem području (oko 70%) Bosne i Hercegovine. Za ove i druge zločine Momčilu Krajišniku je, naprimjer, prvobitno izrečena zatvorska kazna u trajanju od 27 godina, koja je, kasnije, smanjena na 20 godina, a konačno je Krajišnik pušten na slobodu nakon izdržane zatvorske kazne u trajanju od 13,5 godina, 30. avgusta 2013. godine.

I nakon svih navedenih umanjenja zatvorske kazne, a to znači i njegove odgovornosti za počinjene zločine u združenom zločinačkom poduhvatu, Krajišnik se osjeća i smatra nevinim čovjekom, te najavljuje pokretanje postupka za reviziju sudskog procesa s ciljem da bude 'na osnovu novih dokaza' potpuno oslobođen krivice za počinjene ratne zločine. Da sa sebe, kako on kaže, skine 'etiketu ratnog zločinca'. Naravno, Momčilo Krajišnik ciljano ne iznosi činjenicu da je priznanjem krivice pred Haškim sudom, već oslobođen ključne i najvažnije tačke prvobitne Optužnice – za počinjeni genocid 1992. u sedam bh. gradova i općina i genocid u Srebrenici 1995. godine. Takođe nije pomenio činjenicu da je već jednom izvršena 'revizija prvostepene sudske presude' kojom prilikom mu je umanjena zatvorska kazna sa 27 na 20 godina, a potom za još 6,5 godina, te da je ukupno bio lišen slobode 13,5 godina. Da je Krajišniku Haški tribunal sudio i za zločine genocida u osam bh. gradova i općina, bila bi mu izrečena maksimalna zatvorska kazna u trajanju od 45 godina. Da je u Haškom sudu bilo više pravde nego tzv. "sporazumijevanja o priznanju krivice", kojom je iz prvobitne Optužnice u predmetu Krajišnik, nepravedno skinuta odgovornost ovom ratnom zločincu za učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu, Krajišnik bi i danas bio u jednom od zatvora Haškog tribunala, čitao Bibliju i tražio oprost od žrtava i Boga za počinjene zločine. Entitetliju Krajišnika treba podsjetiti da su se u međuvremenu dok je on izdržavao minimalnu zatvorsku kaznu, pojavili **novi dokazi** o odgovornosti Republike Srpske za zločin genocida u sedam bh. gradova i općina 1992. i Srebrenici 1995. godine. S tim u vezi, Krajišniku bi u, eventualno, obnovljenom sudskom postupku, kao učesniku u združenom zločinačkom poduhvatu i genocidu u osam bh. gradova i općina, bilo suđeno i za navedene i utvrđene zločine genocida, za koje nije odgovarao pred Haškim tribunalom. Dakle, treba podržati inicijativu M. Krajišnika za reviziju sudskog postupka, za koji sumnjam, da će uopće biti pokrenut od ovog, po lažima, poznatog bosansko-srpskog Ćosića.

Inače, ova njegova izjava i želja nije toliko bitna, koliko njegove tvrdnje o RS-u kao "državi", koja je na nivou ratnih 1992.-1995. godine. Krajišnik je na Palama doslovno rekao: "Danas u slobodi imamo svoju RS. Velika je stvar čuvati svoju državu... Ko nema države taj nema perspektive. Perspektive imaju jedan narod i država koje imaju omladinu koja stasava... Nema nigdje Republike (Srpske, znači države – nap. M.M) kao naše... Živjela RS. Živjela Srbija.⁵⁴ Kra-

jišnik nigdje ne pominje državu BiH, kao da RS nije njen sastavni dio. Ova retorika Krajišnika podsjeća na njegove izjave tokom pred-ratnog i ratnog perioda 1991.-1995. godine, o kojima će biti riječi i u nastavku ove knjige.

Nazivajući entitet RS “državom”, **M. Krajišnik** krši, prije svega, Ustav (entiteta) RS, najavljuje rušenje ustavnog poretka BiH i Dejtonskog sporazuma, te povratak RS na ratno stanje iz 1992.-1995., period samoproglāšene, i ni od jedne države na svijetu, priznate paradržave Republike Srpske.

Krajišnik je, na osnovu obaveza prema Haškom tribunalu, na Palama rekao i par rečenica o pomirenju i oprost, ne pominjući ni tom prilikom svoju domovinu BiH, pa je to zvučalo da se odnosi na region i da nije iskreno u odnosu na prostor na kojem je on djelovao i počinio zločine za koje mu je suđeno. To je, po meni, isto kao kada bi izvršitelji genocida u Srebrenici i drugim bh. općinama, koje je planiralo rukovodstvo SDS-a i paradržave RS – Karadžić, Krajišnik, Koljević, Mladić, Plavšićka – tražili oprost za zločine i pomirenje nakon počinjenih zločina, pravosnažnih sudskih presuda i izdržanih zatvorskih kazni, traženje oprosta i pomirenja sa hiljadama članova porodica ubijenih civilnih žrtava rata. **Za takve zločine i zločince i njihove idejne vođe i naredbo-davce nema ni oprosta, ni pomirenja, koje zaslužuju samo oni bosanski Srbi koji nisu aktivno učestvovali u zločinima protiv čovječnosti i genocidu.** Naravno, to se isto odnosi i na pripadnike druga dva naroda u BiH, s napomenom da je odnos počinjenih zločina 90 naprema 10 posto u “korist” bosanskih Srba i njihovi zločinaca, predvođenih SDS-om, srpsko-crnogorskim nacionalistima, bivšom JNA, Službama državne bezbjednosti i policijom.

Krajišnik se pokušao i našaliti, ironizirati njegov doček na Palama riječima: “Ja ne znam zašto je doček organizovan, ja sam, ipak, ratni zločinac”.⁵⁴

Stvar je u činjenici da Krajišnik jeste pravosnažnom presudom Haškog tribunala osuđen kao ratni zločinac i da je na Palama, u ratnoj prijestolnici RS, dočekan kao ratni zločinac i četnički vojvoda. I to zločinac koji se ni nakon 13,5 godina zatvora nije opametio, pa ponovo tvrdi da je RS država, a ne entitet države BiH (koju i ne pominje), da je njegov zavičaj RS, koja nije ni postojala prije 70 godina kada je on rođen, a ne BiH, itd.

Izjave srpskih nacionalista na dočeku Krajišniku predstavljaju, ustvari, najavu novih, mogućih, ratnih zločina do kojih bi došlo ukoliko bi se entitet RS proglasio državom, do čega nikada više ne može doći. To je protivno ustavnim odredbama i RS i države BiH, ali i Dejtonskog sporazuma.

Šta kažu ustavne odredbe entiteta RS i države BiH (odnosno Dejtonskog sporazuma)? U članu 1., stavu 1. Ustava (entiteta) RS je utvrđeno:

“Republika Srpska je jedinstven i nedjeljiv ustavnopravni entitet (podv. M.M.). U stavu 3. istog člana se utvrđuje: “Republika Srpska je jedan od dva ravnopravna entiteta u Bosni i Hercegovini...” U komentaru ovog člana i stavova se navodi da: “Ustavom BiH nije dopuštena mogućnost da bilo koji od dva entiteta može istupiti iz BiH”.⁵⁵

I u članu 1., stav 1. Ustava Bosne i Hercegovine je utvrđeno: “Republika Bosna i Hercegovina, čiji će zvaničan naziv ubuduće biti **“Bosna i Hercegovina”**, nastaviće svoje zakonsko postojanje po međunarodnom pravu **kao država**, u svojim sadašnjim, međunarodno priznatim granicama, a njena unutrašnja struktura biće modifikovana kako je predviđeno ovim dokumentom. Ona će i dalje biti članica Ujedinjenih nacija...” U stavu 2. istog člana se utvrđuje: **“Bosna i Hercegovina biće demokratska, pravna država sa slobodnim demokratskim izborima”**. (podv. M.M.)

Navešću i stav 3. čl. 1.:

“Bosna i Hercegovina sastojaće se iz dva entiteta, Federacije BiH i Republike Srpske (u daljem tekstu: Entiteti)”.⁵⁶ Dakle, ni u ovom članu i stavovima, kao ni u drugim članovima Ustava BiH nigdje se entiteti ne pominju kao države, niti to mogu biti unutar BiH.

I entitetlija **Mladen Bosić, aktuelni predsjednik SDS BiH**, kao glavni domaćin dočeka M. Krajišnika na Palama izjavio je (30.8.2013. g.) **da su građani (čitaj: Srbi) RS-a “došli da odaju poštovanje M. Krajišniku, ali ne samo njemu već i Radovanu Karadžiću i Ratku Mladiću čiji je jedini grijeh (ne kaže koliki – genocidni – M.M.) stvaranje Republike Srpske”... koja će, po Bosiću, “sigurno dočekati svoj konačni cilj”**. A taj konačni cilj je otcjepljenje entiteta RS od države BiH, ponovno uspostavljanje paradržave RS i njeno priključenje R. Srbiji. Takav cilj je, inžinjeru i neuki političaru, Bosiću – nemoguće ostvariti. Jer, prvo EU neće dozvoliti mijenjanje granica na području zapadnog Balkana,

drugo, R. Srbija je već na putu ulaska u EU i neće tu šansu žrtvovati za nerealne ciljeve entiteta RS i, treće, ni Bošnjaci ni Hrvati iz BiH neće dozvoliti da se ponovi avantura srpskih nacionalista o ponovnoj uspostavi paradržave RS koja je tokom rata 1992.-1995. godine (to je njen najveći grijeh) usmrtila oko 100.000 ljudi u Bosni i Hercegovini.

Na istim pozicijama i stavovima je i Milorad Dodik, aktuelni diktator entiteta RS, pa nije potrebno da na ovom mjestu iznosim i komentarišem te stavove. Samo želim podsjetiti da je i Milorad Dodik bio poslanik Skupštine srpskog naroda od njenog osnivanja 24. oktobra 1991. godine, koja je putem svojih odluka i Strateških ciljeva (od 12.5.1992.) bila aktivno uključena u sve počinjene ratne zločine i genocide koji su ugrađeni u temelje “stvaranja paradržave Republike Srpske”. Zna se da je Dodik za svoje zasluge u tom ratu odlikovan od tadašnjeg predsjednika RS, Radovana Karadžića, sa visokim priznanjem za stvaranje RS, koju entitetlija Dodik i danas smatra državom i trajnom kategorijom, dok BiH tretira kao privremenu dejtonsku tvorevinu.

Nekoliko dana nakon izjava Krajišnika i Bosića na Palama, 7. septembra 2013. godine, novinarima entiteta RS-a obratio se Milorad Dodik, predsjednik ovog entiteta. On je na tragu svojih učitelja R. Karadžića i M. Krajišnika, diktatora ratne paradržave RS, ustvrdio da:

“Parlament BiH nije nadležan za donošenje promjena Ustava BiH, već (su) jedino mjesto u kojem se može potvrditi sporazum koji, o ustavnim promjenama potpišu, entiteti...” Jer su, po njegovom mišljenju, “za domen ustavnih promjena nadležni samo entiteti” dok je “BiH u to ugurana nasiljem visokih predstavnika”.⁵⁸ Dakle, i u ovom slučaju bivša paradržava i sadašnji entitet RS je po Dodiku, važniji od države u najvažnijem pitanju kao što je Ustav BiH, najvažniji dokument države, koji je osnova za ustave entiteta RS i FBiH, ustave kantona i statut BDBiH. I ovo je pokušaj predsjednika RS, entitetlije M. Dodika da entitet **stavi iznad države** što je nezabilježeno u ustavnom sistemu i ustavnoj praksi bilo koje države na svijetu. To je na tragu modela ratnih zločinaca paradržave RS – R.Karadžića, M.Krajišnika, N.Koljevića, B.Plavšić, R.Mladića, modela koji nije prihvaćen u Dejtonu, UN-u, EU... Jer, to je model zločina i nasilja nad jednom suverenom, međunarodno priznatom državom i članicom UN-a, model paradržave RS koja je doživjela SMRT i nestala i sa domaće, balkanske i političke scene Evropske

Unije, Ujedinjenih nacija, SAD... Ona se kao paradržava nalazi u paklu zajedno sa Hitlerovim Trećim rajhom, Musolinijevom, Frančkovom, salazarovom, Pinočeovom fašističkom tvorevinom, paklu iz kojeg nema povratka.

Entitetlije Krajišnik, Bosić, Dodik i njihovi poslušnici moraju konačno shvatiti da paradržava RS više ne postoji, jer je Dejtonskim sporazumom proglašena njena SMRT. Umjesto ratnih paradržavnih tvorevina utvrđen je Ustavom BiH, kontinuitet države Bosne i Hercegovine, unutar koje postoje dva entiteta – FBiH i RS, kao njena dva dijela i administrativne jedinice. Ovo su činjenice koje su zapisane u vidu pravnih i Ustavnih odredbi u Dejtonskom sporazumu, a ne proizvoljne tvrdnje presuđenih srpskih ratnih zločinaca i ostalih srpskih nacionalista bosanskih Srba, koji pokušavaju vratiti Bosnu i Hercegovinu u preddejtonski, ratni, period. Bosanski Srbi se moraju osloboditi zabluda i iluzija o postojanju paradržave RS, kao i o njenom ponovnom, eventualnom, uspostavljanju. To se više nikada ne može dogoditi, jer su protiv takvih ideja Ujedinjene nacije, EU, SAD, pa čak i R. Srbija, koja je već jednom platila, i to debelo, sulude ideje i zločine bosanskih Srba i njihovog zločinačkog najužeg rukovodstva, koji su se svi redom našli na optuženičkoj klupi Haškog tribunala, osim Koljevića koji se objesio.

U zaključku treba reći da je Krajišnik ostao ono što je i bio prije presude Haškog suda: srpski nacionalista koji je zajedno s drugim vođama bosanskih Srba na zločinima i genocidu stvarao i stvorio paradržavu RS, za koju i danas nakon povratka iz zatvora čvrsto vjeruje da postoji kao država, dok svoje zločine smatra nepostojećim koje treba revizijom sudskog postupka poništiti. **Nema te revizije koja može poništiti zločine Krajišnika, Karadžića, Koljevića, Mladića, Plavšićke** za koje u Međunarodnom sudu u Hagu postoje milioni dokaza. Eventualnom revizijom Krajišnik se može ponovo naći u zatvoru, jer mu nije suđeno za zločin genocida za koji bi morao odgovarati. I neka ne opterećuje djecu sa svojom zločinačkom sudbinom.

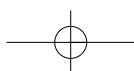
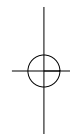
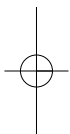
U zaključku takođe treba podsjetiti na praznu retoriku Krajišnika: “Velika je stvar čuvati državu (koju) danas u slobodi imamo, svoju RS...” On je, i nakon odležane zatvorske kazne za počinjene ratne zločine ostao ono što je bio – jedan od kreatora paradržave RS za koju i danas vjeruje i javno tvrdi da je “država koju treba čuvati”. Takva izjava predstavlja akt negiranja Ustava BiH, po kojem je RS

entitet države BiH, a ne samostalna država, kako je naziva Krajišnik. RS može jedino biti entitet, administrativna jedinica države BiH, kao i Federacija BiH i Brčko distrikt, i ništa više. To je volja i većine stanovništva BiH o nezavisnosti BiH potvrđene na državnom referendumu 1992. godine i međunarodne zajednice (UN, EU, SAD...) i potpisivanjem Dejtonskog sporazuma u novembru/decembru 1995. godine. I to se bez navedenih subjekata i autoriteta ne može promijeniti ni mirnim, ni putem rata i nasilja. To maloumni i neuki političari poput Bosića, Dodika, a sada i zločinca-povratnika – Krajišnika, i haških zatočenika Karadžića i Mladića – nikada neće i ne mogu shvatiti. Predsjednik SDS BiH, Mladen Bosić, čak poziva Krajišnika da se ponovo angažuje u SDS, a to znači da se vrati u godine prošlog vijeka kada je zajedno sa generacijom zločinaca bosanskih Srba stvarao i stvorio zločinačku i genocidnu paradržavu RS. To jedan starac, kakav je Krajišnik i po fizičkim i umnim karakteristikama ne može više ponoviti, jer je model paradržave RS, koju je on, zajedno sa drugim ratnim zločincima stvarao, doživjela pravnu i političku SMRT i bačena na smetlište historije. Nažalost, na tim idejama i dalje živi aktuelni predsjednik SDS-a, Mladen Bosić i predsjednik SNSD-a, Milorad Dodik i njihovi saradnici.

BILJEŠKE

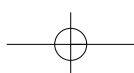
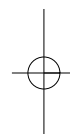
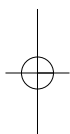
1. Dobrica Ćosić, Bosanski rat, Beograd, 2012., str. 224
2. Isto, str. 119
3. Isto, str. 119
4. Dobrica Ćosić, "U tuđem veku", Beograd, 2011., str. 235
5. Uporedi, Omer Ibrahimagić, Srpsko osporavanje BiH, Sarajevo, 2000., str. 3 i 17; i "Sl. list SRBiH", br. 21/90, od 31.7.1990.
6. Isto, str. 17-18
7. Dn. list "Oslobođenje", Sarajevo, od 5.8.2013.
8. Jelena Lovrić, "Politika", Beograd, citirano - "Oslobođenje", 6.8.2013., str. 39
9. Medina Delalić, Suzana Šaćić, Balkan Bluz, Sarajevo, 2007., str. 118 i 119.
10. Isto, str. 118
11. Isto, str. 119
12. Isto, str. 120 i 121
13. Darko Butković, novinar-publicista, Projekt Herceg-Bosne, "Jutarnji list", Zagreb, 1.6.2013., str. 27 i 28
14. Ćiril Ribičić, prof. i Haški ekspert, Geneza jedne zablude, Sarajevo, 2001.
15. Darko Butković, n.d., str. 28
16. Ivan Šarčević, "Opijum Herceg-Bosna" – komentar, "Oslobođenje" od 3. juna 2013., str. 2 i 3
17. Fjodor Dostojevski, Najlepše priče, Petrograd – LIB, 2006., str. 375
18. Dženana Kapur Druško, komentar BH DANI, br. 837., od 28.6.2013., str. 5
19. Deklaracija o proglašenju Republike srpskog naroda u BiH,
http://bs.wikisource.org/wiki/Deklaracija_o_proglašenju_Republike_srpskog_naroda_u_BiH
20. Robert Donia, "Iz Skupštine RS 1991.-1996.", Sarajevo-Tuzla, 2012.
21. Edina Bećirević, Dokazi o zločinu i blijedi tragovi pokajanja, "Oslobođenje" – KUN, od 14.2.2013., str. 34
22. R. Donia, n.d., str. 32, 36, 40, 44, 46, 154 i 160
23. R. Donia, n.d., str. 52, 54 i 58
24. R. Donia, n.d., str. 54, 58, 62 i 176
25. R. Donia, n.d., str. 66, 68 i 206
26. R. Gytman, n.d., 7,8, 12, 18, 63, 66 i 67
27. N. Cigar, n.d., str. 12
28. L.L. Lambrichs, n.d., str. 181, 435, 329, 38 i 383
29. N. Malcolm, n.d., str. 20-21
30. F. Bieber, n.d., str. 11 i 37
31. Sonja Biserko, n.d., str. 11, 14 i 79
32. Ferid Muhić, Prave Bosne ima i izvan Bosne, "Oslobođenje" – Pogledi, Sarajevo, 18.11.2006.
33. F. Hartman, n.d., str. 23
34. G. Agamben, n.d., str. 49
35. Ćiril Ribičić, n.d., str. 17, 18, 23 i 25
36. Kjell A. Nilsen, n.d., str. 22 i 34
37. Darko Hudelist, Intervju s D Ćosićem, Jutarnji list, Zagreb, od 21.7.2012., str. 21-24

38. Dženana Karup Druško, BH DANI – komentar, br. 839, od 12.7.2013., str 36
39. Nenad Kecmanović, “Oslobođenje” – Pogledi, intervju, 13.7.2013., str. 27-28
40. S. Čekić, Agresija na Republiku BiH, Sarajevo, 2004., str. 503, 526, 562, 615, 616, 666, 667 i 945
41. S. Čekić, Genocid i istina o genocidu u BiH, Sarajevo, 2012., str. 22, 23, 30, 32, 33, 56 i 67
42. Omer Ibrahimagić, Bosanski identitet i suverenitet, Sarajevo, 2012., str. 429-452
43. Omer Ibrahimagić, Politički sistem BiH, knj. treća, Sarajevo, 2007., str. 320 i 396
44. R. Muminović, n.d., str. 9, 11, 13-15, 17, 249, 251, 266, 313, 346-347, 365, 375, 395, 398, 402, 403
45. Rusmir Mahmutćehajić, n.d., 9, 10, 15, 38, 39, 40, 51, 176, 178, 190, 191, 195, 196, 197, 218
46. Uporedi, Nagorka Idrizović, Intervju sa akademikom Enverom Redžićem, “Oslobođenje” – Pogledi, od 25.11.2006.
47. Mirko Pejanović, Intervju sa D. Omeragićem, “Oslobođenje” – Pogledi, od 12. februara 2012., str. 26-27
48. Mirko Pejanović, Politički razvitak u BiH u postdejtonskom periodu, Sarajevo (novembar) 2005., str. 59 i 60
49. Charles Ingrao i Thomas A. Emmert, Suočavanje s jugoslovenskim kontroverzama, Inicijativa naučnika, Buybook, Sarajevo, 2010.
50. Masha Durkalić, Intervju sa prof. dr. Charles Ingrao, BH DANI, Sarajevo, br. 732, od 24. juna 2011. str. 16-19
51. Jusuf Žiga, “Oslobođenje” – Feljton, Paradigma Bosne koju su izdali, 11./12.10.2007.
52. Charles Ingrao, Intervju, BH DANI, Sarajevo
53. “Oslobođenje”, od 1. septembra 2013., str. 24.6.2011., str. 16-19
54. www.Federalna.ba, 30.8.2013.
55. Ustav FBiH i Ustav RS, Sarajevo, 2004., str. 275-276
56. Dejtonski sporazum, USAID, str. 65
57. Nezavisna informativna revija “Slobodna Bosna”, Sarajevo, broj: 878 od 5. 9. 2013. str. 14
58. “Oslobođenje”, od 9. septembra 2013., str. 2

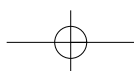
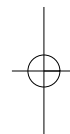
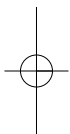

II. DIO

USTAVNE ODREDBE SRPSKE PARADRŽAVE NA PAPIRU – ZLOČINI I GENOCID NA DJELU

*“Nije razlika među ljudskim zajednicama u tome da,
od vremena do vremena, rade uz pametne stvari i
glupe, uz pravedne i nepravedne, razlika je u tome,
da jedne imaju dovoljno moralne snage da glupost
i nepravdu, što je bila učinjena katkada čak i s dobrim
namjerama, isprave ili barem pokušaju ispraviti,
dok druge tu moralnu snagu nemaju.”*
(Matej Bor, u knjizi Igora Torkara “Umiranje na rate”)

Uvod

Po ugledu na Slobodana Miloševića, predsjednika Socijalističke partije Srbije (SPS) i Republike Srbije, koji je imao veliki uticaj na veoma jaku srbijansku policiju koja je brojala oko 80.000 pripadnika, te na službe bezbjednosti i Teritorijalnu odbranu, kao i na JNA, i Radovan Karadžić je, kao predsjednik Srpske demokratske stranke BiH (SDS), u fazi priprema za formiranje paradržave Srpske Republike BiH, kao glavne oružane formacije SDS-a formirao srpsku miliciju/policiju, službe bezbjednosti i Teritorijalnu odbranu (TO). Zašto je srpsko vodstvo, na čelu s Radovanom Karadžićem, tako uradilo? Po mišljenju ovog autora, Radovanu Karadžiću, koji je imao punu podršku srbijanskog vožda Slobodana Miloševića i bivše JNA, koji se pripremao za rat za "svoju srpsku republiku", trebale su, i njemu i SDS-u, do kraja odane oružane formacije koje će odraditi najprljavije poslove neposredno pred početak i u prvim mjesecima rata, agresije i okupacije tzv. srpskih teritorija u BiH. Ovim i drugim aktivnostima započeo je proces rušenja ustavnog poretka BiH od samoproglašene Skupštine srpskog naroda u BiH (oktobar 1991. i Srpske Republike BiH od 9. januara 1992. godine).

Trebalo je: etnički očistiti planirane srpske teritorije, izvršiti masovne progone i deportacije, hapšenja, mučenja, silovanja i ubijanja nedužnih civila nesrpske nacionalnosti. Prethodno su na protivustavan, nezakonit način formirane srpske autonomne oblasti (SAO) i srpske opštine sa organima srpske vlasti, srpskom policijom, centrima i službama bezbjednosti, TO-om, kriznim štabovima i ratnim predsjedništvima. Potom je, početkom rata, naredbama kriznih štabova i ratnih predsjedništava u samoproglašenim srpskim opštinama formirano na stotine mjesta nezakonitog zatočenja, logora, konclogora i geta u koje su na nezakonit način privođeni uhapšeni Bošnjaci, Hrvati, Romi i Albanci širom Bosne i Hercegovine.

Pretpostavljalo se da ovakve poslove odnosno planove SDSBiH, koji su utvrđeni još polovinom 1991. godine, ne bi mogla izvršiti bivša JNA koja je bila pod kakvom-takvom kontrolom saveznih organa bivše Jugoslavije. JNA je u to vrijeme najviše uvažavala Slobodana Miloševića, lidera i vođu srpskog naroda na prostorima bivše države u raspadanju, koji tada nije bio za takvu upotrebu Armije u BiH. Može se reći da su unutar tzv. srpskih teritorija u BiH, rat započele i vodile, protiv civila nesrpske nacionalnosti, oružane forma-

cije SDS-a. Za takav monstruozi plan Radovan Karadžić i vodstvo bosanskih Srba, mogli su dobiti samo podršku, materijalnu, kadrovsku i drugu pomoć, a ne, u toj fazi, i neposredno, direktno učešće pripadnika bivše JNA.

Jedinice bivše JNA su, zajedno s ostalim srpskim snagama, učestvovala u vojnoj okupaciji već pripremljenih tzv. srpskih teritorija i njihovom povezivanju: pet SAO i 50-ak srpskih opština koje su se prostirale na oko 70 posto državne teritorije Bosne i Hercegovine. Nakon toga je Generalštab jugoslavenske vojske, u maju 1992. godine, kada je formirana (12. maja 1992.) Vojska Republike Srpske (VRS), donio naredbu o povlačenju pripadnika bivše JNA iz BiH (osim onih koji su bili porijeklom iz naše međunarodno priznate, nezavisne i suverene države Bosne i Hercegovine). Tim formalnim činom želilo se 'zamazati oči' evropskoj i svjetskoj javnosti o navodnoj neutralnosti bivše JNA, koja je aktivno učestvovala u agresiji i ratu u BiH, na strani protivustavno formirane i samoproglašene Srpske Republike BiH, odnosno Republike Srpske (RS).

Međutim, oružane formacije SDS-a ne bi mogle uspješno i do kraja ostvariti planirane ciljeve SDSBiH i paradržavne tvorevine Srpske Republike BiH na "konsolidaciji osvojenih teritorije" od oko 70 procenata, bez aktivnog sudjelovanja u vojnim operacijama postrojbi bivše JNA odnosno Vojske Jugoslavije (VJ). Tako su tokom aprila i maja snage bh. Srba i JNA napadale bosanskohercegovačke gradove...Bijeljinu (4. april), Kupres (4. april), Foču (8. april), Zvornik (8. april), Brčko (30. april), Prijedor (30. april), itd. Dakle, bez bivše JNA ne bi bila moguća okupacija više od 2/3 državne teritorije BiH, ali najveće zločine unutar okupiranih gradova i opština počinili su pripadnici oružanih formacija SDS-a, posebno srpska policija i paravojne jedinice, koje su bile podređene i pod komandom SDSBiH i srpskim vlastima Srpske Republike BiH, odnosno RS-a.

Sve ovo je rađeno u uslovima kada je, počev od 9. januara 1992. godine Srpska Republika BiH/RS, protivustavno konstituisana kao (para)država, sa vlastitim ustavom, te paradržavne tvorevine, zakonodavnom i izvršnom vlašću i policijom, kada je proglasila nezavisnost i pripajanje kao federalna jedinica Jugoslaviji, dajući prednost primjeni njenih zakonskih propisa. Skupština krnje Jugoslavije nije se izjasnila o pripajanju Srpske Republike BiH Jugoslaviji.

1. Umjesto demokratske, uspostavljena je srpska vojno-policijska paradržava Srpska Republika BiH

Protivustavna paradržavna tvorevina Srpska Republika BiH, koja je, izdajom i rušenjem ustavnog poretka SRBiH, samoproglášena 9. januara 1992. godine, odlukom samozvane Skupštine srpskog naroda BiH (koja kao takva nije izabrana na legalnim izborima u Socijalističkoj Republici BiH) proglasila je 28. februara Ustav Srpske Republike BiH.¹⁾ Ovim Ustavom formalno je **“Srpska Republika BiH priključena Jugoslaviji kao budućoj federaciji srpskih zemalja.”**²⁾ Ne upuštajući se, ovom prilikom, u analizu teksta pomenutog Ustava, želim ukazati, i u najkraćem, komentirati nekoliko ključnih odredbi Ustava paradržave RS-a vezanih za temu ove knjige o: uzrocima i karakteru rata, izdaji domovine i rušenja ustavnog poretka SRBiH od srpskih nacionalista - vanustavnim djelatnostima SDS-a BiH i struktura Srpske Republike BiH/RS-a, posebno na planu nezakonitih policijskih procesa **zatočenja, mučenja i usmrćivanja civila nesrpske nacionalnosti u Brčkom.**

U članu 1. Ustava ove paradržavne tvorevine se utvrđuje da je:

“Srpska Republika BiH država srpskog naroda i građana koji u njoj žive.”³⁾ Ova odredba, kojom se ne priznaju Bošnjaci i Hrvati kao narodi, bila je osnov za zločine etničkog čišćenja nad nesrpskim stanovništvom, uključujući i zločin genocida nad Muslimanima, sa planiranih teritorija ove zločinačke tvorevine - ‘republike zločina’.

U odredbama Ustava Srpske Republike BiH, formiranoj u suverenosti i međunarodno priznatoj Republici BiH koja je svoju nezavisnost proglasila 7.4.1992.g., decidno je navedeno:

“Život čovjeka je neprikosnoven. U Republici nema smrtnih kazni.” (član 11.)

Zanimljivo je napomenuti da je, nekoliko mjeseci kasnije, Amandmanom V izvršena izmjena stava 2. čl. 11. koji se **“mijenja i glasi: smrtna kazna može se izuzetno propisati i izreći samo za najteže oblike teških krivičnih djela”**.⁴⁾ Naravno, podrazumijeva se da to, kao u svim demokratskim državama/republikama mogu uraditi samo pravosudni organi vlasti. Međutim, u Srpskoj Republici BiH to je radila srpska policija i službe bezbjednosti JNA odnosno VRS, i **Amandmanom V Srpske vlasti**

su pokušale da pokriju zločine ubistava na hiljade nedužnih civila nesrpske nacionalnosti širom R BiH, posebno onim počinjenim u aprilu, maju, junu i julu 1992. godine.

Dalje, u odredbama Ustava Srpske Republike BiH se u članu 12. utvrđuje:

“Nikome se ne može oduzeti i ograničiti sloboda, osim u slučajevima i po postupku koji su utvrđeni zakonom.” Zatim, u čl. 14.:

“Niko ne smije biti podvrgnut mučenju, svirepom, nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Zabranjeno je i kažnjivo svako iznuđivanje priznanja i izjava.”

“Nezakonito lišavanje slobode je kažnjivo. Niko ne može biti lišen slobode bez sudske odluke, koja mora biti saopštena i uručena licu prilikom lišavanja slobode.” (Član 15.)

Nijedna od navedenih/citiranih ustavnih odredbi, kao ni brojne druge, nije poštovana i sprovedena od strane srpskih vlasti, kao ni od srpskih policijskih, vojnih i paravojnih jedinica, uključujući i bivšu JNA.

Ustvari, sve odredbe Ustava paradržavne Srpske Republike BiH, koje se odnose na poštivanje ljudskih prava, sloboda itd., od momenta proglašenja Ustava, a potom i “nezavisnosti Srpske Republike BiH”, pa sve do potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma (1995.), ostale su samo mrtvo slovo na papiru.

Treba napomenuti da je, prije proglašenja paradržave Srpske Republike BiH, počev od oktobra 1991. godine, SDS BiH, uz pomoć režima Slobodana Miloševića i JNA, formirao vlastite SDS formacije – TO i srpsku miliciju. To je urađeno kroz formu “naoružavanja srpskog naroda” putem čega su oružjem JNA naoružani članovi SDS-a, rezervisti JNA i srpski pripadnici rezervnog sastava milicije/policije.

Tako je, naprimjer, prvi komandant rezervnog sastava srpske policije u Brčkom bio Petar Đokić, bivši milicioner i uoči rata istaknuti dužnosnik SDP-a, koji je od 02.06.1992. imenovan za komandira stanice milicije srpske opštine Brčko.

Ustavni sud R BiH-ne, svojom presudom od 15.09.1992. godine, poništio je sve tzv. konstitutivne akte kojim je uspostavljena srpska paradržava u BiH, kao i sve akte donešene na osnovu ovih poništenih akata, utemeljenih na rušenju ustavnog poretka države BiH.⁵⁾

Već u aprilu 1992. godine počela je planirana okupacija tzv. srpskih teritorija kojom je bilo obuhvaćeno 37 općina/gradova u BiH. Ta okupacija se odvijala uz masovne progone, nezakonita hapšenja, pljačkanje, mučenja, silovanja i ubijanja nedužnih civila – Bošnjaka, Hrvata, Roma i Albanaca.⁶⁾

Kao što sam napomenuo, Srpska Republika BiH proglasila je nezavisnost 7. aprila 1992. godine, ali ovu paradržavnu tvorevinu nije priznala ni jedna država u svijetu. Međutim, kada je proglasila ‘nezavisnost republike/države’, ta samozvana paradržavna tvorevina, morala je, u najmanju ruku, imati uspostavljena tri oblika vlasti, na kojima se temelji svaka republika u svijetu: zakonodavnu, izvršnu i sudsku, koja u 1992. nije funkcionisala.

2. Srpska policija hapsila, optuživala i sudila nesrpskim civilima

U momentu proglašenja nezavisnosti ove protivustavne tvorevine, u državi BiH nije bilo proglašeno ratno stanje, već je bio mir i funkcionisale su sve legalne državne institucije BiH, tako da je ta samozvana republika bila paradržavna tvorevina.

U toj “republici” je javno ili tajno funkcionisalo pedesetak opština od kojih je malo koja imala statut opštine i druge pravne akte. Takav je slučaj bio i sa **tajno formiranom srpskom opštinom Brčko, koja je bila formirana 23.12.1991.**, ali je javno počela da funkcioniše tek 2. maja 1992., nakon okupacije jezgra grada, u kojoj je krizni štab, a potom Ratno predsjedništvo obnašalo odnosno djelovalo umjesto srpske skupštine opštine.

Za načelnika srpske Stanice javne bezbjednosti (SJB) Brčko, koja je imala preko 300 dobro naoružanih pripadnika, krizni štab srpske opštine Brčko je početkom maja 1992. postavio Dragana Veselića (koji je imenovan i za člana kriznog štaba), dok je Petar Đokić, 2. juna ‘92. bio postavljen za komandira Stanice milicije Brčko. Njih dvojica su zajedno sa ‘ekipom’ pomoćnika i policijskih inspektora bili u maju, junu i julu 1992. godine gospodari života i smrti za nesrpsko stanovništvo, posebno Bošnjake, u Brčkom i odgovorni su za brojne zločine protiv čovječnosti, uključujući i ubistva nedužnih civila nesrpske nacionalnosti.

Pripadnici srpske SJB, ne samo što su nezakonito hapsili i isljeđivali nedužne civile nesrpske nacionalnosti u zgradi bivšeg SUP-a/MUP-a, konclogoru Luka, getu Brezovo Polje itd., već su srpski policijski inspektori obavljali i pravosudne funkcije – tužitelja i sudija, te donosili nezakonite kaznene presude, uključujući i smrtne kazne.

Dakle, važno je napomenuti, da u periodu maj-septembar 1992. godine, kada su u Brčkom i drugim gradovima u BiH počinjeni najveći zločini protiv čovječnosti, uključujući i genocid nad Bošnjacima – nisu funkcionisali pravosudni organi vlasti – ni srpsko tužilaštvo, ni srpski sudovi. Njihove poslove je protivzakonito preuzela srpska policija, koja je protivustavno hapsila nedužne civile i isljeđivala, optuživala i izricala nezakonite presude – zatvorske/logorske i smrtne kazne, koje su odmah izvršavane od strane srpskih policajaca, stražara logora, itd. Srpski policijski inspektori su poslušno izvršavali na-

redbe kriznog štaba, odnosno ratnog predsjedništva srpskih opština, po kojima nije bilo potrebe za sudskim postupcima, jer bi to bilo gubljenje vremena, pogotovo u uslovima nepostojanja opštinskog tužilaštva i suda Srpske Republike u Brčkom.

Potvrda ovakve zločinačke prakse može se naći i u presudama Haškog Tribunala. Tako, naprimjer, u Presudi Haškog Tribunala⁷⁾ izrečenoj najvećem brčanskom ratnom zločincu Goranu Jelisiću (osuđenom na 40 godina zatvora), u tč. 37. se navodi: **“Pet od 13 ubistava, za koje se optuženi izjasnio krivim, počinjena su u policijskoj stanici Brčko oko 7. maja 1992. godine i to uvijek na identičan način koji je sam optuženi opisao. Nakon isljeđivanja u policijskoj stanici u Brčkom, žrtve bi bile predate optuženom (G. Jelisiću, nap. M.M.) koji bi ih odveo u jednu uličicu u blizini policijske stanice. Optuženi bi ih pogubio, obično sa dva metka u potiljak iz pištolja “šorpion” sa prigušivačem.”** S druge strane, smatram netačnom konstatacijom Pretresnog vijeća Haškog tribunala da je Goran Jelisić “nasumično ubijao civile u Brčkom”. Istina, on je radio i to, ali je ubijao kao egzekutor, dželat na osnovu saslušanja, optužbi i presuda policijskih inspektora u Zanatskom centru, u okolini zgrade Policije i u konclogoru Luka Brčko, gdje je obavljao ratnu funkciju komandanta logora i gdje je u mnogobrojnim slučajevima vršio isljeđivanje zatočenika i u određenom broju slučajeva izricao smrtnu presudu i izvršavao izvansudske egzekucije. (O tome opširnije pišem u trećem dijelu knjige.)

U vezi sudstva treba napomenuti da je Ustavom Srpske Republike BiH, u poglavlju X, pod naslovom: “Sudovi i javna tužilaštva”, regulisano da:

“Sudsku vlast vrše sudovi.

Sudovi su samostalni i nezavisni i sude na osnovu Ustava i zakona.

Sudovi štite ljudska prava i slobode, utvrđena prava i interese subjekata i zakonitosti.” (Član 126., itd).

A članom 133. je utvrđeno da:

“Javno tužilaštvo je samostalan državni organ koji goni učinioce krivičnih i drugih po zakonu kažnjivih djela i ulaže pravna sredstva radi zaštite nezakonitosti.” Tako je definisano i odredbom krivičnog zakona Srpske Republike BiH/RS, koja je potpuno zanemarena u policijskim procesima srpske paradržave.

Tako naprimjer, ni nakon što je uspostavljeno (1995.g.) srpsko tužilaštvo srpske Opštine Brčko nije pokrenulo krivični postupak protiv najvećih ratnih zločinaca u Brčkom: Gorana Jelisića, Ranka Češića, Koste Kostića i Konstantina Simonovića, a kamoli protiv na stotine drugih zločinaca i silovatelja.

U Ustavu Srpske Republike BiH ni u jednoj odredbi nije utvrđeno da poslove nezavisnog tužilaštva i sudstva, čak ni u vanrednim, ratnim, uslovima, obavlja policija te paradržavne tvorevine. A srpska policija je to neumorno i nemilosrdno radila u najmanje 37 bh. gradova, uključujući i Brčko, Prijedor, Zvornik, Bratunac, Srebrenicu, Vlasenicu, Sanski Most, Bos. Novi, Bijeljinu, Višegrad, Foču...

Srpska policija je, pored smrtnih presuda, izricala i krivične kazne nedužnim civilima: zatočenje u konclogorima, progon, prinudni rad, višednevni pritvor u zgradi policije uz svakodnevna saslušanja i premlaćivanja, itd. Po istom modelu srpski policijski inspektori i komandanti konclogora isljeđivali su, mučili, premlaćivali, silovali, optuživali i u brojnim slučajevima na smrt osuđivali zatočenike u brojnim logorima.

Pripadnici srpske policije su, da navedem primjer iz Brčkog, od lica nezakonito lišenih slobode u SJB oduzimali nakit, devize i lične dokumente, u cilju uništavanja tragova zločina i identiteta žrtava. U masovnoj grobnici u Goricama kod Brčkog ni kod jedne od 115 identifikovanih ubijenih osoba nisu pronađeni lični dokumenti, novac ili nakit.

Isljeđivanja su svakodnevno vršena i u getu Brezovo Polje, kod Brčkog, gdje su brčanski civili isljeđivani po unaprijed sačinjenim spisковима uz razne oblike mučenja i premlaćivanja, ali nisu zabilježene smrtne kazne/presude.

Međutim, ni u ratnom, ni u poslijeratnom periodu, nijedan srpski policijski inspektor iz Brčkog nije procesuiran za zločine protiv čovječnosti, odnosno za protivustavno i nezakonito vođenje sudskih postupaka i izricanje smrtnih i drugih (navodnih) krivičnih kazni neviniм civilima nesrpske nacionalnosti. Takođe treba navesti da ni jedan srpski policijski inspektor nije bio kvalifikovan, pravno obrazovan sa položenim pravosudnim ispitom, da radi tužiteljske i izrične sudske presude. Bez obzira na uslove rata, oni to nisu ni po kom osnovu mogli raditi – posebno izricati smrtne presude koje su izvršavane “po kratkom postupku”, po sistemu najozlogašenijih ratnih vojnih sudova.

Poslednju protivustavnu, nezakonitu i vansudsku PRESUDU civilima uz saglasnost predsjednika RS-a i vrhovnog komandanta Radovana Karadžića, donio je komandant VRS general-pukovnik Ratko Mladić, koja je glasila:

“Ubiti više hiljada civila – Muslimana Srebrenice, osloboditi ovaj srpski grad i područje od Turaka i nakon 600 godina osvetiti se Turcima, te pokloniti Srebrenicu Srbima.” Bio je to najveći pokolj Bošnjaka/Muslimana – genocid, nakon Drugog svjetskog rata, sproveden na osnovu vojne presude general-pukovnika Ratka Mladića, haškog zatočenika koji je nakon 16 godina od završetka rata kao najveća kukavica uhapšen i priveden pravdi u Hagu. I on je, kao i R. Karadžić promjenio krsno ime, identitet i živio pod imenom **Milorad Komadić**.

3. Udruženi zločinački poduhvat SDS-a, Srbije i S(F)RJ

Tokom okupacije bh. gradova i općina od strane srpskih snaga, pored masovnih progona, nezakonitih hapšenja i zatočenja nesrpskog stanovništva, realizovane su i planirane aktivnosti na otvaranju privremenih i koncentracionih logora. "Cilj tog udruženog zločinačkog poduhvata bilo je trajno uklanjanje nesrpskog stanovništva silom ili drugim sredstvima sa teritorije planirane srpske države unutar Republike BiH.

Udruženi zločinački poduhvat bio je plan golemih razmjera (obuhvatao je oko 70% teritorije države BiH) za čije je ostvarenje bilo potrebno mnogo učesnika i institucija. Svaki učesnik i institucija, od najvišeg do najnižeg nivoa vlasti, doprinosa je njegovoj uspješnosti. Realizacija plana je zavisila od angažmana, prije svega SDS BiH i njegovog vođstva, kao i od drugih srpskih političkih, vojnih, bezbjednosnih i pravosudnih snaga na svim nivoima, uključujući i srpske snage okupljene oko Slobodana Miloševića, JNA i Saveznog SUP-a bivše Jugoslavije.

Među 6.521 mjesta nezakonitog zatočenja, zatvora, logora, geta i koncentracionih logora⁸⁾ širom BiH u kojima je bilo zatočeno na desetine hiljada Bošnjaka, Hrvata, Roma i Albanaca, nalazio se i koncentracioni logor LUKA u Brčkom u kojem je, u periodu od 7. maja do 9. jula 1992. godine, bilo zatvoreno preko 3.000 civila. Ovaj zloglasni koncentracioni logor bio je **pod upravom srpske policije** na čelu sa najvećim brčanskim ratnim zločincem i policajcem Goranom Jelisićem, komandantom logora. Uz komandanta Jelisića, kojeg je imenovao/postavio načelnik SJB Brčko Veselić **Dragan**, u logoru Luka su svoj krvnički posao odrađivali inspektori-isljednici SJB Brčko: Dragiša Tešić, Petar Kaurinović, Branko Pudić, Pero Zarić, Stojan Vasiljević..., kao i brojni saradnici SJB Brčko, među kojima Ranko Češić i srbijanski zločinac Stravicki Enver. Takođe, stražari koncentracionog logora Luka bili su srpski pripadnici TO, rezervnog sastava milicije i bivše JNA od kojih su pojedini učestvovali u mučenjima, premlaćivanjima, silovanjima i likvidacijama logoraša, a jedan od njih je po ocjeni brčanskih Srba postao najbolji srpski novinar Brčko distrikta BiH.

Među spoljnim saradnicima Kriznog štaba, a potom i SJB Brčko bio je i **Milorad Davidović**, bivši inspektor Saveznog SUP-a Jugoslavije, koji je u proljeće 1992. godine dobio zadatak da sa grupom policajaca pomogne u formiranju MUP-a RS, te da obuče jedinicu za specijalne namjene... On je bio svjedokom brojnih zločina nad Bošnjacima i Hrvatima u Sarajevu, Bijeljini, **Brčkom** i Zvorniku.” Svjedočeći na suđenju Radovanu Karadžiću je, između ostalog, rekao:... „dobrovoljno iseljavanje Muslimana iz Bijeljine, Zvornika i Brčkog nazvao je “običnom glupošću” objašnjavajući da se radilo o “spašavanju glave iz pakla koji je izmislio SDS.” Dodao je da se to nije dešavalo samo u ovim gradovima već **u cijeloj RS gdje su krizni štabovi po dogovorenom planu provodili u djelo “Uputstvo SDS-a za iseljavanje nesrpskog stanovništva.”**⁹⁾ Davidović je objasnio da su “krizni štabovi na početku rata formirali radne logore za Muslimane... a kasnije su logori prerasli u nešto sasvim drugo.” Takođe je svjedočio da su bili “napravljeni i spiskovi nepoželjnih” Brčaka nesrpske nacionalnosti, te naveo primjer kako su “na poziv Karadžića jedinice i dobrovoljci iz Srbije” pomagali braći u BiH. “Kako su ratovali ti dobrovoljci Davidović je ilustrirao kolonom vojske i policije koja je početkom maja krenula u “oslobađanje” Brčkog praćena sa stotinjak kamiona u koje je kasnije tovareno sve što je imalo bilo kakvu vrijednost.”¹⁰⁾

U ostvarivanju udruženog zločinačkog poduhvata ključnu ulogu su uočili i početkom rata imale **oružane formacije SDS BiH – srpska policija i srpska teritorijalna odbrana**, koje su izvršile planirane pripreme za okupaciju 37 gradova i opština u RBiH i ‘odradile’ brojne prljave zločinačke poslove nad nesrpskim stanovništvom.

4. Oružane formacije SDS-a u BiH

Nakon vremenske distance od 20 godina i brojnih sudskih procesa pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju u Hagu, (ICTY) gdje su široj javnosti postali dostupni mnogobrojni dokumenti o pripremama i realizaciji planirane agresije, etničkog čišćenja i genocida – razotkrivene su u značajnoj mjeri i određene do sada manje poznate dimenzije zločinačkog rata u BiH. Tu, prije svega, mislim na ulogu srpske milicije/policije koja je uz TO srpskih opština, bila glavna oružana formacija i zločinačka sila Srpske demokratske stranke (SDS).

Dakle, treba naglasiti da “Posebno mjesto u planiranju, pripremanju i izvođenju genocidne agresije u BiH pripada petokolonaškoj (izdajničkoj – M.M.) Srpskoj demokratskoj stranci (SDS) BiH. Naime, **ta stranke se**, radi obaranja svih legalnih vlasti u BiH i formiranja Srpske BiH i njenog priključenja Srbiji i Crnoj Gori, odmah, nakon izbora, u skladu sa instrukcijama Velikosrpskog projekta, a posebno Slobodana Miloševića lično, i uz neposrednu pomoć JNA, **uključila u aktivnosti na formiranju oružanih formacija i naoružavanju srpskog naroda.**”¹¹⁾ “I u haškim presudama (naprimjer) u slučaju Čelebići pominju se **formacije SDS-a** (koje) **su kontrolisale punktove.**”¹²⁾ Već sredinom 1991. g. glavni odbor SDS BiH izdao je naredbu svim opštinskim odborima da se na teritoriji BiH formiraju oružane formacije i **“pride organizovanom naoružavanju srpskog naroda.”**¹³⁾

U naoružavanju srpskog naroda, izvedenom uz pomoć JNA, prednost su imali članovi SDS, srpski rezervisti JNA i pripadnici rezervnog sastava milicije. Tako je, naprimjer, u drugoj polovini 1991. na području Bosanske Krajine formirano više ilegalnih opštinskih i oružanih štabova srpske “teritorijalne odbrane.”¹⁴⁾ Oficiri JNA su, u skladu sa odlukama najvišeg vojnog vrha SFRJ, direktno radili na organizovanju i formiranju srpskih paradržavnih i oružanih jedinica SDS-a na teritoriji BiH. JNA je, takođe, učestvovala i u formiranju **srpske milicije** i osiguravala materijalna sredstva za popunu njenih organa i jedinica.

Navedene aktivnosti SDS-a i JNA su se odvijale prije proglašenja protivustavne paradržave Srpske Republike BiH i donošenja Ustava te samozvane republike, kao i prije donošenja Zakona o unutrašnjim poslovima i Zakona o narodnoj odbrani RS-a. Sr-

psku policiju i Ministarstvo unutrašnjih poslova Srpske Republike BiH formirali su Savezni sekretarijat za unutrašnje poslove, MUP Srbije i JNA.¹⁵⁾ Treba imati u vidu da je “SDS u februaru 1992. već imala **de facto** kontrolu nad 60% bosanskohercegovačke teritorije, što je ohrabrilo Karadžića da objavi da je ta stranka “osmislila razuman program za održavanje pune kontrole” nad onim prostorima koje su namjeravali da održe unutar Jugoslavije.”

“Na dan 28. marta 1992., Skupština bosanskih Srba je, na sjednici održanoj u sarajevskom “Holiday Innu”, prezentovala etničku mapu BiH, koja je nagovještavala da rukovodstvo bosanskih Srba ima jasnu viziju budućnosti.”

Mjesec dana ranije, 28. februara 1992. godine Skupština srpskog naroda u BiH usvojila je Zakon o unutrašnjim poslovima¹⁶⁾ koji je stupio na snagu 31. marta 1992. Formalno preuzimanje policijskih stanica na “srpskim” teritorijama otpočelo je 1. aprila 1992. u skladu sa čl. 126 Zakona i Direktivom izdatom od strane “ministra” pravde, Momčila Mandića.¹⁷⁾

Od kolikog je značaja za SDS bilo formiranje srpskog MUP-a potvrđuje i SAOPŠTENJE ZA JAVNOST Izvršnog odbora SDS BiH od 3. aprila 1992. godine¹⁸⁾ u kojem se navodi:

Izvršni odbor SDS BiH “u potpunosti podržava odluku Skupštine srpskog naroda u BiH o formiranju srpskog Ministarstva unutrašnjih poslova u ovoj republici. Ovo tijelo podržava sva kadrovska postavljenja srpskog naroda u BiH, kako u Ministarstvu unutrašnjih poslova, tako i u drugim državnim organima.

Stoga ističemo, da svi kadrovi srpske nacionalnosti, zaposleni u MUP-va, kao i u drugim organima BiH, koji rade protivno odlukama Skupštine srpskog naroda u BiH, više ne predstavljaju kadrove Srpske Republike BiH, niti srpski narod.”

Veoma važno je napomenuti da je “**Srpski MUP**, u skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima, a u koordinaciji i saradnji sa snagama Saveznog sekretarijata za unutrašnje poslove SFRJ i Ministarstvom unutrašnjih poslova Srbije, **razoružao nesrpsko stanovništvo**, uglavnom Bošnjake, zatim hapsio, ispitivao, tukao i protjerivao civile; **učestvovao u formiranju konclogora; deportovao**, zlostavljao i ubijao civile u logorima; **ograničavao slobodu kretanja**; prisiljavao na rad; ubijao i masakrirao civile (Bošnjake); učestvovao u **osvajanjima**, pljačkao i rušio stam-

bene, vjerske i druge objekte, itd.” Drugim riječima, srpski “MUP je igrao jednu od ključnih uloga u svim aspektima zločina.”¹⁹⁾

Oružane jedinice SDS-a (srpska Teritorijalna odbrana i srpska milicija) su, prema “pouzdanim” podacima (srpskog) generala Milutina Kukanjca, do 20. marta 1992. godine brojale 20.000 ljudi. Međutim, taj broj je u stvarnosti bio zaista mnogo veći. SDS je u septembru 1991. samo na području Bosanske Krupe imala 5.000 ljudi pod svojom kontrolom.”²⁰⁾ General Kukanjac u istom dokumentu iznosi i podatke o “**dobrovoljačkim jedinicama**” u zoni odgovornosti 2. vojne oblasti, čiji je broj samo po tom osnovu iznosio oko 70.000 ljudi, sa naoružanjem. I “general Zićro Suljević tvrdi da su ukupne snage SDS-a... brojale oko 70.000 borbeno spremnih ljudi.”²¹⁾

Ako neko postavi pitanje ili konstatuje da su i Bošnjaci imali i TO i policiju, treba reći da je to tačno. Ali je činjenica da nisu imali materijalnu i drugu podršku i pomoć JNA, Saveznih organa za unutrašnje poslove i da su se odbranbene aktivnosti odvijale u okviru legalne i međunarodno priznate države SRBiH odnosno RBiH. Takođe, Bošnjaci nisu, kao bosanski Srbi, ni zagovarali, ni planirali formiranje posebne Muslimanske republike/države u BiH, već su, poučeni iskustvima rata u Hrvatskoj (1991.) vršili pripreme za odbranu RBiH od agresije Srbije i bivše JNA, bez koje ne bi mogao biti realizovan plan o “zaokruživanju etničkog srpskog prostora” u BiH, protivustavno formirane RS.

Oružane jedinice SDS-a bile su pod komandom Radovana Karadžića, predsjednika **Savjeta za nacionalnu bezbjednost**, koji je u periodu 27. mart – 12. maj 1992. godine imao sljedeću strukturu:

“SAVJET ZA NACIONALNU BEZBJEDNOST

predsjednik: Radovan Karadžić

članovi: v.d. predsjednici (Srpske Republike BiH) Biljana Plavšić i Nikola Koljević

predsjednik Skupštine: Momčilo Krajišnjik

predsjednik Vlade: Branko Đerić

ministar odbrane: Bogdan Subotić

ministar inostranih poslova: Aleksa Buha

ministar unutrašnjih poslova: Mićo Stanišić i drugi.

Krizni štabovi (od 4. aprila)

Policija

Teritorijalna odbrana.”²²⁾

Kao što se vidi u Savjetu za nacionalnu bezbjednost bili su najodgovorniji srpski kadrovi – stranački i (para)državni – zakonodavne, izvršne, policijske i vojne vlasti, unutrašnjih i vanjskih poslova, na čelu s Radovanom Karadžićem.

5. SDS je planirala 'oslobađanje' multietničkog i stvaranje srpskog Brčkog

Prilikom priprema za protivustavno formiranje paradržave Srpske republike BiH na teritoriji države BiH, bilo je u opticaju nekoliko varijanti. Po jednoj od njih, koja će se pokazati najrealnijom i najostvarljivijom, buduća srpska paradržava trebala je da obuhvata 60 do 70% teritorije bh. države. U toj varijanti opština Brčko je imala poseban značaj, jer je preko njene teritorije trebalo povezati dva dijela buduće planirane paradržavne tvorevine Srpske Republike. Upravo zbog važnosti Brčkog za pomenuti projekat, on je morao biti razrađen i utvrđen na nivou najvišeg rukovodstva SDS BiH, i uz pomoć srbijanskih civilnih, policijskih i vojnih struktura.

U strogoj tajnosti najuže rukovodstvo SDS-a – Karadžić, Krajišnik, Koljević i Plavšić uradili su Plan 'oslobođenja' Brčkog od Muslimana i Hrvata i stvaranja srpskog Brčkog koji se trebao realizovati u tri faze.

Prva faza – rušenje savskih mostova, 'oslobađanje' Brčkog uz učešće TO srpskih snaga, uspostava srpskih vlasti u srpskoj opštini Brčko, srpske Stanice javne bezbjednosti i Stanice milicije, srpskog Radija Brčko, uz progone, mučenja, silovanja i formiranje mjesta nezakonitog zatočenja i logora za pripadnike nesrpskog stanovništva.

Druga faza – "oslobađanje" cijele predratne opštine Brčko i uspostava nove strukture stanovništva u novouspostavljenoj srpskoj opštini Brčko, sa učešćem Srba od 90% u toj strukturi.

Treća faza – rušenje svih gradskih džamija, promjena naziva ulica, trgova i ustanova kojima treba dati isključivo srpske nazive. U Brčko doseliti 25 – 30.000 Srba iz raznih krajeva BiH i bivše Jugoslavije i dodijeliti im stanove, kuće i lokale Bošnjaka, Hrvata, Roma i Albanaca u trajno vlasništvo.

Ovaj plan SDS-a BiH i Brčkog je skoro 100% ostvaren, osim u dijelu koji se odnosi na okupaciju cijele teritorije opštine Brčko i uspostave koridora kroz ovu općinu širokog 15 do 20 kilometara.

6. Stvaranje srpske policije u projektovanoj paradržavi Srpskoj Republici BiH

Danski historičar i analitičar u Haškom tribunalu Christian Axbol Nielsen, svjedočeći na suđenju Radovanu Karadžiću (juli, 2011.) o ulozi srpske policije u ratu u BiH, iznio je brojne zanimljive detalje vezane za proces formiranja i djelovanja srpske policije. **Jedan od ključnih stavova historičara Nielsena poručuje: “Što više proučavam to predratno stanje BiH, to mi se više čini da je rat počeo s policijom, a ne sa vojskom. Sa gledišta bosanskih Srba... kontrola nad policijom je bila najvažniji faktor.”**²³⁾ U svom Izvještaju o MUP-u Republike Srpske i MUP-a Srbije, Nielsen navodi “da su bosanski Srbi već 1991. godine počeli raditi na formiranju svog (srpskog) MUP-a. Među nekoliko dokumenata buduće srpske paradržavne tvorevine donesenih u oktobru 1991. godine nalazio se i dokument pod nazivom ‘**Mogućnost decentralizacije unutrašnjih poslova BiH**’. Prethodno je vodstvo bosanskih Srba, odnosno SDS-a, **prilikom regionalizacije i formiranja srpskih autonomnih oblasti (SAO) imenovalo svoje ministre unutrašnjih poslova**, pri tzv. vladama SAO-ti (Stojan Župljanin – Banja Luka, Krsto Savić – Trebinje, itd.).”²⁴⁾

Dana 21. oktobra 1991. godine formirano je Vijeće ministara na čelu sa Miodragom Simovićem, koje je imalo 18 ministara i u čiji sastav su ušla i peterica predsjednika vlada SAO. Među ministrima bio je i Mićo Stanišić, koji je imao zadatak da u saradnji sa Saveznim i srbijanskim MUP-om izvrši pripreme za formiranje srpskog MUP-a za čijeg će prvog ministra biti imenovan Mićo Stanišić. “To je”, kako svjedoči Nielsen, “bila neka siva vlada kao neka priprema za kasnije događaje i tu se vidi da je policija važna, posebno zbog toga što Radovan Karadžić, Momčilo Krajišnik, Biljana Plavšić, Radoslav Brđanin, zbog svog porijekla nisu baš vjerovali vojsci... Njima je bilo jako stalo da imaju svoju policiju,”²⁵⁾ policiju buduće paradržave Srpske Republike koju je trebalo formirati po ugledu, i uz pomoć, Srbije.

Da podsjetimo u tom periodu “Polijske snage Srbije predstavljaju dobro opremljenu formaciju sa oko 80.000 pripadnika (1993.)... Ova policija u svom sastavu ima i oklopno mehanizirane jedinice i artiljerijska oruđa što nema ni jedna policija na svijetu.”²⁶⁾

Protivustavne aktivnosti vodstva bosanskih Srba nastavljaju se donošenjem brojnih odluka i dokumenata od kojih je značajno pomenuti dokument **Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u BiH u vanrednim okolnostima**, od 19. decembra 1991. sa varijantama A i B. "Prema varijanti A (prvi stepen) date su smjernice za preuzimanje vlasti u kojima je srpski narod bio u većini (37 opština: 31 sa apsolutnom i 6 sa relativnom većinom). Za ostvarivanje takvog cilja opštinski odbori SDS-a dobili su zadatak da odmah formiraju "**krizni štab srpskog naroda u opštini**. S tim u vezi, razrađen je način formiranja tog ilegalnog, prelaznog organa u uspostavljanju okupacione vlasti."²⁷⁾ Ubrzo se formiraju krizni štabovi u "srpskim" opštinama "i veoma je važno da se vidi da je **kontrola nad policijom** (podvukao M.M.) u svakoj općini neophodna sa srpskog gledišta. Šta to znači? Znači preuzeti kontrolu nad opštinom, a to znači Službom društvenog knjigovodstva (SDK), naravno gradsku Skupštinu, to znači preuzeti policiju, itd. Načelnik (policije) ukoliko je Srbin, naravno Stanice javne bezbjednosti na općinskom nivou, je uvijek član kriznog štaba."²⁸⁾

Kada je 27. marta 1992. godine ukinuto Vijeće ministara i protivustavno uspostavljena prva zvanična struktura vlasti Srpske Republike BiH, donesen je i "Zakon o unutrašnjim poslovima ove samoproglašene republike, koji će se od 1. aprila 1992. jedinstveno primjenjivati na teritoriji Srpske Republike BiH."²⁹⁾ Prema ovom, tzv. Zakonu o unutrašnjim poslovima Srpske Republike predviđeno je da se osnuju centri službe bezbjednosti, čija bi sjedišta bila u Banja Luci, Trebinju, Doboju, Sarajevu i Ugljeviku, dok bi u opštinama i dalje postojale Stanice javne bezbjednosti (SJB), ali sada samo sa pripradnicima srpske nacionalnosti." U to predratno vrijeme "već su bile osnovane SJB Srpske Republike u Ugljeviku, Bijeljini, Loparama."³⁰⁾

Od kolikog je značaja za vodstvo bosanskih Srba imala policija pokazuje i **izjava Biljane Plavšić**, jedne od dva v.d. predsjednika Srpske Republike BiH, iz aprila 1992. godine, u kojoj se ističe: "**Mi imamo svoju vojsku, i to je policija.**" (podv. M.M.) To je jasan dokaz da je od početka rata do formiranja Vojske Republike Srpske 12. maja 1992. godine, jedina oružana formacija koja je bila potpuno pod kontrolom bosanskih Srba i u koju je srpsko vodstvo imalo potpuno povjerenje, bila policija."³¹⁾ Naravno, kao što sam napomenuo, funkcionisala je i TO, kao druga oružana formacija SDS-a.

U instrukcijama o preuzimanju vlasti, plebiscitu srpskog naroda, formiranju srpske države u BiH (formulisanih u 11 tačaka u novembru 1991.) predsjednik SDS BiH **Radovan Karadžić**, između ostalog, saopštava: **“Srbi u BiH nemaju potrebe ni za kakvom stranačkom vojskom, Armija (JNA) je tu. Slučajno se naši i njihovi ciljevi sto posto poklapaju.”**³²⁾ Ova tvrdnja vođe bosanskih Srba je samo djelimično tačna. Jer, SDS BiH je umjesto “stranačke vojske, počev od 1991. godine formirala **oružane formacije/jedinice SDS-a: srpsku policiju i teritorijalnu odbranu** na planiranim srpskim teritorijama – srpskim opštinama i srpskim autonomnim oblastima. U najvećem broju općina koje će u aprilu i maju 1992. godine okupirati bosanski Srbi, naravno uz pomoć bivše JNA i paravojsnih srpskih i srbijanskih formacija, “srpska policija je pripremala teren (odnosno teritorije) koje su poslije srpske snage zauzimale.” Pored navedenog broja od 37 srpskih opština, okupirano je još 15-ak gradova: Brčko, Prijedor, Bratunac, Vlasenica, Zvornik, Foča, Višegrad itd, gdje Srbi nisu imali ni relativnu većinu stanovništva.

Inače, po ocjeni Nielsena, Haškog eksperta, historičara i svjedoka: “Komunikacija u policiji (Srpske Republike BiH) je funkcionisala – komunikacija između policije i vojske, između policije i vlade, između policije i kriznih štabova, policije i predsjedništva (Srpske Republike BiH – nap. M.M.), sve je to funkcioniralo.”³³⁾ Nielsen, takođe, svjedoči: “Imamo papirologiju koja ukazuje na instrumente, naredbe... koje idu odozgo prema dolje.”

Tako, naprimjer, predsjednik SDS-a BiH Radovan Karadžić “nakon primljenog naloga od Miloševića u okviru plana “RAM”, šalje svim odborima SDS-a u RBiH, na dan 27., 28. i 29. maja 1991. godine sljedeći dokument:

NAREDBA
SVIM OPŠTINSKIM ODBORIMA
SRPSKE DEMOKRATSKE STRANKE

- Mobilisati rezervni sastav milicije tamo gde smo na vlasti;
- Mobilisati TO i staviti pod komandu JNA;
- Zamoliti komandu JNA da na teritoriji ostavi deo teritorijalaca i dobrovoljaca, radi očuvanja mira i pod komandom JNA;
- Operativni deo neka ide tamo gde kaže JNA.”³⁴⁾

Ova Naredba donesena je, kao što se navodi, “u okviru plana “RAM” koji podrazumijeva zaokruživanje etničkog srpskog prostora.”³⁵⁾ Na osnovu ove i brojnih drugih naredbi, instrukcija i uputstava “jasno je da u čitavom razdoblju tokom 1991. i 1992. godine nije riječ o haosu, nego je riječ o jednom sistemu koji funkcioniра.” Vodstvo bosanskih Srba na Palama zna šta se dešava u Krupi, Mostaru... i pričaju o tome. Prije nego što su međunarodni novinari došli, kao Roy Gutman i drugi, oni na sastanku u Beogradu kažu 11. jula 1992. da imaju podatke da su uvjeti u takozvanim prihvatnim centrima, dakle u logorima, potpuno neprihvatljivi. Čitavo rukovodstvo bosnaskosrpskog MUP-a se nalazi u Beogradu 11. jula 1992. godine.³⁶⁾

I nakon pomenutog sastanka u Beogradu, **nastavljaju se masovni zločini nad Bošnjacima u BiH u kojima je prednjačila srpska policija.** Od brojnih primjera, ovom prilikom (na ovom mjestu) **navodimo masovno ubistvo više od 200 logoraša iz koncentracionog logora Trnopolje, općina Prijedor, koji su umjesto na razmjenju, 21. avgusta 1992. godine sprovedeni na Korićanske Stijene i na najsvirepiji način ubijeni od pripadnika srpske policije.** Za ovaj monstruozni zločin procesuirano je 14 srpskih policajaca iz Prijedora.

Srpska policija je aktivno učestvovala i u drugim ratnim aktivnostima, kao naprimjer, na rušenju džamija u Bijeljini, Zvorniku, Brčkom, Banja Luci, Janji i drugim “srpskim” gradovima. “Za rušenje bogomolja (džamija) u Banja Luci bio je zadužen šef regionalnog Centra bezbjednosti Stojan Župljanin, izvršioci su bili njegovi policajci... U noći 7. maja 1993. godine, tačno u 03.05 sati iz drugog pokušaja srušena je Ferhadija.³⁷⁾ U Brčkom su samo u jednom danu, 17.08.1992., po nalogu Ratnog predsjedništva srpske opštine Brčko, policijski i vojni specijalci srušili sve tri gradske džamije – Savsku Atik džamiju, Bijelu Džedid džamiju i Hadži Pašinu džamiju i materijalima od rušenja pokrili masovne grobnice ubijenih Bošnjaka i Hrvata u okolini Brčkog. Pored navedenih srušene su i džamije u Brezovom Polju, Omerbegovači, Brodu, Rijekama i G. Rahiću.

U svim navedenim i drugim zločinačkim akcijama vezanim za formiranje Srpske Republike BiH, srpske policije i srpske Teritorijalne odbrane (TO), Vojske RS, itd., kao i rata u BiH “uloga Srbije bila je ključna i jasno je da Vojska Republike Srpske (VRS) ne bi postojala bez njih niti bi dobili svoje plate, svaki oficir je

dobijao platu u Beogradu.”³⁷⁾ I prethodnica Vojske RS, srpska policija, formirana je uz pomoć policijskih kadrova Saveznog MUP-a bivše Jugoslavije i prvi rukovodioci srpske policije u projektovanoj, a potom samoproглашеноj Srpskoj Republici BiH, imenovani su u Beogradu.

Što se tiče Brčkog, Stanica javne bezbjednosti formirana je Odlukom Ratnog predsjedništva srpske opštine Brčko, 1. maja 1992. godine, iako su srpski policajci, kao i tajno formirana Skupština srpskog naroda opštine Brčko, kao i krizni štab, još od decembra 1991. godine, djelovali u ilegali. Naravno, glavna politička snaga ilegalnih djelatnosti bila je Srpska demokratska stranka čiji su članovi već bili raspoređeni na ključne pozicije – srpske opštine, Teritorijalne odbrane, policije i garnizona bivše JNA u Brčkom.

“Srpski MUP je, u skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima, a u koordinaciji i saradnji sa snagama SFRJ (Savezni sekretarijat za unutrašnje poslove) i srbijanskim snagama (Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije), razoružao nesrpsko stanovništvo, uglavnom Bošnjake, zatim hapsio, ispitivao, tukao i protjerivao civile; učestvovao u formiranju konclogora; deportovao, zlostavljao i ubijao civile u logorima; ograničavao slobodu kretanja; prisiljavao na rad; ubijao i masakrirao civile (Bošnjake); učestvovao u osvajanjima, pljačkao i rušio stambene, vjerske i druge objekte, itd. Na taj je način MUP srpskih kolaboracionista u Bosni i Hercegovini, u koordinaciji i saradnji sa bezbjednosnim snagama Srbije, igrao jednu od ključnih uloga u svim aspektima zločina protiv Bosne i Hercegovine, uključujući i genocid nad Bošnjacima.”³⁸⁾

Takođe treba podsjetiti da je oružana formacija SDS BiH “srpska milicija učestvovala u borbenim dejstvima i u zauzimanju **“srpskih” teritorija**, kao, primjera radi, na području Doboja, čije je učešće **“bilo veliko (čak 70% sastav milicije)”**. U borbenim dejstvima je sredinom 1992. od Jevrejskog groblja do Milinkladske ulice (u Sarajevu) bilo uključeno 3.000 milicionara. Milicija je angažovana i u vojnim jedinicama, posebno u vojnoj policiji. I u pljačkama **“svih vrsta”** učestvovali su i vojnici i (rezervni) milicionari, pri čemu je **“otuđena velika količina materijala i robe.”**³⁹⁾ Isti model angažiranja srpske policije u oružanim dejstvima i zauzimanju srpskih teritorija, primjenjivan je u svim tzv. srpskim opštinama širom BiH, pa i u Brčkom.

Zločinima srpskih policajaca i drugih srpskih nacionalista već 20 godina (1993. -2013.) bavi se i Haški tribunal. Želim podsjetiti da je:”**U Haškom tribunalu od osnivanja 25. maja 1993. optuženo 161 lice i od toga je do sada zaključeno 126 slučajeva.** Ukupno je do 2011. optuženo osam Bošnjaka (9,18 posto), 23 Hrvata (23, 47 posto) i **66 Srba (67,35).** U završenim suđenjima Srbima je izrečeno preko hiljadu godina kazne (precizno: 1036) uz četiri doživotne, Hrvatima oko 200, a Bošnjacima 41,5 godina. Gledajući po strukturi odgovornosti osam optuženih Bošnjaka su vojni oficiri i jedan vojnik, optuženo je 12 hrvatskih vojnih oficira, sedam vojnika i četiri političara, a **kod Srba 24 vojna oficira, šest vojnika, sedam policijskih oficira, 12 policajaca i 16 političara. Od Bošnjaka nije optužen nijedan političar niti policijski dužnosnik.** S druge strane nema nikakvih dilema oko toga da su Srbi najzastupljeniji u svemu na ovom sudu – od optuženih do presuđenih.

Za zločine počinjene u BiH podignuto je 128 optužnica. Trenutno se u pritvoru nalazi njih 36 protiv kojih je u toku sedam pcesa pred ICTY-em.”

Takođe treba pomenuti da je “**ICTY poslao suglasnost (800 suglasnosti) protiv Srba i Hrvata, naredbodavaca i izvršitelja i 40 protiv Bošnjaka, ali i 17 ustupljenih nezavršenih istraga sa 43 osumnjičena).**... BiH je dobila najvažnije povijesne presude. Nikad niko u međunarodnoj zajednici (do haških presuda) nije priznao da je u BiH počinjen genocid – od političkih tijela do zvaničnih organa,a čak se i u Daytonu govori o “nesretnom sukobu”. ICTY je bio i ostao jedina institucija međunarodne zajednice koja dokazuje da su u BiH počinjeni svi zločini uključujući i genocid.”⁴⁰⁾

7. Srpska teritorijalna odbrana – druga oružana formacija SDS BiH

“Na osnovu raspoloživih podataka pouzdano se može utvrditi da je srpsko-crnogorska JNA, na osnovu naređenja i uputstava Generalštaba Oružanih snaga SFRJ i Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu, a u cilju ostvarivanja svoje osvajačke nacističke politike – agresije na Bosnu i Hercegovinu, zajedno sa vojnim i političkim rukovodstvom Srbije i uz neposrednu saradnju petokolonaške Srpske demokratske stranke Bosne i Hercegovine, na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine, protivustavno, u cilju rušenja ustavnog poretka BiH, formirala brojne oružane formacije (jedinice teritorijalne odbrane i milicije) od pripadnika srpskog naroda, jer je navodno taj narod bio ugrožen, pa mu je bila potrebna zaštita JNA. Tako su, ilustracije radi, u drugoj polovini 1991. sve takve jedinice, bile u sastavu i direktno pod komandom 5. korpusa JNA, odakle su naoružavane, opremane i bile na pozadinskom obezbjeđenju (993. pozadinska baza). Pored toga, brojni dokumenti, uključujući i odluke komandi i jedinica JNA, potvrđuju da je JNA, “u sadjestvu sa srpskim jedinicama TO i milicije i uz avio i artiljerijsku podršku”, izvodila ofanzivna i druga raznovrsna agresorska dejstva u Bosni i Hercegovini i “čistila” bosanskohercegovačke gradove, vršeći genocid i druge teške povrede pravila međunarodnog prava.”

Na osnovu dogovora sa vodstvom SDS-a, “komande, jedinice i ustanove JNA bile su angažovane i na formiranju i razvoju jedinica srpske Teritorijalne odbrane u Bosni i Hercegovini, pružajući pomoć, ne samo u formiranju srpskih organa vlasti, već i snaga Teritorijalne odbrane, a potom i Vojske RS-a. JNA je, pored formiranja, obezbjeđivala i intendanska i tehničko-materijalna sredstva (uglavnom naoružanje i municiju) srpskim jedinicama Teritorijalne odbrane.”⁴¹⁾ Inače, “Zakon o narodnoj odbrani je proglašen 28. februara 1992. godine, zajedno sa Proklamacijom Ustava Srpske Republike BiH.”⁴²⁾

U brojnim srpskim opštinama su i prije formiranja VRS, formirane tzv. vojne pošte (VP). Tako je u Brčkom funkcionisala VP 7410.

Struktura Teritorijalne odbrane Srpske Republike BiH bila je u aprilu 1992. godine, sljedeća:

1. REPUBLICKI ŠTAB TERITORIJALNE ODBRANE:

- komadant RŠTO
- zamjenik komadanta RŠTO
- operativac
- obavještajac
- bezbjednost (major Špiro Pereula)
- organ za ORG. MOB. (major Đorđe Đukić)
- načelnik avijacije (potpukovnik Časlav Mihajlović)
- načelnik artiljerije
- načelnik inženjerije
- načelnik RV i PVO
- načelnik veze (potpukovnik Obrad Daljević)
- pomoćnik za pozadinu
- načelnik pravne službe.

2. GRADSKI ŠTAB TO SARAJEVO:

- komadant (potpukovnik Čedomir Sladoje)
- zamjenik komadanta GŠTO
- načelnik štaba
- organ ORB. MOB.
- načelnik veze
- četiri komadanta brigada TO
- četiri načelnika štaba-zamjenika komadanta brigada TO
- komadant oblasnog štaba TO "SAO Romanija" (potpukovnik Jovo Bartula).⁴³⁾

3. ŠTAB TO SAO:

- komadant štaba TO SAO
- zamjenik štaba TO SAO
- bataljon TO.

4. OPŠTINSKI ŠTAB TO (srpskih opština):

- komadant Opštinskog štaba TO
- zamjenik komadanta Opštinskog štaba TO
- jedinice TO srpske opštine
- komandir jedinice TO

- zamjenik komandira jedinice TO
- komandir voda jedinice TO
- zamjenik komandira voda jedinice TO
- komandir odjeljenja TO
- zamjenik komandira odjeljenja TO.
- komandir Odjeljenja vojne policije

Prema raspoloživim podacima **srpske oružane jedinice SDS-a – srpska milicija i Teritorijalna odbrana su do 20. marta 1992. godine brojale najmanje 20.000 dobro naoružanih Srba.** Taj broj je do kraja marta i tokom aprila '92. povećan za nekoliko hiljada pripadnika tih srpskih jedinica. U svih 50-ak srpskih opština, formirane su jedinice TO, krizni štabovi, što se desilo i u “srpskoj” opštini Brčko.

Dana 29.05.1991. Radovan Karadžić je u telefonskom razgovoru pitao Miloševića može li “da uredi da mu se (Karadžiću) da naoružanje TO-ne u Šipovu i Mrkonjić Gradu.” Milošević je odgovorio: “Ma ništa lakše od toga”, i sugerisao da je general Uzelac iz JNA već ovlašten da to učini.

Koliki značaj je SDS BiH posvećivala formiranju Teritorijalne odbrane pokazuju brojni dokumenti od kojih citiram sljedeće:

“Glavni odbor SDS-a BiH je sredinom 1991. donio naredbu da se pristupi organizovanom naoružavanju srpskog naroda u BiH, odnosno **“nabavljanju naoružanja za sve vojne obveznike srpske nacionalnosti...** da se naoružavanje srpskog naroda izvrši preko JNA, te je zaključeno da s Armijom treba uspostaviti kontakt i saradnju. Masovno i organizovano dijeljenje oružja i municije srpskom stanovništvu je intenzivirano krajem februara i početkom marta 1992. godine...”

“Na sjednici Izvršnog odbora SDS-a 6. septembra 1991. je, između ostalog, zaključeno da Srbi **“idu u dobrovoljce”**, kako bi se kontinuirano obezbijedilo da **“Srbi idu u kasarne...”**

“Nakon toga uslijedila je nova naredba SDS-a, koja je objelodanjena 26. oktobra 1991. godine. Tom je naredbom, između ostalog, trebalo formirati jedinice **za front i komande mjesta, “uspostaviti punu mobilnost TO-ne”; “sve mlađe ljude do 40 godina prevesti iz civilne zaštite u TO-nu i pretpočiniti korpusu “kao ratne jedinice”; “paravojne formacije, ako postoje, odmah rasformirati i prevesti u TO-nu...”**⁴⁴⁾

7.1. Teritorijalna odbrana srpske opštine Brčko

Kao što su protivustavno, tajno, formirali srpsku opštinu, odnosno Opštinu srpskog naroda Brčko (23. decembra 1991. godine), tako su isto Srpska demokratska stranka (SDS) i drugi nacionalisti Brčkog u tajnosti formirali i Teritorijalnu odbranu (TO) Srpske opštine Brčko. Prvi komadant TO “srpske” opštine Brčko, kao nelegalne oružane formacije, bio je Boško Maričić, tadašnji potpredsjednik SDS-a Brčkog.

U vezi priprema SDS-a i “Srpskog naroda” za rat i formiranje srpske TO opštine Brčko komandant Boško Maričić je srpskim “Brčanskim pogledima” srpske opštine Brčko izjavio: “Srbima na području opštine Brčko je, mnogo prije njegovog početka, bilo jasno da će do rata doći. I stoga, i **nije nikakva tajna da smo mnogo ranije počeli sa pripremama za odbranu.** Naše pripreme su počele uz prevashodna objašnjenja srpskom narodu da će do rata doći, da se moramo braniti i da je Brčko srpsko i da se kao takvo mora sačuvati...”

“Direktive smo, naravno, dobijali od rukovodstva SDS i srpskog naroda u tadašnjoj Bosni... Srbi su, zna se, borben narod. To pokazuje i naša istorija. I evo, to se potvrđuje i sada. Mi ratujemo već tri godine, uradili smo sa uspjehom jedan veliki posao i nismo nikada bili organizovaniji i snažniji nego sada. **Možemo još dvadest godina ratovati** (podv. – M.M.), vojna organizacija je na vrlo visokom nivou, a narod se navikao i **ako budemo morali nastaviti ovaj posao moći ćemo i spremni smo za to.**” (podv. – M.M.)

Po riječima Maričića, komandanta srpske TO “SDS je učinila sve da srpskom narodu u Bosni i Hercegovini objasni da se sa Bošnjacima ne može živjeti, da im se ne može vjerovati, da je formiranje Srpske Republike najefikasniji način rješenja srpskog pitanja u Bosni i Hercegovini.”

Karadžić je po izjavi Maričića “često ponavljao da **srpska država nema nikakve potrebe da u svojim granicama drži svoje neprijatelje. Srpska država treba biti dom srpske nacije...** Karadžić je stvarao osjećaj kod prosječnog Srbina da se on ne bori samo za svoju vlastitu naciju već i za dobro čitavog zapada. On je uvjeravao svoju domaću javnost:”Mi smo branili Evropu od islama još prije 600 godina... Mi ponovo branimo Evropu od Njemačke (sic) i od islamskog fundamentalizma.”⁴⁵⁾

Polazeći od NAREDBE svim opštinskim odborima SDS-a od 27., 28. i 29. maja 1991. godine⁴⁶⁾ kojom se naređuje: "Mobilisati TO i staviti pod komandu JNA", brčanski SDS je pristupio pripremama za formiranje srpske TO i srpske opštine Brčko. Na poslovima organizovanja TO opštinski odbor SDS-a Brčko angažovao je Boška Maričića, koji je bio član Kriznog štaba SDS Brčkog, formiranog 18.08.1991. godine i Kriznog štaba SAO Semberije, Majevice i Posavine, sa sjedištem u Bijeljini.

U periodu od avgusta 1991. do marta 1992. godine u Brčkom i okolnim srpskim selima članovima SDS-a i drugim Srbima, pripadnicima rezervnog sastava JNA i milicije – podijeljeno je više hiljada pušaka M-48, kalašnjikova, pištolja sa municijom, kao i druge vojne opreme. U srpskim selima vršena je obuka na stotine rezervista bivše JNA odnosno pripadnika srpske TO, a počev od marta 1992. organizovano je izmještanje jedinica JNA u Ražljevo, Potočare, Stanove, Brezik. Inače, od ukupnog broja srpskih vojnih obveznika kojih je prema opštinskoj evidenciji bilo 5.117 mobilisano je i naoružano 3.400 Srba i uključeno u jedinice srpske TO opštine Brčko.

Brčanski Garnizon JNA je u navedena, i druga srpska sela, dislocirao oružje, artiljeriju, oklopna i druga vozila bivše JNA, koja će u datom trenutku biti upotrebljena u vojnoj akciji srpskih snaga na okupaciji Brčkog i drugim ratnim operacijama u gradu i okolini. "Naoružavanje i obučavanje srpskog stanovništva na području Brčkog organizovali su oficiri bivše JNA iz brčanskog Garnizona: Pavle Milinković (potpukovnik i komandant Garnizona), Momčilo Petrović (kapetan, pom. komandanta za bezbjednost), Predrag Manojlović, Stevan Nikolić, Miodrag Kostić, Dragomir Todorović, Slobodan Milenković, Milorad Jovović, Radoje Bekčić, Marko Subotić, Dušan Subotić, Milovan Adamović, Momir Cvetković"⁴⁷⁾, te rezervni p.pukovnik Milisav Milutinović, predratni komandant TO opštine Brčko, i drugi srpski rezervni oficiri bivše JNA.

Od naoružanih Srba u gradu i srpskim selima, i mobilisanih vojnih obveznika, formirana je srpska TO srpske opštine Brčko na čelu sa Opštinskim štabom TO. Na seoskom području, u mjesnim centrima sa više sela, formirane su jedinice TO, a u svakom srpskom selu vod, sa odjeljenjima. Tako je, naprimjer, u Bukviku pod oružjem bilo oko 400 Srba iz ovog i nekoliko susjednih srpskih sela. Komandant je bio Simo Vujić, a zamjenik Ilija Dragičević. Početkom maja '92. bukvički Krizni štab pretvara se u Ratni štab sa sjedištem ko-

mande u Zadružnom domu u Bukviku. Za komandanta štaba, **SDS je imenovao** Janka Maričića, Đokan Maričić je bio predsjednik štaba, dok je Lazo Đukić zv. Panto bio zamjenik komandanta štaba i komandir Vojne policije. U štabu su bili i kapetan Simo Vujić i Ilija Dragičević.

Jedinica srpske TO odnosno VRS u Bukviku imala je pod oružjem 8 vodova, i to:

I vod – G. Bukvik, k-dir – Slobodan Pajić (sa 2 odjeljenja, k-diri: Mirko Todorović i Nikola Ristić)

II vod – D. Bukvik, k-dir – Gavro Brestovački (sa 4 odjeljenja, k-diri: Đoko Erić, Dragan Maričić, Mihajlo Kaurinović i Zoran Maričić)

III vod – Vitanovići, k-dir – Cvijetin Mitrović (sa 1 odjeljenjem, k-dir: Slobodan Mitrović)

IV vod – Vujičići, k-dir – Panto Pajić (sa 4 odjeljenja, k-diri: Dušan Pajić, Jovan Stanišić, Živan Đurić i Vaso Đukić)

V vod – Džigure, k-dir – Pero Đurić (sa 2 odjeljenja, k-diri: Zoran Stanić i Dragan Cvijetinović)

VI vod – Gajevi, k-dir – Risto Blagojević (sa 2 odjeljenja, k-diri: Nikola Blagojević i Kosta Đurić)

VII – Lukavac, k-dir – Mićo Pantić (sa 3 odjeljenja, k-diri: Jovo Maksimović, Boro Vujanović, Jovo Jović)

VIII vod – Bukovac, k-dir – Nikola Radić – Macika.

Vojna policija, k-dir Lazo Đukić-zv. Panto.

U ovoj jedinici – njenim vodovima pod oružjem je bilo oko 400 pripadnika srpske TO srpskog Brčkog, koji su od 12. maja 1992. ušli u sastav Vojske RS-a.⁴⁸⁾ “U ovakvom kontekstu, 29. aprila 1992., kako navodi **Đorđe Ristanić u svom Pregledu događaja i stanja u Brčkom**, zakazana je i održana Skupština srpske opštine Brčko na kojoj je data analiza i ocjena postignutog stanja i izabrano **Ratno predsjedništvo** na koje su prenijeta sva ovlaštenja Skupštine, dok se ne stvore mirnodopski uslovi života.” Dakle, već 29.04.'92. brčanski Srbi i njihova Skupština znaju da će doći do rata u Brčkom i formiraju Ratno predsjedništvo na koje su prenijeta sva ovlaštenja Skupštine, opštinskog parlamenta “dok se ne stvore mirnodopski uslovi života.” Znači, rat u Brčkom je za brčanske Srbe počeo 29. aprila, a ne 1. maja '92. kako je to naknadno utvrđeno.

“TO-na “srpske” opštine Brčko je, zajedno sa drugim srpskim snagama: jedinicama redovnog i rezervnog sastava JNA, srpske policije, Arkanovih “Tigrova”, pripadnika specijalnih snaga MUP-a Sr-

bije, pod komandom Živojina Ivanovića, učestvovala 1. maja 1992. godine u okupaciji Brčkog, a potom i u drugim ratnim dejstvima. U nastavku rata, “krajem juna (1992.) starješine iz Beograda: Janjić, Radivojević i Stanišić odobrile su nove količine municije za potrebe **srpske teritorijalne odbrane Brčko.**”⁴⁹⁾ To praktično znači da je TO srpske opštine Brčko postojala i funkcionisala i nakon formiranja VRS, iako je bila pod komandom vojske bosanskih Srba.

Inače, prema podacima Đorđa Ristanića, predsjednika Ratnog predsjedništva srpske opštine Brčko “najveći dio srpskih snaga je došao iz Semberije (Bijeljine i Ugljevika) i one su uglavnom bile organizovane u dvije formacije:

- (1) – Srpske garde pod komandom Ljubiše Savića – Mauzera
– Radikali pod komandom Mirka Blagojevića.

Ristanić dalje ističe:

- (2) Najranije je u Brčko stigla grupa instruktora kapetana Dragana (Rade, Simo, Saša, Božo, Serdo i drugi) i to 4-6 mjeseci prije rata. Oni su formirali specijalnu jedinicu u čiji je sastav ušao veliki broj brčanskih Srba, koji je prošao obuku.
- (3) Po izbijanju rata i tokom dejstava jedan broj pripadnika jedinice je otišao u **miliciju** u sastav interventnog voda, a sama specijalna jedinica je vremenom narasla na oko 70 ljudi. Dana 3. maja 1992.g. iz Bijeljine u Brčko kao „pomoć ugroženom srpskom narodu“ dolazi oko 500 maoružanih pripadnika ‘srpske garde’ pod komandom Ljubiše Savića-Mauzera, koji su bili smješteni u hotel „Galebu“ (sada „Jeleni“).
- (4) U toku prvih mjesec dana ratnih dejstava u Brčkom su bili prisutni i pripadnici dobrovoljaca Željka Ražnatovića Arkana, koji su u borbenim akcijama dali takođe značajan doprinos...
- (5) Odmah, od početka rata iz Bijeljine je došao bataljon pod komandom rez. kap. Simića (iz Dvorova), kao u to vrijeme još postojeći bataljon TO...
- (6) Od manjih grupa prisutna je bila grupa dobrovoljaca pod komandom kapetana Žugića iz Novog Sada, koja je od početka do sada (juni 1992. nap. M.M.) pokazivala izuzetnu disciplinu, red i efikasnost u borbi...
- (7) U otvaranju koridora prema Bosanskom Šamcu u pomoć su stigle od strane Lončara i jedinice potpukovnika Nikolića, komandanta Posavske brigade, koje su se po uspostavljanju koridora vratile na svoje ratište.⁵⁰⁾

7.2. Glavni strateški ciljevi srpske TO u Brčkom

Glavni strateški cilj srpske TO i glavne komande Garnizona JNA, pod čijim su komandovanjem djelovale sve srpske oružane snage na području srpske opštine Brčko, bio je da se, nakon “oslobođanja” užeg područja grada, združenim oružanim srpskim snagama “blic-krigom” krene prema južnom dijelu grada i opštine Brčko, da se izvrši spajanje sa srpskim snagama u “reonu” Bukvika, te po dubini i širini proširi pojas srpske opštine Brčko i budućeg srpskog koridora kroz Brčko na 15-20 kilometara. Planirano je da se ova vojna operacija srpskih snaga izvrši u periodu od 2. do 6. maja 1992. godine i osigura uspostava srpske vlasti na “novoooslobođenoj srpskoj teritoriji”.

Srpska TO i ostale srpske snage, opijene ‘slavom’ lake okupacije užeg područja grada, nisu uopće računale na snažniji otpor “muslimanskih snaga”, odnosno legalno organizovane, malo-brojne, TO čiji su pripadnici bili raspoređeni takoreći, u dvorištima svojih kuća – od Gluhakovca, Mujkića, Meraja, Ivika, Klanca, Broduše, Broda, Rijeka, Dizdaruše, “4. jula”, do Begovače... A otpor brčanskih branitelja RBiH, bio je žestok, tako da pomenuti ciljevi srpskih snaga nikada nisu ostvareni. Nakon višemjesečnih borbi srpske snage su uspjele da planirani pojas umjesto za 20, prošire za svega 1,5 kilometar – do Broda, čime je i plan spajanja srpskih okupatora sa srpskim snagama TO u Bukviku i okolnim srpskim selima – u potpunosti propao.

A da su, ne daj Bože, srpske okupacione agresorske snage ostvarile planirane vojne ciljeve u gusto naseljenim brčanskim muslimanskim i hrvatskim selima, u kojima se nalazilo oko 20.000 izbjeglih Brčaka – bio bi izveden genocid većih razmjera nego u Srebernici. Jer, **Brčko je još tada smatrano najvažnijom, ključnom tačkom, strateškim gradom i područjem za opstanak Srpske Republike BiH odnosno RS-a.** U opštini Brčko su se na relativno uskom području, spajala dva kraka – istočni i zapadni dio – novouspostavljene srpske paradržavne tvorevine, na teritoriji suverene i međunarodno priznate Republike BiH.

Poslijeratnom uspostavom Brčko distrikta BiH, ta dva “žablja” kraka entiteta RS, ostala su razdvojena i nikada više neće moći biti, preko Brčko distrikta BiH, spojena ni u entitet RS, ni

u još uvijek sanjanu paradržavu RS. Jer, ako su, kako tvrde srpski nacionalisti, entiteti vječne, neupitne ustavne kategorije utvrđene Dejtonskim sporazumom, to se odnosi i na državu BiH i Brčko distrikt BiH, koji je uspostavljen na osnovu Konačne arbitražne odluke (od 5.3.1999.g.) koja je sastavni dio Dejtonskog sporazuma. Brčko distrikt je pod ekskluzivnim, direktnim suverenitetom države BiH, a ne bh. entiteta.

8. Struktura vlasti u Srpskoj Republici BiH nakon proglašenja Ustava ove paradržave

Nakon proglašenja Ustava samozvane Srpske Republike BiH (28.2.1992.), uspostavljena je struktura vlasti u ovoj protivustavnoj paradržavnoj tvorevini. Međutim, pored zakonodavne i izvršne vlasti, nije uspostavljena Ustavom Srpske Republike utvrđena **pravosudna vlast**. To se odvijalo u uslovima mira u BiH, periodu kada je rukovodstvo paradržave Srpske Republike BiH vršilo pripreme za proglašenje nezavisnosti ove “republike”, što je i urađeno 7. aprila 1992. godine. Niko od srpskih nacionalista nije se zapitao da li jedna (para)država može proglasiti REPUBLIKU bez uspostavljenog nezavisnog sudstva? Naravno da se nisu zapitali, jer su znali da je prije nekoliko dana (početkom aprila 1992.) u Bijeljini nezvanično započeo rat protiv nezavisne i suverene Republike Bosne i Hercegovine.

Prije toga, kao što sam pomenuo, **27. marta 1992. godine uspostavljena je struktura srpskih vlasti.**⁵¹⁾

“Republičko vodstvo bosanskih Srba (27. marta – 12. maja 1992. godine):

V.D.

Predsjednici

Nikola Koljević

Biljana Plavšić

Vlada

- predsjednik:

BRANKO ĐERIĆ

- ministar odbrane:

BOGDAN SUBOTIĆ

- ministar unutrašnjih poslova:

MIĆO STANIŠIĆ

- ministar inostranih poslova:

ALEKSA BUHA

- ministar za informisanje:

VELIBOR OSTOJIĆ

i drugi

SAVJET ZA
NACIONALNU BEZBJEDNOST

predsjednik:

RADOVAN KARADŽIĆ

članovi:

v.d. predsjednici:

BILJANA PLAVŠIĆ

NIKOLA KOLJEVIĆ

predsjednik Skupštine:

MOMČILO KRAJIŠNIK

predsjednik Vlade:

BRANKO ĐERIĆ

ministar odbrane:

BOGDAN SUBOTIĆ

ministar inostranih poslova:

ALEKSA BUHA

ministar unutrašnjih poslova:

MIĆO STANIŠIĆ

i drugi.

Teritorijalna odbrana

v.d. komandanta

ministar odbrane

BOGDAN SUBOTIĆ (od 15. aprila 1992.)

KRIZNI ŠTABOVI

(od 4. aprila 1992.)

Policija

Teritorijalna odbrana

NARODNA SKUPŠTINA

predsjednik:

MOMČILO KRAJIŠNIK

2 potpredsjednika:

Milovan Milovanović

Branko Simić

još 75 članova, uključujući: **MILOVANA BJELOŠEVIĆA, ALEKSU BUHU, DUŠANA KOZIĆA, VOJU KUPREŠANINA, GRUJU LALOVIĆA, MILUTINA NAJDANOVIĆA, MILADINA NEDIĆA, MILANA NOVAKOVIĆA, SRĐU SRDIĆA, VELJKA STUPARA, DOBRIVOJA VIDIĆA, MILENKA VOJINOVIĆA, GORANA ZEKIĆA.**”

Iz citiranog pregleda može se vidjeti da su navedene sve relevantne strukture državne vlasti Srpske, uključujući policiju i teritorijalnu odbranu, osim **sudske vlasti**. Ovo nije urađeno zbog nedostatka kadrova u oblasti pravosuđa, kojih je bilo više u odnosu i na Bošnjake i Hrvate, već zbog planiranog rata, etničkog čišćenja i borbe za osvajanje tzv. srpskih teritorija u BiH. Za te zločinačke poslove suviše je bilo sudstvo, pa su ti poslovi dati u nadležnost **srpske policije** čija je struktura uspostavljena prije proglašenja ratnog stanja – kako na nivou Srpske Republike BiH, tako i u SAO-stima i srpskim opštinama. Za ministra unutrašnjih poslova Srpske Republike BiH (kao što sam naveo) imenovan je Mićo Stanišić. (Prvi ministar policije Srpske Republike BiH odnosno RS-a, Mićo Stanišić, nalazi se od 11. marta 2005. u zatvoru u Hagu zajedno sa Stojanom Župljaninom, takođe Haškim zatočenikom, bivšim načelnikom Centra službi bezbjednosti Banja Luka, koji se terete za zločine nad Bošnjacima i Hrvatima širom BiH, počinjene 1992. godine.)⁵²⁾

Uporedo sa srpskom policijom svoje kadrove i organizacione oblike djelovanja imao je i Savjet za nacionalnu bezbjednost Srpske Republike BiH, na čelu sa predsjednikom SDS-a Radovanom Karadžićem. Tako su u svim nezakonito formiranim srpskim opštinama, SAO-ima formirane službe Nacionalne bezbjednosti, pa i u SJB Brčko gdje je početkom rata funkciju načelnika Nacionalne bezbjednosti obavljao načelnik SJB Dragan Veselić. Takođe su osnovani Centri javne bezbjednosti u Banja Luci, Trebinju, Doboju, Sarajevu i Bijeljini – Ugljeviku.

Zanimljivo je napomenuti da je nakon okupacije više od 60% državne teritorije Republike BiH od strane SDS naoružanih formacija i bivše JNA, **“Naredbu o ustrojavanju” Vojske Srpske Republike BiH “10. maja 1992. donio Savezni sekretarijat narodne odbrane (SSNO SFRJ), a potpisao je zastupnik Saveznog sekretara za narodnu odbranu, general Blagoje Adžić...”**

Skupština srpskog naroda je 12. maja 1992. godine, na sjednici u Banjoj Luci, formalno formirala Vojsku Srpske Republike BiH i generala Ratka Mladića imenovala za komandanta “Glavnog štaba” te Vojske... Vojska Republike BiH zvanično je proglašena 18. maja 1992. godine”⁵³, znači 6 dana nakon formiranja Vojske RS-a.

9. Srbijanske vlasti i Državna bezbjednost SRJ formirali MUP i druge policijske strukture paradržave RS

O formiranju policije RS i međupolicijskoj saradnji MUP-a RS sa Saveznim sekretarijatom za unutrašnje poslove (SSUP) S(F)RJ, MUP-om Srbije i službama Državne bezbjednosti, za potrebe Haškog tribunala istraživački izvještaj za predmet Jovica Staničić i Frank Simatović, kojima se sudi za ratne zločine u BiH, pripremio je historičar i ekspert MKSJ, Christian A. Nielsen.⁵⁴⁾ Iz ovog dokumentovanog Izvještaja se sasvim jasno, na osnovu mnogobrojnih haških dokumenata, vidi visok stepen saradnje policijskih i drugih državnih struktura Srbije i SRJ sa SDS BiH na putu stvaranja i opstanka Srpske Republike BiH, odnosno RS od 1991. do 1995. godine. U tekstu koji slijedi navodim najvažnije detalje iz pomenutog Izvještaja Christiana A. Nielsena, u vidu kratke hronike međupolicijske saradnje organa vlasti i policije bosanskih Srba sa vlastima i policijskim strukturama Srbije i bivše Jugoslavije.

“Ministarstvo za unutrašnje poslove RS-a koordiniralo je aktivnosti i sarađivalo je sa snagama SFRJ i snagama Republike Srbije u preuzimanju vlasti i održanju vlasti na teritorijama za koje su Srbi tvrdili da su njihove u Socijalističkoj Republici BiH. Još u prvoj polovini 1991, operativci MUP-a Srbije uključili su se u nadziranje “muslimanskog i hrvatskog ekstremizma u BiH”.

Izvještaji koje je marta 1992. godine pripremila Savezna služba državne bezbjednosti potvrđuju da je takođe postojao formalni plan saradnje između Saveznog SUP-a (SSUP-a) i policije bosanskih Srba u BiH. Za koordinatora ove akcije imenovan je Petar Mihajlović, inspektor SSUP-a. Taj plan koordinacije uključivao je raspored pripadnika MUP-a Srbije i SSUP-a u BiH.

Već od jula 1991. godine bosanski Srbi u MUP-u SRBiH sarađivali su s MUP-om Srbije u naoružavanju Srba na teritoriji BiH. Jula 1991. godine, SDS je zadužila inženjera po imenu Nebojša Savić da uvede tajni sistem veza koji bi stranka mogla da koristi. Prilikom izvršavanja tog zadatka, Savić je dobio pomoć i savjete od Marka Lazovića, načelnika odsjeka u Službi državne bezbjednosti MUP-a Srbije.

U planovima za podjelu MUP-a SRBiH, bosanski Srbi posebno su računali na podršku organa Federacije bivše SFRJ i Srbije, uključujući JNA, SSUP i MUP Srbije. Rukovodstvo bosanskih Srba pretpostavljalo je da će SDA i HDZ imati “burnu i energičnu reakciju” na svaki pokušaj decentralizacije ili podjele unutrašnjih poslova i BiH. **Bosanski Srbi su shvatili da će, u početnoj fazi rada MUP-a bosanskih Srba, u mnogome zavisiti od “saveznih institucija”.** U pripremama za podjelu MUP-a bosanski Srbi su smatrali da je “nužno da se sa tim organima ostvari kontakt po ovom pitanju i sagledaju konkretne mjere i mogućnosti njihove pomoći u ljudstvu i tehnici.”

Nakon izbijanja oružanog sukoba u BiH, nastavljena je saradnja između novoosnovanog MUP-a RS s jedne strane i Saveznog i MUP-a Srbije sa druge strane. Početkom aprila 1992. godine, Željko Ražnatović Arkan komandovao je prevratom, a njegove snage su sarađivale sa SJB Bijeljine u uspostavljanju srpske kontrole nad gradom. U izvještaju koji je upućen Ministru za unutrašnje poslove RS, Mići Stanišiću, kaže se da je Petar Mihajlović iz SSUP-a posjetio SJB Bijeljina nekoliko puta od početka aprila 1992. godine. SJB Bijeljina potpala je pod vlast novouspostavljenog Ministarstva unutrašnjih poslova RS.

Za vrijeme prve faze postojanja MUP-a bosanskih Srba, bosanski Srbi su znali da je “veći oružani sukob” vjerovatan i da će to zahtijevati zajedničku akciju sa saveznim organima. Zato je u jednom izvještaju koji su sastavili bosanski Srbi preporučeno “hitno” formiranje srpskih snaga bezbjednosti u Bosni i Hercegovini.

Postoje indikacije da su najviši rukovodioci Službe državne bezbjednosti MUP-a Srbije imali detaljna saznanja o planovima rukovodstva bosanskih Srba u prvoj polovini 1992. godine. Radovan Karadžić je 12. januara 1992. godine informisao Jovicu Stanišića da “mi pripremamo mnoge stvari vrlo, vrlo, vrlo ovaj pomno, tako da nas ništa ne može iznenaditi.”

Na pripremnom sastanku za formiranje MUP-a RS održanom u Banjoj Luci 11. februara 1992. godine, Predrag Jurišić, koji će postati načelnik CSB Bijeljina, rekao da je dobio pomoć od MUP-a SRBiH. Međutim, dobio je “izuzetnu” pomoć MUP-a Srbije i uspio je da dobije i sakrije znatne količine naoružanja.

Početak marta 1992. godine, konspirativna grupa policajaca, bosanskih Srba u BiH poznatih pod nazivom "Miloš" napisali su da je dostava oružja i eksploziva od strane MUP-a Srbije regulisano od strane Ministarstva.

Ministarstvo unutrašnjih poslova RS koordiniralo je i sarađivalo sa snagama SFRJ i snagama Republike Srbije u preuzimanju vlasti i održavanju vlasti na teritorijama koje su zauzeli bosanski Srbi u BiH. Izvještaji koje su pripremile službe bezbjednosti savezne države, marta 1992. godine, potvrđuju da je postojao formalni plan saradnje između SSUP-a i policije bosanskih Srba u BiH. Bosanski Srbi u MUP SRBiH sarađivali su sa MUP-om Srbije u naoružavanju Srba na teritoriji BiH barem već od jula 1991. godine.

U maju 1992. godine, MUP RS dobio je pomoć od jedinice SSUP-a kojom je komandovao Mićo Davidović. Na dan 17. maja 1992. godine, Mićo Davidović i Mićo Stanišić razgovarali su o međusobnoj saradnji. Dva dana kasnije, 19. maja, Petar Gračanin i Mićo Stanišić razgovarali su o Davidovićevoj jedinici.

Pomoć od, i saradnja sa, MUP-om Srbije očekivana je na opštinskom nivou u BiH. U ljeto 1992. godine, izvještaj o stanju u SJB Brčko iznosi da će se učiniti naponi da se pojača saradnja sa "Vojnom bezbjednošću, susjednim SJB i MUP-om Srbije." Sličan stav imala je policija iz SJB Zvornik.

Dana 11. jula 1992. godine, u Beogradu se sastalo cjelokupno rukovodstvo MUP-a RS u prisustvu koordinatora Saveznog SUP-a, Petra Mihajlovića. Na tom sastanku se razgovaralo o nizu različitih pitanja, uključujući paravojne snage, funkcionisanje zatočeničkih objekata od strane MUP-a RS, o kriminalu i ratnim zločinima.

Krajem jula 1992. godine, došlo je do akcije protiv paravojnih snaga. Na dan 29. jula 1992. godine, Odred policije MUP-a RS (specijalna policija), zajedno s vojnom policijom VRS, sproveo je kompletnu blokadu opštine Zvornik. Do toga je došlo kao reakcija na stalne probleme koje su pripadnici paravojnih snaga stvarali na tom području, posebno pripadnici "Žutih osa". Na dan 20. jula 1992. godine, CSB Bijeljina je izvjestila da paravojne formacije stvaraju problematičnu bezbjednosnu situaciju u opštini Zvornik.

Kao rezultat akcije u Zvorniku, MUP RS je uhvatio na desetine osoba. Oni su ispitivani o njihovim aktivnostima tokom prethodnog perioda. Takođe je podnijen izvještaj o kriminalnim aktivnostima "Žutih osa". U tom izvještaju stoji da su i oficiri vojske i obavještajci, kao i SNB (Savjet za nacionalnu bezbjednost) imali podatke koji su ukazivali da je barem jedan pripadnik "Žutih osa" "...vršio masakr – genocid nad građanima Srpske Republike Bosne i Hercegovine muslimanske nacionalnosti". Takođe su ustanovljeni dokazi da su "Žute ose" poslednji put primile materijalnu pomoć od SJB Pale 11. jula. **Od 65 pripadnika koji su uhapšeni, pokrenuta je krivična istraga protiv njih 11. Preostalih 54 su stavljeni na raspolaganje oružanim snagama RS.**

U avgustu 1992. godine, podsekretar SNB RS, Dragan Kijac, izdao je uputstva o vezama sa SSUP-om, MUP-om Srbije i MUP-om Crne Gore. Kijac je zabranio službenicima SNB na regionalnom ili opštinskom nivou da direktno kontaktiraju SSUP, MUP Srbije ili MUP Crne Gore. **Sva takva komunikacija morala je da ide preko MUP-a RS.**

U oktobru 1992. godine, štamparija Narodne banke Jugoslavije proizvela je 10.000 zvaničnih propusnica za RS MUP. U novembru, fabrika je isporučila na desetine hiljada dodatnih propusnica, vozačkih dozvola i pasoša. Predsjednik vlade RS, Branko Đerić, uputio je 31. oktobra 1992. godine pismo vladi Republike Srbije i fabrici naoružanja "Crvena Zastava" u Kragujevcu, kojim ovlašćuje MUP RS da preuzme isporuku naoružanja koju je prvobitno naručio MUP SRBiH.

Razmjenjivane su operativne informacije između MUP-a RS i policijskih vlasti u Saveznoj Republici Jugoslaviji. Oktobra 1992. godine, tromjesečni izvještaj SNB MUP-a RS, iznosi da su informacije koje se odnose na državnu bezbjednost redovno razmjenjuju sa Službom državne bezbjednosti MUP-a Savezne Republike Jugoslavije, kao i sa Službama državne bezbjednosti MUP-ova Srbije i Crne Gore.

U nekoliko prilika, dnevni bilteni koje je pripremao MUP RS prosljeđivani su MUP-u Srbije u Beogradu. Na dan 16. maja 1992. godine MUP RS Mićo Stanišić podsjetio je sve CSB da moraju da podnose dnevne izvještaje. Informacije o zločinima počinjenim protiv Srba koje su bile unijete u te izvještaje prosljeđivane su SSUP-u.

Na dan 21. novembra 1993, na ceremoniji održanoj na Palama, Jovica Stanišić dobio je najviše odlikovanje MUP-a RS.

U razgovoru objavljenom septembra 1994. godine, Predrag Ješurić, koji je rukovodio policijom u Bijeljini tokom dijela 1992. godine i koji je kasnije unaprijeđen za načelnika Uprave za po-granične poslove, strance i putne isprave MUP-a RS, govorio je o odnosu između MUP-a RS i MUP-a Srbije. Ješurić je rekao da stručna saradnja između MUP-a RS i MUP-a Srbije "...nikada nije prekidana niti je dolazila u pitanje, te su nam na raspolaganju bila sva dostignuća i iskustva službe u SRJ odnosno Republici Srbiji. Nema razloga da se tu bilo šta promijeni."

Tokom 1995. godine, ranjeni policajci MUP-a RS i dalje su slati na liječenje na Vojno-medicinsku akademiju (VMA) i druge bolnice u Beogradu.

Tomislav Kovač je 23. juna 1995. godine obavjestio Karadžića da je MUP Srbije tog dana predao preko 1586 vojnih obveznika, od kojih je 149 prebačeno u štab MUP-a na Jahorini. Takođe 23. juna 1995. godine, Štab policijskih snaga RS pisao je VRS u Sokocu, tražeći opremu za novodošle obveznike iz Savezne Republike Jugoslavije.

Juna 1995. godine, Jovica Stanišić je otišao u Zvornik kako bi dogovorio puštanje osoblja UNPROFOR-a koje su snage RS-a uzele kao taoce. Na dan 4. juna 1995. godine, televizija RS prikazala je Stanišića zajedno sa VD MUP-a RS Tomislavom Kovačem.

Jula 1995. godine, VD ministra unutrašnjih poslova RS Tomislav Kovač uputio je specijalnu jedinicu, uključujući pripadnike MUP-a RSK i MUP-a Srbije u Srebrenicu. Prije pada srebreničke enklave sredinom jula 1995. Tomislav Kovač, VD ministra MUP-a RS naredio je 10. jula Ljubiši Borovčaninu, zamjeniku komandanta Specijalne brigade policije RS da svoje jedinice iz Sarajeva narednog dana rasporedi u Srebrenici i da se javi generalu VRS Krstiću. Jedinica pod Borovčaninovom komandom trebalo je da uključuje mješovitu jedinicu "združene jedinice MUP-a RSK, MUP-a Srbije i MUP-a RS." Načelnik CJB Zvornika, Dragomir Vasić, uputio je 12. jula 1995. godine depešu MUP-u RS u kojoj je napisao da "združene snage policije napreduju prema Potočarima u cilju zarobljavanja UNPROFOR-a i okruženja cijelog civilnog stanovništva te čišćenja terena od

neprijateljskih grupa.” Vasić je 28. jula naveo da njegove cjelokupne snage policije nastavljaju s angažovanjem, na pretrazi terena i postavljanju zasjeda Muslimanima iz Srebrenice. Vasić je naveo da se ova operacija odvija “na vrlo širokom prostoru, po selima i u samom Zvorniku, te u Srbiji...”

Nakon pada enklave Žepa krajem jula 1995. godine, snage MUP-a Srbije učestvovala su u zarobljavanju muslimanskih snaga koje su pokušavale da pobjegnu. Risto Perišić, načelnik SJB Višegrad, iznio je 30. jula 1995. godine da su snage MUP-a Srbije već prisutne u zoni odgovornosti Višegradske brigade VRS. Policija iz MUP-a Srbije će učestvovati “da bi spriječili prolaz muslimanskih grupa i izvršilo /se/ njihovo likvidiranje.” “Ovo bi trebalo dogovoriti na najvišem nivou dva MUP-a, Republike Srbije i RS.”

Septembra i oktobra 1995. godine, MUP RS i MUP Srbije zajedno su sarađivali u borbenim operacijama u sjeverozapadnoj BiH. Zamjenik ministra (i VD ministra) MUP RS, Tomislav Kovač, 30. septembra 1995. godine uputio je službama javne i državne bezbjednosti i Združenom štabu policijskih snaga MUP-a RS i MUP-a Srbije kopiju predsjedničke odluke RS u vezi s mobilizacijom. Nije poznato kada je uspostavljen pomenuti Združeni štab. Paravojna formacija poznata kao “Tigrovi”, pod komandom Željka Ražnatovića Arkana, učestvovala je u borbenim akcijama zajedno s redovnim jedinicama MUP-a RS i integrisana je u strukturu taktičkog komandovanja i rukovođenja MUP-a RS. Arkanove snage snimljene su od strane televizije RS kako se bore zajedno sa snagama MUP-a RS tokom tog perioda.⁵⁴⁾

Činjenice navedene u ovoj skraćenoj verziji Istraživačkog izvještaja za predmet Stanišić – Simatović, autora Christiana A. Nielsena, historičara i eksperta Haškog tribunala, potkrijepljene su u citiranom tekstu sa ukupno 79 dokumenata/fusnota.

10. Organizovanje srpske Stanice javne bezbjednosti i Stanice milicije u Brčkom

Krizni štab srpske opštine Brčko je početkom maja '92., istovremeno sa okupacijom gradskog jezgra, javnih ustanova i privrednih objekata Brčkog, za načelnika novouspostavljene srpske SJB Brčko, postavila Dragana Veselića. Inače, srpska SJB Brčkog je početkom rata imala više od 300 obučених наоружаних српских полицајца, међу којима су се налазили и највећи ратни злочинци Goran Jelišić, самозвани српски Adolf и Ranko Ćešić (којима су након рата у Хашком трибуналу изрећене правоснажне пресуде и затворске казне у трајању од 40 односно 18 година затвора).

Srpski policajci su još prije početka rata i uspostave srpske SJB Brčkog, obavljali pripreme za, kako za predstojeću podjelu brčanskog MUP-a, tako i za uspostavu i funkcionisanje srpske milicije. Pripremani su spiskovi nepodobnih Bošnjaka, posebno članova SDA i intelektualaca, zatim, u saradnji sa kriznim štabom utvrđena su brojna mjesta odnosno objekti za privođenje i hapšenje nedužnih civila ne-srpske nacionalnosti, utvrđivan plan rasporeda policajaca za obezbjeđenje javnih ustanova i privrednih preduzeća, ulaznih i izlaznih punktova, određeni policijski inspektori za isljeđivanje zatočenika u srpskoj SJB Brčko, mjestima nezakonitog zatočenja, logorima i getu u Brezovom Polju.

Naredbom načelnika SJB Brčko Dragana Veselića od 2. juna 1992. godine uspostavljena je organizaciona struktura **Stanice milicije (SM)**, utvrđen raspored rukovodnih radnika na odgovarajuća mjesta u SM Brčko, kao i zadaci i obaveze rukovodnih radnika u SM.⁵⁵⁾ Po ovoj Odluci za komandira Stanice milicije imenovan je **Petar Đokić**, za njegovog zamjenika **Milić Mitar**, za pomoćnike komandira imenovani su **Gajić Branko**, **Kaurinović Boro**, **Kokanović Dušan**, **Pero Zarić**, **Pekić Drago**, dok su privremeno na funkciju pomoćnika imenovani **Rončević Tomislav** i **Lugonjić Risto**, koji će direktno biti zaduženi, do povlačenja ljudstva sa ratišta, kao komandiri operativnih jedinica milicije. "Stanica milicije Brčko od 01.06.1992. godine organizovaće se na taj način što će sve dosadašnje angažovane snage i rezervnog i aktivnog sastava milicije staviti pod jedinstvenu komandu. Za sve ove snage direktno će biti odgovoran načelniku SJB Brčko, komandir Stanice milicije Brčko", Petar Đokić.

“**Komandir Stanice milicije dužan je** da svojim organizacionim sposobnostima organizuje nesmetan rad Stanice milicije (policije - M.M.) koja će svoju neposrednu aktivnost sprovoditi na očuvanju JRM (jedinice ratne milicije), zaštite društvene i privatne imovine, onemogućavanje pljački, otuđenja i manipulisanja sa privatnom i društvenom imovinom, ...(te za nesmetano funkcionisanje, **uz pooštrene mjere bezbjednosti, ulaznih i izlaznih punktova na području oslobođenog dijela opštine Brčko.**”...

“Pomoćnici komandira... obavljaće poslove iz oblasti JRM, oblasti kriminaliteta, oblasti saobraćaja, dva pomoćnika komandira će direktno odnosno neposredno biti zaduženi za interventne grupe koje sačinjavaju po 11 pripadnika milicije. Dva pomoćnika komandira, privremeno imenovani na funkcije, će do povlačenja sa ratišta biti komandiri operativne milicije na ratištu.”...

“Obzirom da radnici milicije u ovom trenutku najneposrednije vrše fizičko obezbjeđenje radnih organizacija i drugih vitalnih objekata na području opštine Brčko dogovoren je sa Ratnim predsjedništvom (srpske opštine Brčko – M.M.) povlačenje naših (policijskih – M.M.) snaga sa pomenutih objekata, te će se shodno ovom dogovoru u Stanici milicije povećati brojno stanje a samim tim i normalno funkcionisanje Službe javne bezbjednosti u vidu pozorne i patrolne djelatnosti kroz smjene na terenu. Takođe, neophodno je uspostavljanje komunikacije sa radnicima milicije na terenu putem radio UKT uređaja te će se u tom pravcu pregledati sva raspoloživa radio sredstva i staviti ih u funkciju”...

“Poslovi i zadaci iz oblasti kriminaliteta funkcionišu od same podjele (predratnog MUP-a Brčko) odnosno uspostavljanja **srpske SJB Brčko.**

Obzirom da funkciju načelnika trenutno vrši lice koje neposredno obavlja i poslove iz nadležnosti Nacionalne bezbjednosti, dogovoreno je da se u što kraćem roku imenuje njegov zamjenik kako bi ga rasteretio određenih poslova... Dogovoreno je da se u sklopu ovog odjeljenja organizuje i tzv. **grupa za potražnu djelatnost. Ova grupa bi radila na pronalaženju lica koja, zbog svoje neprijateljske, kriminogene i druge djelatnosti, zaslužuju određen tretman službe.**

Takođe, dogovoreno je da sve mjere pritvora/rješenja o pritvoru određenih lica/ predlaže i u pismenoj formi ih dostavlja načelniku SJB Brčko, načelnik za kriminalitet.”

“Takođe, dogovoreno je da svako jutro rukovodioci organizacionih jedinica: komandir i njegov zamjenik, načelnik krim. službe i načelnik Upravno-pravnog odjeljenja u 10,00 časova dođu na radni dogovor SJB. Na ovom dogovoru Načelnika (SJB Brčko – M.M.) informisati o svim bezbjednosno interesantnim i drugim događajima, prezentirati mu izvještaj iz prethodnog dana i upoznati ga o namjerama – planovima za tekući dan.”⁵⁶⁾ Po izjavi Đorđa Ristanića “SJB Brčko funkcioniše od 1. maja 1992., a najbolji dokaz njenog rada je priznanje predsjednika RS-a dr Radovana Karadžića, koji ih je odlikovao “Karadorđevom zvezdom.”⁵⁷⁾

Postscriptum

Na mitinzima podrške uhapšenom generalu Ratku Mladiću, optuženom za brojne zločine protiv čovječnosti i zločin genocida, “jedini političar blizak predsjedniku RS-a M. Dodiku... bio je aktuelni ministar rada i boračko-invalidske zaštite **Petar Đokić**, koji se na svojevrsan način ogradio, govoreći da mitinge posjećuje kao građanin, političko lice i bivši pripadnik VRS”.

Petar Đokić, predratni brčanski policajac zaboravio je navesti podatak da je početkom rata u Brčkom bio komandir rezervnog sastava srpske policije, a od 2. juna 1992. godine komandir srpske Stanice milicije, koja je zajedno sa Službom javne bezbjednosti odgovorna za brojne zločine protiv čovječnosti prema nedužnim civilima nesrpske nacionalnosti. Dakle, **Petar Đokić je bio na jednoj od ključnih policijskih funkcija u vrijeme kada su počinjeni najveći zločini u Brčkom, a ne samo „bivši pripadnik VRS“.**

11. Ubistva i zatvaranja civila po nalogu/presudama srpske policije – primjer Brčkog

Prije formiranja srpske Stanice milicije, tokom najkrvavijeg mjeseca maja 1992. godine, ‘punom parom’ je svoje prljave, zločinačke poslove odradivala novoformirana srpska Stanica javne bezbjednosti – SJB Brčko. Njen načelnik, Dragan Veselić, zajedno sa svojim saradnicima, a po naredbama ili odobrenju Kriznog štaba odnosno Ratnog predsjedništva srpske opštine Brčko, čiji je član bio Veselić ‘po službenoj dužnosti’, izdavao je naloge za hapšenja, privođenje i isljeđivanje civila nesrpske nacionalnosti, po unaprijed sačinjenim spiskovima, ali i mimo njih. U prvim majskim danima nakon okupacije najvitalnijih dijelova grada Brčkog, počela su pojedinačna i masovna ubistva, uglavnom Bošnjaka, unutar zgrada Fiskulturnog doma, Stanice javne bezbjednosti Brčko, kao i u njenoj neposrednoj blizini (Zanatskom centru), preduzeću “Laser”, Hadži Pašinoj džamiji, Domu zdravlja.

Među prvim svirepim ubistvima nad nedužnim bošnjačkim civilima, koje je izvršio jedan od najvećih brčanskih zločinaca i pripadnik interventnog voda srpske policije, Ranko Češić, bili su: Sakib Bećirević – Kibe, Edin A. Mujdanović, Redžep i Bajro, sinovi Bajre Durmića. To se desilo između 4. i 7. maja 1992. godine. **Po nalogu/nezakonitim presudama srpskih policijskih inspektora 7. i 8. maja 1992. godine** u zgradi SJB Brčko, njenoj okolini i obližnjem Zanatskom centru, **Goran Jelisić, samozvani srpski Adolf**, u policijskoj uniformi sa činom desetara, **likvidirao je: Huseina Kršu, Ahmeta Hadžića – Papu, Amira Novalića – Frica, Suada Hadžića i Hasana Jašarevića – Čenu**, dok je Seada Karagića u zgradi SJB ubilo jedno uniformisano vojno lice, Hajrudina Muzurovića u Zanatskom centru je likvidirao Stravicki Enver – zv. Šok, Albanac – pravoslavac iz Majdanpeka, itd. **Goran Jelisić je tih majskih dana, kao srpski policajac, likvidirao Nazu Bukvić, majku petero djece, zatim Kemala Sulejmanovića – Cemu**, u preduzeću “Laser”, **Armana Džaferovića**, u blizini Fiskulturnog doma **Smajila Ribića, Đoku Stevanovića...** Takođe je nakon policijskog saslušanja u dvorištu svoje kuće teško ranjen, a ubrzo nakon toga preminuo Lutvo Šehović, poznati brčanski trgovac. Početkom maja

ubijeni su i zatočnici iz Hadži Pašine džamije Zikret Suljić – Zike i Enes Turkušić.

Pred srpsku SJB Brčko su prvih majskih dana privođeni civili – Bošnjaci, Hrvati, Romi, iz područja Burića brda, Garnizona JNA, Kolobare, Grčice. Policijski inspektori nisu imali vremena da sve privedene saslušaju i ‘policijski obrade’, već su po unaprijed sačinjenim spiskovima odabirali samo one koji su se nalazili na “crnoj listi”, kao navodni pomagači SDA u prikupljanju novca za kupovinu naoružanja za Muslimane/Bošnjake. Takvim civilima je, najčešće, izricana smrtna kazna koja je odmah, bez pisane presude i prava na žalbu, izvršavana. U tim izvansudskim egzekucijama stradali su mnogobrojni nedužni Bošnjaci koji nisu prošli ni postupak isljeđivanja, već su nemotno satima čekali na svoju sudbinu, kaznu, u prostranom parku ispred zgrade srpske SJB (bivšeg SUP-a) Brčko, u prizemlju hotel “Posavine”, haustoru bivšeg kina “Oslobođenje”, dvorištu kina “Radnik”.

Tako je iz grupe privedenih civila sa područja Burića brda (4.5.1992.) od njih 24-vero, likvidirano 19 osoba među kojima je prvi bio Omerašević Ibrahim zv. Havić iz Ciganluka, koji je ubijen nakon saslušanja i isljeđivanja u zgradi SJB. Dvadesetorica Bošnjaka su odvedena na strijeljanje na put ispred zgrade Opštine, gdje je likvidiran i sin Havića, Omer Omerašević. Iznenadnim bijegom iz reda postrojenih Bošnjaka za likvidaciju, uspio se spasiti samo Dževad Mujkić, dok su, prethodno, srpski inspektori četvoricu privedenih: Saliha Suljagića, dr Džafera Ćerimagića, Ernesta Mašina i Mensura Muharemovića – pustili kućama. Drugog Ibrahimovog sina Avdu Omeraševića srpski vojnici su, nakon hapšenja, odveli u nepoznatom pravcu i njegovo tijelo je pronađeno u sekundarnoj masovnoj grobnici u Goricama i sahranjeno 2007. godine.

Tih dana je u hotelu “Posavini” ubijeno oko 30 nedužnih Bošnjaka, ispred haustora bivšeg kina “Oslobođenje” je prema svjedočenju A.J., ubijeno više od dvadeset civila, među njima i majka koja je uplakanu bebu nosila u naručju. Zatim, u dvorištu kina “Radnik” najmanje 30-tak civila, 26 u, i oko zgrade srpske SJB, koji su dovedeni na “dobrovoljni rad” iz brčanskog Garnizona i svirepo ubijeni.

U SJB Brčko izrečene su, između ostalog, zatvorske kazne uglednim Brčacima: Ivanu Krndelju, Mirsadu Haseljiću, Dubravku Biri, Asimu Šahmanu, Kadriji Avdiću, Marku Dragičević, Smailu Livadiću i Zlatku Jašareviću, koji su sprovedeni u vojni zatvor u brčanski Gar-

nizon JNA. Njima je “suđeno” i “presuđeno” bez njihovog prisustva. Ova grupa Brčaka je ubrzo razmijenjena za grupu srpskih nacionalista i prebačena u G. Rahić.

Pomenuta masovna ubistva i hapšenja nesrpskog stanovništva, uz danonoćnu medijsku propagandu Srpskog Radija Brčko, Novosadske i Beogradske televizije, koje je opsluživao Boško Lomović, najveći brčanski novinarski ratni huškač, izazvalo je veliki strah kod Bošnjaka, Hrvata, Roma i Albanaca, od kojih je oko 2.000 njih iz centra grada potražilo spas u obližnjem selu Brezovom Polju, više hiljada Brčaka nesrba iz prigradskih naselja ‘glavom bez obzira’, pobjeglo je u južni dio opštine – Brku, Palanku, G. Rahić, Maoču, Zovik, Islamovac, Rašljane i druga muslimanska sela.

U dvadeset mjesta nezakonitog zatočenja u Brčkom: motel “Bosna” (sadašnji hotel “Evropa”), podrumima Bolnice i Doma zdravlja, prostorima Hadži Pašine i Bijele džamije, Garnizona JNA, zgradi brčanske SJB (bivšeg SUP-a), hotel “Posavini”, preduzeću “Laser”, Fiskulturnom domu, objektima Bescarinske zone, restoranu “Vestfalijska”, Brezovom Polju (geto), O.Š. “Jelenka Vočkić”, O.Š. “Lončari”, logoru “Batković”, salonu namještaja u Cerskoj, zgradi MZ Obudovac, prodavnici ZZ u Pelagićevu, vikendicama u Potočarima, privedeno je i zatočeno više hiljada civila nesrpske nacionalnosti. Samo kroz najzloglasniji koncentracioni logor LUKU prošlo je preko 3.000, uglavnom Bošnjaka, od kojih je oko stotinu njih na svirep način ubijeno.

Policijci srpskog Brčkog učestvovali su u julu 1995. godine „na čišćenju terena od balija“ na području Srebrenice, što je za Novosadsku televiziju i SRNU izjavio jedan od pomoćnika SJB da je „sa svojom jedinicom bio zadužen“ za učešće u pomenutoj vojnoj operaciji.

Glavnu ulogu u ovim zločinačkim aktivnostima imao je brčanski SDS, na čelu sa Milenkom Vojinovićem – Belim, Krizni štab odnosno Ratno predsjedništvo srpske opštine Brčko sa predsjednikom Đorđem Ristanićem na čelu, SJB Brčko odnosno srpska policija, predvođena Draganom Veselićem i Petrom Đokićem i srpska TO s komandantom Boškom Maričićem, te potpukovnik Pavle Milinković, komandant brčanskog Garnizona JNA.

Postscriptum

Nakon 19 godina od formiranja najozloglašenijeg konclogora Luka u Brčkom, Đorđe Ristanić, predsjednik Ratnog predsjedništva srpske opštine Brčko, na suđenju Radovanu Karadžiću u Hagu, izjavljuje:

“Ne znam zašto je formiran, samo mogu da pretpostavim da su to **formirale srpske vojne snage**. Sjećam se da je bilo civila u ograđenom prostoru, ali prema mom mišljenju i mišljenju Ratnog predsjedništva, nisu postojali pravni razlozi da se ti ljudi tamo odvede. **Da bi se neko zatvorio, mora biti procedura i optužba, ali toga nije bilo**”, kazao je Ristanić. U logoru Luka, po riječima Ristanića, zatvorenici su premlaćivani i zlostavljani. “Kasnije sam čuo i za ubistva u Lukama, ali ne tokom rata. Tada sam znao da se ljudi maltretiraju, da ih se tjera da pjevaju. To se čak čulo i po noći u gradu, to horsko pjevanje”, rekao je svjedok (Đorđe Ristanić, nap. M.M.).

Đorđe Ristanić se ‘pravi lud’ kada kaže da ne zna zašto je formiran logor, jer je dokazano da je upravo Ratno predsjedništvo srpske opštine Brčko formiralo svih 20-tak mjesta nezakonitog zatočenja civila nesrpske nacionalnosti uključujući i konclogor LUKU. To je urađeno u saradnji sa srpskim vojnim snagama SDS – srpskom policijom i srpskom TO. U pravu je kada kaže da za takvo nešto “nisu postojali pravni razlozi”, ali zaboravlja reći da je Ratno predsjedništvo srpske opštine Brčko koje je preuzelo funkciju zakonodavne vlasti, odlučivalo šta je u skladu s pravom i zakonom, a šta nije. Prema tome Ristanić i Ratno predsjedništvo su tada smatrali da je nezakonito zatvaranje, mučenje, silovanje i ubijanje nedužnih civila, mada je to bilo pravno utemeljeno u Ustavu paradržave Srpske Republike BiH. Ristanić čak priznaje da su “u logoru Luka zatvorenici premlaćivani i zlostavljani”, te da je čuo i “za ubistva u Luci, ali ne tokom rata”.

Kao predsjednik Ratnog predsjedništva srpske opštine Brčko, Đorđe Ristanić je svakodnevno detaljno informisan od načelnika SJB i komandanta TO Brčko, koji su bili članovi tog Predsjedništva, o svim aktuelnim događajima u gradu, pa i o situaciji **u logoru Luka koji je bio pod upravom srpske policije**. Čak je početkom rata informaciju kapetana Simeuna Ćuturića da na ulicama grada leži oko 300 leševa ubijenih civila, prokomentarisao: “U Prijedoru ima daleko veći broj ubijenih pa niko od toga ne pravi problem.”^{57a} Đorđe Ristanić je u tom periodu zajedno sa dr Milenkom Vojinovićem –

Belim, predsjednikom SDS Brčko, Boškom Maričićem, komandantom TO i drugim članovima Ratnog predsjedništva srpske opštine Brčko, bio gospodar života i smrti u Brčkom i snosi punu krivičnu odgovornost za združeni ratni zločin u ovom gradu i opštini. **Advokat Duško Tomić dostavio je Osnovnom sudu Brčko distrikta kompletnu dokumentaciju “ko su pravi krivci” za počinjene ratne zločine u Brčkom.** U izjavi BH DANI-ma⁵⁸⁾ advokat Tomić je doslovno rekao: “Da sam ja tužitelj, odmah bih na osnovu sve te dokumentacije pokrenuo istragu protiv Đorđa Ristanića koji je bio glavni u Brčkom. Ništa se nije moglo dogoditi da on ne zna.”

Nakon toga, Savez logoraša BiH pokrenuo je 25. novembra 2009. godine pred Državnim tužiteljstvom BiH optužnice za osumnjičene ratne zločince iz 30-tak bh. općina, među kojima se nalaze i četvorica srpskih nacionalista iz Brčkog: Đorđe Ristanić, Boško Maričić, Milisav Milutinović i Mihajlo Grujić.⁵⁹⁾ Šta reći na sve ovo, osim one poznate krilaticе: ‘Pravda je spora, ali dostižna’. ‘Zločini ne zastarijevaju i svakog zločinca će kadli – tadli stići zaslužena kazna za počinjene zločine’. Ipak, do kraja 2013. godine ni jedan osumnjičeni zločinac od navedene zločinačke četvorke nije procesuiran pred nadležnim sudom BiH. Jedino je u Osnovnom sudu Brčko distrikta BiH izrečena pravosnažna sudska presuda ratnoj zločinki Moniki Ilić za počinjene zločine u konclogoru Luka Brčko.

12. Svjedočenja srbijanskih i srpskih policajaca RS-a

12.1. Bivši inspektor Saveznog SUP-a Milorad Davidović svjedok Haškog suda u predmetu Radovanu Karadžiću

Na suđenje Radovanu Karadžiću svjedočio je jedan od do sada najzanimljivijih i najbitnijih svjedoka, Milorad Davidović, bivši inspektor saveznog SUP-a Jugoslavije.⁶⁰⁾ On je u proljeće 1992. dobio zadatak da sa grupom policajaca pomogne u formiranju MUP-a Republike Srpske te da obuče jedinicu za specijalne namjene. Tokom svog boravka u BiH Davidović se više puta susretao s Mladićem i Karadžićem i bio svjedokom brojnih zločina nad Bošnjacima i Hrvatima u Sarajevu, Bijeljini, Brčkom i Zvorniku.

“U prvom dijelu svog svjedočenja na suđenju Radovanu Karadžiću, bivši inspektor saveznog SUP-a Jugoslavije koji je početkom rata po zadatku poslat u BiH, Milorad Davidović je “dobrovoljno iseljavanje” Muslimana iz Bijeljine, Zvornika i Brčkog nazvao “običnom glupošću” objašnjavajući da se radi o spašavanju glave iz pakla koji je osmislio SDS”. Dodao je i da se to nije dešavalo samo u ovim gradovima već u cijeloj Republici Srpskoj gdje su krizni štabovi po dogovorenom planu provodili u djelo “uputstvo SDS-a za iseljavanje nesrpskog stanovništva”.

Davidović je objasnio da su krizni štabovi na početku rata formirali radne logore za Muslimane kako bi “po uzoru na Amerikance iz Drugog svjetskog rata koji su zatvarali Japance” osigurali da ne budu “u službi neprijatelja”, a kasnije su ti “logori prerasli u nešto sasvim drugo”. Zatim je govorio o onome što se zaista događalo: nakon što su u Bijeljini napravljeni spiskovi nepoželjnih, predavani su Vojkanu (Vojislav – Vojkan) Đurkoviću koji je išao od kuće do kuće, hapsio te ljude, a nakon što bi ih opljačkali prebacivali su ih na liniju razgraničenja.

Dokumentacija priložena u sudnici, među kojom i platni spiskovi, pokazuje da su krizni štabovi finansirali paravojne jedinice među kojima su bile Žute ose koje je vodio Vojin Vučković, jedinica kapetana Dragana i druge.

U realizaciji tog plana pomagale su jedinice i dobrovoljci koji su dolazili iz Srbije na Karadžićev poziv što je svjedoku više puta potvrdio Mićo Stanišić, prvi ministar unutrašnjih poslova RS-a.

Kako su ratovali ti dobrovoljci Davidović je ilustrirao kolo-
nom vojske i policije koja je početkom maja 1992. krenula u
“oslobađanje” Brčkog praćena sa stotinjak kamiona u koje je
kasnije tovareno sve što je imalo bilo kakvu vrijednost.

Davidović je objasnio da je tužilaštvo u Bijeljini pod pritiskom Karadžića i Krajišnika ublažilo prvobitne optužbe za
“teške krađe” i na taj način “ozakonilo” oslobađanje pripadnika Žutih osa.

O kriminalu i ratnim zločina u RS-u izvještaje je primala i
Državna bezbjednost Srbije. Prema dokumentu priloženom na
sudenju Radovanu Karadžiću, Davidovićevog svjedočenja,
Frank Simatović primio je 4. aprila 1994. izvještaj potpisan grčkim znakom – sigma. U tom izvještaju se navodi da iseljavanje Muslimana vodi “Državna komisija za razmjenu” te da
Vojislav Đurković zvan Puškar stvara probleme jer “izlaske”
naplaćuje od 300 do 500 maraka, a novac uzima i od Srba koji
se useljavaju u napuštene muslimanske kuće. Autori izvještaja navode
da se “stalno provlače informacije kako Puškar radi po naređenju
Radovana Karadžića i daje mu dio novca, kao i Arkanu jer za iseljavanje koristi njegove ljude”.

Prema drugom priloženom dokumentu, od 27. juna 1994.
koji potiče iz Službe Državne bezbjednosti Srbije, spominje se da im
se s molbom za suradnju obratila obavještajna grupa **Tajfun iz Republike Srpske**, te da tu grupu treba uvezati u sistem i dati joj
oznaku “sigma”.

Prema dosad poznatim podacima tajna obavještajna organizacija Tajfun, osnovana u avgustu 1992. i u prvim godinama rata u BiH djelovala je kao privatna policija Radovana Karadžića. Tajfun je transformiran u februaru 1994. Mnogi dokumenti o radu Tajfuna su još uvijek nedostupni. **Branko Ratić, koji je vodio ovu skupinu**, nakon hapšenja 1994. istražnom sudiji u Bijeljini otkrio je tek pojedine detalje. **Prema njegovoj izjavi Tajfun je formiran u jesen 1991. kako bi “radila za interese srpskog naroda s obzirom da su već tada ključne funkcije u mnogim državnim organima, posebno u MUP-**

u držali ljudi iz SDA". Zadatak Tajfuna bio je da "prikuplja podatke o unutrašnjem i spolnjem neprijatelju".

Sjedište Tajfuna bilo je u Banjoj Luci. Zvanično su se vodili kao Informativna služba predsjednika republike, nezvanično formirani su unutar Kontraobavještajne službe JNA, a članovi Tajfuna su bili aktivni i rezervni oficiri bezbjednosti koji su uz posredovanje generala Uzelca stavljeni na raspolaganje Karadžiću. Naredbom koju je napisao 30.11.1992. Karadžić nalaže Glavnom štabu VRS i komandantu Prvog korpusa da "IC Tajfun do konačne transformacije službe nacionalne bezbjednosti bude pod tehničkom, materijalnom i fizičkom zaštitom Prvog krajiškog korpusa, a pod neposrednom komandom predsjednika za nacionalnu bezbjednost".

Među prvim akcijama Tajfuna bilo je rušenje (granatiranje) mosta kod Bosanskog Broda u jesen 1991. Andrija Bjelošević, tadašnji načelnik CSB-a Doboj povezivan je s ovom akcijom. Uslijedilo je rušenje mosta na Savi kod Bosanskog Šamca, Brčkog (30.4.1992.) pa onda čitav niz diverzantskih akcija, presretanja, otimačina... Akcije su rađene s ciljem podizanja nacionalnih tenzija, odnosno kao priprema za krvavi rat koji je uslijedio. Sve vrijeme Tajfun je bio odan Karadžiću koji ih je iskoristio za razbijanje vojne pobune Septembar '93. kada mu je ozbiljno bio narušen autoritet u Krajini.

Povod za ukidanje Tajfuna otkrio je u jednom razgovoru Mićo Stanišić, prvi ministar unutrašnjih poslova RS: "Početkom 1994. dok smo u kabinetu predsjednika Karadžića raspravljali o Tajfunu faksom je od Branka Ratića stigla zabilješka u kojoj su navedena saznanja o profilerskim sklonostima i radnjama Momčila Krajišnika i njegovog brata". Radilo se o informacijama o švercu naftom nakon čega Karadžić naređuje ukidanje Tajfuna. Dva su razloga bila ključna: osim što je učestvovao u poslovima s braćom Krajišnik, Karadžić je do tada već imao ustrojenu vojsku i policiju i Tajfun mu više nije trebao.

Hapšenje pripadnika Tajfuna počelo je 2. oktobra 1994. Akcijom su rukovodili tadašnji ministar policije RS-a Tomislav Kovač i Andrija Bjelošević. Uhapšeno je više od 40 članova i suradnika ove organizacije. Optužnica protiv njih podignuta je u Bijeljini. Poslije četrdeset dana u istrazi op-

tuženi su pušteni. Uslov za izlazak na slobodu bilo je potpisivanje izjave po kojoj nikad neće pričati o onome što su radili kao pripadnici tajfuna.”⁶⁰

12.2. Iz svjedočenja Vojina Vučkovića

Pokušaj procesuiranja paravojne formacije Žutih osa otvorio je još neke slučajeve kriminala s kojima nadležni u RS-u i Srbiji nisu željeli da se obračunavaju. Naime, dajući izjavu na optužnicu podignutu protiv njega i još devet pripadnika Osa, **Vojin Vučković**, vođa ove zloglasne jedinice je izjavio: “Kompletnu operaciju šverca *Golfova* vodili su ministar za informativno-obavještajni rad Velibor Ostojić sa pripadnicima specijalnih snaga MUP-a RS-a na čelu sa komandantom Matkom Koromanom; ministar unutrašnjih poslova Miloš Zupan sa saradnicima, pripadnicima Nacionalne bezbjednosti; zamjenik ministra unutrašnjih poslova Mićo Stanišić; nastanjen u Beogradu, i ministar pravosuđa Momčilo Mandić u suradnji sa komandirima stanice na Palama Zoranom Jovićem. Šverc sarajevskih *Golfova* odvijao se u dva pravca: jedan je išao od Vlasenice prema Bratuncu, Skelanima, Višegradu i Valjevu, a drugi od Vlasenice preko Šekovića, Zvornika i Bijeljine prema Rumi, Beogradu i Šapcu.”⁶¹

Svakako je zanimljivo spomenuti i dio Vučkovićevog iskaza koji se odnosi na dešavanja s početka rata: “Zvornik je do 26. aprila 1992. promjenio 13 komandanata, a u tom periodu nestala je velika količina oružja koja je izvučena iz Tuzlanskog korpusa. Zvornik je do tada bio u totalnom haosu, **jedino su se dobro organizovali policajci i kriminalci sa dijelom dobrovoljaca, većinom iz lozničkog kraja, iz Srpske radikalne stranke Srbije, koji su u narednom periodu pod rukovodstvom SDS-a, obučeni u policijske uniforme, odgovorni za mnoge zakulisane radnje i ubistva, kako na prostoru BiH, tako i Srbije.** U Malom Zvorniku su odgovorni za ubistvo doktora Milenka Vidovića koji se protivio takvom stanju u Zvorniku, a bio je predložen i za novog predsjednika SDS-a. To ubistvo je urađeno po narudžbi Marka Pavlovića.” Svjedočio je i o **silovanju muslimanskih djevojčica, od devet do 14 godina, u zvorničkom selu Caparde**, koje je bilo pod komandom majora Andrića (poslijeratni general u Vojsci Srbije i Crne Gore).

U svom iskazu Vučković spominje i tajni sastanak od 8. aprila 1992. na koji je, po vlastitom priznanju, upao, a koji je organizirao komandant Teritorijalne odbrane Zvornik Marko Pavlović (pravo ime mu je Branimir Popović, rođen u Somboru, a u Zvornik ga je poslala Državna bezbjednost iz Beograda) sa predsjednikom SDS-a Brankom Grujićem. Na sastanku je, kako se navodi u iskazu, bio i načelnik MUP-a, Marinko, zatim kapetanom Miloje iz 72. padobranske i “još deset ljudi koje sam bio primoran razoružati, kao i stanicu MUP-a i Ratni štab TO. To sam uradio zbog kriminala koji niko nije pokušavao spriječiti”. Niti je Vučković zaustavio kriminal u RS-u, a niti su nadležni u RS-u procesuirali Vučkovića za ratne zločine i kriminal koji je počinio.⁶¹⁾

12.3. R. Karadžiću će se suditi i za zločin genocida 1992. u 7 bh. općina.

Theodor Meron, predsjednik Haškog tribunala je obrazložio da je Pretresnom vijeću bio **predočen dokaz da je na sastancima s Karadžićem „odlučeno da jedna trećina muslimana bude pobijena, jedna trećina pokrštena u pravoslavnu vjeru, a da će jedna trećina svojevrijno otići“, što bi značilo da će svi muslimani nestati iz Bosne i Hercegovine.**

Po ovoj Odluci Žalbenog vijeća, Karadžiću će se suditi i po tački optužnice za **genocid** nad Bošnjacima i Hrvatima u opštinama **Bratunac, Foča, Ključ, Prijedor, Sanski Most, Vlase-nica i Zvornik**, u periodu od 31. marta 1992. do 31. decembra 1992. godine. Podsjetimo da je Prvostepeno vijeće Haškog tribunala u junu 2012. g. oslobodilo Karadžića po tački optužnice za genocid u pomenutim općinama u 1992. godini. Naravno, niko nije doveo u pitanje odgovornost Karadžića za zločin genocida iz 1995. godine u Srebrenici.

Prije Radovana Karadžića, međupresuda za zločin genocida počinjen u sedam bh. gradova i općina izrečena je i haškom zatočeniku Slobodanu Miloševiću, predsjedniku R Srbije. Naime, **Haški tribunal je 16. juna 2004. godine donio međupresudu u kojoj je u predmetu Milošević, potvrđena genocidna namjera i plan da se unište Bošnjaci kao nacionalna grupa, odnosno „da postoji dovoljno dokaza da je u Brčkom, Pri-**

jedoru, Sanskom Mostu, Srebrenici, Bijeljini, Ključu i Bosanskom Novom izvršen genocid“, te da je Milošević „bio učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu, koji je uključivao i rukovodstvo bosanskih Srba, čiji su cilj i namjera bili da se djelimično unište bosanski Muslimani kao grupa“.⁶³

13. Milorad Dodik nastavljač Ćosićevog i Karadžićevog velikosrpskog projekta

U ovoj knjizi sam se trudio da opširnije ne pišem o Miloradu Dodiku, aktuelnom predsjedniku bh. entiteta RS-a, nastavljaju i najvećem poborniku ideja haškog optuženika i zatočenika Radovana Karadžića iz rata, i sadašnjih velikosrpskih ideja D. Ćosića o rušenju nezavisne i suverene države BiH i uspostavi 'prve srpske države preko Drine' u punom državnom kapacitetu. Udružene i na zločinima i genocidu, utemeljene nacionalističke i nacističke ideje Slobodana Miloševića, Karadžića i Ćosića, stalno su predmet veličanja velikosrpskog projekta o jedinstvenoj srpskoj državi, nacionalističkih ideja koje su prevršile svaku mjeru. U toku pisanja ovog dijela knjige (u julu 2012. g.) u dnevnom listu "Oslobođenje" (15.7.2012.) objavljeno je nekoliko izjava Milorada Dodika u kojima on ističe: "Bosna pokazuje svoju nesposobnost da živi. Ona je, ionako, sklepana i održava se inatom i voljom međunarodnog faktora. Inače, sve što se u njoj dešava godinama unazad, pokazuje da je to potpuno vještački, iluzoran organizam (država – nap. M.M.) koji uporno i iznova pokazuje svoju neefikasnost. Ali zbog nekih sujeta stranaca uvijek se traži njeno opstojanje i preživljavanje", 21.7.2012.) po kojoj: "BiH je pokazala da je nesposobna da živi", da u sebi "BiH ima genetsku grešku od kada je nastala".

Prije svega, sklepana može biti šupa, kućerak, koliba, i sl., a država može biti loše organizovana, loše vođena od korumpiranih i krimogenih vlasti, nesposobnih i neukih političara (kakav je Dodik, Bosić, Čović, Lagumdžija, Tihić, pa i Bakir Izetbegović, koji izjednačava "sljedbenike Josipa Broza – Tita sa sljedbenicima Franje Tuđmana i sljedbenicima Radovana Karadžića"), ratnih i mirnodopskih vođa i vođica, lidera i liderčića političkih partija i stranaka. Dakle, sklepani mogu biti samo ljudi koji zloupotrebljavaju svoje narode i birače, a ne država i zemlja u i na kojoj ljudi žive.

"Bosna pokazuje nesposobnost da živi", uporno ponavlja M. Dodik. Međutim, uprkos velikim, višegodišnjim opstrukcijama Dodikovog feudalnog, diktatorskog, unitarnog entiteta RS-a, Bosna i Hercegovina, na osnovama Dejtonskog sporazuma, uspijeva da živi i opstoji kao nezavisna, suverena i međunarodno priznata država i članica UN-a. **Najveći kočničar normalnog i efikasnijeg funk-**

cionisanja države BiH je entitet RS na čelu s M. Dodikom, koji kontinuirano radi na rušenju ustavnog poretka naše i njegove države BiH. Naravno, kočničari su i mnogobrojni hrvatski i bošnjački nacionalisti u FBiH. “BiH se održava inatom i voljom međunarodnog faktora”, tvrdi dalje laktaški poluinteligent Dodik, koji po modelu svoje ‘sklepane’ fakultetske diplome, misli da može “rasklepati”, srušiti državu BiH. On ciljano zaboravlja da Bosna postoji skoro hiljadu godina i da je starija od mnogobrojnih država u svijetu, uključujući i SAD. Bosna i Hercegovina, dakle, vijekovima postoji voljom svojih stanovnika i građana, koji su oduvijek pokazivali inat prema osvajačima, okupatorima, pa i međunarodnoj zajednici i borili se za svoju domovinu, zemlju, društvenu i državnu zajednicu BiH, uz određenu pomoć “međunarodnog faktora”. Nasuprot tome, **entitet RS, stvoren zločinima, okupacijom oko 70% teritorije međunarodno priznate i suverene BiH i genocidom (1992.-1995.) “održava se inatom i voljom međunarodnog faktora” i diktaturom, najprije Karadžićevog SDS-a, a odnedavno Dodikovog SNSD-a.**

“Inače, sve što se u BiH dešava godinama unazad, pokazuje da je to vještački, iluzoran organizam”, veli nadripolitičar Dodik, ne precizirajući pojam “godinama unazad”, kao i činjenicu da se to dešava u državi i entitetima BiH, uz aktivno učešće SNSD, SDP, HDZ, SDA, SBB, a ne građana BiH.

Izjava Dodika da “BiH u sebi ima genetsku grešku od kada je nastala” predstavlja vrhunac njegovog nacističkog odnosa prema Bošnjacima, nastalog u periodu stvaranja genocidne paradržave RS-a. Kako u intervjuu dnevnom listu “Oslobođenje” reče bh. intelektualac fra Ivan Šarčević (30.7.2012.): “Dodik ima pravo ako pod “genetičkom greškom” nastavlja misliti ono što su velikosrpski etničko-teritorijalni inženjeri isplanirali, zapravo, ono što je u svom rasističkom izljevju kazala Dodikova prethodnica B. Plavšić o Bošnjacima kao “genetičkom otpadu”... Dodik možda ima pravo i ako ga na tu sintagmu asocira riječ istog korijena – genocid, koji je ne samo izvršen nego je i do danas ostao u mnogim glavama kao jedini “ispravan” projekt uređenja ove zemlje.” Genetička greška su aktuelni lideri političkih stranaka u državi BiH i entitetima FBiH i RS, a ne zemlja i domovina BiH.

Najveću prepreku da BiH, kao država, čiji je kontinuitet potvrđen Dejtonskim Ustavom države BiH, uspješno funkcioniše, moram

to ponoviti, onemogućuju organi vlasti entiteta RS-a na čelu sa aktuelnim predsjednikom M. Dodikom, koji raznim protivustavnim radnjama sprječava da BiH funkcioniše sukladno odredbama Ustava naše države. Uprkos tome BiH nije “iluzoran organizam”, već suverena i međunarodno priznata država od preko 150 zemalja svijeta. Iluzoran je entitet RS kada glumi i pokušava da se u svijetu prikaže kao država, što se, baš kao i brojne iluzije Karadžića, Čosića i Dodika neće nikada ostvariti. Jer, kako reče ambasador SAD, Patrik Mun, “entiteti RS i FBiH bez države BiH ne mogu postojati”, što je definisano i Ustavom BiH.

Iz Dodikovog SNSD-a pitaju srpske i ostale javnosti: “Ako RS nije država, otkuda onda u Ustavu postoji državljanstvo (entiteta) RS-a i otkuda dejtonska sintagma granična linija između (entiteta) RS i (entiteta) FBiH, koja je iste važnosti kao i unutar EU, šengenska granica u Evropi”. (“Oslobođenje”, 29.7.2012.)

Pošto SNSD-ovi trabanti nisu konsultovali Ustav države BiH o pitanju državljanstva, evo šta je suština ustavnih odredbi o državljanstvu BiH i entiteta po tumačenju pravnih eksperata BiH. Kada je u pitanju državljanstvo, Ustavom BiH (čl. 1., st. 7.) predviđeno je da će postojati državljanstvo BiH koje će biti regulisano od strane njene Parlamentarne skupštine i državljanstvo svakog entiteta koje će biti regulisano od strane samog entiteta. Istim članom Ustava BiH je dalje predviđeno da su svi državljani entiteta državljani BiH, te da se ni jednom licu neće moći uskratiti državljanstvo BiH ili entiteta. Isto tako nijedno lice neće moći biti lišeno državljanstva BiH.

Kada su u pitanju entiteti ovdje termin državljanstvo treba shvatiti uslovno. Drugim riječima samim tim što je predviđeno državljanstvo entiteta ne znači i da se o entitetima može govoriti kao o državama. Prije svega, radi se o pravno-tehničkom terminu i nedostatku jezika kojim bi se odredila pripadnost entitetu. Dakle, postojanje posebnog termina državljanstvo kada su u pitanju entiteti ne daje za pravo onim zagovornicima iz RS-a koji nešto tako smatraju dostatnim da bi se o entitetu moglo govoriti kao o suverenoj državi, što predstavlja apsurd, jer da se to htjelo, onda bi se odredbe takve prirode nalazile i u drugim dijelovima Ustava BiH. **Dejtonskim sporazumom je utvrđeno da je jedino BiH država dok entiteti to nisu.** Da se htjelo da BiH bude sastavljena iz dvije države, tako važna stvar bi, bez sumnje, bila eksplicitno određena Ustavom BiH. Eksplicitno je utvrđeno da je država BiH sastavljena iz dva entiteta. (Upo-

redi, doc. dr. Suad Kurtćehajić, prof. dr. Omer Ibrahimagić, Politički sistem BiH, knjiga treća, Sarajevo, 2007., str. 184-186)

“Zbog nekih sujeta stranaca uvijek se traži njeno (države BiH – nap. M.M.) opstojanje i preživljavanje”, riječi su politički polupismenog kapitaliste M. Dodika.

Ispada po ovoj Dodikovoj zlo misli da on zna šta se u Bosni dešavalo za vrijeme vladavine Kulina bana, bosanskih kraljeva, turskih, austrougarskih, njemačkih i drugih osvajača i okupatora. On veli da se “uvijek traži(lo) njeno opstojanje i preživljavanje”. A Bosna i BiH, uprkos svim osvajačima i okupatorima, uključujući i srpskosrbijanske i hrvatske nacionaliste i agresiju na BiH 1992.-1995., među kojima je bio i Milorad Dodik, koji je kao srpski nacionalista primio odlikovanje od ratnog zločinca Radovana Karadžića za doprinos u stvaranju te ratne, genocidne tvorevine. Uprkos svemu tome BiH je opstala i preživjela, zahvaljujući stanovništvu i braniocima naše države, koji su svojom hrabrošću prisilili međunarodnu zajednicu da Dejtonskim sporazumom sačuva i našu međunarodno priznatu državu i njen kontinuitet kao države.

Sa brojnim drugim protivustavnim Dodikovim stavovima, da ne kažem glupostima, o ratu, genocidu nad Bošnjacima, bh. državi – ne vrijedi polemisati, jer su oni u suprotnosti kako na odredbama Dejtonskog sporazuma, tako i sa stavovima Evropske unije i SAD, kao i presudama Međunarodnog krivičnog suda za ratne zločine i Međunarodnog suda pravde.

Vrijedi i ovom prilikom podsjetiti da su u udruženom zločinačkom pothvatu u BiH, u kojem je ubijeno oko 100.000 civila, prognano, deportovano i raseljeno oko dva miliona ljudi, silovano na desetine hiljada žena nesrpske nacionalnosti – sudjelovali i poslanici Narodne skupštine RS-a, čiji je poslanik bio i M. Dodik. Poznato je da Dodik još uvijek ne priznaje da su Srbi počinili zločin genocida u Srebrenici i brojne druge zločine protiv čovječnosti. Te zločine nisu počinili samo pojedinci, srpski i drugi zločinci, već i srpske vlasti, srpska policija, srpska vojska, JNA/VJ, srpske paravojne formacije, jedinice SDS-a na čelu sa Radovanom Karadžićem i Narodnom skupštinom i Vladom RS-a. Dakle, za počinjene zločine postoji i individualna, i komandna, i politička, i moralna odgovornost.

Milorad Dodik već nekoliko godina, uz pomoć srbijanskih političara i akademika D. Čosića, iz dana u dan radi na rušenju ustavnog poretka BiH, s ciljem njene podjele na tri državice, njenog nestanka,

te sjedinjenja entiteta RS sa Srbijom, zanemarujući činjenicu da je Srbija više maćeha, nego majka narodima, a pogotovo manjima koji u njoj žive. Primjeri Kosova, Vojvodine i Sandžaka to najbolje ilustruju.

Nažalost, Dodikovim idejama o disoluciji BiH nema ozbiljnijih, energičnijih otpora među liderima vodećih političkih stranaka i partija bošnjačkog i hrvatskog naroda u BiH: Čovića, Ljubića, Lagumdžije i Tihića. Oni su kao pripadnici tzv. "šestorke" dozvolili Dodiku da skoro potpuno onemogući funkcionisanje državnog i parlamenta Federacije BiH. Nažalost, u ovim sramnim, protivustavnim rabotama M. Dodika, sudjeluje kao pasivni posmatrač i međunarodna zajednica.

Čini se da je u pravu Milorad Živanović, profesor Filozofskog fakulteta u Banja Luci, kada tvrdi da se ovako nesnosno ponašanje vodećih bh. političkih lidera, koji su državu BiH doveli u duboku ekonomsku, političku, socijalnu i ljudsku krizu, može razriješiti samo revolucijom. (Uporedi, Most Radija Slobodna Evropa, "Oslobođenje", 17.7.2012., str. 36) Samo revolucija može razvlastiti ovu generaciju političara – opštinskih, distriktovih, kantonalnih, entitetskih i državnih, koji su uobrazili da mogu doživotno vladati i uništavati našu državu i domovinu, sva njena dobra i njene ljude. Dakle, nije kriva država i Dejtonski sporazum, već nesposobnost entitetskih oligarhija, zakonodavnih i izvršnih organa vlasti, da uspostave adekvatno državno uređenje, koje će BiH omogućiti da postane članica EU i NATO pakta, dakle moderna, građanska, evropska država.

Postscriptum

Na Sajmu knjiga u Beogradu (oktobar 2013. g.) pojavila se i knjiga „Dodik – istina“, autora Milorada Dodika, aktuelnog predsjednika entiteta RS koju je pečatom recenzije ovjerio i srpsko-srbijanskoj javnosti preporučio Dobrica Ćosić. To u stvari i nije knjiga, već je zbirka 7 intervjuja Milorada Dodika objedinjenih u toj brošuri. Pošto su imena pomenutih velikosrpskih ideologa u suprotnosti sa nazivom knjige/brošure „Dodik – istina“, jer bi za taj uradak više odgovarao naslov „Dodik – laž“ ne želim polemisati sa glupostima ove dvojice srpskih lažova. Dodik je nakon povratka sa Sajma knjiga u Beogradu saopštio još jednu planetarno veliku LAŽ: „Postoje ozbiljni projekti kojima ovdje treba da se naseli iz islamskog svijeta 300.000-500.000 ljudi koji bi mogli da promjene demografsku i svaku drugu sliku same BiH.“⁶⁴

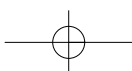
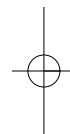
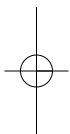
BILJEŠKE

- 1) Odluka broj: 02-94/92, 28. februar 1992., Sarajevo
- 2) Nijaz Duraković, Prevarena Bosna – prvo izdanje, Sarajevo, 2004., str. 237
- 3) “Službeni glasnik srpskog naroda BiH”, br. 3, od 16. marta 1992. godine
- 4) “Službeni glasnik RS”, br. 8/92, od 8. juna 1992
- 5) “Službeni list RBiH”, br. 18, od 7. oktobra 1992. godine
- 6) Vidi detaljnije u mojoj knjizi: “Brčko Sedam krugova pakla – Žrtve o zločinima”, drugo dopunjeno izdanje, Brčko, 2010.
- 7) Haški Tribunal V, Presude: Dražen Erdemović, Goran Jelisić, Beograd, 2002., str. 262
- 8) “Upoznajmo Savez logoraša BiH – Mjesta zatočenja – logore po općinama BiH, Sarajevo, maja 2003., str. 1 i 2
- 9) BH DANI, broj: 734, od 8.7.2011, s 28
- 10) Isto, s 28-29
- 11) AIIZ, inv.br. 3-240/1 Zapisnik sa Pete sjednice Izvršnog odbora SDS, održane 7. novembra 1991. (Cit. prema: S. Čekić, Agresija na RBiH, knj. 2, s 802)
- 12) Citirano prema: Dn. list Oslobođenje – Pogledi, Sarajevo, od 18.8.2011., str. 31
- 13) S. Čekić, Agresija na RBiH, knj. 2, s 802
- 14) Vidi opširnije, S. Čekić, nav. djelo, str. 802-835
- 15) Uporedi, S. Čekić, nav. dj., str. 814, 124-125, 562, 629-631
- 16) “Službeni glasnik srpskog naroda BiH”, br. 4, Sarajevo, 23. marta 1992.
- 17) S. Čekić, n.d., s 815;
- 18) Citirano prema: S. Čekić, n.d., str. 815-816
- 19) S. Čekić, n.d., str. 816, -AIIZ, inv.br. 2-75, komanda 2. vojne oblasti, str.pov.br. 908-1, 20. mart 1992., GŠOS SFRJ
- 20) Isto, str. 822-823
- 21) Zičro Suljević, Citirano prema S. Čekić, n.d., knj. 2., str. 823
- 22) BiH – jezgro velikosrpskog projekta, str. 375-376
- 23) BH DANI, Sarajevo, br. 736 od 22. jula 2011., str. 19
- 24) Isto, str. 17
- 25) Isto, str. 17 i 18
- 26) Suad Arnautović, Kako se branila Bosna, Vojno-pol., eseji i komentari, Sarajevo, 1997., str. 77
- 27) Smail Čekić, nav. djelo, knj. 1, str. 134
- 28) BH DANI, Broj 736 od 22. 7. 2011., str. 17
- 29) Dn. list “Oslobođenje”, br. 15727, od 1.4.1992., str. 1
- 30) Dževad Pašić, Zemlja između istoka i zapada..., Tuzla, 1996., str. 211-212
- 31) Dževad Pašić, n.d., str. 212
- 32) Omer Ibrahimagić, Srpsko osporavanje Bosne i Bošnjaka, Sarajevo, 2001., str. 250
- 33) BH DANI, Intervju Nielsena, broj 736 od 22. 7. 2011., str. 18-19
- 34) Uporedi, S. Čekić, knj. 1, n.d., str. 579-580
- 35) Vidi “Balkan Bluz”, n.d., str. 118, Medina Delalić - Suzana Šaćić, Sarajevo, 2007.
- 36) BH DANI, Intervju Christian. A. Nielsena, Sarajevo., br. 736, od 22.7.2011., str. 79
- 37) Uporedi, “Balkan Bluz”, str. 238
- 38) S. Čekić, n.d., knj. 2, str. 816; ICTY, predmet: Br. IT-02-54-T; AIIZ, inv.br. 5352

- 39) BH DANI, Sarajevo, br. 740, od 19.8.2011., str. 39
- 40) Isto, str. 41
- 41) S. Čekić, n.d., knj. 2., str. 818. 820
- 42) Isto, str. 822
- 43) "BiH jezgro velikosrpskog porijekla", n.d., str. 188
- 44) S. Čekić, n.d., knj. 1., AIIZ, inv.br. 2-794, str. 578 i 592, knj. 2, str. 802-803, AIIZ, inv. br. 3-206 i 3-110, Sjed. IO SDS BiH, 6.9.1991.; AIIZ, inv.br. 3-400/1-1, NAREDBA SDS BiH, Sarajevo, 26.10.1991.
- 45) Srpsko glasilo srpskog Brčkog "Brčanski pogledi", od 11.5.1994.
- 46) BH DANI, Intervju, Nielsena, n.d. str. 18
- 47) Đorđe Ristanić, Pregled događaja i stanja, sa ocjenom stepena izvršenja, Ratnog predsjedništva opštine Brčko, dokument MSKJ u Hagu, br. 00741410
- 48) Citirano prema knjizi, Muhamed Mujkić, Brčko Sedam krugova pakla – Žrtve o zločinima, drugo dopunjeno izdanje, Brčko, 2010., str. 121-122
- 49) Uporedi, S. Čekić, n.d. knj. 1, 615-616
- 50) Vidi, Đ. Ristanić, Pregled događaja i stanja
- 51) Citirano prema knjizi: "BiH jezgro velikosrpskog projekta", Beograd, 2006., str. 375-376
- 52) BH DANI, Sarajevo, br. 760, 2. juni 2011., str. 4-5
- 53) S. Čekić, n.d., knj. 2, str. 839-840
- 54) Christian A. Nielsen, Međupolicijska saradnja – Dodatak izvještaju vještaka za predmet Stanišić i Simatović (IT-03-69, objavljeno u knjizi: BiH – jezgro velikosrpskog projekta, Biblioteka SVJEDOČANSTVA, Beograd, 2006., str. 576-588
- 55) Zapisnik sa sastanka stručnog kolegija Srpske S.J.B. održanog dana 02.06.1992. godine sa početkom u 10, 00 časova (zapisnik sačinio Lugonjić Risto)
- 56) Citirano iz Zapisnika sa sastanka stručnog kolegija srpske SJB, od 02.06.1992.
- 57) Đ. Ristanić, "Brčanski pogledi", Intervju, od 09.12.1994.
- 57a) Dokument MKS u Hagu, broj: 01130142, Vanredni izvještaj Glavnom štabu VRS, načelnik obavještajno-bezbjedonosne uprave, Simeun Ćuturić, kap. I. klase, strogo pov. br. 25/1224, 25.9.1992.
- 58) BH DANI, Sarajevo, od 26.04.2007.
- 59) "Oslobođenje", od 16. jula 2011., str. 7
- 60) Uporedi, BH DANI, Sarajevo, br. 734, str. 28-31, Dženana Karup – Duško, od 08.07.2011.
- 61) BH DANI, Isto, str. 28 i 31
- 62) Nezavisna informativna revija „Slobodna Bosna“, broj: 874, od 8 augusta 2013., str. 33 / Komentar Mirhe Dedić/
- 63) Jusuf Žiga, „Oslobođenje“ – Feljton: Paradigma Bosne koju su izdali, 11/12.10.2007.
- 64) „Oslobođenje“ – Izjava dana, od 2. 11. 2013., str. 4.

III. DIO

VANSUDSKI PROCESI SRPSKE POLICIJE U BRČKOM

Uvod

U svom poznatom romanu "Proces"¹ Franz Kafka je opisao jedan sudski proces u birokratskoj državi protiv jednog građanina kojem nisu pisanom optužnicom utvrđeni dokazi za utvrđivanje krivice, već se on kao osumnjičenik, ni sam ne zna za koje krivično djelo, stalno sudski maltretira, a da ne zna zašto. To se dešavalo i sa nevinim Bošnjacima, Hrvatima, Romima i Albancima iz Brčkog, koje su nakon urušavanja pravosudnog sistema u maju, junu i julu 1992. godine nezakonito hapsili srpski policajci, saslušavali ih u zgradi srpske policiji, a potom i u logorima Fiskulturnog doma i Luke i izricali im nezakonite presude uključujući i vansudska usmrćenja. Umjesto pravosudnog sistema BiH koji je „preko noći šapatom pao“ u režiji SDS-a i HDZ-a koje su tada bile na vlasti **u dvije paradržavne tvorevine – RS-u i HZ H-B – uspostavljen je policijski sistem suđenja civilima.**²

Na pitanje: da li su brčanski policijski procesi bili "kafkijanski procesi" koje je F. Kafka opisao u svom romanu može se odgovoriti da – jesu, ali samo po nazivu PROCES. Kafkin 'proces' je u odnosu na procese u režiji SDS policajaca, bio „civilizovan“ birokratski sudski proces u „pravnoj državi“ sa kakvom takvom procedurom i odbranom sa slobode nevino optuženog osumnjičenika. Jozef K. je čak kod kuće, između ročišta, razgovarao sa jednim prijateljem koji mu je rekao da je njegov slučaj težak i pojasnio mu suštinu procesa – njegovog ponavljanja, ponekad u nedogled, sa neizvjesnim ishodom. Naravno, F. Kafka se narugao takvim neljudskim, protivpravnim sudskim procesima, koji se u opisanom slučaju završio smrtnom kaznom.

Srpski policijski procesi bili su sastavni dio planiranog 'revolucionarno-klerikalnog' terora u režiji SDS-a prema pripadnicima nesrpskog stanovništva. **To su, ustvari, bili vansudski procesi u kojima je pravosudne poslove, odnosno poslove nezavisnog sudstva – obavljala srpska policija.** To se u Brčkom i drugim okupiranim gradovima odvijalo mimo sudstva koje je u tom periodu kao i u periodu januar-april 1992., samo formalno postojalo u Srpskoj Republici BiH, opštini Brčko, kao i u drugim srpskim opštinama.

Građani nesrpske nacionalnosti su po unaprijed sačinjenim spisковима hapšeni u svojim kućama i stanovima, pod oružanom pratnjom privođeni u novoformiranu srpsku policiju (SJB), gdje su

isljeđivani, optuživani i osuđivani na zatvorske/logorske kazne i van-sudska usmrćenja. Policijski inspektori bili su i policajci, i tužitelji, i sudije sa ovlaštenjima **većim** od onih koje su imali prijeki ratni sudovi. **Većim**, zbog toga što u ovim slučajevima postupci protiv civila uopće nisu bili sudski, i što ih nisu vodile sudije – već policajci. Zato su ovo zločini protiv čovječnosti, koji do sada nisu zabilježeni ni u jednoj pravnoj državi, ni u jednoj republici koja je utemeljena na tri oblika vlasti – zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj. **Zbog toga se s pravom može zaključiti da je Srpska Republika BiH odnosno RS bila genocidna tvorevina, republika uspostavljena na zločinu protiv nesrpskog civilnog stanovništva.** Prilikom svjedočenja u predmetu R. Karadžiću, predsjednik ratnog predsjedništva srpskog Brčkog, Đorđe Ristanić je ‘priznao’: „Da bi se neko zatvorio mora biti procedura i optužba, ali toga nije bilo“.

U presudi najvećem brčanskom zločincu Goranu Jelisiću u poglavlju III Krivična djela koja je optuženi priznao prilikom izjašnjavanja o krivici, navodi se i sljedeće (tč. 37): **“Pet od trinaest ubistava, za koje se optuženi izjasnio krivim, počinjena su u policijskoj stanici Brčko oko 7. maja 1992. godine i to uvijek na identičan način koji je sam optuženi opisao. Nakon isljeđivanja u policijskoj stanici u Brčkon, žrtve bi bile predate optuženom koji bi ih odveo u jednu uličicu u blizini policijske stanice (Zanatski centar – nap. M.M.). Optuženi bi ih pogubio, obično sa dva metka u potiljak iz pištolja “škorpijon” sa prigušivačem.** Zatim bi došao kamion da pokupi tijela. Prema riječima optuženog, ova ubistva su počinjena tokom perioda od dva dana. Goran Jelisić je priznao da je na ovaj način ubio jednog neidentifikovanog muškarca, zatim Hasana Jašarevića, jednog mladića iz Šinteraja, Ahmeta Hadžića zv. Papa, jednu osobu pod imenom Suad.” U Zanatskom centru Jelisić je ubio i Huseina Kršu, i fotosi tog svirepog ubistva obišli su, putem medija, cijeli svijet. Jelisić nije naveo da je to uradio po narednju/presudi srpske policije.

Takođe “Osam od trinaest ubistava, za koje se optuženi izjasnio krivim počinjena su **u konclogoru Luka.** I ta su ubistva uvijek počinjena na identičan način. Prvo, **žrtve bi unutar upravne zgrade bile podvrgnute policijskom isljeđivanju** u kojem je optuženi većim dijelom učestvovao i tokom kojeg bi žrtve bile teško premlaćene, uglavnom pendrecima i pesnicama. **Naoružan pištoljem “škorpijon” sa prigušivačem, optuženi bi ih natjerao da odu iza**

ugla zgrade gdje bi ih likvidirao sa jednim ili sa dva metka ispaljena iz neposredne blizine u potiljak ili leđa... Optuženi je priznao da je na ovaj način ubio: Jasminka Ćumurovića zv. Jašće, Husu i Smajila Zahirovića, Nazu Bukvić, Muharema Ahmetovića (oca Naze B.), Stipu Glavočevića zv. Stipo, Novaliju Hodžića i Adnana Kucalovića.”³

Takođe se navodi (tč. 57) da “Optuženi nije negirao da su njegova djela bila dio napada srpskih snaga na nesrpsko stanovništvo Brčkog”, te **da su: “Optuženom, koji je inače iz Bijeljine, povjerene policijske dužnosti u opštini Brčko...”** “Osim toga, **Goran Jelisić je izričito priznao da je kriv za druga tri ubistva koja nisu obuhvaćena optužnicom.**” Radi se o ubistvima Huseina Krše, Smaila Ribića i Đoke Stevanovića, koje je Jelisić likvidirao po naređenju srpskih policijskih inspektora, ne znajući ni njihova imena. **Iz navedenih podataka samo jednog pravomoćno osuđenog ratnog zločinca, Gorana Jelisića, se jasno vidi uloga brčanske policije u ubistvima 16 nevino uhapšenih i od srpske policije na smrt osuđenih nevinih civila nesrpske nacionalnosti u Brčkom.**

Politički okvir bio je između ostalog i **stav Radovana Karadžića** koji je iznio (u instrukcijama) u martu 1992. godine: “Moramo da stvorimo svoju državu i omogućimo njima da imaju svoju državu, ko god oni bili, Muslimani ili Hrvati”, rekao je. **“Srbi će Evropi ponuditi faktičko stanje”,** objasnio je, **“pravo ionako više niko ne uzima u obzir** (podv. M.M.). **Faktičko stanje će biti da Izetbegović** (predsjednik Predsjedništva RBiH – M.M.) **ne može da uvede vlast u 70% teritorije.** Da ni u jedno srpsko selo ne može da uvede vlast. Ni u jednoj srpskoj opštini on nema vlast, **da će milicija morati da vas sluša** u trenutku odsutnom, da vas sluša i **uspostavi red na osnovu Ustava SFRJ, a ne Ustava BiH.**”⁴

Nasilnim upadom u kuću, pljačkom i hapšenjem – započeo je nezakoniti vansudski PROCES protiv invalidne osobe B.C., kojim na stranicama koje slijede pišemo o žrtvama policijskih procesa u Brčkom.

1. "Otvorite vrata, mi smo srpska vojska!"

Bilo je jutro 4. maja 1992. godine kada su na vrata kuće porodice B. (na zahtjev porodice zaštitio sam identitet žrtava sa slovima B. i C. – nap. M.M.) u Brčkom kundacima pušaka pokucala tri vojna lica i naizmjenično naređivali: "Otvorite vrata, mi smo srpska vojska." Jedan od njih nosio je SMB uniformu bivše JNA, drugi, obične hlače, vindjaknu i šubaru na glavi, treći, farmerke, maskirnu vojničku bluzu i šešir na glavi. Na vratima se, nakon što je kćerki rekla da se sakrije u svoje 'sklonište', pojavila preplašena žena, koja ih je upitala: "Zašto lupate na vrata naše kuće i zašto ste i na osnovu čega došli na naš privatni posjed? U kući leži moj suprug koji je invalid i teški bolesnik? I...", još je nešto htjela da kaže, ali je umjesto bilo kakvog odgovora bila odgurnuta od jednog "pripadnika srpske vojske" u unutrašnjost kuće, nakon čega je ova trojka srpskih nacionalista sa uperenim puškama ušla u prostranu dnevnu sobu...

Pošto je prostorija bila prazna pitali su: "Gdje se nalaze ostali?" "Rekla sam vam da mi je suprug invalid i teško bolestan, i nalazi se u spavaćoj sobi" – odgovorila je žena C., pokazujući rukom u pravcu vrata te sobe. Trojica bandita su odmah 's puškama na gotovs' krenuli prema vratima spavaće sobe koja su nasilno, vojničkim čizmama, i uz pomoć povika: "Odbaci oružje ako ga imaš i digni ruke uvis!" – otvorili.

Ležeći u postelji 60-godišnji B. je podigao ruke uvis i povikao: "Nemam ni kod sebe ni u cijeloj kući nikakvog oružja!"

-Ustaj iz kreveta i odmah se obuci, naredio mu je vojnik, onaj u uniformi JNA.

-Ja sam bolestan i invalid bez pola lijeve noge i mogu ustati samo uz pomoć supruge, rekao je B. Dozvolili su supruzi da mu pomogne da ustane, stavi protezu na nogu, obuče hlače i kariranu košulju dugih rukava, jednu čarapu i cipelu.

- Šta hoćete od mene, ovakvog bolesnog i sakatog. Imate li, možda, nalog za moje hapšenje? Ja sam diplomirani pravnik i molio bih vas da mi objasnite zašto ste nasilno ušli u moju kuću i zašto maltretirate i moju suprugu i mene?

- E, pa, gospodine pravniče mi smo dobili usmeno naređenje od srpskih vlasti da te privedemo u sabiralište Garnizona JNA na saslušanje i dalji postupak od čega te ni bolest ni bilo šta drugo

ne može spasiti. Takođe nam je dozvoljeno da opljačkamo vašu kuću”, rekla je srpska vojničina. “Zato prvo devize, zlatninu, nakit ‘na sunce’, pa da te onda sprovedemo motornim vozilom do Garnizona. B. im je, zajedno sa suprugom, dao sve što su od traženih dragocjenosti imali u kući, znajući da će ako to ne učine, zlikovci prevrnuti sve stvari u prostorijama kuće i vjerovatno pronaći i tražene stvari i njihovu kćerku skrivenu u njenom skrovištu i ko zna šta još uraditi. Inače, B. i njegova supruga bili su imućni i na sto su iznijeli oko 40.000 DEM (njemačkih maraka), desetak velikih dukata (šorvana), poveću kutiju s nakitom... ‘Četnička trojka’ je bila zadovoljna sa rezultatom pljačke i bez ikakvih daljih pitanja naredila je, B.-eu da stavi bijelu traku na rukav i krene s njima iz kuće prema ‘službenom’ putničkom vozilu koje se nalazilo na cesti. Napomenuli su mu da nikome ne priča da su opljačkani, jer mu to niko neće vjerovati, a sebi može otežati položaj u procesu koji ga čeka. Nakon toga, uz pomoć dvojice srpskih nacionalista, B. je izveden iz kuće, uguran u vozilo i prevezen do Garnizona bivše JNA gdje je na ogromnom prostoru odnosno krugu ove Kasarne zatekao stotine civila – Muslimana, Hrvata, Roma od kojih je mnoge poznao. Svi su izgledali jadno i uplašeno i pogledom ga pitali šta se ovo događa? Zar i bolesne i invalidne osobe dovode i zatvaraju? Zašto to čine?

Dok je zabezeknuto i unezvjereno gledao svoje sugrađane, osjetio je da je sav mokar od znoja, da se guši od bola i suza, da mu se vrti i manta u glavi i da pada u nesvijest... Kada je došao sebi bio je u sjedećem položaju naslonjen na stablo nekog drveta. Nekoliko ljudi sjedilo je u njegovoj blizini očekujući kada će on doći sebi, do svijesti.

- Hvala vam prijatelji što ste mi pomogli. Ja sam osjetio da padam u nesvijest, ali nisam mogao zvati upomoć, jer su riječi zamrle, ugušile se u meni. Da sam pao na beton ovog kruga od mene ovakvog kljakavog, bolesnog i teškog stokilaša ne bi ostalo ništa, bio bih mrtav. Tek što je to izgovorio po njega su došla dvojica naoružanih srpskih vojnika i naredili mu da krene s njima na saslušanje. Njegovi prijatelji, zatočenici, pomogli su mu da stane na noge i B. je, teturajući se između dvojice srpskih vojnika, otišao prema objektu sa vojnim kancelarijama.

1.1. Isljeđivanje u brčanskom Garnizonu JNA

Ušli su u zgradu, u jedan hodnik u kojem je na vojničkim klupama sjedilo desetak ljudi. Naređeno mu je da sjedne i čeka dok ga prozovu. Dok je čekao vidio je kako zatočenici ulaze i izlaze iz kancelarije, kako umjesto njih pristižu nove zatočene osobe, a njega još ne zovu. Tek nakon dva sata čekanja prozvali su ga i on je, teturajući se s noge na nogu, ušao u kancelariju gdje su za stolom sjedila tri vojna lica, dok se stolica za zatočenog 'krivca' nalazila ispred stola, nasred prostorije.

-Znaš B., počeo je Z.D., kojeg je on dobro poznao, ovo nije ni kakav sudski, vojni, proces, već jednostavno razgovor putem kojeg želim od tebe saznati neke informacije o našim neprijateljima – turcima, balijama, muslimanima. Da počnemo od pitanja:

- Jesi li ti bio član SDA?

-Jesam, kao što ste i vi bili članovi drugih stranaka što je demokratsko pravo svakog čovjeka. Sada je rat i ja više nisam član nijedne stranke, odgovorio je B.

-Da li si finansijski pomagao SDA, posebno u nabavci oružja za rat protiv ugroženih Srba, bilo je naredno pitanje.

-Plaćao sam redovno članarinu u simboličnom novčanom iznosu za stranku, kao što su to činili i članovi u drugim strankama, što je takođe u skladu sa zakonom.

-Mi raspoložemo sa podatkom da si ti dao 50.000 DEM za nabavku naoružanja "Zelenim beretkama", rekao mu je upitno tvrdeći isljednik Z.D.

-Ne, ja to nisam učinio. Ako imate dokaze pokažite mi ih. Ne možete ih imati jer ja to nisam uradio, što možete provjeriti i na mojim porodičnim bankovnim računima, branio se B.

-Mi ćemo ti, ako ne danas, u narednom periodu dokazati da si ti dao pomenuti iznos deviza SDA za nabavku oružja, rekao mu je prijetućim glasom Z.D.

-Da li si na referendumu glasao za nezavisnu BiH?

-Tajnost glasanja je garantovana Ustavom države. Pa ipak ću odgovoriti da sam dao svoj glas za nezavisnu i suverenu BiH.

-Šta znaš o "Zelenim beretkama" odnosno jedinicama Patriotske lige ili TO koje su formirale balijske u Brčkom?

-Ne znam ništa o tome. Ja, kao invalid nisam nikada bio vojnik, a nisam bio ni u rukovodstvu SDA Brčkog gdje se utvrđivala politika Stranke, o kojoj obični članovi nisu bili informisani, odgovorio je B.

-Ispade iz svega ovog što si rekao da si ti u svemu nevin, da ništa ne znaš, a srpski vojnici ginu na ratištima mjesnih zajenica Kolobare, Grčice, 4. jula, Dizdaruše, rekli su.

-Ja sam od polovine aprila bolestan, ležao sam u postelji i nisam izlazio nigdje iz kuće do ovog današnjeg privođenja u Garnizon. I stvarno sam nevin vezano za ove događaje u Brčkom, rekao je B.

-Nema nevinih, to moraš zapamtiti. Svi ste vi kao turci i balije krivi za ovaj rat kojeg ste izazvali i koji je iz dana u dan sve gori i gori. A svi krivci moraju da odgovaraju pred srpskim vlastima, srpskom vojskom i srpskom policijom. Svi vi koji ste ovdje i na drugim mjestima privedeni, kao i oni koji će u narednom periodu biti odvedeni iz svojih kuća i stanova na razna sabirališta – moraju odgovarati za svoju krivicu, posebno na planu ugrožavanja srpskog naroda na ovom području, još od prošlog rata pa do danas.

-Možete li mi reći da li je protiv mene podignuta optužnica i mogu li je dobiti na uvid da vidim u čemu se sastoji moja krivica i da se mogu braniti u skladu sa zakonom?, pitao je naivni B.

-Kakvi zakoni, kakvi bakrači. Svi zakoni BiH su suspendovani od strane Srpske Republike BiH koja ima svoj Ustav i prestali su da važe. Protiv vas i hiljade drugih balija otvoreni su **proces** koji će trajati mjesecima. I nisu to sudski procesi, za koje srpske vlasti nemaju vremena, već jednostavno procesi sa nepredvidivim ishodima i neujednačenim pravilima. Evo, naprimjer, ti ćeš biti saslušan ovdje, narednih dana na drugom, trećem itd. mjestu u ili izvan Brčkog – rekli su mu, i dodali da može ići u krug kasarne.

-A zašto ne mogu ići kući, da uz pomoć supruge nastavim sa liječenjem?, pitao je.

-Ne možeš zato što će tvoj proces potrajati možda i nekoliko mjeseci, odgovorili su mu. **To više nije tvoja kuća, već srpska, koja od momenta tvog i hapšenja tvoje supruge pripada srpskim vlastima, odnosno srpskom narodu. Ti i supruga ako i preživite procese koji su protiv vas pokrenuti – nećete moći nikada više doći ni živjeti u srpskom Brčkom...** To se, nažalost, i ostvarilo.

B. je jedva ustao sa stolice i izašao iz kancelarije, odakle je u pratnji dvojice vojnika odveden u jedan objekat Garnizona u kojem je bilo oko 200 zatočenika. Svi su sjedili s pognutim glavama, šutili i vjerovatno razmišljali o svojim sudbinama. I B. se uklopio u tu šutljivu masu nedužnih civila, osjećajući se kao bezimena žrtva, nemoćno ljudsko biće koje ni od ljudi ni od Boga nije moglo dobiti nikakvu pomoć. Na

um su mu pale posljednje riječi isljednika – “tvoj proces može potrajati nekoliko mjeseci”. Kakav je to proces koji se vodi protiv njega i drugih ljudi bez primjene ikakvih zakona, bez sudskog postupka, bez tužbe, advokata odbrane, itd. Od trojice srpskih nacionalista koji su ga isljeđivali – ni jedan nije bio pravnik, sudija, već aktivni i rezervni oficiri JNA. Da li je to onda nekakav vojni proces ili prijeki sud? Ali, B. nikada nije bio vojnik, čak ni pripadnik TO-ne. Nije nikako mogao da odgonetne kako će se dalje odvijati ovaj proces, a pogotovo kakav će imati konačan ishod – zatvorsku kaznu ili smrt. Jer, prije zarobljavanja slušao je i čitao šta su srpski nacionalisti radili – mučili, silovali, ubijali i vršili masovne progone civila, najprije u Hrvatskoj, posebno u Vukovaru, a potom u Bijeljini, Zvorniku, Foči itd. Što od bolesti, što od umora i straha naglo mu je pozlilo, porasla temperatura i sav je gorio od neke čudne i jezive vrućine i lagano tonuo u san ili nesvjesticu koja mu je ličila na samrtne trenutke, ali ne i na smrt. Jer, u tim momentima nije u mislima vidio svoj najkraći film života, koji, kako mu je pričala majka, prije smrti vidi svako ljudsko biće. I kada mu je u djetinjstvu u jednoj nesreći do ispod koljena odsječena lijeva noga, nije mu se ukazao ‘film života’ pa nije ni tada vidio smrt pred očima. ‘Da li ću taj kratki film vidjeti na kraju ovog, nazovi procesa?’, pitao je sam sebe... Zaspao je i kada se probudio jedan zatočenik mu je šapatom rekao da je buncao, dozivao suprugu i kćerku, pravdao se da nije kriv, uzvikivao ‘nemojte me ubiti’, više puta ponavljao riječ proces...

Nastavio je sa razmišljanjem upravo o procesu. Sjetio se Kafke i njegovog romana “Proces”, koji je i kao student prava, i kao intelektualac u više navrata iščitavao. Činilo mu se da je **proces** veoma važan pojam u pravu i da je sve što se dešava u društvu, pa i pojedincu, na neki način **proces**.

Nikada nije pomislio da će se i njemu, koji se maltene svakodnevno bavio raznim pravnim procesima, desiti jedan ovakav totalno bespravni i neljudski **proces**, za sada vojni, sutra možda policijski, zatim srpsko-civilni, a vjerovatno nikada zakonima regulisani sudski proces. **Pomislio je, sjetivši se ponovno Kafkinog “Procesa”, da “nema nikakve sumnje da iza svih tih postupaka.. u mom slučaju, dakle, iza hapšenja i današnjeg saslušanja, stoji neka velika organizacija... A kakav je cilj te velike organizacije?... On se sastoji u hapšenju nevinih osoba i pokretanju protiv njih besmislenog... jalovog istražnog postupka.”⁵**

1.2. Svjedok sam zločina u logoru Fiskulturni dom u Brčkom

Nisu ga više pozivali na ‘vojno’ saslušanje u Garnizonu, već su B.-ea, zajedno sa još 30-tak zatočenika i uz vojnu naoružanu pratnju, autobusom odvezli i sproveli u veliku salu Fiskulturnog doma u Brčkom. Tamo je već bilo privedeno i zatočeno stotinjak civila, koji su sjedili pognutih glava, poredani uz unutrašnje zidove sale.

Njih je, kao i pristigle zatočenike tog dana iz Garnizona, ‘čuvalo’ nekoliko naoružanih srpskih stražara, koji su im povremeno dobacivali razne pogrdne riječi: “turci i balije vi ste htjeli da ubijate Srbe, imali ste namjeru da silujete Srkinje, namjeravali ste da izvršite progon Srba iz Brčkog, ali je srpski narod predvođen SDS-om na vrijeme spriječio vaše planove”, itd... Svi zatočenici su ne podižući glavu i pogled slušali ove gluposti srpskih stražara. B. je u sebi pomislio da ovi i drugi srpski nacionalisti pričaju ono što oni rade sa nesrpskim stanovništvom Brčkog, grada koji su već vojno okupirali i iz kojeg je već pobjeglo i protjerano možda i 50% Muslimana, Hrvata, Roma i ostalih nesrba... U jednom trenutku B. je mahinalno podigao glavu, ali je do njega odmah dotrčao srpski stražar i snažno ga nogom s vojničkom čizmom udario u glavu. “Ne diži glavu balijo, dok ti neko od nas ne naredi, jer ćeš, u protivnom uvijek dobit po tintari”, rekao mu je srpski stražar...

U popodnevним satima u ‘posjetu’ ovom svojevrsnom logoru došli su još tada poznati brčanski zločinci: Goran Jelisić i Ranko Češić, a nakon njih i samozvani major **Ljubiša** Savić zv. Mauzer. Išli su od zatočenika do zatočenika, naređivali im da podignu spuštenu glavu, prijetili im čak i ubistvima, komentarisali kako je taj i taj zatočenik, balija mogao biti direktor, advokat, profesor.

U Fiskulturnom domu vidio je na djelu Ranka Češića, ratnog zločinca. **Ranko Češić**, kao **pripadnik policijskog interventnog voda**, osjećao se, a i bio je, policajac. Zapravo, bio je ponosan što je postao policajac i što je kao takav mogao odlučivati o životu i smrti nevinih civila. Odlučio je da tu svoju **policijsku moć** ‘isproba’ upravo u Fiskulturnom domu, gdje je mogao izigravati i **policajca – isljednika**, poigravati se sa ljudskim životima, premlaćivati i ubijati zatočene Muslimane.

Među više od stotinu zarobljenih civila Češić je pogledom tražio neku markantnu ličnost s kojom će zaplesati svoj krvnički ples. Pogled mu se zaustavio na Sakibu Bećireviću zv. Kibe, dobro poznatom brčanskom mesaru, boemu i šaljivčini. Kada mu je Ranko prišao, Kibe

ga je zamolio da mu odveže žicu sa vezanih ruku, što je ovaj i učinio. Odhuknuvši Kibe je trljao oslobođene ruke i kroz smijeh govorio:

-Ljudi nemate pojma kako se sada lijepo osjećam, kako sam rahat što su mi ruke slobodne. Hajde, Ranko, da nešto popijemo, da se malo našalimo...

Ranko je samo gledao u Kibeta, hladno i cinično mu rekao:

-Ruke sam ti oslobodio, ali ne i tebe, jer, ti si i dalje za mene samo zarobljeni balija.

-Kakav zarobljenik i balija? Ja to nikada nisam bio. Ja sam običan čovjek, šaljivčina, koji nikad nikome ništa loše nisam učinio, niti sam bio u bilo kakvoj partiji.

-Kažeš da si se volio šaliti, ali si, da li u šali ili ozbiljno, Srbe nazivao četnicima, rekao mu je Ranko.

-Nisam matere mi takve šale, a kamoli uvredljive riječi govorio o Srbima, s kojima sam se, inače, družio kao i s Muslimanima, Hrvatima i Romima. Za mene su uvijek svi ljudi bili isti. To možeš i ovdje, u ovoj fiskulturnoj sali provjeriti.

-Da li si na referendumu glasao za nezavisnost BiH?, pitao je dalje Ranko.

-Nisam glasao ni na izborima, ni na referendumu, jer svako zna da Kibeta ne zanima politika. Uvijek sam se osjećao kao Jugosloven.

-Hajde, Kibe, da ja i ti malo prošetamo izvan ove sale i da onako kao ljudi popričamo, rekao je ciničnim glasom Češić.

-Takvog te volim, odgovorio mu je Kibe. Sve se razgovorom može rješavati i ti ćeš se uvjeriti da od Kibeta nikoga ne može glava zaboliti.

Nakon toga Ranko i Kibe izašli su iz fiskulturne sale. Ranko mu je kroz smijeh rekao da je slobodan i da trčeći krene prema izlazu iz dvorišta. Kibe je potrčao, a Ranko Češić je u njegova leđa sasuo rafal metaka iz 'Kalašnjikova' i Kibe je nakon desetak koraka prema slobodi pao mrtav...

Tog dana Češić je, ponašajući se kao policijski isljednik, ali i dželat – ubio još četvericu civila – dvojicu sinova Durmić Atifa – Redžepa i Bajru, Edina Mujdanovića, sina Abdulaha Avde i još jednu N.N. osobu – kako piše u Presudi Haškog suda (što je prilikom suđenja ovom zločincu napisano i u presudi Haškog tribunala). Naravno, niko od srpskih vlasti i srpske policije u Brčkom nije pozvao R. Češića na odgovornost za ubijanje nevinih civila.

1.3. Srpska policija te tuži, sudi, zatvara u logor i ubija

Nakon Fiskulturnog doma B.-ea su (7. maja 1992.) sproveli u zgradu srpske policije na dalji postupak, kod srpskih policijskih inspektora.

U brčanskom SUP-u, B. se nakratko susreo sa Ahmetom Hadžićem zv. Papa, saznao za isljeđivanje Huseina Krše i Hajrudina Muzurovića... koji su potom ubijeni u Zanatskom centru, nedaleko od zgrade srpske policije.

Kada je u pratnji dvojice srpskih nacionalista ušao u zgradu bivšeg SUP-a odnosno objekat srpske policije naređeno mu je da u hodniku sjedne na drvenu klupu na kojoj su već sjedila dvojica premlaćenih civila. Odmah je prepoznao jednog, **Ahmeta Hadžića** zv. Papa, koji je bio član SDA, imao privatnu trgovačku radnju i vjerovatno, kao i B., bio optužen da je novčano pomagao Stranci demokratske akcije u nabavci naoružanja. “Šapatom mi je rekao da je već bio na dva saslušanja u Domu zdravlja i ovdje. Shvatio je da je ‘osuđen’, bez suda i sudskog postupka – na smrt. Ovdje na klupi, čeka dželata Gorana Jelisića, kojeg su srpski isljednici pred njim pozvali da odmah dođe po njega, osuđenika.” I zaista, nakon nekoliko minuta u hodniku se pojavio Jelisić i prišavši klupi gdje smo sjedili naredio je **Ahmetu Hadžiću - Papi** da krene s njim napolje, izvan zgrade. Papa je jedva ustao sa klupe i teturajući se krenuo uporedo s krvnikom. Ubrzo se Jelisić vratio u zgradu srpske policije i na sav glas je, idući hodnikom, govorio: “Ubio sam baliju koji je kupovao oružje za ubijanje nedužnih Srba. Tako će proći svaki balija kojem budu presudile srpske vlasti i policija.

Lijepo sam mu govorio da ide malo brže, a on se jedva kretao, vukao, ispred mene. Želio sam ga ubiti k'o čovjeka u Zanatskom centru, ali sam to morao učiniti na pola puta – u blizini Frizerskog salona, s dva metka u potiljak. Eno ga k'o kljuse leži na betonu u velikoj lokvi krvi... Budala mogao je priznati krivicu, predati devize i zlatninu srpskim vlastima i možda bi ostao živ i bio raspoređen u radni vod srpskih vlasti.”

Oborene glave slušao sam ove riječi srpskog dželata, bio sam premro od straha, jer sam u mislima vidio da će i mene zadesiti ista sudbina... U međuvremenu pitao sam, više pogledom nego šapatom, drugog zatočenika šta je bilo s njim?

“I meni je presuđeno, samo nisam shvatio kakva je presuda – da li će me likvidirati ili odvesti u zatvor?”

Kasnije sam saznao da je i on (Hajrudin Muzurović) ubijen u Zagnatskom centru u Brčkom. Dok sam čekao da dođem “na red za isljeđivanje” iznenada se predamnom pojavio Petar Đokić, kojeg sam poznao još dok je bio obični milicioner. Prišao mi je i ja sam se pozdravio s njim. Pitao sam ga šta se ovo događa i kakva su ovo ispitivanja i isljeđivanja civila u policiji. Rekao mi je da srpska policija, u čijem je on rezervnom sastavu, na osnovu Odluke Ratnog predsjedništva srpske opštine Brčko vodi procese isljeđivanja i izricanje presuda. Kada bude uspostavljeno opštinsko pravosuđe srpskog Brčkog, koje za sada ima samo predsjednika suda Zobenicu Slobodana i portira, onda će ono preuzeti svoju ulogu u skladu s Ustavom Srpske Republike BiH i zakonom. Dotle će Brčko postati 90-postotni srpski grad sa svega 5% Muslimana, 3% Hrvata i 2% ostalih. Tako je odlučeno na nivou Srpske Republike i takva će struktura stanovništva biti uspostavljena za nekoliko mjeseci”, rekao je Đokić.

-Pa kako mislite to ostvariti kada se zna da je u gradu Brčkom bilo svega 20-tak posto Srba?

-Detaljno smo razradili projekat uspostave srpskog Brčkog, koje će biti jedan od ključnih gradova u mladoj srpskoj republici. To je nova realnost sa kojom se moraju pomiriti i Muslimani i Hrvati i Međunarodna zajednica. Već ti B. pamet u glavu i nemoj pružati bilo kakav otpor policijskim inspektorima koji rade po naredbama, instrukcijama i uputstvima srpskih organa vlasti. Samo ako budeš kooperativan i pokažeš spremnost na saradnju – neće ti se ništa ružno desiti.

-Pobogu Petre, ja sam invalid i obična civilna osoba i uopće ne znam zašto sam priveden i zašto sam kriv?

-Uvjeren sam da o tvojoj krivici dosta toga znaju policijski inspektori koji su pratili pripreme za rat SDA i prikupljanje deviza za kupovinu naoružanja za muslimansku vojsku. Čuo sam da se na spisku donatora za te svrhe nalazi i tvoje ime, što me je iznenadilo, rekao je Đokić.

-Pa ti si, Petre, prije rata radio u SDP-u, a ne u policiji.

-To je bila kamuflaža jer sam ja još od 1991. raspoređen i imenovan za komandira rezervnog sastava srpske milicije. Bile su mi dostupne sve informacije vezane za pripreme Muslimana za rat protiv nedužnih Srba, odgovorio mu je Petar. Što se tiče SDP-a s njim sam ja već odavno raskrstio. Opet ti ponavljam: pamet u glavu ako želiš preživjeti i živ i zdrav napustiti Brčko.

Ubrzo su i B.-ea pozvali na saslušanje/isljeđivanje u obližnju kancelariju srpske policije. Dočekala su ga dvojica namrgođenih inspektora – jedan je sjedio za stolom a drugi stajao leđima naslonjen na okvir prozora. Naredili su B.-eu da sjedne na stolicu koja se nalazila u blizini radnog stola. Nekoliko minuta inspektori su šutke posmatrali B.-ea, nastojeći da svojim ozbiljnim licima i pogledima pokažu da se radi o vrlo ozbiljnom i delikatnom slučaju i procesu.

-Ti vjerovatno ne znaš, započeo je isljeđivanje inspektor K., da mi tebe pratimo već godinu dana. Znamo sve o tebi, tvojim aktivnostima u SDA, finansijskoj, novčanoj pomoći koju si dao toj stranci. Znamo da je za taj novac kupljeno naoružanje u inostranstvu i dopremljeno u Rajevo Selo u Hrvatskoj, odakle je čamcima prevezeno na brčansku teritoriju. S tim i drugim oružjem naoružane su muslimanske jedinice, tačnije nekoliko stotina balija i poturčenjaka. Znamo tačno gdje su raspoređene te jedinice tzv. PL-ge, odnosno Zelene beretke... Sve to je i tebi poznato, ali se iz tvog dosadašnjeg procesa to ne vidi. Jer, ti se praviš lud i nećeš ništa da priznaš. Zašto se tako ponašaš?

-Pa, ja sam prije par dana na 'vojnom saslušanju' u Garnizonu rekao da sam bio samo običan član SDA, da nisam dao nikakav novac za nabavku oružja, da sam već 20-tak dana bio bolestan, ležao i liječio se u svojoj kući. Nisam znao da ću sve to morati ponoviti i ovdje u policiji, rekao je B.

-To što si govorio na saslušanju u Garnizonu rezervnim oficirima JNA – za nas ništa ne znači. Jer, oni nemaju pojma o policijskim istragama... Na vlastitom primjeru si se uvjerio da oni 'samo saslušavaju' civile, ali ne izriču nikakve presude. **Po odluci srpskog Ratnog predsjedništva srpske opštine Brčko, srpska policija je nadležna i za izricanje "presuda po kratkom postupku"**. I ta se odluka poštuje – tako da smo mi u srpskoj policiji već izrekli, naravno usmeno, brojne, uglavnom smrtne presude. Izrečene i uz pomoć srpskih patriota, odnosno srpskih policajaca – Jelisića, Stravickog, Češića – izvršene. Pazite, mi nemamo vremena za klasične sudske procese, koji traže puno vremena, kojeg mlada srpska država u BiH jednostavno nema. Zato je **povjerenje dato srpskoj policiji koja privremeno obavlja i sudske poslove**. Ovdje se dnevno izrekne po nekoliko desetina presuda. Proces i su kratki, ali efikasni, a presude se odmah izvršavaju. Samo u proteklih 45 minuta izrečene su i izvršene četiri smrtne presude – **Huseinu Krši, Hajrudinu Muzu-**

reviću, Amiru Novaliću i Hadžić Ahmetu – Papi, koje su izvršili naši najodaniji policajci – Goran Jelisić – Adolf i Stravicki Enver – Striki. Mi smo prisiljeni da radimo po 12-14 sati dnevno da bi saslušali i donijeli/izrekli presude za mnogobrojne muslimanske fundamentaliste i ustaše koji su godinama ugrožavali i djelovali protiv srpskog naroda. Većina njih je to, istina šutnjom, i priznala. Jer, po staroj narodnoj šutnja znači priznanje krivice... Mnogim privedenim licima nismo ni ime i prezime znali, već samo nadimak koje je neko od njihovih poznanika pomenuo, i to je to, uz podatak da je musliman – bilo dovoljno za izricanje smrtne presude.

B. je sa zaprepaštenjem slušao ovaj monolog srpskog inspektora. Prosto **nije mogao vjerovati da se u policiji može suditi civilima i izricati smrtna kazna. To se ni po međunarodnom ni domaćem pravu, nije moglo činiti ni u uslovima rata. Ali, sada je vidio i čuo da je moguće, da se to radi u Brčkom i da o tome srpski policajci javno pričaju.** Kada je saznao ko je sve toga dana po policijskim presudama likvidiran - a radilo se o običnim ljudima, zanatlijama, trgovcima, ugostiteljima, pretrnuo je od straha. Jer, on je bio diplomirani pravnik i intelektualac koji je bio dobro poznat u Brčkom. Mislio je da će i on istog dana nakon saslušanja, biti ubijen. Znao je da je proces protiv njega započet njegovim nezakonitim izvođenjem iz kuće i hapšenjem, 4. maja 1992., i saslušavanjem u Garnizonu JNA gdje mu je rečeno da je on ‘teži slučaj’ i da će morati ići na temeljitije ispitivanje u srpsku policiju, gdje će se utvrditi njegova krivica i dalja sudbina. A po njemu **njegova jedina krivica je bila što je bio musliman, član SDA i ugledni bošnjački pravnik.** Zar se i za to može odgovarati i izgubiti glava? – pitao je sam sebe...

-Evo, da ti pustimo sa magnetofona dio jednog tvog razgovora sa predsjednikom Opštine Mustafom Ramićem, pa da se uvjeriš da mi sve znamo o tebi. Pritiskom na dugme pokrenuta je magnetofonska traka i B. je čuo, najprije, riječi predsjednika Ramića: “Znaš B. da mi skupljamo devizna sredstva za potrebe eventualne odbrane ako dođe do rata u Brčkom. Računamo i na tvoju finansijsku pomoć onoliko koliko možeš...” “Ja nemam neku veliku uštedevinu, ali ću dati onoliko koliko mogu. Inače, znate da sam ja invalidno lice, da imam 60-tak godina i da su me već spopale neke bolesti zbog čega moram imati neka sredstva za zdravstvene potrebe. A tu su i potrebe školovanja djece. Pa, ipak, nešto ću dati za što se moram dogovoriti sa suprugom, čuo je svoje riječi B.

-Tačno je da sam to rekao i obećao, ali to nisam uradio jer sam se nakon tog razgovora razbolio i pao u postelju u kojoj su me zatekli vaši vojnici koji su me uhapsili. Tom prilikom su opljačkali moju porodicu i to pod prijetnjom smrću ako im ne damo sve devize i druge dragocjenosti koje smo imali. Bojeći se da će nam odvesti kćerku koja se sakrila na tavanu kuće – dali smo im sve što smo imali. Zabranili su nam da bilo kome govorimo o ovoj pljački, ali ja vam ipak moram reći da je sva moja ušteđevina opljačkana i da ni marke nisam dao za druge svrhe.”

-Možeš li nam reći koja su te lica odvela od kuće u Garnizon? Znaš li makar jedno ime?

Ne znam. Oni su tvrdili da ih je po mene poslao jedan vojni starješina iz Garnizona i da oni moraju izvršiti to naređenje. To je bilo 4. maja, 1992. u prijepodnevnim satima. Možete provjeriti u komandi Garnizona, rekao je B.

-Znaš B., ne radi se ovdje samo o novčanoj pomoći za, kako ti kažeš, ‘potrebe odbrane’ od eventualnog rata, već i o tome da si ti bio uključen u pripreme ili tačnije u akciju naoružavanja muslimanskih vojnih jedinica na području Brčkog. Jer, predsjednik Opštine je na razgovor pozivao samo ljude od povjerenja kojima je mogao reći da su se muslimani počeli naoružavati. Prema tome nisi ti bio običan član SDA, već istaknuti aktivista koji je, u to nema sumnje, dao značajna sredstva za nabavku oružja kojim sada balije ubijaju nedužne Srbe, tvrdio je inspektor.

-Da sam to radio što mi stavljate na teret, ja bih prije početka rata zajedno s porodicom pobjegao iz Brčkog bojeći se ovakve istrage i hapšenja, rekao je B.

-Ti si dao devize “u četiri oka” predsjedniku Opštine ili SDA misleći da nikada niko od nas srpskih policajaca neće za to saznati. Ali, eto, mi smo to saznali – dao si 50.000 DEM za nabavku naoružanja i te pare su utrošene za tu namjenu. To su činjenice koje smo mi saznali iz više izvora, čak i od nekih članova SDA. Tvoj proces i dalje traje i tvoja krivica će u narednom periodu biti 100% dokazana. U ime srpskog naroda mi ti izričemo presudu zatvora u sabiralištu (konclogoru) Luka u Brčkom. Tamo će biti nastavljen tvoj proces, a moramo ti reći da se na tom mjestu već nalazi i tvoja supruga. I mi ćemo tamo vršiti isljeđivanja i kažnjavanje zatvorenika, uz primjenu specijalnih metoda.

1.4. Upoznao sam i pakao konclogora Luka

Dvojica B.-eu nepoznatih policajaca sproveli su ga automobilom u, kako su oni nazivali, sabirni centar Luku. Međutim, “čim sam stigao na to odredište uvjerio sam se da se radi o koncentracionom logoru u kojem je već bilo zatočeno nekoliko stotina civila nesrpske nacionalnosti. Uz uobičajenu proceduru ‘pražnjenja džepova’, guranja i udaranja, utjeran sam u prostrani hangar brčanske Luke, gdje sam se pridružio stotinama logoraša koji su sjedili sa pognutim glavama. Niko od njih nije smio da podigne glavu i da me pogleda u lice, sve dok nisu otišli srpski stražari koji su me doveli u ovo predvorje pakla. Čim su se željezna vrata hangara zatvorila prišlo mi je nekoliko logoraša i posjeli me u udaljeni ugao te prostorije, stavljajući ispod mene komade stiropola.

Šapatom sam pitao jednog zatočenika F.R. da li je ovo gdje se nalazimo ‘sabirni centar’ ili konclogor? Obistinile su se moje sumnje, jer sam dobio odgovor da se radi o koncentracionom logoru, gdje se muče, siluju i ubijaju nevini civili nesrpske nacionalnosti. Savjetovano mi je da se ‘ne pravim pametan’, da šutim i sjedim oborene glave. Jer, ovdje u logoru se za jednu neoprezno izgovorenu riječ – gubila glava ili dobijale teške batine.

-Da li ovdje isljeđuju zatvorenike?, pitao sam dalje.

-To rade srpski policijski inspektori svaki dan, i oni su, zajedno sa Goranom Jelisićem, komandantom logora, gospodari života i smrti.

Duboko zamišljen nad svojom i sudbinom ostalih logoraša, sjetio sam se romana Igora Torkara “Umiranje na rate – Dachauski procesi” u kojem ovaj slovenački književnik i logoraš, između ostalog, o koncentracionom logoru piše: ...”**Koncentracijski logori, koncentrirano zlo, koncentrirana patnja, tjeskoba, strah, očaj, ali koncentrirana herojska hrabrost. Koncentracijski logori još postoje! Na istoku, zapadu, sjeveru i jugu! I postojat će uvijek! Ta uvijek će postojati novi Hitleri, novi Staljini, novi vođe vojnih diktatorskih hunti, novi Begini, novi Rankovići. Zato će postojati i uvijek novi Dachaui, novi Gulazi, novi vijetnamski “demokratski” logori, novi Goli otoci. I njihovi osnivači: novi Gestapoi, novi ENKAVEDEI, nove OZNE, nove CIE svih boja, što ih može imati spektar prolaznih ideologija**”⁶. Ali, i srpska UDB-a, Savjet za nacionalnu bezbjednost Srpske Republike BiH, itd. Spoznao je, gledajući stotine izbezumljenih logoraša da se nalazi u predvorju pakla i da

je ovo gdje se nalazi logorski pakao. Zar je moguće da ovakve logore stvaraju djeca i unuci Srba koji su u Drugom svjetskom ratu bili najveći stradalnici u konclogoru Jasenovac? Je li to osveta? Ako jeste, zašto prema muslimanima koji su i sami bili najveće žrtve u Drugom svjetskom ratu na ovim prostorima, pa i žrtve logora Jasenovca. Sjetio se Refika Piskavice, Brčaka, logoraša Jasenovca, koji je o tome napisao knjigu. Sjetio se nekih detalja knjige:

Među 55 logoraša, koji su u jednoj od grupa, iz Brčkog u martu 1942. godine dovedeni u logor Jasenovac, nalazio se i Refik Piskavica. On piše:

“Hijerarhija logora bila je sastavljena od najvećeg ološa – od ubica, koljača i njihovih pomagača... U logoru se ubijalo bez ikakvih povoda, prozivki, evidencija, a pravo na ubijanje je imao svaki naoružani ustaša... Izmišljena su razna tjelesna i duševna mučenja koja su toliko uništavala logoraše da su samo željeli da se to što prije završi, jer drugog izlaza nije bilo... Ljudsko tijelo se bolo i rezalo nožem. Rezale su se uši, nos, brada, prsti. Nakazila se lica, vadile oči, srca. Rane su solili... Nema nijedne rijeke na svijetu kao što je ova naša rijeka Sava u koju je bačeno toliko ubijenih ljudi... Jedna nepromišljena riječ, pokret, nesiguran pogled i izraz lica ili neka neznatna nepažnja mogla je biti presudna, i mogla je koštati života”... Prisustvovao sam strijeljanju i klanju logoraša. “Zapovjednik logora održa nekakav kratk govori, u kome je iznio razloge osude na smrt... Zatim se okrenu vezanim logorašima i zapovijedi im da legnu. Oni mehanički kleknule i spustiše glave k zemlji. Izgledalo je da su sve to činili mehanički – bez straha i potpuno bezosjećajno. Zatim su **poubijani mecima u potiljak**. Jednoga je, koji se sa životom malo duže borio i grčevito se trzao i bacao po zemlji, jedan ustaša priklao i dotukao nogama. Tada sam prvi put vidio kako kolju čovjeka – krv u mlazovima poteče na usta i iz grkljana. Za tren se stvori povećala lokva krvi... Ova krvava predstava se završila dolaskom grobara koji su sa zemlje pokupili i odnijeli mrtve...”⁷

Iz ove grupe brčanskih logoraša u Jasenovcu je ubijeno 16, dok je preživjelo i izašlo na suđenje 39 Brčaka, navodi se po imenu i prezimenu u navedenoj knjizi logoraša Refika Piskavice.⁸

Bojao sam se da će i mene zadesiti ista sudbina kao i brčanske logoraše u Jasenovcu. Radilo se o istoj metodologiji zla i zločina. Shvatio sam da se i u konclogoru Luka, kao i u zgradi srpske policije, vode neustavni i nezakoniti sudski procesi i izriču razne kazne, uključujući

i smrtnе presude. I ovdje je glavni dželat bio Goran Jelisić koji je bio strah i trepet za sve logoraše. On je prisustvovao skoro svim saslušanjima logoraša koje je mučio i premlaćivao tokom isljеdivanja, a potom po usmenoj presudi likvidirao ‘sa dva metka u potiljak’ u krugu logora. Logoraše su ubijali i drugi poznati ratni zločinci, kao što su Ranko Čеšić, zatim manje poznati zlikovci Čajеvić, Milošević, Čupko, Stravicki, Rikanović, Maksimović..., ali i čuvari/stražari logora, srpski vojnici i policajci.

Koncentracioni logor Luka je, ustvari, bio logor **pod policijskom upravom** – prvi komandant Jelisić, bio je policajac s činom desetara, isljednici su bili policijski inspektori SJB Brčko, stražari logora su bili pripadnici policije pod komandom komandanta, kao i administrativna lica i pomoćni radnici. Komandant logora je bio odgovoran načelniku SJB, a on Ratnom predsjedništvu srpske opštine Brčko, čiji je bio član.

Nakon zatvaranja konclogora Luka, 9. 7. 1992. godine, B.-e je zajedno s drugim logorašima prebačen u konclogor Batković, kod Bijeljine. Tamo je zadržan do jeseni 1992. godine, kada je vraćen u Brčko i likvidiran od srpskih zlikovaca u dvorištu svoje kuće u naselju Grčica.

2. Najsvirepije isljeđivanje, mučenje, premlaćivanje i ubistvo u konclogoru Luka

Ratnim zločincima “uspjelo je poniziti ono što je na svijetu možda najteže poniziti... oni su ponizili smrt.” (Giorgio Agamben)

Kada se sa vremenske distance od 21 godine analiziraju mnogobrojna ubistva u konclogoru Luka u Brčkom može se, na osnovu svjedočenja logoraša i navoda u presudama Haškog tribunala i domaćih sudova zaključiti, da je najsvirepije isljeđivanje, mučenje, premlaćivanje i ubistvo izvršeno nad Nazom Bukvić, majke petero djece, pet zlatnih kćeri. Slijedi zapis o sudbini 42-godišnje Naze Bukvić, hrabre žene, kćerke, sestre, supruge i majke, njenom mučenju, premlaćivanju, vapajima za kćerkama, svojih pet mjezimica, njenoj svirepoj smrti.

Nazu Bukvić su ciljano, “po spisku” 8. maja 1992. godine uhapsili srpski policajci i sproveli je u koncentracioni logor Luku, gdje su je isljeđivali srpski policijski inspektori, mučili i premlaćivali srpski logorski stražari i na kraju mučki ubio najzloglasniji srpski policijski dželat – Goran Jelisić.

Mnogobrojni logoraši nisu ni vidjeli Nazu Bukvić, ni znali da je zatočena u logoru Luka. Jer je ona “preko reda”, nakon zarobljavanja i sprovođenja u logor, odvedena u policijsku kancelariju – na isljeđivanje, mučenje i premlaćivanje, što su uradili srpski policijski inspektori da bi joj ulili strah u kosti. Srpske isljednike je zanimalo gdje se nalaze Nazin otac Muharem Ahmetović i brat Ramiz, predratni milicionar brčanskog MUP-a.

Rekla im je da je otac Muharem, zajedno s njom odveden od kuće 8. maja 1992., ali da su ih odveli na razna mjesta zatočenja – nju u Luku, a oca negdje drugdje. O bratu Ramizu nije mogla ništa reći, jer njega danim i nedjeljama nije vidjela, ni bilo šta čula o njemu. Međutim, srpsku policiju je najviše zanimalo njen brat, koji se po njihovim saznanjima priključio “Zelenim beretkama” odnosno jedinicama Patriotske lige. Naza nije to znala, ali de ti to dokaži dušmanima da ona kao majka petero djece nije to ni mogla znati. Jer je ona imala svoju porodicu, svoje brige, svoj život, kao i njen brat koji je imao to

isto. Ispjediavanju Naze je prisustvovao i Goran Jelisić, prvi komandant konclogora Luka, koji je nekim zatočenicima danima pričao o tom policijskom procesu.

I da je nešto znala, pitanje je da li bi kao sestra i žena poput Naze, mogla izdati svog brata, dati ga dželatima na klanje. Ama, ne bi to uradila ni po cijenu vlastitog života. Jer, to je jednostavno tako – sestrinska ljubav koja je opjevana i u pjesmama, potvrđena milione puta u životu. A djeca, njih petero – naspram brata, šta je to? Kod Naze nije bilo te dileme – voli se i brat, a vole se najviše na svijetu djeca koju je ona blagovremeno sklonila izvan Brčkog. Ali, Naza nije znala gdje se nalazi njen brat. I da je znala, ona ne bi mogla da kaže, jer je u njoj bilo nešto jače od njenog razuma, nešto iskonsko – ne izdaj brata, oca, sestru, majku, dijete. To se ne može prevaliti preko svijesti i ‘zavezanog’, oduzetog jezika. To je tako i tačka. Naravno, ona u tim trenucima nije ni pomišljala da neko od zlikovaca može tako olako ubiti ženu i majku petero djece.

Međutim, dušmani i dželati koji su prvih majskih dana 1992. godine u Brčkom već ubili na desetine civila nesrpske nacionalnosti, nisu vodili računa ni o majkama, ni o djeci, ni o drugim nedužnim ljudima. Njih su, u slučaju Naze Bukvić, zanimali podaci o njezinom ocu i bratu, za koje su pretpostavljali da im ona može dati informacije, što ona, po njima, izbjegava da učini, pa je na to treba prisiliti surovim mučenjem i premlaćivanjem. Naza je ponovila ono što je znala i što im je već rekla – da je otac zajedno s njom odveden od kuće, a da brata već odavno nije vidjela.

- Da li tvoj otac ima pušku – snajper?, pitali su Nazu.

- Moj otac je penzioner, ima 72 godine i kod sebe nije imao nikakvo oružje. Ruke mu drhte i ne bi mogao da rukuje ni s pištoljem, a kamoli sa snajperskom puškom.

- Znamo mi dobro tvog oca, bivšeg milicionera i njegove sposobnosti. On je balija i za Aliju i njegovu vojsku bi mogao i topom rukovati ako bi bio u prilici. Mi smo informisani da je on snajperista jedinice TO u MZ Gluhakovcu i kao takvog ga moramo uhapsiti, saslušati i ako treba likvidirati kao neprijatelja srpskog naroda, rekli su joj.

- Ponovo vam kažem da je moj otac odveden od kuće, ali ne u Luku, već na neko drugo, meni nepoznato mjesto.

- A gdje se nalazi tvoj brat, naš dojučerašnji kolega policajac, Ramiz? Sigurni smo da ti je rekao gdje odlazi, jer ste bili veoma bliski?

- Ništa meni brat nije rekao. On je jednog dana bez ičijeg znanja, čak i očevo, otišao od kuće i nije nam se uopće javljao. Možda je otišao u inostranstvo?

- Nezadovoljni odgovorima srpski inspektori su išamarali Nazu, uz komentar: "To je priča za malu djecu, znaš ti dobro da je tvoj brat, zajedno sa još nekim muslimanskim policajcima otišao u G. Rahić ili se uključio u Patriotsku ligu, i da sada ratuje protiv srpskog naroda", rekli su Nazi, koju su nakon toga nastavili bjesumučno udarati po svim dijelovima tijela.

- Reci nam, ako kao majka želiš da zašitiš svoju djecu, šta znaš o ocu i bratu ili ćemo te tući dok ne crkneš, govorili su povišenim tonom policijski isljednici.

- Čudo ste se sjetili da sam ja i kćerka, i sestra, i majka. Da ste mislili o meni kao majci petero djece ne bi me uhapsili, mučili, vrijeđali i prijetili smrću, za nešto što nema veze sa mnom. Moj brat ima svoj život, kao što i ja imam svoj kao udata žena i majka koja više od svega voli svoju djecu – Aidu, Adisu, Zijadu, Adnanu i Maidu, koja ima samo 11,5 godina. Zašto ste me odvojili od moje djece? Znao da ja o bratu, kojeg volim kao brata, ništa ne znam, jer već odavno ne živimo skupa. Izgleda da vam smeta što sam muslimanka i što imam petero djece, i što sam ponosna i na jedno i na drugo, kao i na svog brata kao brata, i na ostarjelog oca, i na supruga. Već nekoliko puta sam vam rekla sve ono što znam i nemam više šta da vam kažem. Možete me ubiti ako hoćete, ali ja ništa ne znam o tome gdje se nalaze moj otac i brat, rekla je Naza.

- Nazo, mi imamo neoborive dokaze da si ti hranila muslimansku vojsku, rekao joj je policijski isljednik.

- Možete vi meni nakalemiti šta hoćete, ali to što ste rekli nije tačno. Ja sam jednom prilikom počastila svoje komšije ručkom, tačnije bosanskim loncem, a ne nikakvu vojsku. Niko od njih nije imao nikakvu uniformu na sebi. Svi su bili civili, obični ljudi, komšije.

- Mi imamo pouzdanu dojavu o tom, kako ti kažeš, ručku za komšije i znamo da su neki od njih bili pripadnici Patriotske lige, bio je uporan policijski isljednik.

- Ja te ljude poznajem samo kao komšije i nisam imala pojma da je bilo ko od njih, pripadao muslimanskoj vojsci za koju nisam ni čula ni znala da uopće postoji. Shvatite da sam ja majka petero djece i da su sve moje brige vezane za moju porodicu.

- Balinkuro Nazo, moraš sebi utuviti u glavu da si ti bila pomagač neprijatelja srpskog naroda u koje spadaju i tvoj otac i brat, i da za to moraš odgovarati.

- Nikada i nikome ja nisam bila neprijatelj. I kako možete pomisliti da majka petero djece može nekome biti neprijatelj, biti opasna i ugrožavati srpski narod.

- Znali smo da su muškarci – muslimani tvrdoglavi, ali da to može biti žena, i to majka petero djece – to nam nije jasno. Jer, zbog tvrdoglavosti u ovim pitanjima, ide glava. Znaš li to, balinkuro jedna?

- Ja ne mogu reći ono što ne znam i što nije tačno, pa neka bude sa mnom što namjeravate učiniti.

Naza je bila ponosna i hrabra žena, i majka. Tako se ponašala i pred policijskim inspektorima prilikom isljeđivanja. Na pitanja isljednika je odgovarala kratko, ozbiljno, gledajući ih ravno u oči. Ni pred jednim od njih trojice nije se ponizno ponašala, kukala i plakala. Jedino im je u više navrata govorila da je majka petero djece i da su joj njenih pet kćerki najveće blago na svijetu, ali i najveća briga.

- Ako je to tvoja najveća briga, zašto ih onda davanjem odgovora gdje se nalaze tvoj otac i brat, što je uslov za tvoje puštanje na slobodu, ne zaštititi – pitali su Nazu.

- Kako vam mogu reći da znam odgovor na to spasonosno pitanje, kada to stvarno ne znam. Znam jedino ono što sam vam već rekla – da su mog oca istog dana kad i mene od kuće odveli srpski vojnici, ali ne u Luku, već na neko drugo mjesto. Takođe sam vam rekla da ništa ne znam o bilo kakvoj muslimanskoj vojsci. Ja sam majka petero djece, pet kćerki od kojih najmlađa ima 11,5 godina.

- E, vidiš, balinkuro, vezano za tvog oca, mi to “drugo mjesto” ne znamo. A mislimo da ti znaš, ali nam nećeš da kažeš. I što si zapela, pa nam stalno ponavljaš da imaš petero djece. Ko ti je kriv što si ih toliko nakotila. Znaš ti ono kad kuja okoti puno štenadi šta pravi Srbin uradi – baci štenad u rijeku, a zadrži kuju da mu čuva kuću. Mi ćemo, izgleda morati da ubijemo tebe, kao tvrdoglavu muslimansku kuju, a poštediti, ili bolje reći iz Brčkog otjerati, tvoju djecu odnosno štenad – mlade kujice. Jer, ne daj Bože, da sve ostanu u Brčkom i da svaka od njih, po ugledu na tebe, rodi po petero djece, što bi one možda i zainad uradile. Ti nisi svjesna da upravo takve muslimanke, turkinje, balinkure, koje rađaju puno djece, više od muškaraca ugrožavaju srpski narod... Ako sve ovo što smo ti rekli ne shvataš onda se ti Nazo moraš oprostiti, ili kako vi turci kažete, halaliti sa živo-

tom, rekao joj je policijski isljednik, a njegovi pomagači su nastavili da tuku nemoćnu i već pretučenu ženu.

- Izvedite je napolje i tucite je sve dok ne kaže ono što zna o ocu i bratu – naredili su policijski inspektori trojici srpskih policijskih logorskih stražara.

Tukli su i dalje Nazu, a ona im je samo rekla: „Moje kćerke sam smjestila na bezbjedno mjesto i vi do njih ne možete doći. One će preživjeti ovaj zločinački rat i biti ponosne na svoju majku“.

“Nekolicina policajaca”, kako piše u presudi G. Jelisiću, su izveli Nazu iz kancelarije, “vezali su je lisicama” za željeznu cijev “saobraćajnog znaka” i počeli je nemilosrdno tući “palicama po svim dijelovima tijela i tukli su je cijeli dan”. Povremeno su je zapitkiivali za oca i brata, a potom, pošto odgovora na pitanje nije bilo, nastavljali su sa premlaćivanjem u kojem je povremeno učestvovao i Goran Jelisić. Tukli su je sve do večeri, čak i onda kada su vidjeli da se nalazi u besvjesnom stanju.

U sami suton tog krvavog majskog dana trojica zločinaca su odvezali polumrto Nazino tijelo obliveno krvlju, modricama i omotano poderanom krvavom haljinom i jedva su je odveli do hangara, gdje su je bacili na ruke zabezeknutih i preplašenih logoraša. Znale su logorašice šta se tog dana dešavalo s Nazom. Neke od njih koje su je poznavale su plakale, druge, ne znajući da je ona majka petero djece, molile su se Allahu da joj olakša bolove, treće, koje su u Nazi vidjele samo ženu – muslimanku, koju su srpski nacionalisti i zločinci satima nemilosrdno tukli i premlaćivali – proklinjale su svakog od njih i željele im da završe u najvećim mukama u džehennemu/paklu.

Dolazeći svijesti, Naza je u bunilu govorila da ne zna ništa o tome gdje se nalaze njen otac i brat. Zatim je više puta ponavljala imena svoje djece, svojih dragih, zlatnih kćerki – Aide, Adise, Zijade, Adnane i Maide, moleći logorašice da se ako prežive ovaj pakao pobrinu za njenu djecu. “Za mene više nema života. Rekli su mi dušmani da će me sutra ujutro ubiti ako im ne kažem gdje se nalaze moj otac i brat. A ja to ne znam. Čak i da znam i da im kažem, što ja nikad ne bih učinila, oni bi me ubili. Ako iko od vas bude mogao neka pomogne mojoj djeci. Ona nisu ni za šta kriva, imaju pravo i zaslužuju da žive i da imaju bolji život od ovoga koji ja proživljavam. Molim vas i kumim kao žena i majka da im pomognete. Meni više niko ne može pomoći. Ja već pred očima vidim svog dželata koji će me ubiti” – govorila je Naza logorašicama.

- Možda te neće ubiti, ako im kažeš da si majka petero djece, pet djevojčica koje i ne znaju šta je rat, rekla je jedna logorašica.

- Moja draga prijateljice, ja sam srpskim mučiteljima nebrojeno puta rekla da imam petero djece, pet kćerki, ali to njima ništa nije značilo. Čak mi je jedan od njih rekao da Srbima smeta što mi Turkinje previše rađamo djecu, po čemu smo slične Šiptarkama. Po mišljenju tog srpskog policajca bolje bi “prošla” da imam samo jedno malodobno žensko dijete jer bi me onda, možda, poštedili likvidacije. Jer, ako me ostave u životu možda ću zainat roditi još koje dijete, a to ide na štetu srpskog naroda. Bože dragi, nikada nisam pomišljala da rađanje djece može ići na štetu bilo koga, a kamoli naroda. Ali, eto, **sada vidim da i najnevinija bića na svijetu – djeca, ugrožavaju srpski narod.**

Stenjući od bolova i duboko uzdišući od prevelike tuge i žalosti, Naza je u neko doba noći zaspala, ili ponovo pala u nesvijest. To niko, ni jedna logorašica koje su je tješile, slušale njenu ispovijest i hrabrile je nije mogla znati osim nje, Naze Bukvić, koja je živjela na granici svijesti i nesvijesti, života i smrti. Ustvari, Naza se što riječima, što neizgovorenim mislima, što sjećanjima na djecu, supruga, oca i brata – opraštala od života. U takvom polusvjesnom stanju i bunila Naza je ‘provela’ cijelu noć.

Ujutro, 9. maja 1992. godine, u ženski dio hangara koncentracionog logora Luka, po najnesretniju brčansku, muslimansku majku, Nazu Bukvić, došla su dvojica policijskih logorskih stražara i odveli je na gubilište. Sa dva metka u potiljak Nazu je, nakon najsvirepijeg mučenja žene i majke koje se desilo u ovom konclogoru, ubio Goran Jelisić, najveći ratni zločinac u Brčkom.

Epilog

Za najsvirepije cjelodnevno mučenje, premlaćivanje, neviđenu i nezapamćenu torturu i ubistvo Naze Bukvić – žene, kćerke, sestre, supruge i majke petero djece, u pravosnažnoj presudi Haškog tribunala Goranu Jelisiću, najvećem brčanskom zločincu, sve je rečeno u sedam redaka teksta:

“Naza Bukvić je teško premlaćena prije nego što je pogubljena. Izgleda da su njeni egzekutori htjeli saznati gdje joj se krije brat i otac koji su bili pripadnici policije prije rata. Vezali su je lisicama za sao-

braćajni znak i nekolicina **policajaca** ju je dugačkim palicama tukla cijeli dan. Odjeća žrtve je bila poderana i prekrivena krvlju. Te večeri vraćena je nazad u hangar sva u modricama i stenjući od bola. Optuženi (Goran Jelisić – nap. M.M.) se narednog jutra vratio po nju i pogubio je na isti način kao i ostale svoje žrtve”⁹⁹ (sa dva metka u potiljak – nap. M.M.)

Po mišljenju autora ove knjige tužitelj Haškog Tribunala u svojoj optužnici protiv Gorana Jelisića, kao i tokom sudskog procesa, nije imao u vidu sljedeće činjenice:

- da je Naza Bukvić nezakonito uhapšena u svojoj privatnoj, porodičnoj, kući bez ikakvog sudskog ili policijskog naloga;
- da je to urađeno po unaprijed sačinjenom spisku srpske policije na kojem je bilo i ime Naze Bukvić samo zato što je bila kćerka penzionisanog i sestra predratnog milicionera (oca i brata);
- da je Naza Bukvić umjesto u objekat Srpske policije, kao zatočnica sprovedena direktno u koncentracioni logor, dakle, u zatvor Luka u Brčkom;
- da su odmah protiv Naze B. srpski policijski inspektori, koji su svoj zločinački posao radili u konclogoru Luka, pokrenuli ‘proces’ isljeđivanja, optuživanja i izricanja presude, bez ikakvih materijalnih dokaza i svjedočenja;
- da je na svirep način – mučenjem, vrijeđanjem i premlaćivanjem, izvršen nezakonit pokušaj iznuđivanja priznanja od Naze Bukvić;
- da nigdje nije naveden podatak da je Naza Bukvić majka petero (ženske) djece od kojih je troje bilo maloljetne dobi starosti, i da je optuženi znao za tu činjenicu jer je sudjelovao u procesu cjelodnevnog mučenja i premlaćivanja, a potom i u svirepom ubistvu ove žrtve.

Kao autor, ne mogu da vjerujem da nijedan svjedok optužbe odnosno tužitelj Haškog Tribunala u predmetu Jelisić, nije ukazao na navedene činjenice: da su srpski policajci ciljano uhapsili i vodili nezakonit vanskodski proces protiv Naze Bukvić, kao majke petero djece, a ne kao osobe na zakonski utemeljen način optužene za saučesništvo u skrivanju podataka o osumnjičenom ocu i bratu, kao (navodno) pripadnicima “muslimanske vojske” i izmišljenoj optužbi da je imenovana “hranila muslimansku vojsku”. Surovo cjelodnevno isljeđivanje, mučenje i premlaćivanje, a potom i mučko ubistvo žene,

majke, kćerke, sestre i supruge Naze Bukvić, izvršeno u prvih 48 sati “rada” koncentracionog logora Luka imalo je za cilj da zastraši sve logoraše ovog logora, ali i civilno nesrpsko stanovništvo u Brčkom, kako bi se ostvario plan o etničkom čišćenju i pretvaranju Brčkog u 90-postotni srpski grad, što je i ostvareno za svega nekoliko mjeseci (maj – juli 1992. godine).

3. Likvidacija Nazinog oca Muharema

Prema svjedočenju logoraša, slična sudbina sa smrtnim ishodom zadesila je i Nazinog oca Muharema. Dok je najveći brčanski ratni zločinac Goran Jelisić, samozvani srpski Adolf, dokrajčivao polumrtvo tijelo i život Naze Bukvić, dotle su se, u isto vrijeme, srpski policijski inspektori raspitivali o tome gdje se nalazi nasilno odvedeni i uhapšeni Nazin otac Muharem Ahmetović. U kratkom vremenskom periodu oni su dobili informaciju da se Muharem nalazi u bivšem Garnizonu JNA u Brčkom, kao lice koje je privedeno 8. maja 1992. godine na osnovu jednog od policijskih spiskova 'sumnjivih' lica.

Odmah su se obratili vojnim vlastima:

- Pošto je uhapšen po policijskom spisku nas dvojica srpskih policijskih inspektora, odnosno isljednika, tražimo od vas da imenovano lice u roku od 24 sata sprovedete u sabiralište preduzeća Luka na dalji postupak, zahtijevali su rečeni policijski dužnosnici.

- Nema problema, imenovano lice će već sutra oko 10 časova, u pratnji dvojice srpskih vojnika, biti sprovedeno u Luku, odgovorili su iz Garnizona.

Tako se, po policijskom nalogu u tačno utvrđenom roku, 72-godišnji Muharem Ahmetović našao u upravnoj zgradi koncentracionog logora Luka, za koji nije ni čuo, ni znao da postoji. Dočekali su ga srpski policijski isljednici, koje nije poznao jer su bili mlađa lica, koja nisu radila dok je on bio milicioner.

- Kako si, snajperisto, Muhareme?, pitao ga je onako 's nogu', jedan isljednik.

- Ne znam otkuda taj naziv "snajperisto", što ja nikada nisam bio, niti znam biti. Ja sam oduvijek bio obični milicioner, pozornik s pištoljem i palicom, a ne s puškom, odgovorio je Muharem.

- Dobro Muhareme, možda si to nekada i bio, ali sada si, po našim saznanjima, snajperista koji ubija nedužne srpske vojnike i srpski narod, rekao je isljednik.

- Navedite mi barem jedno ime, jedno lice, koje sam ja navodno ubio iz nekakvog snajpera, pa da dokažete vaše tvrdnje, rekao je Muharem.

- Nemoj se ti 'fatati' za imena, već nam reci odakle si gađao naše srpske vojnike i civile i gdje si prije odvođenja od kuće sakrio snajpersku pušku?, pitali su.

- Ja ne mogu sakriti nešto što nikada nisam imao. Vi znate gdje se nalazi moja kuća i avlija koje možete pretražiti. Nigdje nećete naći nikakvo oružje, pa ni snajpersku pušku, jer ja to nisam imao, rekao je Muharem.

- Svi ste vi Turci isti. Ništa nećete da priznate, a naši srpski borci, oslobodioci Brčkog, i naš srpski narod gube živote. Ko ih onda ubija?, pitali su srpski isljednici.

- Ja o tome ništa ne znam. Meni je 72 godine i ja se jedino borim sa raznim bolestima koje su me, kao i svakog starog čovjeka, napale sa svih strana, a ne protiv ljudi, koje sam uvijek štitio i branio, a nikada ubijao. Prije bih ubio sam sebe nego bilo kog drugog čovjeka, rekao je Muharem.

- Znaš li ti, Muhareme, da ti mi ništa ne vjerujemo. Po našim saznanjima ti si snajperista, ubica Srba, i mi ćemo ti zbog toga suditi i presuditi. I tvoj sin i kćerka su neprijatelji srpskog naroda, što je u slučaju Naze već dokazano i presuđeno, rekli su.

- Otkud sad to? Pa, moja kćerka Naza je majka petero djece i nikada nije bila neprijatelj, već prijatelj svim ljudima koji su je poznavali. A sin je, kao i ja, bio milicionar, vaš predratni kolega, koji je prije mjesec dana otišao od kuće, u inostranstvo. Sam je, kao punoljetna osoba, donio takvu odluku i ja sam samo bio o tome informisan, rekao je Muharem.

- To su, Muhareme, najobičnije izmišljotine, jer tvoja kćerka je po našim saznanjima, hranila muslimansku vojsku, a sin se uključio u muslimanske jedinice TO, koje ubijaju srpske vojnike i srpski narod.

- Moja kćerka Naza i njen suprug Jakub jedva hrane svoju sedmočlanu porodicu, a kamoli da na hrani imaju još nekoga – za mene nepostojeću muslimansku vojsku. Nemojte, molim vas, da nešto ružno uradite mojoj potpuno nevinoj kćerki Nazi, rekao im je vidno zabrinut otac Muharem.

- E, Muhareme, Muhareme – moramo ti reći da ti nisi dobro poznao svoju kćerku. Ona je, kako je dokazano i kako smo ti već rekli, pomagala muslimansku vojsku, krila od srpskih vlasti gdje se nalazite ti i tvoj sin, i drsko se ponašala prema nama, policijskim isljednicima. Morali smo je 'smiriti' i na kraju, zbog njene dokazane krivice i tvrdoglavosti – osuditi na smrt. Dakle, tvoje kćerke Naze nema više, nju je likvidirao Goran Jelisić, srpski dželat, kako kažete vi muslimani, koji je došao iz Bijeljine da ubija brčanske balije i poturčenjake. Danas ili sutra ćemo i tebe likvidirati, jer si zločinac, a i tvrdoglav kao i tvoja kćerka

Naza. Dajemo ti još jednu šansu da sve priznaš što si do sada kao snajperista uradio, da nam predaš svoju snajpersku pušku i odaš imena saradnika i naredbodavaca, a mi ćemo te, u tom slučaju, ostaviti u životu, rekli su.

- Ništa o tome vam ne mogu reći, jer ništa o čemu pričate nije tačno, niti bilo šta od toga ja, kao otpisani 72-godišnji penzioner, znam. Vi ste mladi ljudi i ako imate roditelje ili rođake penzionere u mojim godinama, znate da nas starce niko ni zašta ne benda. Takođe znate da u rukama ne mogu držati kako treba ni onu mušku stvar, a kamoli snajpersku pušku. Priznajte da vam ja, kao i moja djeca smetamo samo zato što smo muslimani i da nas zato mučite, proganjate i ubijate. Pa, kada ste već ubili moju kćerku Nazu, majku petero djece, za što ćete kadli-tadli odgovarati, barem pred Bogom, onda možete ubiti i mene koji sam već odživio svoj život. **Ali, ne zaboravite, zlo koje činite – vратиће вам се на још гори начин од онога које сте починили и које и даље чините.**

- De, matora budalo, nemoj nam držati predavanja, već nam reci na koga si pucao, koga si ubijao, gdje se nalazi tvoja snajperska puška i tvoj sin Ramiz. Ako nam to ne kažeš odmah, predat ćemo te srpskom dželatu Jelisiću, koji jedva čeka da likvidira još jednog baliju.

- Pa, zovite vašeg srpskog dželata da odradi svoj krvnički posao, jer ja vam ne mogu odgovoriti ni na jedno vaše pitanje. Ta pitanja su izmišljena pa je na njih nemoguće odgovoriti onako kako vi želite. Znači pod cijenu smrti kažem vam da ne znam odgovoriti ni na jedno vaše pitanje. Inače, što se tiče smrti – nakon ubistva moje kćerke Naze, meni kao njenom ocu život više ništa ne znači. **Smrt je ono što ja u ovom trenutku želim više od života.** Ja sam ionako bio 'kandidat' za smrt, ali onu običnu, ljudsku, prirodnu. **Ono što ste vi uradili mojoj Nazi, i što planirate uraditi meni – to su naručena ubistva po spisku, a ne smrt po ljudskim zakonima i Božijoj volji.** Po ovom što se u Brčkom događa ispada bjelodano da su srpska policija, pripadnici srpske TO-ne i paravojnih formacija – dobili zadatak da protuzakonito poubijaju i iz Brčkog prognaju cjelokupno nesrpsko stanovništvo. Svaki stanovnik koji nije Srbin kriv je samo zbog toga što je Musliman, Hrvat, Rom, Albanac. Najvećem broju ubijenih i prognanih Brčaka, ni vi ni drugi srpski nacionalisti, ni ime ne znate – osim njihove nacionalne pripadnosti. Čak i u slučaju unaprijed sačinjenih spiskova srpske policije, **vi ste vidjeli samo imena i na osnovu njih ste vršili hapšenja, optuživanja i presuđivanja, i to bez primjene važećeg krivičnog zakona i propisa-**

nog sudskog postupka. Svi smo mi za vas samo bezimene ‘nesrpske’ šahovske figure koje bezobzirno mučite i likvidirate, žrtve koje nemamo pravo ni na dostojanstvo smrti. **Nikada policija nije radila na način na koji vi radite i vi nemate pravo ni po jednom zakonu da sudite ni jednom civilu, ni ratnom zarobljeniku.** Pošto vi to radite, onda ćete morati jednog dana odgovarati za vaše postupke, koji su ustvari zločini protiv nedužnih civila. Jer... htio je još nešto da kaže, ali ga je Jelisić snažnim udarcem stisnute šake udario posred glave, u usta i nos, iz kojih je potekla krv, onemogućivši Muharema da do kraja iznese svoje mišljenje za koje je znao da će ga koštati glave. Ipak, Jelisić je zapamtio svaku riječ i Naze i Muharema prilikom njihovog isljeđivanja, i o tome je u više navrata, uz obilate psovke i vrijeđanja muslimanskog naroda – pričao pojedinim logorašima.

“Gorane, vodi ovu balijsku mrcinu, matorog pametnjakovića, ubicu srpskih vojnika i srpskog naroda, i tokom sutrašnjeg dana izvrši presudu likvidacije sa dva metka u potiljak”, naredili su policijski isljednici policijskom dželatru Jelisiću.

Krvnika nije trebalo puno ubjeđivati, jer on se nalazio u kancelariji zajedno s policijskim isljednicima od kojih je učio “zanat” o isljeđivanju nevinih civila koji će narednih dana i sam prakticirati, ali i prepričavati logorašima ta isljeđivanja, kao komandant ovog logora. Jelisić je prišao osuđeniku na smrt Muharemu Ahmetoviću, svezao mu ruke žicom i izveo ga iz isljedničke kancelarije i sproveo u hangar konclogora. Sutradan ga je izveo iz hangara i vodeći ga prema željeznom šahtu kanalizacije, nad kojim je izvršavao većinu smrtnih kazni, nešto je govorio i prijetio Muharemu. Naravno, to niko nije mogao čuti, ali su neki logoraši kroz razne ‘pucije’ logorskog hangara vidjeli postupak odvođenja i likvidacije Muharema Ahmetovića, koji je šutke, bez moljakanja ubijen od najvećeg brčanskog krvnika Jelisića.

Da li je Muharem trebao nešto reći, uzviknuti na svom putu u smrt – od objekta hangara do željeznog šahta, barem nekoliko riječi koje bi čuli logoraši? Muharem je, vjerovatno, smatrao da to ne treba učiniti. Zašto na putu u smrt nepotrebno uzbuđivati druge zatočenike, koji su ionako bili uplašeni i strahovali od vlastite smrti. Želio je, vjerovatno, da u smrt ode šutke sa mislima o kćerki – Nazi, njenim kćerkama, svojim zlatnim unukama, koje je kao djed beskrajno mnogo volio. **Sjetio se, na tom putu u smrt radosti rođenja i Naze i svake njezine kćerke Aide, Adise, Zijade, Adnane i najmlađe Naide.**

Zar čovjeku treba nešto više od toga. Ne treba. Ali, treba dušmanima koji su ubili Nazu i kao muslimanku i kao majku, a sada su odlučili da ubiju i njega, kao što će likvidirati i njegovog sina Ramiza, ako ga uhvate. Na putu prema gubilištu Muharem je, vjerovatno, molio dragog Allaha da spasi njegove unuke i sina Ramiza i da njegova žrtva kao oca i djeda bude poslednja u njegovoj porodici. Allah dž.š. je uslišio njegove molitve. I Nazine kćerke i brat – preživjeli su sve ratne strahote i živi i zdravi dočekali slobodu svoje domovine BiH.

I Nazu Bukvić i njezinog oca Muharema Ahmetovića, srpski policijski isljednici su na razne 'policijske načine' pokušavali prisiliti na izdaju članova porodice. U prvom slučaju oca i brata, u drugom sina i (ubijene) kćerke. Takva vrsta izdaje nije zabilježena/zapisana ni u svjetski poznatoj knjizi "Pakao", autora Dantea Alighierija, koji u devetom (poslednjem) krugu pakla piše o četiri oblika izdaje, ili vrste izdajica: "izdajice rođaka, izdajice domovine, izdajice gostiju, izdajice dobročinitelja".¹⁰

Postscriptum

Nakon rata najveći brčanski ratni zločinac Goran Jelisić prilikom suđenja pred Haškim Tribunalom priznao je da je ubio Nazu Bukvić i njenog oca Muharema Ahmetovića. Njihovi posmrtni ostaci pronađeni su među 277 tjelesnih ostataka u sekundarnoj masovnoj grobnici u Goricama kod Brčkog. Da bi tjelesni ostaci žrtava mogli biti pronađeni i iskopani iz sekundarne masovne grobnice, ubijene žrtve su prethodno, po nalogu srpskih vlasti, morale biti pokupljene sa brčanskih ulica i iz logora, bacane i zatrpane u primarne masovne grobnice. Iz tih grobnica su potom, prije završetka rata, u namjeri da trajno prikriju počinjene zločine, uz pomoć bagera, a ponovo po nalogu srpskih vlasti, iskopavani tjelesni ostaci žrtava, tovareni u kamione i prebacivani u duboko (preko 4 metra) iskopane nove, tzv. sekundarne, masovne grobnice, na drugim lokacijama udaljenim od grada.

Na ovaj način, čiju je monstruožnu izvedbu prilično teško opisati – počinjen je novi, ili bolje rečeno još jedan zločin prema žrtvama i njihovim mrtvim tijelima. Skeletni ostaci Naze Bukvić su sahranjeni 16. juna 2007. godine u prvoj kolektivnoj dženazi, a tjelesni ostaci Muharema Ahmetovića, 14. juna 2008. prilikom druge kolektivne dženaze u Brčkom.

Neka je vječni rahmet njihovim dobrim dušama.

4. "За sedam minuta izrekli su smrtnu presudu meni i mojim sinovima"

Kada je uhapšen na ulici, u naselju Ciganluk, od naoružanih srpskih vojnika, Ibrahim Omerašević, otac troje odrasle djece, imao je 50 godina. Stariji sin Avdo, starosne dobi 24 godine bio je oženjen i očekivao je 'prinovu' u porodici, mlađi sin Omer imao je 21, dok se kćerka Sandra, početkom maja 1992. godine nalazila izvan Brčkog, kod daidže Huseina u Šapcu. Ibrahim je tog jutra, 4. maja 1992. godine, otišao od kuće do komšija da se raspita šta se ovo dešava u Brčkom i kakvu sudbinu mogu očekivati u gradu u kojem je ukinuta sloboda kretanja, pogotovo mogućnost odlaska u druga mjesta i gradove.

Među uhapšenim civilima u Ciganluku, zatim u ulici Mustafe Sinanagića i naselju Burića brdu, ubrzo se, uz nesretnog Ibrahima zv. Havić našlo još 20-tak civila nesrpske nacionalnosti. Smrtno se uplašio kada je među uhapšenim osobama vidio i svoja dva sina Avdu i Omera. Pokušao je da kaže srpskom vojniku, da su i on i njegovi sinovi potpuno nevini, da nisu uključeni ni u jednu stranku, da su obični ljudi koji sirotinjski žive i jedva sastavljaju 'kraj s krajem', da mu poštede barem sinove, a neka njega, iako nevinog, vode gdje hoće i s njim rade što su naumili... Ali, srpski vojnik ga je nakon prvih njegovih riječi udario šakom po ustima rekavši mu da će, ako progovori još jednu riječ, biti likvidiran.

Na izlasku grupe zarobljenih/uhapšenih civila iz naselja Ciganluk, u blizini Vatrogasnog doma, srpski vojnici su izdvojili 5-6 uhapšenika, među njima i Ibrahimovog sina Avdu, a ostalim naredili da krenu prema zgradi bivšeg SUP-a, odnosno od 1. maja 1992. godine, srpske policije. Ibrahim je nekako uspio da dođe do mlađeg sina Omera, koji mu je, dok je trajao proces razdvajanja pomenute grupe zatočenika, u prisustvu komšije M.M., uspio da ukratko ispriča kako su uhapšeni on i Avdo.

"Majka je vidjela i majčinski osjetila, da se nešto krupno događa u našem naselju, da nama, njenoj djeci, prijeti neka opasnost, mada nije znala ni zašto, ni kakva će ona biti. Rekla nam je da budemo u kući i da ne izlazimo napolje. Ako bude potrebno ona će izaći pred dušmane i objasniti im da su i njen muž i djeca potpuno nevina i da su obični ljudi, civili. Tako je i bilo – majka je, kada su trojica srpskih

vojnika kundacima pokucala na vrata naše porodične kuće, izašla pred njih. Kada je čula da oni po imenu i prezimenu traže njena dva sina i da znaju da se oni nalaze u kući, počela je iz sveg glasa plakati i moliti ih, zaklinjući ih njihovim majkama, da ne odvede nas dvojicu, njene sinove. Kroz plač im je rekla da njen stariji sin Avdo očekuje da se njegovo supruga uskoro porodi, i da donese na svijet ljudsko biće, njihovo prvo unuče”.

Srpski vojnik je grubo prekinuo ovu ‘žalopojku’, ustvari istinsku ispovijest nesretne i ojađene majke, naredivši joj da odmah pozove svoje sinove da izađu iz kuće. U protivnom oni će najprije ubiti nju, a potom ući u kuću i pobiti njene sinove. Osluškujući njihove riječi i strahujući da im ne ubiju majku, Avdo i Omer su izašli iz kuće nakon čega su priključeni grupi već uhapšenih civila, a potom odvedeni, za suprugu i majku Biserku i njenu snahu Hanu, u nepoznatom pravcu. Ona nije ni slutila da nikada više neće ništa ni čuti, ni znati o njihovoj sudbini. Saznat će to tek 15 godina kasnije kada su tjelesni ostaci njenog muža i sinova iskopani iz sekundarne masovne grobnice u Goricama, selu 6 kilometara udaljenom od Brčkog. Takođe, nije znala da će i ona, već sutradan od dvojice srpskih vojnika, biti uhapšena i sprovedena, sa bijelom trakom oko ruke, u brčanski Garnizon JNA...

Kada su privedeni do zgrade srpske policije rekli su im da ‘malo pričekaju’ u parku udaljenom desetak metara od objekta srpske policije. Nakon izvjesnog vremena iz ove na smrt uplašene, čitljive grupe uhapšenih osoba, dva srpska policajca u uniformama, prišla su Ibrahimu Omeraševiću – Haviću i odveli ga u zgradu policije. Nikome, osim srpskim policajcima, nije bilo jasno zašto su baš Ibrahima, a ne neku poznatiju ličnost – zanatliju, trgovca, privrednika, direktora, doktora – odveli na saslušanje i isljeđivanje u zgradu srpske policije. Naravno, to nije znao ni naivni Ibrahim, koji je stisnut između dvojice srpskih policajaca, ne znajući zašto, izveden i odveden iz grupe nesretnika s kojima je nezakonito uhapšen.

Ibrahima su uveli u jednu kancelariju, gdje je za stolom vidio dvojicu namrgođenih policijskih isljednika, koje nije poznao, i jednu stolicu nasred prostorije. Rekli su mu da sjedne na stolicu i da im sam, onako bez pitanja, prizna krivicu vezano za njegovu namjeru da se zajedno sa sinovima priključi muslimanskoj vojsci.

- Kak’a balijska vojska i naše priključivanje toj vojsci za koju ne znam ni da postoji. U mene stariji sin Avdo očekuje da uskoro do-

bije dijete i svi mi ukućani samo mislimo na to naše prvo unučće, a ne na vojsku.

Ibrahim je dobio šamar za ovaj 'neprimjeren' odgovor, jer se jedan isljednik nije mogao suzdržati a da to ne uradi. Dodao je: "Ibrahime, nemoj nam lagati, već nam priznaj gdje ste ti i tvoji sinovi sakrili oružje i kad ste, i na kojem mjestu na periferiji grada, planirali da s oružjem u rukama pobjegnute 'svojima'. Nemoj ni pokušavati da nam lažeš, jer mi sve znamo. **Policija srpske države sve prati i sve zna šta rade Muslimani, Hrvati, Romi i Albanci.**

- Ako sumnjate da ja i moji sinovi imamo bilo kakvo naoružanje, a ja vam životom garantujem da nemamo, onda pretresite moju kuću, tavan i malo dvorište, pa ćete se uvjeriti da mi nismo nikakvi vojnici, već obični, uplašeni, ljudi.

- Nemamo mi vremena za bilo kakve pretrese. Mi vjerujemo našim policajcima koji su nas informisali da vas trojica posjedujete vojno naoružanje, da se želite priključiti muslimanskoj vojsci, i da s vama treba raščistiti po kratkom postupku.

- Šta to znači 'po kratkom postupku', nije valjda da ćete zbog te izmišljotine, neprovjerene informacije, ubiti mene i moje sinove Omera i Avdu?

- Nažalost, budalo jedna balijska, to je to: i tebe i tvoje sinove osuđujemo za neprijateljsku djelatnost i neovlašteno posjedovanje oružja namijenjenog za ubijanje srpskih vojnika i srpskog naroda. Marš, na polje, iz kancelarije. Znamo gdje se nalazi i tvoj sin Avdo koji će takođe biti likvidiran. **"Za sedam minuta izrekli su smrtnu presudu i meni i mojim sinovima"**, rekao je, kasnije, Ibrahim svom komšiji M.M.

Dvojica policajaca izvela su uplašenog i unezvjerenog Ibrahima Omeraševića, zv. Havić u park ispred zgrade srpske policije. Ibrahim je, tresući se od straha, naslonio tijelo na jedno drvo i čekao da se nad njim izvrši sudbina koju su mu odredili srpski isljednici. Kao u snu čuo je s druge strane drveta dobro poznat glas svog komšije M.M. koji ga je šapatom pitao šta mu se desilo u policiji. Ni sam nije znao kako je uopšte bio u stanju da ponovi sve ono što mu se dogodilo, ali je to ipak, sa svim pojedinostima, učinio. Neka se zna, pa kud puklo da puklo. Mada je znao da će puknuti po njegovoj i glavama sinova Omera i Avde, ne zbog stvarne, zakonom utvrđene krivice, već zbog toga što su muslimani koje treba pobiti, protjerati ili posrbiti.

Punih 60 minuta, ili 3.600 sekundi, Ibrahim, zv. Havić čekao je na izvršenje smrtnе kazne. Nije znao ko će biti njegov dželat, ali je bio siguran da će vrlo brzo biti ubijen. Vidio je svog sina Omera na udaljenosti od oko 15 metara, nekoliko puta je uhvatio njegov tužni i izbezumljeni pogled, u kojem je vidio smrt, a ne život. Očekivao je da srpski policajci i njegovog sina pozovu na saslušanje, ali se to nije dogodilo. Nakon tridesetak minuta shvatio je logiku srpskih isljednika: zašto bespotrebno gubiti vrijeme na saslušavanju sina, kada su već presudili ocu, a samim tim i njegovim sinovima.

Nakon sat vremena dvojica srpskih policajaca prišla su u parku ispred zgrade bivšeg SUP-a Ibrahimu Omeraševiću, zv. Havić i ubili ga pred zabezекnutim zarobljenim komšijama - civilima. Njegovo tijelo ostalo je da leži u parku ispred očiju i komšija, ali i njegovog sina Omera, koji, vidno uplašen, nije smio ni da priđe svom nevino usmrćenom ocu. Osjetio je, ni sam ne zna kako ni zašto, jer s ocem nije mogao razgovarati nakon saslušanja, da će i njega zadesiti ista sudbina, da će biti likvidiran.

Omer je skoro dva sata netremice gledao u mrtvo tijelo svog oca Ibrahima. Ništa ga drugo nije zanimalo, čak ni činjenica da su četvericu privedenih civila, 'budžovana', srpski policajci pustili kućama. Znao je da on takav 'film ne može gledati', da za njega nema spasa, već da će, kao i njegov otac, biti ubijen, čak i bez ikakvog isljеdivanja i procesa... Čekao je i čekao, naravno ne sam, već sa još 20-tak zarobljenih, očajnih i na smrt preplašenih civila...

Nakon dva sata iz zgrade srpske policije izašla je grupa od pet policajaca. Naredili su zarobljenim civilima da formiraju kolonu dva po dva i da krenu pored hotel "Posavine" i Gradske vijećnice, prema zgradi srpske Skupštine Opštine. Srpski policajci su kundacima pušaka gurali zarobljenike dok nisu formirali kolonu, koja je krenula prema srušenom pješačkom Savskom mostu. Tamo su ih, na asfaltnom putu, tačno preko puta zgrade Opštine dočekala uniformisana lica srpske vojske ili policije, svi su nosili maskirne uniforme. Zarobljene civile poredali su u jednu vrstu, okrenutu prsima i glavom prema naoružanim dželatima. Nekoliko trenutaka poznate žrtve i nepoznati dželati gledali su se oči u oči. Dželati su se smješkali i jedva čekali da pobiju kao na tacni servirane baliје, a dvojica zarobljenika odlučili su da pokušaju pobjeći. Prvi je, na zaprepaštenje srpskih nacistа, iz stroja za strijeljanje prosto iskočio Dževad Mujkić i krenuo pored zgrade Radničkog doma prema Savskoj džamiji. Za njim je

par sekundi kasnije krenuo u bjekstvo Omer Omerašević zv. mali Havić, ali je hicima iz nekoliko pušaka likvidiran, dok je Dževad zadobivši prostrijelnu ranu u nogu uspio pobjeći i sakriti se pod zgarishte srušenog Savskog mosta. Nakon Dževadovog bjekstva uslijedilo je strijeljanje preostalih zarobljenika u koje je istreseno na stotine metaka. Tijela ubijenih su i na ovom i na drugim stratištima, njih oko 300, među kojima je, kako je kasnije utvrđeno bilo i tijelo Omera Omeraševića, ležala po ulicama Brčkog dok srpske vlasti nisu našle način da ih pokopaju u (primarne) masovne grobnice.

Od šestočlane porodice Omerašević, ostale su žive majka Biserka, kćerka Sandra i snaha Hana, koja je iste godine, kada je ubijen njen suprug Avdo, daleko od Brčkog, u inostranstvu, rodila sina, kojem nena Biserka tokom rata ni ime nije znala.

Epilog

Ibrahimova supruga Biserka od 2004. godine živi u Brčkom, od penzije muža Ibrahima koja iznosi 280 KM. Od 2008. godine počela je dobijati neku vrstu penzije za ubijene civile u ratu u iznosu od po 130 KM 'po glavi' ubijenih članova, ili ukupno 390 KM. Kćerka Sandra se udala za Bosanca u Australiji i ima (2011.) dvije kćerke Sabrinu (12 godina) i Sarah (5 godina), dok Avdin sin ima 19 godina. Svi se oni nalaze izvan Brčkog, dok majka i nena Biserka živi i tuguje u Brčkom, sjećajući se uspomena na lijepe dane i godine koje je provela sa svojom porodicom. Stalno gleda fotografije svojih najmilijih – sinova, muža, kćerke i unuka, razgovara s njima, dušama rahmetlija i nasmijanim licima članova svoje i porodice njenog sina i kćerke koji joj stalno poručuju da se život nastavlja, da je svi oni puno vole i duboko saosjećaju s njenom beskrajno velikom tugom...

5. Srpska policija u Brčkom ubijala je i Srbe

Policijski proces je vođen i protiv Đoke Stevanovića i Smaila Ribića kojima je nakon 14-satnog mučenja, premlaćivanja, optuživanja, srpska policija u Brčkom izrekla smrtne kazne koje su izvršene 9. maja 1992. u konclogoru Luka u Brčkom o čemu (oktobar, 2013.) piše Amer Tikveša, sarajevski publicista.

„Za Đoku Stevanovića prvi put sam čuo na otvaranju spomen-sobe logoraša logora Luka u Brčkom, 7. maja 2013. Spomenula ga je Svetlana Broz, direktorica NVO Gariwo, kao primjer da tu nisu samo ubijani ljudi zbog toga što su to i to po vjeri i naciji, već da je tu ubijana uopšte mogućnost života u skladu s općeljudskim vrijednostima. Naime, Đoko je u Luku dospio zajedno sa Smailom Ribićem, čovjekom kojeg je pokušao prevesti preko teritorija pod kontrolom srpske vojske da se spoji s porodicom. Obojicu su ih tu ubili.

Nedugo nakon tog spomena dobit ću priliku da istražim priču, dokumentujem je i napišem scenarij za dokumentarni film koji je sada u postprodukcijskoj fazi u NVO Gariwo.

Đoko Stevanović je iz Gornjih Dubravica, sela nadomak Brčkog. Zbog ratnog konteksta važno je naglasiti da je selo u etničkom smislu u potpunosti srpsko, bilo i ostalo. Susjedna sela su Šatorovići (bošnjačko) i Donje Dubravice (hrvatsko). Ta tri sela su imala interni dogovor o nenapadanju tokom rata. Dok su samo seljani kontrolisali svoja sela, dogovor je bio poštovan, a kad su počeli dolaziti ljudi sa strane, ratna dejstva niko nije mogao zaustaviti. Međutim, seljani su i tada, ako ništa drugo, upozoravali komšije iz susjednih sela da se bolje čuvaju, da su u njihovom selu stranci koji su spremni na sve.

Đoko je, dakle, iz takve sredine, gdje je komšijina glava u ratu nerijetko vrijedila kao i vlastita, bez obzira na komšijinu vjeru i naciju.

U Gornje Dubravice, u svoju nedovršenu kuću, pred rat je došao za stalno iz Slovenije. Potjeran je kad i svi Jugosloveni koji nisu Slovenci. Kući su bili supruga i dvoje djece predškolskog uzrasta. I, jako je važno spomenuti, da se bolje oslika kakav je Đoko bio čovjek, bili su tu njegovi zečevi. Njih oko pedeset. Davao ih je samo onima za koje je znao da će ih čuvati kao ljubimce. Nije ih ubijao niti je mogao podnijeti da to neko drugi radi. O tome njegova sestra Joka kaže: „Đoko je imao preveliku ljubav prema životinjama, imao je zečeve koje je hranio, nikad meso nije jeo, nije jeo iz tog razloga što nije mogao da shvati da ljudi kolju pa jedu.“

Smatran je uglednim te mu je ubrzo po povratku iz Slovenije stigla i politička ponuda - da bude predstavnik Srpske demokratske stranke u svom selu. Nije se mnogo dvoumio. Prihvatio je ponudu misleći da ga glava od toga ne može boljeti. Nije pomišljao kakvoće zlo provoditi SDS niti je, kao i veliki broj građana BiH, mogao pretpostaviti kakve nas sve nesreće očekuju. Iako je za njega predratna pometnja, pa i početak rata, bila neka kratkotrajna zabuna, iako će se sve riješiti za nekoliko dana i svijet će nastaviti živjeti kako je i živio, mogao je razumjeti strah pojedinaca te im pomoći koliko može, a to koliko može nekome je značilo život.

Aliji, kojem neću navoditi prezime, spasio je život tako što ga je prevezao preko granice da se spoji s porodicom. Naravno, brzo će se to proćuti među Bošnjacima koje su tih dana progonili kao zečeve. Smail Ribić će zatražiti istu uslugu. Smail je bio sekretar Stranke demokratske akcije Opštine Brčko koji će iz grada otići u Šatoroviće, rodno selo, gdje se osjećao sigurnije i gdje ni srpska vojska ni policija nisu imali pristupa. Međutim, kad je uvidio da zadugo u Bosni nigdje neće biti sigurnosti te da se s porodicom koja je bila u Njemačkoj isto toliko dugo neće vidjeti, odlučio je da ode. Za prevoz preko granice zamolio je Đoku, a ovaj je na to pristao.

Bila je prva polovina maja 1992., mostovi u Brčkom su dignuti u zrak, formiran je logor Luka, u njega zatvaraju Bošnjake i Hrvate, sve to znali su i Đoko i Smail, ali su vjerovali jedan u drugog i u vlastiti uspjeh.

Na jednom od brojnih punktova u selima oko Brčkog zaustavljeni su, privedeni u policiju gdje su ih satima uz neosnovane optužbe i premlaćivanje isljeđivali srpski policijski inspektori, i na kraju im obojici izrekli smrtnu kaznu koje su se već narednog dana morale izvršiti u konclogor Luka. Đokino tijelo je s tijelima ubijenih Bošnjaka bačeno u masovnu grobnicu na lokalitetu Farma u blizini Brčkog.

Edhem Ribić je jedan od rijetkih svjedoka Đokinog ubistva do kojeg je moguće doći i koji je spreman to posvjedočiti: „Jedno poslijepodne došli su ljudi koji su se predstavili kao pripadnici Šešeljeve stranke koji su Đoki psovali srpsku majku i ubili su ga pištoljem ispred nas, pucali su mu u čelo, da bi isti ti ljudi poslije ponoći vratili se i ubili Smaila.“

U logor su dovedeni iz policijske stanice vezani jedan za drugog liscama. Jedinu svjedok njihovog boravka u policiji bio je Adnan Kucalović, posljednji ubijeni u logoru Luka. Pričao je Edhemu kako su

ih tukli cijelu noć. Posljedice premlaćivanja su bile vidljive do te mjere da je veliko pitanje da li bi ih preživjeli.

Miće Stevanović, Đokin brat, jedne prilike je bio u društvu čovjeka iz policije koji je znao neke stvari o Đokinom ubistvu. Nije mu se predstavio kao Đokin brat nego je svog kolegu zamolio da ovoga navede na priču o Đokinom slučaju. Taj je rekao da je Đoki nuđeno da prepusti Smaila i da se vrati: „Ko ga jebe, nije htio“ – poentirao je zvjerski.

I to je onaj moment od kojeg staje dah i nakon kojeg Đoko ostavlja neizbrisiv trag. Dakle, dvoje djece, supruga, kuća, brat, sestra, majka, otac, pa i zečevi – sve je to u ratu, u opasnosti, sve je to ostavio da ne bi ostavio Smaila. Nije se moglo desiti da ne pomisli kako će mu obitelj žigosati kao izdajničku a pod tim biljegom ko zna šta još uraditi. Pored toga, valja spomenuti da on i Smail nisu bili prijatelji, više poznanici.

Na pitanje šta misle o tome zašto se nije vratio, ujednačen odgovor dali su svi članovi njegove porodice: Ne bi mogao živjeti sa činjenicom da je nekoga odvezao u smrt. Usudit ću se iznijeti i svoju pretpostavku. Na vagi s kojom je bio suočen, njegov život bio je najmanje težine pa radilo se o tome da pogine tog momenta ili da nastavi živjeti sa Smailovom smrću. Najteži su bili Smail i životi članova njegove porodice. Đoko je trebao njima, da oni nastave živjeti bez posljedica a svaka žrtva, pa i Smailov život na duši, ako je to već tako doživljavao, za taj cilj može se podnijeti. U tom trenutku, međutim, život kao pojava, kao takav, bilo čiji, za Đoku je izgubio smisao jer je bio uslovljen pravilima onih koji mogu eto tek tako izvesti čovjeka iz automobila, mučiti ga ni za što a potom ubiti i za to nikad ne odgovarati. Takav život, po tim pravilima, nije bio vrijedan življenja, ma o kome da je riječ, a pobijediti ubice nije se moglo. I patiti s patnicima Luke, pa i porodicu staviti na tu stranu, ljudskije je nego ostati nedotaknut zlom koje je njima namijenjeno a biti mu direktnim svjedokom. **To je onaj moment kad strah od života postane veći od straha od smrti.**

Život po pravilima ubica, nažalost, i danas živimo. Ovo je zemlja koju su oni stvorili. Đoke u takvom svijetu nema niti je ovo svijet, a pogotovo ova zemlja za takve ljude. Njegova kćerka je van BiH a supruga i sin su u Gornjim Dubavicama bez posla. Sin se zove Dalibor, ima trideset godina i kaže da mu je najveća želja da završi kuću koju je njegov otac počeo praviti: „Da imam posao, mogao

bih završiti kuću, fasadu na primjer (...) garažu isto, znam da treba i to, (...) i treba još štošta, na primjer krov promijeniti. Kad pada kiša, voda isto ulazi u kuću. Da imam posao, sve bi drugačije bilo, a vidim da od toga nema ništa, na birou sam. Javljam se redovno na biro, oni kažu da će nešto biti od toga, a vidim da nema ništa.“

Kako je Đokinim i Smailovim ubicama, kako je njihovoj djeci u životu? Ko su oni uopšte? Ne zna niko. Samo ih Đokina majka spominje u molitvama, kaže da se Bogu moli da se zločin koji su oni počinili ne vrati na njihovoj djeci, a da ih vidi kaže da bi nad njima plakala kao nad svojim Đokom jer odnekud zna da su nesretni i da su njihove majke nesretne s njima.

Osim u uspomenama svojih najbližih, on živi i u snovima supruge Stoje. U san uvijek dođe s posla, s terena, Slovenija, Libija... nikad iz bilo kakvog ratnog konteksta, pričaju o djeci i zečevima, Đoko kaže da je laž to da je ubijen: „Onda kako kuća se radi, on je tu, pomaže, mislim interesantno je stvarno, teško je kad se probudim (...), a sva sam sretna dok je san. (...) Taj dan ja znam da će lijepo da mi bude.“

Neko institucionalno ili institucionalizovano pamćenje na Đoku ne postoji. Brčko ima tri spomenika svojim „braniteljima“. I Vojska Republike Srpske i Hrvatsko vijeće obrane i Armija Republike BiH u memorijalnoj kulturi Brčkog imaju status branitelja i spomenike njima u čast podignute, tako da se stiče utisak da su svi ratovali protiv nekog vanjskog neprijatelja pa im svima zahvalni građani Brčkog digli spomenik. Nažalost, nije tako. Najveći neprijatelj Brčkog u ratu je bila ona strana koja je ubila Đoku Stevanovića i koja je to ubistvo krila. A krili su. U policiji su, npr., Đokinom sestroj Joki rekli da je poginuo na ratištu. Dakle, istinski heroji nemaju svoj spomenik.

Međutim, memorijalizirati ime Đoke Stevanovića bilo bi više nego ljekovito za naše bolesno društvo, da taj korak bude jedan od mnogih koje ćemo morati napraviti da prevladamo strah od života ovdje. Dobro bi bilo da to prvo uradi Brčko. Što se mene tiče, najbolje bi bilo da po Đoki nazovu neku školu, ulicu, neka pokrenu memorijalni turnir u nečemu, samo neka pokažu da Đoko više nije i ne smije biti tabu tema u Brčkom. Naprotiv, da njegovo ime i priča o njemu bude to sa čim se svaki Brčak i posjetilac Brčkog mora susresti, uporediti se i vidjeti gdje je na skali ljudskosti u odnosu na njenu najveću vrijednost: Đokinu žrtvu.“

6. Zločin „srpskog Adolfa“ sniman kamerom

Fotos ubistva Huseina Krše koji je putem medija obišao svijet

Huseina Kršu, privatnog ugostitelja iz naselja Brčko Novo, srpski vojnici su, početkom rata u Brčkom, nasilno sa njegovom peteročlanom porodicom, 5. maja 1992. godine, sproveli do najvećeg “sabirnog centra” brčanskog garnizona JNA. Tu se već nalazilo nekoliko stotina zarobljenih civila – Bošnjaka, Hrvata, Roma – i taj se broj iz sata iz sat povećavao. Čitave rijeke ljudi su privođene iz svih gradskih i prigradskih mjesnih zajednica opštine Brčko u kojima je, po popisu stanovništva iz 1991. godine živjelo oko 30.000 Bošnjaka, Hrvata i Roma.

Plan srpskih nacionalista je bio da iz grada treba “etničkim čišćenjem”, odnosno nasilnim progonima, protjerati 25.000-27.000 nesrpskog stanovništva, koje u budućem srpskom Brčkom treba svesti na oko 10% u strukturi ukupnog stanovništva. Niko od nasilno odvedenih i zarobljenih Brčaka, pa ni Husein Kršo, nije znao za navedeni plan srpskih nacionalista i njihove zločinačke organizacije – SDS Brčkog.

Naravno, Husein Kršo nije znao da će on kao ugostitelj malog kafića biti optužen za velikog izdajicu srpskog naroda, koji je navodno novčano pomagao nabavku oružja za “muslimansku vojsku”, omogućavao da se u njegovom kafiću sastaju i sastanče budući borci bosanske vojske i snajperisti. Nije mogao ni sanjati da će on, Husein Kršo, koji se nikada nije bavio politikom, već bio hranilac petočlane porodice, biti saslušavan, optužen i osuđen kao neprijatelj srpskog naroda, i ubijen za izmišljene aktivnosti u kojima nije uopće učestvovao. Husein o svemu što mu je “napakovano” kao krivica, nije ništa znao. On je bio običan čovjek, koji se brinuo samo o svojoj porodici i kao ugostitelj bio je u dobrim odnosima sa svim gostima, ljudima svih nacija – vjera koji su dolazili u njegov kafić.

Husein je bio veseljak, volio se šaliti i na svoj i na tuđi račun, ali nikada nikome nije ništa našao učinio. Čak su se i njegove komšije Srbi, brinuli za njega savjetujući mu da zajedno s porodicom napusti Brčko, u kojem će se, kako su mu govorili, desiti strašne stvari, prema Muslimanima i Hrvatima koji će biti otjerani iz ovog budućeg srpskog grada. Husein Kršo nije vjerovao da se tako nešto može dogoditi u Brčkom, već se, na taj račun šalio: “Ako će srpski vojnici na

nas ići puškama, mi ćemo na njih roštiljem”. Jedan Bošnjak (E.K.) mu je kasnije rekao: “Moj Huso, njima je malo da im vola na raznju ispečeš, jer su njihove namjere da okupiraju Brčko i nasilno protjeraju sve Muslimane, Hrvate i Rome i da naš grad postane i ostane srpsko Brčko”.

Husein Kršo nije vjerovao riječima svog prijatelja, jer je smatrao da tako nešto neće dozvoliti da se desi JNA u koju je on duboko vjerovao. Čak i kada su ga zajedno sa porodicom odvodili u garnizon JNA u Brčkom, on je bio uvjeren da će sebe i svoju porodicu spasiti kod vojnih vlasti. Nije ni slutio da on ne može ni doći do “srpskih vojnih vlasti”, do starješina JNA koje su bile uključene u aktivnosti vojne okupacije grada, etničkog čišćenja i genocida u Brčkom. U to se Husein uvjerio kada su ga nasilno u Garnizonu JNA razdvojili od njegove porodice, koju su zajedno s drugim Brčacima potrpali u autobus i odvezli u nepoznatom pravcu, a njega ostavili u toj brčanskoj Kasarni da čeka nastavak svoje ratne sudbine. “Zar je moguće da se ovo događa meni, mojoj i stotinama drugih porodica”, pitao se Husein. “Zašto nas razdvajaju, šta smo mi krivi? Sve to mi ne ide u glavu. Valjda će se srpske vlasti uvjeriti da mi, obični ljudi, nismo ni zašto krivi...”

Dok je o tome razmišljao, Husein je zabezeknuto gledao autobus u kojem je bila utjerana njegova i druge porodice i na prozoru vidio uplakano lice svoje žene Džane i sinova Nedžada i Mustafe. Nije ni znao da se u utrobi njegove Džane upravo stvara još jedno njihovo dijete, koje će voljom sudbine i njegove u ratu preživjele žene, dobiti njegovo ime. Ali, desilo se da je Džana početkom 1993. godine rodila muško dijete i dala mu ime Husein. To se desilo nekoliko godina prije nego što je saznala da njen muž još od maja 1992. godine nije bio među živima, jer je mučki ubijen od najvećeg brčanskog ratnog zločinca Gorana Jelisića u Zanatskom centru u Brčkom.

Husein je tog 5. maja 1992. i narednog dana na razne načine pokušavao da dođe u kontakt sa vojnim starješinama u brčanskom Garnizonu, koje je poznavao – Milisavom Milutinovićem, Žarkom Damjancem, Slobodanom Mitrićem. Nažalost u tome nije uspio, jer je svugdje nailazio na naoružano vojno obezbjeđenje, koje je “štitilo” od Muslimana imenovane i druge brčanske oficire. Molio je srpske vojnike da ga puste da razgovara sa Huseinu dobro poznatim rezervnim oficirima, ali uzalud – svi oni su bili nedostupni za uhapšene Bošnjake, Hrvate, Rome...

U jutarnjim satima, 7. maja 1992. godine, Huseina su zajedno sa još desetak zatočenih civila, iz Garnizona JNA sproveli u brčansku srpsku Službu javne bezbjednosti (SJB). Ulazeći u zgradu bivšeg brčanskog SUP-a, tadašnje srpske policije, Huseinu nije bilo jasno zašto su ga doveli u ovu običnim Brčacima najmržu zgradu. Niko mu to nije objasnio, već su i njemu i drugim civilima naredili da se postroje “dva po dva” i pod oružanom pratnjom krenu u pravcu centra grada. Tek kada je ugledao zgradu SUP-a bilo mu je jasno da ga, zajedno s drugim civilima nesrpske nacionalnosti, privode u srpsku policiju.

To se ubrzo obistinilo i ta grupa civila je utjerana u zgradu srpske policije, u jedan polumračni hodnik, gdje im je naredeno da sjednu na klupe, da čekaju i da ništa međusobno ne pričaju. Svi su sjedili oborenih glava i razmišljali o tome zašto su privedeni u policiju, da li su za nešto krivi ili krivo optuženi, šta se dešava s njihovim porodicama, itd. Husein se nije osjećao krivim, jer je znao da ništa loše nije nikome učinio, nije bio član ni jedne stranke, nije posjedovao nikakvo oružje, niti je pomagao drugima u nabavkama oružja. Brnuo se za ženu, dvoje malodobne djece i majku... Iz razmišljanja ga je trgnuo glas srpskog policajca koji ga je po imenu i prezimenu pozvao da uđe u policijsku kancelariju, gdje su mu pokazali stolicu nasred prostorije gdje će sjesti. I Husein je sjeo na tu optuženičku stolicu i ispred sebe ugledao trojicu srpskih civila, policijskih isljednika.

- Mi imamo pouzdane podatke da si ti dao prilog od 2.000 DEM brčanskom SDA za nabavku oružja za muslimansku vojsku, rekao je jedan od srpskih policajaca.

- Ja nisam ni znao za tu vojsku, nisam bio član SDA, niti sam imao taj iznos, jer sam jedva sastavljao kraj s krajem brinući se o svojoj petočlanoj porodici. Dakle, nisam dao ni jednu jedinu marku, a kamoli 2.000 DEM za SDA i kupovinu nekakvog naoružanja.

- Nemoj ti meni tako govoriti, Huso, jer ti si, uz navedeno i hranio pripadnike Patriotske lige (PL) s područja Novo Brčko.

- To nije tačno. Ja nisam ni tada, ni početkom maja znao da postoji PL. Meni su dolazili razni gosti svih vjera i nacija u kafić i ja sam ih služio i jelima i pićima i svi su morali to platiti. Nikoga nisam džabe hranio, jer za to nisam imao para. U mojoj porodici niko osim mene nije radio i imao bilo kakve prihode.

- Zašto si, Huseine, na referendumu glasao za nezavisnost BiH, za tu glupu ideju Alije Izetbegovića?

- Ni ja, ni moja žena, ni majka nismo glasali na tom referendumu. Nas nije zanimala politika, već rad mog kafića i preživljavanje moje porodice. Ja i ne znam šta znači riječ referendum, niti sam htio to da znam. Ja sam samo znao da sam jedini, što sam radio i bio, odgovoran za život i opstanak moje porodice.

- Na proslavi 1. maja u tvom lokalu bilo je i pripadnika PL-a. Šta nam o tome možeš reći?

- Ništa ne mogu reći. Jer, za mene su svi u mom kafiću bili samo gosti koji su došli da proslave 1. maj i da za to plate svojim novcem. Ja nikoga nisam džabe hranio...

- Jebiga, Huso, ispade da ti nisi ni zašto kriv, a naši doušnici tvrde da si ti “debelo” pomagao pripremama za borbu Muslimana protiv golorukog srpskog naroda.

- Jam’te ljudi tih riječi “debelo pomagao”, jer ja niti znam šta to znači, niti sam u tome učestvovao. Pitajte o tome moje komšije, pa ćete saznati da ja nisam bio takav. Bio sam i ostao, običan čovjek, dobar sa svim ljudima svih vjera i nacija, koji su u moj kafić dolazili, zajedno pili i mezili.

- Za tebe, Huso, kažu da si puno pričao i da si u tim pričama vrijeđao Srbe i srpski narod.

- To su najobičnije izmišljotine. Nikada nisam nikoga vrijeđao. Čak sam kada bi došlo do nekih prepirki smirivao goste u cilju prekidu svađe i često govorio da kuća časti pićem, ako prestanu sa prepirkom. Nisam tom prilikom obraćao pažnju o čemu su se gosti svađali, već sam jednostavno smatrao da se u mom kafiću ljudi trebaju zabavljati, pjevati, šaliti, a ne svađati. I najčešće gosti su prihvaćali moje prijedloge da “kuća časti”.

- Tvoj jaran N.B. nam je priznao da si ti kupio jednu snajpersku pušku i dao je snajperisti S.M. da ubija srpski narod.

- To uopće nije moj jaran, već čovjek koji mi je dužan 1.500 maraka, koje mi duguje već dvije godine. Zato on o meni izmišlja priče kako bi se oslobodio tog duga. Ja nikada nisam ni vidio, a kamoli kupio snajpersku pušku, a ne znam ni osobu S.M. , koju je taj moj nekadašnji jaran naveo. Možete me suočiti s njima obojicom i ja ću pred njima sve ovo ponoviti.

- Imamo pouzdane podatke da si ti, Huso, imao radio stanicu, optužio ga je jedan od srpskih policajaca – isljednika.

- Ja ne znam šta je to, jer takav uređaj nikada nisam ni vidio, a kamoli da sam to imao. Ni moja malodobna djeca, ni žena - domaćica

ne znaju ni šta je to, ni kako izgleda. Nemojte mi tovariti nešto što ne znam ni kako izgleda, što nikada nije bilo u mom kafiću, ni u stanu.

- Imamo saznanja od jednog tvog prijatelja da si ti, Huso, pove-
zao nekoliko Muslimana sa PL-om, neprijateljima srpskog naroda.

- Ja stvarno nisam ni znao da postoji ta PL-ga, niti bilo kog pri-
padnika te jedinice, pa nisam mogao bilo koga povezivati s njima.
Navedite mi barem jedno ime koje sam ja navodno povezao sa PL-
om ili ime tog mog prijatelja koji me optužuje za nešto što nisam ni-
kada radio, niti znam raditi.

- Ti, Huso, znaš da mi ne možemo reći imena naših saradnika na
terenu. Ali, znaj da su sve što smo naveli, teške optužbe protiv tebe
koje si radio ugrožavajući srpski narod zbog čega moraš odgovarati
i snositi krivicu.

- Ali za sve to za što me optužujete nemate ni jednog valjanog
dokaza, sve to nije tačno i ja sam potpuno nevin čovjek. Možete pi-
tati i Srbe iz moje mjesne zajednice koji nikada nisu ni jednu lošu
riječ rekli o meni.

- Vidi se, Huso, da ti imaš dug jezik, ali i urođeno neprijateljstvo
prema srpskom narodu. U ovo ratno vrijeme za tako nešto gubi se
glava, znaš li to?

- Ama, kakva glava i kakvo neprijateljstvo prema srpskom narodu.
Kod mene toga nikada nije bilo, niti će biti, jer ja volim i dobar sam
sa svim ljudima, svim Srbima, Muslimanima, Hrvatima, Romima.

- To su prazne priče. Naša presuda je – **smrtna kazna** za tvoju
potvrđenu krivicu protiv Srba i srpskog naroda u Brčkom. Možeš ići,
rekao mu je srpski isljednik.

Sve ovo je Husein, dok je čekao dželata Gorana Jelisića, ukratko
ispričao B.-eu, s molbom da ako preživi, ispriča njegovoj porodici o
posljednjim trenucima njegovog života. B-e je ispričao logorašu
konclogora Luke A.D., a on autoru ove knjige. A ispovijest o sudbini
Huseina Krše i njegove porodice autoru je ispričao i Huseinov sin
Mustafa, i to u kafiću njegovog rahmetli oca koji je ponovo osposo-
bio za rad.

7. Ispovijest Mustafe sina Huseinovog o sudbini porodice Kršo

“Kada je počeo rat u Brčkom, 30. aprila 1992. godine, moj otac Husein Kršo (rođ. 1958. g.) sa mojom majkom Džanom, nenom Sadedom i dvoje djece, te začetim trećim djetetom, nije ni znao da se radi o ratu, već se pripremao za proslavu 1. maja. Dvadesetak njegovih jarana, neki sa suprugama, a neki bez njih željelo je da taj praznik proslave u očevom kafiću, smještenom u naselju Brčko Novo. I slavili su kao obični ljudi, onako kako su to činili godinama – uz roštilj, rakiju, pivo i vino, pjesmu i muziku. Moj otac je kao domaćin, primijetio da su tim područjem pored njegovog ugostiteljskog objekta, prolazili srpski vojnici, među kojima je bio i njegov prijatelj V.P. koji mu je šapatom rekao: ‘Huso, pakujte se i bježite iz Brčkog. Ovdje će biti svega’. Moj otac mu je, onako kroz šalu rekao: ‘Ako će srpski vojnici nas puškama, mi ćemo na njih roštiljem’.

Moj otac je, inače Srbe koji su prolazili našom ulicom vidio kao pripadnike JNA u koju je on vjerovao kao u Titovu vojsku, koja je bila zaštitnik svih naroda... Nakon 1. maja 1992. naša porodica napustila je svoj stan u ulici Sestara Majstorović i privremeno smo se smjestili kod prijatelja Mirsada Šišića u naselju Brčko Novo, gdje smo boravili do 4. maja. Dana 3. maja, srpski vojnici su, znajući gdje se nalazi moj otac Husein, došli po njega i naredili mu da pođe s njima do svog lokala i posluži ih s pićem i roštiljem. Moj otac ih je služio do ranih jutarnjih sati, 4. maja ‘92., uz njihovo vrijeđanje i maltretiranje. Članovi naše porodice su se bojali da srpski vojnici ne dođu i po nas pa smo otišli u obližnji stan Milke Šukare, koja je prihvatila da nam pomogne i zaštititi nas od eventualnih ‘napada’ srpskih vojnika.

Već 4. maja 1992. sve Muslimane i Hrvate iz naselja Novo Brčko iz svih stanova su nasilno izveli naoružani srpski vojnici na raskrnicu kod Samoposluge, preduzeća “Merkur” i Elektro Brčkog. Od muškaraca, pa i od mog oca Huseina Krše, su tražili da im se preda vatreno oružje koje moj otac nikada nije imao. U torbi sa hranom i hljebom otac je imao kuhinjski nož za sječenje hljeba, zbog čega je premr'o od straha da zbog toga ‘ne plati glavom’. Jer, vojnik mu je rekao: ‘Ako ti u torbi nađemo i iglu, zaklaćemo ti sina preko koljena’. Vojnik mu je pretražio torbu i srećom, nakon vađenja ženskih gaća, ...nije pronašao u postavu dna torbe sakriveni kuhinjski nož.

Ipak, toga dana naša porodica je, zajedno s mnogobrojnim drugim porodicama, puštena da se vrati kući, ali s napomenom da do daljnjeg nigdje ne izlazimo. Već narednog dana, 5. maja, naoružani srpski vojnici su ponovo iz kuća i stanova istjerali sve Bošnjake, Hrvate i Rome i pod oružanom pratnjom sproveli nas do obližnjeg Garnizona JNA. Toga dana u brčanskom Garnizonu zadnji put smo vidjeli našeg oca, jer je tada došlo do bolnog razdvajanja majki i djece od očeva. Naš otac je nekako došao do majke i dao joj novac koji je imao kod sebe. Nas su srpski vojnici utjerali u autobus i odvezli u Brezovo Polje – čaršiju. Sjećam se scene, iako sam tada imao samo šest godina, a brat Nedžad devet, kada smo sjeli u autobus. Majka je pomjerila zastor na prozoru kroz koji smo vidjeli oca, koji joj je rekao, nismo tada znali, svoje posljednje riječi: “Džano, nemoj se sikipirati, sve će biti uredu”. Svi smo plakali potocima suza, ali bez jecaja i kukanja da ne rastužimo oca, koji je ostao sam, kao da ga naše suze i izbezumljena lica nisu rastuživala...

U momentu našeg rastanka, otac je imao 34 godine (rođ. 7.1.1958. g.) i bio je uvjeren da se ništa neće dogoditi. Jer je on bio običan, porodični čovjek, volio je JNA, družio se sa svim ljudima, nikome se nije zamjerio, nije bio član ni jedne stranke...

Po dolasku u Brezovo Polje smjestili smo se kod Šefika čija je žena poznavala moju nenu Sadetu, jer su svojevremeno zajedno radile u Njemačkoj. Slušali smo razne informacije o ocu – da je čistio ulice u gradu od razbijenog stakla, da je imao dug jezik, da je zbog toga premlaćivan, ali da je živ...

Sredinom juna (17.6.1992.) stanovništvo Brezovog Polja je iseljeno, da ne kažem, protjerano iz svojih kuća i autobusima odvezeno u konclogor Luka u Brčkom, konclogor Batković kod Bijeljine i u neka druga mjesta. Određen broj autobusa, u kojima se nalazila i naša porodica, upućeni su u Lončare, 12 kilometara udaljeno od Brčkog. Nakon 2-3 dana ponovo su nas srpski vojnici utjerali u autobuse i povezli prema Brčkom, a zatim dalje, u Bijeljinu, a odatle na obronke Majevice, prema Tuzli. Tu smo zadržani u autobusima dvije noći. Vozač našeg autobusa, Srbin, bio je dobar čovjek i svoj hljeb je dao ženama i djeci. Čak je spasio žene i druge civile od zlih namjera srpskih vojnika da tenkovima nasrnu i sa zemljom spravne naše autobuse.

Nakon boravka na obroncima Majevice autobusi u kojima je bilo više stotina civila, po naređenju vojnih vlasti, upućeni smo u pravcu

Zvornika. Naši autobusi su zaustavljeni u Capardama i svi smo morali izaći napolje, gdje smo morali da srpskim vojnicima i policajcima predamo devize i ostale vrijednosti – zlato, nakit, itd. Tu su, praktično, svi civili bili opljačkani, među njima i moja nena koja je imala pola kilograma amidžinog zlata. Tom prilikom moj stariji, 9-godišnji brat Nedžad prišao je jednom srpskom vojniku i rekao mu: ‘Dobra ti je puška’. Na to mu je vojnik uzvratio: ‘Da je bogdom ovo čokolada pa da ti je dam’. Hoću da kažem da je među srpskim zlikovcima bilo i dobrih ljudi.

Iz Cerske smo, nakon nekoliko sati, potjerani da pješice krenemo prema nekoj desetak kilometara udaljenoj općini koja je bila “pod kontrolom” Armije BiH. Sa obje strane puta nalazili su se četnici koji su nam dobacivali i dovikivali: ‘Eto vam balije vašeg Alije, prod’o vas je za kilu brašna’. Kasnije smo saznali da smo išli prema općini Kalesiji. U tom mjestu smo se zadržali samo jednu noć da bi nas sutradan kamionima prebacili u Tuzlu i smjestili u učionice Ekonomske škole. Moja porodica je već narednog dana dobila odobrenje da odemo kod mog amidže Nedžada zv. Salih po zanimanju mesara (pripadnika Armije RBiH) u njegovu privatnu kuću. Kod njega smo bili 3-4 mjeseca, nakon čega smo se nekako autobusom prevezli do Ploča, a potom preko Zagreba do Županje i Gunje, gdje je živio moj amidža Mustafa Kršo. Tu je rođen naš najmlađi brat kojem je majka dala ime Husein i tu smo ostali sve do 1998. godine...

Dok smo boravili u Tuzli stalno smo se raspitivali za sudbinu našeg oca, ali nismo uspjeli da dobijemo nikakve pouzdane informacije. Vjerovali smo da se on uspio nekako spasiti i da je ostao živ. Tek tokom 1995. godine prvi put smo u novinama “AS” vidjeli fotografiju našeg oca i njegovog krvnika Gorana Jelišića – srpskog Adolfa. Sa nevjericom smo gledali tu fotografiju i nagađali, nadali se, da to možda nije naš otac Husein. Ali, moja majka Džana prepoznala je, najprije, njegove cipele-mokasinke, zatim smeđu jaknu sa vunanim detaljima i plave, teksas, pantalone koje je naš otac nosio početkom rata u Brčkom. I moj stariji brat Nedžad se složio s mišljenjem naše majke. Par godina kasnije prikazan je i dokumentarni film u kojem su objavljene i slike u boji našeg rahmetli oca. Naša majka je tada 100 posto bila sigurna da se na tim slikama nalazi naš otac koji je na svirep način ubijen oko 7. maja 1992. g. kako smo tada saznali, u Zanatskom centru u Brčkom...

Boraveći nekoliko godina u Gunji (R. Hrvatska), udaljenoj dva kilometra od Brčkog i BiH, stalno smo razmišljali i željeli da se vratimo u našu državu. To nam je uspjelo tek 1998. godine kada je naša nena Sadeta saznala da naš daidža iz Tuzle ima namjeru da proda kuću i ode u Kanadu. Ona je to shvatila kao signal ili poziv da se naša porodica preseli u Tuzlu i nastavi, do daljnjeg, živjeti u daidžinoj kući. Kada smo došli u Tuzlu u dvospratnoj kući daidže Nedžada boravile su četiri porodice iz Bratunca i Srebrenice. Naravno u toj prostranoj kući našlo se mjesto i za našu porodicu, i tu smo živjeli sve do 2000. godine kada je amidža nakon prodaje svoje kuće odselio u Kanadu. Novi vlasnik dozvolio nam je da do odlaska u Brčko ostanemo u njegovoj kući u kojoj smo boravili do 2003. godine. Zahvaljujući donaciji holandske vlade za obnovu naše jedne, od dvije, kuće u Brčkom, vratili smo se u naš grad, što smo priželjkivali punih 11 godina nakon našeg progonstva. U međuvremenu, 2001. g., umrla je naša nena Sadeta.

U Brčkom smo nastavili sa školovanjem, radom i životom. Nedžad je završio zanat za autolakirera i otišao na rad u Austriju, gdje danas (2013.) živi sa suprugom Robertinom i dva sina Damirom i Benjaminom, te kćerkom Lajlom. Ja sam kao konobar šest godina radio po raznim lokalima u Brčkom, a potom sam otvorio svoj lokal 1.11.2010. g. u prijeratnom kaficu mog rahmetli oca Huseina. Najmlađi brat, Husein Kršo, završio je srednju poljoprivrednu školu u Brčkom, dok je majka Džana – penzionerka”.

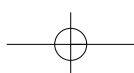
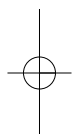
BILJEŠKE

1. Franz Kafka, Proces, Biblioteka DANI, Sarajevo, 2004.
2. Uporedi: Intervju dr. Hasana Balića, prof. Krivičnog prava i bivšeg sudije Vrhovnog suda BiH, „Oslobođenje“ – Pogledi, od 8.6.2013., str. 25
3. HAŠKI TRIBUNAL V, Presude Dražen Erdemović, Goran Jelisić, Edicija: Dokumenta, Beograd, 2002., str. 259, 262, 263, 269 i 273
4. M. Delalić – S. Sačić, BALKAN BLUZ, Bosanska hronika 1975.-1995., Sarajevo, 2077., str. 153-154
5. F. Kafka, n.d., str. 46
6. Igor Torkar, Umiranje na rate – Dachauski procesi, Globus – Zagreb, 1984., str. 116
7. Refik Piskavica, SKOJ u Brčkom – 1941.-1942., Brčko, 1974., str. 168, 173, 178, 189, 190
8. Isto, str. 262-263
 “Od uhapšenih iz naše grupe, u logorima su poubijani: Jerković Halil, Šehović Hamdija, Cvijanović Darko, Šerifović Hamdija, Glinac Mustafa, Bekić Rade, Godnić Karlo, Cvitkvić Milan, Medunić Mariola, Majstorović-Kostić Julka, Majstorović-Mileusnić Nada, Majstorović Dušanka
 Osam muškaraca iz ove grupe su ubijeni i spaljeni u krematoriju jasenovačkog logora.
 Pored ovih, u logorima su ubijeni još i ovi brčanski komunisti: Marinković Milan, Nasto Nakić, Đermanović Ivica, Salihodžić Safet.
 Preživjelo je zatvore i logore i izašlo na suđenje 39 drugova i drugarica iz naše grupe; njima je sudio ustaški prijedni sud u Zagrebu: Zaim Mušanović, Asim Mušanović, Tamara Begović, Jelenka Vočkić, Momir Krstić, Stevo Sidor, Fehim Klebić, Džemila Ajanović, Fadila Alikadić, Aziz Ramić, Ahmed Fočaković, Ibrahim Fočaković, Refik Piskavica, Salih Zukanović, Mustafa Džindić, Safet Glinac, Bego Mehmedović, Šaćir Šehović, Samid Džebo, Osman Čehić, Mehmedalija Hodžić, Muhidin Sejdinović, Henrich Beker, Milorad Gojaković, Ilija Jelešević, Janko Bašić, Milica Brkić, Katica Albertini, Štefica Marvin, Borislav Božičković, Angela Božičković, Julka Božičković, Dušan Buđen, Jelena Buđen, Momir Buđen, Radmila Hajdić, Milka Mostić, Mara Ristić, Anka Stakić”
9. Haški Tribunal V, Presude Dražen Erdemović Goran Jelisić, Beograd, Fond za humanitarno pravo, 2002., str. 263
10. Dante Alighieri, Pakao, Sys Print – Zagreb, 2000., str. 255

PRILOG

Osvrt i komentar knjiga dr. Ljubiše Simića:

- „Bukvik: zločin bez kazne“ (2012.) i**
- „Brčko: normalizacija zločina“ (2013.)**
i predgovore izdavača Stefana Karganovića
- Prilozi za monografije Bukvika i Brčkog**

POKUŠAJ SRPSKIH NACIONALISTA DA IZJEDNAČE ZLOČINE U BUKVIKU I SREBRENICI

1. Stefan Karganović: „Prećutana srpska Srebrenica pored Brčkog“

Već u podnaslovu Predgovora izdavača (za prvu knjigu dr. Ljubiše Simića: „Bukvik: zločin bez kazne“ – Prećutana srpska Srebrenica pored Brčkog – žrtve „drugog reda“ otkazuju poslušnost), Stefan Karganović se opredijelio da kao pravi Srbin, srpskoj javnosti stavi na znanje kako su „prećutani zločini u srpskoj zajednici Bukvik u Opštini Brčko koji su ravni zločinu genocida u Srebrenici“. Nasuprot tome, sunarodnik dr Simića, Bijeljina i intelektualac Lazar Manojlović zgražava se nad činjenicom što još uvijek mnoštvo Srba ne priznaje genocid u Srebrenici i ne žele pogledati istini u oči i zaključuje:

“Stid me što, još uvijek i nakon svega, mnoštvo “velikih Srba” i Srba kojima je to zanimanje, ne priznaju zločin svjetskih razmjera učinjen u Srebrenici. I što pokušavaju taj krvavi srpski cunami da porede i pravdaju drugim zločinima. Umjesto da hrabro i otvoreno pogledaju istini u oči i da ne pravdaju svoje zlo tuđim, Srbi, u tim brdima srebreničkih žrtava moraju vidjeti svoju vlastitu sramotu i moraju na tom besprimjernom istrebljenju jednog naroda ostati vječno zamišljeni, jer i Srebrenica će ostati vječni spomenik najvećem zlu”.¹

Karganović ne pominje da je MZ Bukvik (sa sedam srpskih sela) po popisu stanovništva iz 1991. godine imala 1.573 stanovnika srpske nacionalnosti, a ne 2.514, kako će u nastavku svog teksta Predgovora, napisati Karganović. Takođe ne pominje da je u vojnom sukobu pripadnika Vojske RS i Armije RBiH polovinom septembra 1992. godine ubijeno 37 srpskih vojnika i 22 civilna lica, te zarobljeno oko 1.000 stanovnika ove mjesne zajednice. Za razliku od toga u genocidu na području Srebrenice ubijeno je **8.732** civila i nasilno protjerano oko **30.000** Bošnjaka – civila.

Karganović dalje ističe: „Strašna, neistražena i nezabeležena sudbina mesne zajednice Bukvik, srpskih sela geografski na domak Brčkog, sve do objavljivanja ove monografije dr Ljubiše

Simića nalazila se vrlo daleko od svesti i savesti sveta, kako bližeg, tako i daljeg“. On navodi, kako autor dr Simić „otvoreno priznaje da katastrofa koja je zadesila stanovnike ovih sela, što je u svemu uporedivo sa tragedijom Srebrenice, čije su patnje privukle planetarnu pažnju i opšte sažaljenje, svojevremeno nije bila poznata ni njemu, mada je živio u Bijeljini, na svega pola sata vožnje od mesta događaja“ (str. 8 i 9). Nasuprot tome, tvrdi Karganović „žrtve sa klasifikacijom drugog reda u bukvičkom kraju bile su grubo ućutkane i zapostavljene, a u potrazi za pravdom – cinično onemogućene“. (str. 9)

Prije svega, Bijeljina, ljekar dr Ljubiša Simić, ciljano je zaboravio pomenuti zločine koji su se početkom aprila 1992. godine desili u njegovoj Bijeljini – kada je ubijeno nekoliko desetina Bošnjaka, vojno okupiran grad i susjedna varošica Janja, nasilno protjerano oko 30.000 Bošnjaka, srušeno pet džamija, po čemu se Bijeljina našla na listi općina koje su teretile Miloševića za genocid u ovoj i još šest bh. općina u 1992. godini. Među tim općinama nalazi se i grad Brčko u kojem je za nekoliko mjeseci 1992. godine ubijeno 505 civila, 122 se vode kao nestale-ubijene osobe, dok je u ratnim sukobima stradalo 556 pripadnika Armije BiH.

Inače, kada je riječ o genocidu, iz presude Haškog tribunala Radislavu Krstiću koji je pravosnažno osuđen za zločin genocida u Srebrenici, Karganović navodi da: „Veće Tribunala svoju analizu zaokružuje sledećim zaključkom: „ubistvo svih pripadnika dela grupe koji se nalaze na nekom malom geografskom prostoru, čak kada su žrtve malobrojne, može se smatrati genocidom, ako je to bilo izvršeno **s namerom uništenja dela grupe**, kao takve na tom malom geografskom prostoru“ (str. 16). Ako je Haški tribunal i pravio „analizu“ koju pominje Karganović, onda se ona ne odnosi na MZ Bukvik, gdje se desio sukob pripadnika legalne Armije BiH sa pripadnicima nelegalne vojske paradržave RS u kojem je, pored vojnih žrtava, stradalo i 22 civila, dok je oko hiljadu srpskih civila zarobljeno i u narednim mjesecima razmijenjeno sa zarobljenim civilima bošnjačke i hrvatske nacionalnosti iz grada Brčkog.

Znači, u slučaju MZ Bukvika nema ni jednog argumenta o navodnom genocidu nad Srbima, jer je, kao što sam naveo, namjera bila vojni sukob dvije vojske a ne „ubistvo pripadnika srpske et-

ničke grupe“. To je bio vojni sukob za jedinu putnu komunikaciju koja je Slobodnu brčansku teritoriju – odnosno legalnu Opštinu Brčko sa privremenim sjedištem u G. Rahiću, povezivala sa Srebrenikom i Tuzlom. Treba navesti i podatak da ni na jednoj od 62 sjednice Skupštine srpskog naroda u BiH odnosno Narodne Skupštine RS (NSRS) ni u jednoj diskusiji, odluci ili zaključku nije pomenut ni vojni sukob, a kamoli navodni zločin genocida u Bukviku², iako je među poslanicima bio i Milenko Vojinović – Beli, predsjednik SDS-a Brčko. Autor Predgovora na više mjesta pominje novi pojam: „srpska zajednica Bukvik“, ne navodeći da se radi o protivzakonitoj tvorevini koja se samovoljno otcijepila od legalne općine Brčko i države BiH, i priključila paradržavnoj tvorevini Srpskoj republici u BiH/RS-u. Takođe ne pominje da je u toj samozvanoj „srpskoj zajednici Bukvik“, formirana, najprije, srpska jedinica Teritorijalne odbrane srpske opštine Brčko (koja je kasnije prerasla u bataljon vojske RS) sa oko 400 naoružanih Srba, raspoređenih u osam vodova. Takođe je formiran Krizni štab, a potom i Ratni štab „srpske zajednice Bukvik“ i odjeljenje srpske vojne policije. Karganović ne pominje da su u tri navrata vođeni razgovori/pregovori vojnih starješina Ratnog štaba Bukvika sa predstavnicima legalnih organa vlasti Opštine Brčko da MZ Bukvik ostane i dalje sastavnim dijelom predratne brčanske opštine, što je bukvičko vojno i civilno rukovodstvo, predvođeno SDS-om, odbilo da prihvati. Zato je i došlo do vojnog sukoba, jer je, kao što sam naveo, kroz MZ Bukvik prolazila jedina putna saobraćajnica koja je povezivala Slobodnu brčansku teritoriju sa Tuzlom i državom BiH.

2. Granatiranje Brčkog poredi se sa granatiranjem Sarajeva

Navedene i brojne druge neutemeljene tvrdnje za tzv. „monografiju Bukvika“, S. Karganović ponavlja i u svom Predgovoru za knjigu dr Lj. Simića: „Brčko: normalizacija zločina“, koju naziva „monografijom Brčkog“ (str. 7), čiji naslov, po njemu „nije nastao slučajno“ (str. 8), jer „monografija seže u suštinu“ (str. 9). „Jedna od vrlina ove monografije je (po Karganoviću) upravo to što se na njezinim stranicama pojavljuju sve glavne ‘zaštićene’ teme **građanskog rata u Bosni i Hercegovini**“ (str. 10). Autoru Predgovora nije dovoljno što u „monografiji Bukvika“, ovu mjesnu zajednicu bez ikakvih argumenata poredi sa Srebrenicom, već u „monografiji Brčkog“, **granatiranje ovog grada** od pripadnika Armije RBiH poredi sa granatiranjem Sarajeva, što je apsurdno.

„Tema koja zahteva posebnu pažnju tiče se nasumičnog granatiranja Brčkog, i sa bosanske i sa hrvatske strane. Očigledno objašnjenje njenog značaja nalazi se u analogiji sa nasumičnim granatiranjem Sarajeva, u skoro istom trajanju, tokom bh.-og rata“. (str. 10)

Najkraći odgovor za navedene stavove o žrtvama u Bukviku, Srebrenici i Brčkom, te granatiranju Brčkog i Sarajeva utvrđene su na osnovu činjenica:

- U vojnom sukobu na području MZ Bukvik ubijeno je ukupno 59 srpskih vojnika i civila, odnosno 37 vojnika i 22 civila. U toku rata 1992.-1995. na području predratne Općine Brčko srpski nacionalisti su ubili ukupno 505 Bošnjaka i Hrvata i 122 civila koji se vode kao nestale osobe. Istovremeno u ratu je ubijeno 556 Brčaka boraca Armije RBiH.
- U vezi granatiranja grada Brčkog od pripadnika Armije RBiH stradalo je desetak civila, a od srpske vojske i avijacije bivše JNA na Slobodnu brčansku teritoriju (SBT) ubijeno je preko 120 civila. Porediti granatiranje Srpskog Brčkog sa Sarajevom može učiniti samo zagriženi srpski nacionalista koji ne želi da uporedi egzaktno podatke o 11.541 ubijenih Sarajlija od srpskih nacionalista i desetak žrtava u gradu Brčko od uzvraćene vojne paljbe 108. brčanske brigade, koja je početkom rata imala samo jedan top.

Nakon navedenih nebuloza S. Karganovića, suvišno je polemisati sa drugim njegovim stavovima koji su na istom fonu – žrtve su samo Srbi, zločinci su samo muslimani/Bošnjaci i Hrvati.

Slične stavove S. Karganović je pokušao plasirati i na tzv. „Konferenciji o BiH u Španiji“, održanoj 30. maja 2013. g. u Madridu. Na tom skupu srpske dijaspare S. Karganović je u svom izlaganju iznio tvrdnje „**da je genocid u Srebrenici „laž“**“ koja se koristi kao izgovor za vođenje modernih neokolonijalnih ratova, te da su cifre o stradalim u Srebrenici „prenapuhane“³.

Ovakvim i sličnim stavovima učesnika ovog velikosrpskog nacionalističkog skupa organizovanog od srpske NVO „Istorijski projekat Srebrenica“, suprotstavio se predstavnik Ambasade BiH u Madridu dr. Zlatan Burzić, koji je, između ostalog, rekao: „...Činjenice koje je prepoznao Međunarodni sud pravde je da su Srbi 1995. g. počinili genocid nad bošnjačkim civilima u Srebrenici... Jedino osobe bez imalo savjesti i morala mogu gotovo dvije decenije nakon počinjenog genocida tvrditi da se on nikada nije desio, nastavljajući tako ideologiju Slobodana Miloševića, a sve sa ciljem revizije istorijskih činjenica“.⁴

„O samom ishodu konferencije najbolje govori činjenica da niti jedan relevantan španski medij nije načinio niti najmanji osvrt o održavanju navedenog seminara“, kaže se u komentaru novinarke Esme Kučukalić. Takođe, želim napomenuti da ni na jednoj sjednici Narodne Skupštine (paradržave) RS od 1991.-1996. g. , koje je u svojoj knjizi (koju sam već pomenuo) prezentirao američki historičar i ekspert Haškog tribunala prof. dr. Robert Donia ni na jednom mjestu nisu pomenuti navodni masovni zločini nad bosanskim Srbima u Bukviku i Brčkom, čak ni od brčanskog poslanika i predsjednika SDS-a Brčkog dr Milenka Vojinovića – Belog. Karganović ne pojašnjava pojam „monografije“, ni Bukvika, ni Brčkog, pa čitaoc ništa ne može saznati o istorijatu ni sela Bukvik, ni o 465 godina dugoj historiji Brčkog. Morat ću, na odgovarajućem mjestu knjige, podsjetiti Karganovića barem ukratko o istorijskim činjenicama vezanim za Bukvik i Brčko, koji ne postoje od 1992. već, kada je Brčko u pitanju, od 1548. godine. Srpska nacionalistička ideologija smatra zapravo da je u BiH sve postalo i nastalo od momenta formiranja paradržave Republike Srpske (9.1.1992.) i da prije toga ni

Bosna/BiH, ni Brčko nisu ni postojali. Te ideje se nalaze i u knjigama dr (ljekara) Ljubiše Simića, koji iz Bijeljine nije dobro vidio i shvatio šta se tamo u Semberiji i Bijeljini desilo za vrijeme srpske okupacije, a kamoli u Brčkom udaljenom oko 40 kilometara, koje je njega više zanimalo od rodne Bijeljine. Jer, sve što nije smio napisati o zločinima nad Bošnjacima u Bijeljini i Janji, iz nacionalističke pakosti je, negirajući stvarne činjenice, učinio opisujući navodne zločine prema Srbima u Opštini Brčko, zločine o kojima je kao dijete slušao priče od drugih, a ne na osnovu stvarnih događaja i navodnih istraživanja. I kako se ljekar Simić, koji nema veze sa metodologijom socioloških istraživanja, može baviti takvim istraživanjima. Može, ali na principu one narodne rekla-kazala, a u cilju zarade u vidu debelo plaćenog honorara međunarodno poznatog mešetara Stefana Karganovića.

Detaljniji osvrt na tekstove dr Lj. Simića, autora obje navedene knjige i stavove iz Predgovora izdavača S. Karganovića, dat ću (pored već navedenih) i na drugim mjestima ovog dijela knjige.

3. Dr Ljubiša Simić piše knjige bez primjene elementarne naučne metodologije

U knjizi Ljubiše Simića – „Bukvik: Zločin bez kazne“⁴⁵, napisanoj bez primjene najelementarnije naučne metodologije (što ne iznenađuje jer je autor ljekar, a ne doktor nauka), o mjesnoj zajednici Bukvik se piše ne kao sastavnom (viševjekovnom) dijelu opštine/općine Brčko, već kao o nekakvoj „enklavi“ za koju se ne navodi ni čija je, ni kome pripada. U periodu o kojem Lj. Simić piše o Bukviku, ova mjesna zajednica je bila u sastavu nezakonito formirane srpske opštine Brčko (23.12.1991. g.), odnosno protivustavno samoproglašene Srpske Republike BiH/RS-a.

Na osnovu odluka i naredbi opštinskih i paradržavnih „republičkih“ organa srpskih vlasti u MZ Bukvik (koja je obuhvatala osam sela i zase-laka) pod rukovodstvom SDS-a srpske opštine Brčko, još prije rata (kra-jem 1991. i početkom 1992. g.) formirane su paravojne i parapolicijske jedinice Teritorijalne odbrane Srpske Republike BiH sa oko 400 nao-ružanih pripadnika organizovanih u osam vodova sa odjeljenjima. Pored navedenih činjenica, koje Lj. Simić uopće ne pominje, autor je u knjizi ci-ljano zaboravio navesti podatke da su srpske vojne, paravojne i parapoli-cijske snage, uz pomoć bivše JNA, nakon rušenja brčanskih savskih mostova (30.4.1992. g.), izvršile vojnu okupaciju grada i dijela općine Brčko, nakon čega je započela i za nekoliko mjeseci okončana planirana akcija srpskih civilnih vlasti, vojnih i policijskih snaga – etničkog čišćenja, masovnih progona i nezakonitog zatvaranja/zatočenja na hiljade civila nesrpske nacionalnosti, gdje su mučeni, premlaćivani, silovani i ubijani, a potom u masovne grobnice zatrpavane nedužne žrtve. Iz Brčkog je do kraja 1992. godine nasilno iseljeno oko 90% nesrpskog stanovništva. Iz Brezovog Polja, jednog od najvećih brčanskih sela, u kojem je zajedno sa izbjeglim Bošnjacima iz Brčkog živjelo preko 3.000 stanovnika – u jed-nom danu, 17. juna 1992. godine, prognano je, iseljeno i u koncentra-cione logore Luku Brčko i Batković, kod Bijeljine, iseljeno i sprovedeno cjelokupno stanovništvo ove mjesne zajednice, koja je kao takva prestala da postoji. Autor, koji je totalno neinformisan o ratnim zbivanjima na po-dručju opštine Brčko, nije napisao ni jednu rečenicu teksta o vojnoj oku-paciji i zločinima u Brčkom. Tek nakon pomenutih i brojnih drugih zločina protiv čovječnosti počinjenih nad civilima nesrpske nacionalno-sti, koji su se dogodili za nekoliko mjeseci 1992. godine mjesna zajednica

Bukvik je postala „enklava“ Srpske opštine Brčko odnosno paradržavne tvorevine Republike Srpske. Pokušaji legalnih organa vlasti Općine Brčko-Rahić i državnih organa vlasti RBiH da se iznađu rješenja da ne dođe do vojnog sukoba na području Bukvika (sastanci su održani u julu i početkom septembra 1992. g.) – nisu dali nikakve rezultate. Jer, predstavnici Kriznog i Ratnog štaba, te SDS-a Bukvika su odbili da se sporna pitanja riješe na miran način i u interesu stanovništva predratne opštine Brčko i mjesne zajednice Bukvik.

Bukvički Krizni i Ratni štab, kao i organizacija SDS-a, imali su stalne kontakte sa civilnim i vojnim vlastima srpskih snaga u okupiranom Brčkom, koji su im obećavali da će vojnom ofanzivom srpskih snaga prema položajima VRS na bukvičkom području, izvršiti teritorijalno spajanje srpskih jedinica Brčkog i Bukvika. Međutim, do takve ofanzive i „blic kriga“ srpskih snaga nikada nije došlo, uprkos brojnim obećanjima, vojnim pripremama i pokušajima do zuba naoružanih više hiljada srpskih vojnika, koji su raspolagali sa desetinama tenkova i stotinama topova i drugog teškog naoružanja bivše JNA.

Takođe treba napomenuti da su bukvički SDS, Krizni i Ratni štab, sami odabrali da se izdvoje iz predratne opštine Brčko i države BiH i pripoje srpskoj opštini Brčko i paradržavnoj, protivustavnoj tvorevini Srpskoj Republici BiH odnosno Republici Srpskoj. Kada su počev od 30. aprila, zatim, tokom maja i juna 1992. godine srpske snage okupirale Brčko i počinile najveće zločine protiv čovječnosti, uključujući i genocid, u Bukviku se to slavilo kao pobjeda srpske vojske i mlade srpske republike. Da je mjesna zajednica Bukvik ostala u sastavu legalne opštine Brčko, sa privremenim sjedištem u Rahiću, ona bi ostala ono što je vijekovima bila – dio svoje viševjekovne opštine i države BiH. Međutim, rukovodstvo SDS-a, Krizni i Ratni štab – komanda jedinica VRS u Bukviku su odlučili da se odvoje od legalne opštine Brčko i RBiH i pripoje Srpskoj Republici/RS. Upravo zato je to područje postalo „svojevrsna enklava“, ali ne RBiH, već RS-a. Prije toga, od početka rata pa do 17.6.1992. godine „enklava“ je bilo i Brezovo Polje u kojem, za razliku od Bukvika, nije bilo ni jednog naoružanog pripadnika TO odnosno Armije RBiH i koje je navedenog datuma potpuno iseljeno i prestalo da postoji do okončanja rata i Dejtonskog sporazuma. Dakle, mjesna zajednica Bukvik bila je svojom voljom i odlukom sve do sredine septembra 1992. godine sastavni dio protivzakonito formirane srpske opštine Brčko i paradržave RS-a, te sastavni dio planiranog 20-kilometara širokog koridora kroz Posavinu. Stanovništvo tog područja i prije i nakon vojnog poraza, opredijelilo se da živi

u RS-u i svi su za nekoliko mjeseci nakon iseljavanja iz Bukvika i susjednih srpskih sela na Slobodnu brčansku teritoriju – po vlastitoj želji i odluci – razmijenjeni za Bošnjake i Hrvate, i naselili se u napuštene bošnjačke i hrvatske kuće i stanove u Brčkom. Veći broj njih je po dolasku u Brčko mobilisan u Vojsku Republike Srpske.

Naravno, kao i svaki drugi vojni sukob i ovaj u Bukviku imao je za posljedicu vojne i civilne žrtve, ali nažalost, i iseljavanje stanovništva, koje je privremeno razmješteno po javnim objektima i privatnim gospodarskim i stambenim objektima, na Slobodnoj brčanskoj teritoriji na kojoj je već bilo smješteno oko 20.000 prognanih Bošnjaka, Hrvata i Roma iz Brčkog. Treba naglasiti da je srpsko stanovništvo MZ Bukvik bilo od srpskih nacionalista motivirano da u slučaju vojnog poraza jedinica VRS na tom području, napuste svoja ognjišta i isele se u Brčko, koje je, kako su već u julu 1992. godine, informisani etničkim čišćenjem i genocidom – postalo 90-postotni srpski grad. **Bukvik je bio žrtvovan od vrhovnog srpskog rukovodstva, ali te činjenice nisu bili svjesni stanovnici bukvičkog područja.**

U brojnim izjavama „proteranim Srba“ iz Bukvika, na kojima je skoro u cjelosti utemeljen i napisan tekst knjige autora Lj. Simića – nigdje se ne pominje podatak o vojnom sukobu oko 400 pripadnika VRS sa pripadnicima Armije RBiH. Naprotiv, kroz cijelu knjigu se piše o tome kako su hiljade pripadnika ARBiH napali nenaoružani srpski narod bukvičkog područja koji je, branio svoja ognjišta, a ne protivzakonito i protivustavno formiranu srpsku zajednicu Bukvik Republike Srpske. Takođe, u knjizi nisu razdvojene srpske civilne i vojne žrtve pomenutog sukoba, kao ni civilni i vojni zarobljenici koji su bili privremeno zatočeni i razmješteni na Slobodnoj brčanskoj teritoriji, kao ni činjenicu da ni jedno zarobljeno/iseljeno lice srpske nacionalnosti nije bilo lišeno života.

I u drugoj knjizi Simić iznosi laži o ratu u Brčkom

I dok sam pripremao građu za odgovor na knjigu „Bukvik: zločin bez kazne“, isti autor, Bijeljina, dr Ljubiša Simić je početkom 2013. g. objavio i u Brčkom promovisao svoju drugu knjigu „Brčko – normalizacija zločina“ u kojoj, takođe, piše isključivo o zločinima nad brčanskim Srbima, ali sada na nivou opštine i grada Brčko. Već na prvim stranicama knjige „Brčko, normalizacija zločina“, autor dr Simić piše: „Područje opštine Brčko je tokom rata, u periodu 1992. do 1995. godine, pretrpelo

znatna razaranja, kako u materijalnom smislu, tako i u vidu ljudskih gubitaka“ (str. 15). Autor ne navodi ni jedan podatak o „razaranjima“ i „ljudskim gubicima“ u gradu i općini Brčko. On pominje samo srpsku „enklavu zajednicu srpskih sela Bukvik“ (protivustavno formiranu i pripojenu srpskoj opštini Brčko i paradržavi – RS-u) i navodno „doseljavanje 20.000 Muslimana“ iz Sandžaka, iz R. Srbije, te ponovno uspoređuje granatiranje Brčkog i višestruko uvećane zločine u Bukviku, sa genocidom u Srebrenici. Pri tome, autor nije naveo ni jedan zločin srpskih nacionalista pripadnika VRS počinjeni prema Bošnjacima, Hrvatima i Romima u Brčkom, koji po dr Simiću – ne postoje. Autor nije Brčak, niti je u ratu boravio u našem gradu, već je iz Bijeljine kao dijete „čuo ispaljivanja granata iz R Hrvatske na Brčko“. On nije ni vidio, ni čuo za zločine vojne okupacije „srpskih snaga“ u Brezovom Polju i Brčkom, zločine masovnih progona, zatočenja, silovanja i ubijanja civila nesrpske nacionalnosti u gradu, pa čak ni u svojoj Bijeljini i obližnjoj Janji (u kojima je ubijeno 95 civila i poginulo na ratištima BiH nekoliko desetina boraca Armije RBiH ovog područja).

U ovom dijelu knjige ću pokušati da na osnovu raspoložive dokumentacije pored već opisanih zločina, ukažem na istinu o zločinima u Brčkom, Brezovom Polju, Rahiću, Bukviku, Lipovcu, Boderištu i brojnim mjestima nezakonitog zatočenja, logorima i konclogorima za Bošnjake, Hrvate i Rome i mjesta privremenog zatočenja Srba sa područja MZ Bukvik na Slobodnoj brčanskoj teritoriji, koji su se putem brojnih razmjena svi do jednog vratili na područje srpske opštine Brčko.

Želim napomenuti da autor dr Simić u svojim knjigama ne pravi razliku između civilnih i vojnih žrtava rata, pa čak na spiskove žrtava uvrštava i ranjene srpske civilne i vojne žrtve. Za njega su najveće žrtve stradali srpski vojnici u vojnom sukobu u brčanskom (99% hrvatskom) selu Boderištu, a ne srpski civili. Uz dužno poštovanje svih žrtava rata (civilnih i vojnih) osim ratnih zločinaca – u ovoj knjizi ću, dati pregled relevantnih podataka o svim civilnim i vojnim žrtvama rata 1992.-1995. g, kao i nestalim civilima. Najprije ću navesti i komentarisati tvrdnje dr Simića o zločinima nad Srbima u Brčkom, Bukviku, Boderištu, Lipovcu..., a potom na osnovu do sada utvrđenih činjenica, opisati uzroke i glavne aktere rata, agresije, okupacije Brčkog (i još 36 bh. gradova – općina), mnogobrojne zločine protiv čovječnosti i genocid nad Bošnjacima u Brčkom i BiH u cjelini.

4. Srpska “istina” o zločinima u Brčkom

Fond srpske dijaspore: „Istorijski projekat Srebrenica“, Holandija, i njegov izdavač, advokat Stefan Karganović, u svojoj „boga-toj“ izdavačkoj djelatnosti izdali su i dvije knjige o „navodnim“ masovnim, genocidnim zločinima nad Srbima u „Srpskoj zajednici Bukvik“ i srpskom Brčkom. Te zločine i izdavač S. Karganović i autor obje knjige dr Ljubiša Simić, usporedili su sa zločinima i genocidom u Srebrenici, što do sada nisu uradili ni najveći kreatori rata, agresije, zločina protiv čovječnosti i genocida: Slobodan Milošević, Dobrica Ćosić, Radovan Karadžić, Ratko Mladić, „Brčak“ i predsjednik SDS-a opštine Brčko – dr Milenko Vojinović Beli, ni najveći brčanski u Haškom tribunalu pravosnažno osuđeni ratni zločinac, Goran Jelisić.

Ključna rečenica u predgovoru za knjigu „Brčko, normalizacija zločina“, autora dr Simića, S. Karganovića glasi: „Država u kojoj se punih dvadeset godina toleriše nekažnjivost jezivih zločina koje dr Ljubiša Simić smireno opisuje i izobilno dokumentuje: Bukvik, Boderište, Lipovac, neselektivno trogodišnje granatiranje Brčkog sa mnogobrojnim civilnim žrtvama iz redova sve tri etničke zajednice – čini da je pejorativni izraz „tamni vilajet“ ipak previše blag da bi od-slikao suštinu njene današnje inkarnacije“. (str. 7 i 8) (Ove ću near-gumentovane stavove komentarisati na odgovarajućim mjestima u ovom dijelu knjige.) Ovdje želim napomenuti da i Karganović i Simić tvrde da su na području predratne općine i grada Brčkog počinjeni samo zločini protiv Srba (i nekih drugih stanovnika okupiranog Brčkog) a ni jednom riječju ne pominju zločine: vojne okupacije Brčkog i dijela općine Brčko, od strane „srpskih snaga, progon oko 30.000 Bošnjaka, Hrvata i Roma, zatvaranje u mjesta nezakonitog zatočenja i logore, mučenja, silovanja na hiljade civila, ubijanje preko 500 civila nesrpske nacionalnosti, formiranje geta u Brezovom Polju i pretvaranje Brčkog u 100-postotni srpski grad (od predratnih 20% Srba koliko ih je bilo u Brčkom).

Za mnogobrojne zločine nad civilima opštine i grada Brčko pred licem pravde je odgovarao minimalan broj srpskih zločinaca – oko jedan posto. Istina u okupiranom Brčkom stradao je i određen broj srpskih civila (koje autor dr Simić nije tačno već proizvoljno naveo u svoje dvije knjige) kao posljedica ratnih sukoba i „odgovora“ na danonoćna granatiranja srpskih vojnih snaga na Slobodnu brčansku

teritoriju odnosno na snage Armije RBiH. Autor u svojim knjigama ne objavljuje spiskove srpskih civilnih žrtava rata, već daje zbirne spiskove vojnih i civilnih žrtava, uključujući i ranjenike.

Autor se čudi što niko od vojnih lica bošnjačke i hrvatske nacionalnosti nije do sada odgovarao za granatiranje grada Brčkog i vojne sukobe u Bukviku, Boderištu i Lipovcu, ne pominjući da isto tako niko nije odgovarao od srpskih vojnih lica za stotine i hiljadu puta veći obim granatiranja i aviobombardovanje Slobodne brčanske teritorije, gdje je živjelo oko 50.000 stanovnika, kao ni za preko 505 ubijenih civila, preko 556 vojnih žrtava rata i 122 nestalih/ubijenih Brčaka nesrpske nacionalnosti.

U mjesecima najintenzivnijih granatiranja – maj-septembar 1992., uključujući i srpsko-srbijansku avijaciju i odnos teškog oružja, artiljerije, oklopnih i zrakoplovnih srpsko-srbijanskih snaga i ARBiH bio je 500:1, pri čemu, Armija BiH početkom rata nije raspolagala ni sa jednim avionom, tenkom, itd. Drugo, S. Karganović i dr Ljubiša Simić pišu da je knjiga „Brčko, normalizacija zločina“ – monografija (?!), „koja seže u suštinu“. Ne kaže se u suštini čega: zločina u Brčkom, građanskog rata, masovnih progona, silovanja žena, genocida. Čak se ne definiše ni pojam **monografije**, jer se, ustvari, i ne radi ni o kakvoj monografiji, već o novom pojmu, koji bi se mogao nazvati „srbografijom“. Također, autor ne definiše pojam „normalizacija zločina“, koji nije pravni pojam. Naravno, sve navedeno ne mogu pojašniti u ovom tekstu, već ću to učiniti na odgovarajućim mjestima ovog dijela knjige.

5. „Brčko: normalizacija zločina – kultura nekažnjivosti“

Gore citirani naslov poglavlja u knjizi „Brčko: normalizacija zločina“, dr Simić počinje tvrdnjom da je „Područje Brčkog tokom rata, u periodu 1992. do 1995. godine, pretrpelo znatna razaranja, kako u materijalnom smislu, tako i u vidu ljudskih gubitaka“ (str. 15). Ova tvrdnja autora nije potkrijepljena ni jednom relevantnom činjenicom, već predstavlja samo uopćenu, neargumentovanu konstataciju („za srpsku nacionalističku populaciju“). Da je Bijeljina dr Simić barem pokušao da pojasni „znatna razaranja“ onda bi morao navesti da su: specijalci bivše JNA 30. aprila 1992. godine srušili pješački i željeznički savski most u Brčkom, potom su „srpske snage“ predvođene SDS-om i pripadnicima srpske TO, JNA i srpskih paravojnih formacija, počev od 1. maja 1992. izvršili vojnu okupaciju grada Brčkog i dijela ove općine, uništili kompletnu privredu od 20-tak firmi, sa oko 20.000 radnika, među kojima Prehrambeni kombinat i Tekstilni kombinat „Interplet“, dvije UNIS-ove i po jednu ŠIPAD-ovu, SOKO-lovu i UPI-jevu fabriku, formirali 20 mjesta nezakonitog zatočenja i logore u gradu za nesrpsko stanovništvo, započeli i do kraja 1992. godine nasilno protjerali oko 30.000 Bošnjaka, Hrvata i Roma, srušili zajedno sa temeljima sve tri gradske džamije i još desetak prigradskih i seoskih džamija, ubili preko 500 civila, silovali na desetine žena.

Umjesto da pomene i pojasni navedene i brojne druge činjenice i zločine, za koje su u Haškom tribunalu i domaćim sudovima u BiH izrečene pravosnažne sudske presude za najveće brčanske ratne zločince: Gorana Jelisića – srpskog Adolfa, Ranka Česića, Kostu Kostića, Konstantina Simonovića, itd., autor kritikuje aktuelno Tužilaštvo Brčko distrikta BiH što nije „podiglo krivičnu optužnicu u predmetu (vojnog – nap. M.M.) napada na zajednicu srpskih sela Bukvik“... i „zarobljavanja oko 2.500 žitelja te zajednice srpskih sela“, sa zaključkom da se dokazi za ovaj predmet „o zločinima u Bukviku brižljivo čuvaju u fijoci glavnog tužioca Distrikta“. (str. 15)

Autor zaboravlja navesti ključnu činjenicu da se „srpska zajednica sela Bukvik“, protivustavno i nezakonito izdvojila od legalne općine Brčko i početkom 1992. godine pripojila paradržavnim tvorevinama srpskoj opštini Brčko i Srpskoj Republici BiH. Na području ove srpske zajednice Bukvik protivzakonito su formirani srpski organi vlasti, sr-

pska vojska i policija. I broj zarobljenih civila i vojnika Bukvika autor je uvećao najmanje za hiljadu osoba – sa oko 1.500 na 2.500 civilnih lica.

U tački 2 autor dr Simić se, u nedostatku argumenata za zločine nad brčanskim Srbima 1992.-1995., vraća u godine Drugog svjetskog rata, pa ističe: „Iskustva Srba sa relativizacijom zločina datiraju još iz Drugog svjetskog rata... kada su formacije sastavljene od lokalnih Muslimana i Hrvata zbrisala mnoga ognjišta, u nekim slučajevima i cela sela“. U nastavku autor tvrdi da je: „Neposredno nakon II. svetskog rata režim praktično abolirao ratne zločine zarad prividnog mira izraženog u paroli bratstva i jedinstva“. Naravno, po uzoru na svog učitelja Dobricu Ćosića, autor ne iznosi ni jedan podatak o stradanju Srba i njihovih sela u općini Brčko u II. svjetskom ratu, kao ni podatke o navodno „aboli-ranim ratnim zločincima“ iz tog rata. Takođe ne iznosi ni podatke o žrtvama u Drugom svjetskom ratu koji su već odavno utvrđeni u Saveza boraca NOR-a Brčkog.

Prema zvaničnim podacima na području općine Brčko u toku Drugog svjetskog rata ubijeno je ukupno 467 civilnih lica i pripadnika partizanskih jedinica od čega: 172 Muslimana, 139 Jevreja, 120 Srba, 33 Hrvata i 3 lica ostalih nacionalnosti. U gradu Brčkom je od Nijemaca, ustaša i četnika stradalo/ubijeno 45 Srba, u logoru Jasenovac i Staroj Gradišci 14 brčanskih Srba, u logoru Banjica u Beogradu 8 Srba, u brčanskom zatvoru i od bombardovanja ubijeno je 19, itd., ili ukupno 120 brčanskih Srba. Najveći broj Muslimana ubijen je u obližnjem selu Brka – 38, Brezovom Polju 28, G. Rahiću – 27, Maoči – 26, Palanci – 23, zatim Šatorovićima 14, Omerbegovači – 10, Rašljanima – 7, Ograde-novcu – 6, Islamovcu – 5, Brodu, Čandama, Ćosetima i D. Rahiću – po 3 i Ražljevu – 1 ubijenih Muslimana u II svjetskom ratu.⁶ Kao žrtve rata u Savezu boraca Brčkog nisu registrovani Srbi – četnici, neprijatelji SFR Jugoslavije.

Ovome treba dodati da su u logorima Jasenovac, zajedno sa pomenutih 14 brčanskih Srba, ubijena i peterica Muslimana – Brčaka: Jerković Halil, Šehović Hamdija, Šerifović Hamdija, Glinac Mustafa i Salihodžić Safet.⁷

Takođe treba pomenuti da se, prema autoru Noelu Malkolmu: „Računa da je oko 75.000 Muslimana izgubilo živote u II. svjetskom ratu, što iznosi 8,1% ukupnog stanovništva. To je veći procenat od postotka Srba stradalih u ratu (7,3%) i svih drugih naroda, osim Jevreja i Roma“ („Kratka povijest Bosne“, str. 337)

6. Navodni muslimanski zločini nad Srbima u Drugom svjetskom ratu i ratu 1992.-1995.

Umjesto iznošenja navedenih podataka, autor dr Simić zaključuje da je: „Većinu zločina nad Srbima počinilo lokalno muslimansko stanovništvo (?), što je još jedna izrazita sličnost između zločina izvršenih u II. svjetskom ratu i tokom nedavnog građanskog rata u BiH. Primjeri toga su: Bukvik, Cerik, Bos. Bijela, Bukovac, Boderište, Vučilovac, Gajevi, Grbavica, Lukavac...” (str. 16 i 17) Ni citirani zaključak autora dr Simića sa apstraktnom tvrdnjom o zločinima “lokalnog muslimanskog stanovništva, nije utemeljen na istini i egzaktnim podacima o ubijenim srpskim civilima, jer tih podataka jednostavno nema, već na proizvoljnim konstatacijama i komparacijama između zločina u II. svjetskom ratu i srpsko-crnogorskoj agresiji na BiH u periodu 1992.-1995. godine. Tako, naprimjer, autor među navedenim selima u kojima su počinjeni zločini nad Srbima pominje Boderište u kojem su po popisu stanovništva iz 1991. Hrvati činili 99% stanovništva. Ili hrvatsko selo Bos. Bijela u kojem su ubijena četiri civila srpske nacionalnosti.

Napokon, u tački 4 autor, između ostalog, tvrdi da je: „Tužilaštvo Distrikta Brčko pod stalnim nadzorom i kontrolom kako unutrašnjeg faktora u vidu Tužilaštva u Sarajevu tako i spoljnog u vidu međunarodnog supervizora za Brčko“/koji u vrijeme objavljivanja njegove knjige nije više postojao./ Takođe, navodi kako su „sa stanovišta žrtve, tužilaštvo i sudovi i dalje najveća kočnica pravde”. (str. 18) Naravno i ove proizvoljne, nacionalističke tvrdnje dr Simića nisu argumentovane ni sa jednom činjenicom vezanom za rad Tužilaštva i Suda Brčko distrikta BiH. U Brčkom su pravosudni organi do kraja 2012. procesuirali 12 ratnih zločinaca. Među njima se nalazi i pravosnažna presuda za zločin silovanja nad Srpkinjom Cvijetom Marković, za koju pravosnažne kazne zatvora od po pet godina (izrečene 11. maja 2009. godine) izdržavaju **Pavić Pepo i Fikret Hasanović**. Ako su podignute još neke optužnice za počinjene zločine nad Srbima, autor ih je trebao navesti.

Inače, dr Simić u svojoj nazovi monografiji: “Brčko, normalizacija zločina” (Brčko, 2013.) ne pominje ni jednu presudu izre-

čenih brčanskim ratnim zločincima od međunarodnih i domaćih sudova, jer se to ne uklapa u njegovo viđenje rata i zločina čije su žrtve, po njemu, isključivo Srbi – civili i vojnici. A do kraja 2012. godine precesuirano je i izrečeno 12 pravosnažnih presuda među kojima se nalaze i četiri najveća brčanska zločinca: Goran Jelisić, Ranko Češić, Kosta Kostić i Konstantin Simonović, kao i 3 prvostepene presude: Iveče Dimče, Draženu Uroševiću (2012.) i Moniki Ilić (2013.) za počinjene zločine protiv stanovništva u konclogoru Luka. Moniki Ilić je u oktobru 2013. izrečena i drugostepena, pravosnažna sudska presuda i zatvorska kazna - dvije godine i šest mjeseci.

7. “Zločini” u Boderištu i Lipovcu

U drugom poglavlju svoje, nazovi, monografije, autor dr Simić piše o **žrtvama vojnog sukoba** pripadnika Armije BiH i Vojske Republike Srpske (VRS), ne pominjući vojne žrtve Armije RBiH, u brčanskom (hrvatskom) selu Lipovcu i srpske vojne žrtve u hrvatskom selu Boderištu (njih 12-13), što želi prikazati kao najveći zločin na „balkanskim prostorima“ za koje niko nije priveden pravdi. Ni Međunarodni sud u Hagu, ni domaći sudovi nisu do sada, niti im je to u nadležnosti, procesuirali ni jedno ubistvo, vojnu žrtvu, počinjeno u vojnim sukobima između zaraćenih vojski u BiH. Pred Haškim tribunalom su na osnovu optužnica za komandnu odgovornost, ali ne za pojedinačna ili grupna ubistva vojnika do sada odgovaralo samo određen broj generala srpske, hrvatske i bošnjačke nacionalnosti, dok je u toku sudski proces general-pukovniku VRS Ratku Mladiću optuženom za udruženi zločinački poduhvat i genocid nad civilima u Srebrenici.

U agresiji i vojnim sukobima pripadnika bivše JNA, oružanih formacija SDSBiH i srpskih paravojnih jedinica, sa Armijom RBiH Brčkog u periodu 1992.-1995. poginulo je **556** pripadnika bh. Armije i ubijeno **505** odnosno 627 civila. U istom razdoblju u ratnim sukobima u Brčkom, Boderištu, Lipovcu, Bukviku poginulo je, kako navodi autor dr Simić, **27** pripadnika VRS i stradalo **267** srpskih civila. Pri tome autor vojne žrtve područja Bukvika svrstava u civilne žrtve rata.

U vojnim sukobima pripadnika VRS i ARBiH u Lipovcu, o kojima neobjektivno piše dr Simić, od februara do oktobra 1993. poginulo je 29 Bošnjaka, dok je u aprilu iste godine poginulo 14 srpskih vojnika (pri čemu treba navesti podatak da se u vojnom sukobu VRS i Armije RBiH na ratištu u hrvatskom selu Boderište, početkom marta 1993. predalo 12 srpskih vojnika, koje su zarobili, a potom pobili/likvidirali pripadnici ARBiH. (str. 22 i 29) Vezano za vojni sukob u Boderištu, postavlja se pitanje, šta su srpske vojne snage tražile u ovom 99% hrvatskom selu? Tražile su proširenje srpske teritorije, koju su mogli osvojiti samo zločinima, ubijanjem i progonom preko **500** Hrvata tog sela. Ali, i vlastitim vojnim žrtvama, što su, nakon vojnog poraza, veoma teško podnijeli.

Zahvaljujući borcima Armije BiH, srpske vojne snage, pojačane sa bijeljinskim specijalcima, nisu uspjele da izvrše pokolj i vojno okupiraju hrvatsko selo Boderište i iza sebe su ostavili, kako piše autor, 12-13 srpskih vojnika koji su stradali ili zarobljeni u tom vojnom sukobu. Tijela poginulih ili naknadno likvidiranih srpskih vojnika, od kojih su dva bila izmasakrirana, razmijenjena su, a potom sahranjena u Brčkom 13. marta 1993. godine.

8. Srpska osveta za vojni poraz u Boderištu

Kako svjedoči Jusuf Trbić, sugrađanin dr Simića: „U ranu zoru, 13. marta (1993. g.), istog dana kada je sahranjeno 13 iz-masakriranih Srba u Brčkom“ (poginulih/likvidiranih srpskih vojnika u brčanskom selu Boderište – nap. M.M.), „Semberijom su odjeknule detonacije koje su porušile prvo tri, a zatim još dvije džamije“, zapisao je ovaj hroničar ratnih zločina u Bijeljini i Janji („Oslobođenje – Pogledi“, 16.3.2013., str. 27). „Najstariju od tih džamija, Atik džamiju, sagradio je Sulejman Velićanstveni između 1548. i 1566. g. i ona je bila spomenik kulture pod zaštitom države BiH“, navodi Trbić. Uz rušenje džamija u Bijeljini je u prvim danima aprila 1992. ubijeno 40 Bošnjaka – civila, dok je u obližnjoj Janji u toku rata likvidirano 55 Muslimana. Naravno, o ovim činjenicama ne piše Bijeljina dr Simić. Vezano za likvidaciju i masakriranje zarobljenih i ubijenih srpskih vojnika – to je zločinački čin koji nema nikakvog opravdanja i koji zasluhuje i moralnu i krivičnu osudu.

Pri tome valja napomenuti da se to ne odnosi samo na srpske vojnike u Boderištu, već i na vojnike Armije RBiH od kojih su na desetine zarobljeni, a potom likvidirani i nikada njihova tijela nisu razmijenjena, već se i danas vode u rubrici – nestalih vojnih lica. U knjizi „Spomen brčanskim šehidima i poginulim borcima 108./215. brigade Armije BiH”⁸ je po imenu i prezimenu navedeno da je 1992. godine nestalo 20 vojnika Armije BiH u vojnim sukobima na brčanskom ratištu“ sa pripadnicima VRS. Radi se, ustvari, o poginulim i zarobljenim vojnicima naše Armije čija su tijela ili životi bili u rukama vojnih vlasti RS, koje su ih, nakon mučenja/masakriranja/ubijanja smjestili u neku od mnogobrojnih, do sada (2013.) neotkrivenih, masovnih grobnica. Inače, ukupno je, kako sam već naveo, ubijeno 556 pripadnika 108./215. brigade Armije BiH (str. 6). Treba navesti i podatak da se na spisku nestalih/ubijenih civila iz Brčkog nalazi 121 Bošnjaka i Hrvata i jedan Srbin, o čemu postoji relevantna evidencija u Udruženju porodica nestalih, nasilno odvedenih i ubijenih Bošnjaka i Udruzi obitelji nestalih, nasilno odvedenih i ubijenih Hrvata Brčko distrikta BiH.

„Većina zločina o kojima je u monografiji reč desila se 1992. i 1993. na relativno malom području Bosanske Posavine, koje

obuhvata područje opština Brčko i Orašje. Da stvar bude gora, ti zločini vršeni su pod uticajem ili nadzorom zvaničnih organa Republike Bosne i Hercegovine...” (Bukvik..., str. 83.)

Dakle, autor dr Simić samo u kontekstu “zločina nad Srbima”, priznaje postojanje “zvaničnih organa Republike Bosne i Hercegovine”, ali ne piše da su srpska sela i grad Brčko bili u sastavu protivustavne paradržavne tvorevine Republike Srpske, o čemu sam opširno pisao u ovoj knjizi. I ovom prilikom ponavljam da je najveći broj Srba sa područja općine Brčko stradao u vojnim sukobima Vojske RS i Armije Republike BiH. U “slučaju Bukvika”, ovo područje se nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma ponovo vratilo tamo gdje je vijekovima bilo – u državu BiH, što se desilo i sa cijelim područjem predratne općine Brčko. Naravno, autor piše samo o zločinima protiv Srba u dijelu opštine Brčko, dok Orašje pominje samo u dijelu teksta o broju logora u 4 posavske opštine. (str. 83.)

9. „Logori i etničko čišćenje na području opštine Brčko“

9.1. Etničko čišćenje Srba u brčanskim selima

Pod gore navedenim naslovom autor dr Simić nastavlja svoju neargumentovanu priču o stradanju brčanskih Srba, pa navodi: „Tokom rata na području opštine Brčko (koje opštine – postojale su tri opštine/općine: srpska, Općina Brčko-G. Rahić i Brčko-Ravne, nap. M.M.), „mnogim selima“ (kojim?, to autor ne navodi – M.M.) gde su živeli Srbi, nizali su se ratni zločini... po ustaljenom obrascu...“ „Oružani napadi na mesta gde su bili koncentrisani pripadnici srpske zajednice odvijali su se po suštinski istom scenariju kao u Drugom svetskom ratu“. (str. 38) „Napade su organizovano izvodile muslimansko-hrvatske snage smeštene uglavnom u susednim selima“ (kojim? – M.M.), itd... „Prvo selo koje je bilo na udaru muslimansko-hrvatskih snaga bila je Bosanska Bijela. Napad je izvršen 11.6.1992. i tom prilikom ubijeno je 10 žitelja ovog sela“. (str. 38) Autor navodi imena i prezimena poginulih Srba bez navođenja činjenica da se radilo o vojnom sukobu i da je među žrtvama bilo šest srpskih vojnih lica i četiri civila: Mara Sekulić (1925.), Jevdokija Mičić (1923.), Jovanka Mičić (1932.) i N.N. Takođe ne navodi ni podatak o žrtvama pripadnika ARBiH u pomenutom vojnom sukobu u Bos. Bijeloj u kojoj su većinu stanovništva činili Hrvati. Po popisu stanovništva iz 1991. u Bos. Bijeloj je bilo ukupno 2539 stanovnika, od čega 1.729 Hrvata, 730 Srba, 5 Bošnjaka, 34 Jugoslovena i 41 ostalih.

Zanimljivo je napomenuti da među pripadnicima „muslimansko-hrvatskih snaga“, autor navodi samo imena i prezimena 16 Hrvata. (str. 39 i 40) Autor, zatim, navodi da je „usledio napad na srpsko selo Cerik (17.6. i 28.8. 1992.) kojom prilikom je poginulo 16 lica srpske nacionalnosti – ne kaže vojnika i civila. Navodi se da je u ovom napadu učestvovalo osam hrvatskih bojovnika i zaključuje da su: „Napadi na sela Bos. Bijela i Cerik bile probne operacije muslimansko-hrvatskih snaga u Posavini“. (str. 40)

Potom su, po autoru dr Simiću uslijedili napadi na srpska sela Bukovac (11.9.1992.), Bukvik (14.9.1992.), Vučilovac (12.12.1992.). „Bilans ovog dobro organizovanog i izvedenog napada bilo je 64 ubijeno

lice, oko 2.500 zarobljenih civila odvedenih u logore, 442 potpuno uništene i 195 delimično uništenih kuća“. (str. 41)

Takođe navodi: „...negde u novembru ili prvoj polovini decembra hrvatska vojska proterala je sve Srbe iz Vučilovca...“ te „sve stanovnike koji nisu napustili svoje kuće i pobjegli poubijala kod njihovih kuća“. (str. 42) Nema podataka o ubijenim Srbima u Vučilovcu, ali se na istoj str. 42 iznosi podatak da je iz pomenutog sela „proterano 805 stanovnika iz 229 domaćinstava“.

Vezano za „napad na Vučilovac“, autor priznaje da je u vojnom sukobu „zarobljeno i pet pripadnika 16. Krajiške brigade kojima se od tada gubi svaki trag“ (i navodi njihova imena). Takođe po imenu i prezimenu nabraja 17 poginulih Srba ne navodeći da se radi o vojnicima Vojske RS stradalim u ovom vojnom sukobu. Naravno, autor ne pominje ni jednu vojnu žrtvu pripadnika ARBiH, jer te žrtve za njega ne postoje. Moram i ovom prilikom pomenuti da je na ratištima Brčkog poginulo **556** boraca ARBiH, dok je u gradu i brčanskim selima od srpskih nacionalista život izgubilo 505 civila nesrpske nacionalnosti i još 122 se vode kao nestale (ubijene) osobe.

Zanimljiv je autorov „bilans etničkog čišćenja srpskog stanovništva po selima brčanske opštine“ (one predratne) u kojem dr Simić navodi „broj proteranih Srba“ iz 19 sela: „Kada se sve sabere, dobija se podatak o 5.588 proteranih stanovnika (Srba, nap. M.M.) iz 1.456 domaćinstava“. (str. 42 i 43)

Koliko su navedeni podaci o „proteranim Srbima“ netačni može se vidjeti iz sljedećih činjenica utemeljenih na popisu stanovništva iz 1991. godine.

- Gornji Bukvik, po popisu je imao 328 Srba, a navodi se da je protjerano 548 (što je za 220 ljudi više od ukupnog broja Bukvičana, među kojima je bilo 50 nesrba) i oko 100 srpskih vojnih lica, pripadnika VRS.
- Bukvik (Donji), po popisu je bilo 192 Srba, a po autoru je protjeran 291 Srbin, znači 99 više nego što ih je popisano 1991. I ovdje se ne računaju pripadnici VRS (kao ni u drugim selima).
 - Vujičići – po popisu 270, a protjerano 312 Srba.
 - Gajevi – po popisu 188 Srba, a protjerano 228 Srba.
 - Bukovac – po popisu 279, a protjerano 249 Srba.
 - Lukavac – po popisu 208, a protjerano 252 Srba.
 - Vučilovac – po popisu 673, a protjerano 805 Srba.
 - Vitanovići (G.) – po popisu 98, a protjerano 130 Srba.

- Skakava (G) – po popisu 142, a protjerano je 175 Srba.
- Ulice – po popisu 136, a protjerano 224 Srba.
- Cerik – po popisu 221, a protjerano 520 Srba.
- Maoča – po popisu 11, a protjerano je 510 Srba.
- Bos. Bijela – po popisu 730, a protjerano je 758 Srba.

Na spisku „proteranih Srba“ autor je naveo i zaseoke: Džigure, Stjepkovicu, Lipovac, koji su obuhvaćeni popisom susjednih matičnih sela, pa podataka o strukturi tih zaselaka nema u objavljenim dokumentima o popisu stanovništva iz 1991. Opštine Brčko. Uz to selo Polje, koje navodi autor ne postoji, već postoje Brezovo Polje - čaršija, Brezovo Polje – selo, Popovo Polje, Marković Polje. Takođe, nije postojala ni Srpska Brka, već Brka u kojoj je po popisu živjelo 40 Srba, a ne 74 koliko ih je iz tog zaseoka navodno protjerano. Takođe ne postoji selo Skakava, koje navodi autor već dva sela Donja Skakava i Gornja Skakava, pa se ne može utvrditi na koje selo autor misli kada navodi netačne podatke o protjeranim Srbima iz nepostojeće Skakave, jer se ne zna da li se radi o Donjoj ili Gornjoj Skakavi.

U netačne podatke o broju protjeranih Srba iz pomenutih brčanskih sela navedeni su i netačni podaci o broju njihovih domaćinstava i broju srušenih i oštećenih kuća u ratnim dejstvima. Također autor nije naveo podatak o srušenim i devastiranim kućama i drugim objektima stanovnika nesrpske nacionalnosti na seoskom i gradskom području. Zbog toga je besmisleno komentarisati njegove podatke o navedenom području, bez uvida u kompletne činjenice na području cijele predratne općine Brčko i MZ Bukvik.

Iz navedenih podataka se vidi da je samo podatak o protjeranim Srbima iz sela Bukovac usklađen sa popisom stanovništva iz 1991. godine (iako se i tu ne pominje broj vojnih lica), dok su svi ostali podaci proizvoljni i netačni. Najveća laž je da je u Maoči, muslimanskom selu, koje je po popisu iz 1991. imalo 2.886 stanovnika, od čega 2.815 Muslimana/Bošnjaka i svega 11 Srba, po autoru živjelo čak 510 Srba koliko ih je, po njemu, protjerano iz ovog sela. Možda je autor dr Simić u navedenu populaciju uvrstio stanovništvo Gornje Maoče, sela susjedne općine Srebrenik, koje je bilo naseljeno pravoslavicima – Karavlasima. To selo, nikada, pa ni danas nije bilo u sastavu općine Brčko, ni Brčko distrikta BiH.

Takođe je simptomatično da autor ni jednom riječju ne piše o protjeranim Hrvatima, Bošnjacima, Romima i ostalim iz grada i nave-

denih i drugih brčanskih sela, a radi se o stotinama i hiljadama civila nesrpske nacionalnosti. Čak je i u MZ Bukvik živjelo, po popisu iz 1991. g. oko 14% nesrpskog stanovništva (249 Hrvata i 7 Bošnjaka). Ništa se ne zna o sudbini tih 256 ljudi – Hrvata i Bošnjaka.

9.2. „Logori za Srbe u brčanskoj opštini“

Uporedo sa „etničkim čišćenjem Srba na području opštine Brčko“, autor dr Simić piše da je formirano čak 21 logor za Srbe, i to: 5 u G. Rahiću, 1 u D. Rahiću, 3 u Bos. Bijeloj, 2 u Boću, 1 u G. Zoviku, 1 u Boderištu, 2 u Maoči, 1 u Palanci, 1 u Rašljanima, 3 u Ulicama i 1 u Poljacima (str. 43). Interesantno je napomenuti da autor opisuje samo četiri logora za Srbe: u Gornjem Rahiću, logore u Ulicama, Boću i G. Zoviku (str. 43-52) bez ijednog podatka o broju srpskih logoraša. Samo je naveden podatak da su u logoru u privatnim kućama u G. Zoviku „bile zatočene 23 žene“, i to u „jednu hrvatsku kuću gdje su ih čuvali hrvatski vojnici“. (str. 52). On samo navodi spiskove „osumnjichenih u maltretiranju i mučenju civila“ u G. Rahiću. Na četiri spiska takvih logora po imenu i prezimenu je navedeno 36 bošnjačkih i hrvatskih mučitelja srpskih logoraša. Po autoru među srpskim logorašima nije bilo ni jednog zarobljenog vojnika Vojske RS (str. 43, 46). Postavlja se pitanje šta je bilo i gdje su se nalazili zarobljenici pripadnici VRS – njih oko 360, koji su se predali nakon poraza u Bukviku i okolnim srpskim selima? Autor neće da prizna da su se oni, pobacavši svoje naoružanje i vojne uniforme, priključili zarobljenim srpskim civilima i zajedno s njima bili u ‘logorima’ u Gornjem Rahiću. Među njima se nalazio i Nikola Ristić, komandir odjeljenja I. voda bukvičkog bataljona VRS, sada predsjednik Udruženja srpskih logoraša.

Prema izjavama srpskih vojnih zarobljenika Piperac Borislava, Sime Vujića, Nikole Bajića, zv. Nine, Ilije Bačića, zv. Đoko, Đoke Majdančevića, Đokana Maričića, Đukić Pante, u vojnom sukobu na području Bukvika poginulo je 32 srpskih vojnika i 27 civilna lica. Zatim, iz „logora za zarobljene Srbe u Centralni Tuzlanski zatvor odvezeno je u jednom kamionu 12-13, a u drugom 29 vojnih zarobljenika (str. 101, 132 i 167) kojima je suđeno za oružanu pobunu protiv BiH, pripadanje neprijateljskoj vojsci, itd. Nakon sudskih procesa izrečene su pravosnažne sudske presude sa utvrđenim zatvorskim

kaznama (o čemu ću pisati na drugom mjestu ove knjige). (Ljubiša Simić, „Bukvik: zločin bez kazne“, str. 101, 132, 167)

Tvrdnje autora da su se **logori za Srbe nalazili i u privatnim kućama** u D. Rahiću, Bos. Bijeloj i Ulicama, potpuno je neutemeljena, jer se radilo o privremenom smještaju Srba u privatnim kućama, koji su narednih mjeseci bili razmijenjeni za isti broj Bošnjaka i Hrvata iz grada Brčkog. Ni ovom prilikom dr Simić ne navodi ni jedno ime „srpskih logoraša“ iz privatnih kuća.

Autor je, takođe, ciljano zaboravio da pomene da je, nakon pada Bukvika, zarobljavanja i izmještanja Srba iz bukvičkog područja na Slobodnu brčansku teritoriju, u OŠ „Jelenka Vočkić“ u Brčkom formirano posljednje mjesto nezakonitog zatočenja Bošnjaka, Hrvata i Roma. U ovu školu su počev od 15. pa do 17. septembra 1992. godine sakupljani, privođeni i zatvarani civili iz svih dijelova grada – njih oko 200. Tom prilikom je, ispred srpskih vlasti, policijski inspektor Dragiša Tešić, zatočenim Brčacima objasnio „da su (u ovaj logor – M.M.) dovedeni zbog pada Bukvika od muslimanske vojske“. Od toga „šta će vaši uraditi sa zarobljenim Bukvičanima zavisi vaša dalja sudbina. Ako ih budu mučili i ubijali i mi ćemo to isto uraditi s vama“.⁹

Prema izjavama svjedoka i sa srpske i bošnjačke strane – nije zabilježeno ni jedno ubistvo ni u logorima na Slobodnoj brčanskoj teritoriji, ni u logoru OŠ „Jelenka Vočkić“ u gradu Brčkom, pa po tom osnovu (zločin ubistva) do sada (2013. g.) nije procesuirano ni jedno lice srpske, bošnjačke ili hrvatske nacionalnosti.

U svojoj izjavi Javnom tužilaštvu BDBiH, broj KTA-2/96, od 21.2.2005. g, Piperac Borislav, početkom rata pripadnik Odjeljenja Vojne policije u Bukviku, između ostalog navodi da su se nakon pada Bukvika u bjekstvu nalazile dvije grupe pripadnika Vojske i vojne policije RS-a od po „7-8 ljudi. Među njima su bili: Piperac Borislav, Pajić Slobodan, Kaurinović Cvijetin, Dragičević Boško, Bašić Kojo ili Kosta, i još nekolicina, a u drugoj grupi: Ristić Panto, Ristić Zarije, Sekulić Dušan, Simić Božo, Simić Lazo, Vasiljević Branko“. (Isto, str. 161) Ako bi ovaj postupak srpskih vojnika nazvali pravim imenom onda bi morao reći da se u ovom slučaju radilo o dezertiranju vojnih lica iz neprijateljske vojske u koju su bili raspoređeni po vojnom rasporedu VRS, Vojne pošte (VP) 7410 Brčko.

9.3 Na području MZ Bukvik formirana je vojna formacija srpske vojske i policije

Na području srpske protivzakonito formirane, samoproglašene srpske mjesne zajednice Bukvik, koja je obuhvatala osam sela: G. Bukvik, D. Bukvik, Vitanovići, Vujičići, Džigure (predratni zaseok), Gajeve, Lukavac i Bukovac, u prvim mjesecima 1992. godine organizovana je, najprije srpska teritorijalna odbrana, a potom i četa srpske vojske i odjeljenje vojne policije. Mjesna zajednica Bukvik se, odmah nakon formiranja, izdvojila od legalne općine Brčko i uključila u srpsku opštinu Brčko koja je nezakonito uspostavljena 23. decembra 1991. godine i koja je ušla u sastav SAO Semberije i Majevice i buduće Srpske Republike BiH.

Na čelu srpske TO Bukvika bio je komandant Simo Vujić, a njegov zamjenik Ilija Dragičević, koji su ujedno bili i članovi Kriznog štaba ove srpske mjesne zajednice, koji je imenovao SDS Brčkog. Početkom maja 1992. Bukvički Krizni štab prerasta u Ratni štab sa sjedištem komande u Zadružnom domu u Bukviku. Za komandanta ovog Ratnog štaba SDS je imenovao Janka Maričića, za predsjednika štaba – Đokana Maričića, dok je Lazo Đukić, zv. Panto bio zamjenik komandanta i komandir Vojne policije. Članovi Štaba su bili i kapetan Simo Vujić i Ilija Dragičević.

Prema izjavi predsjednika Ratnog štaba Bukvika Đokana Maričića, koju je dao Javnom tužilaštvu Brčko distrikta BiH od 24.11.2004. godine, navodi se: „Naše područje imalo je oko 400 mladih ljudi koji su bili na stražama oko sela...”¹⁰

Radilo se, dakle, o 400 naoružanih pripadnika TO odnosno Vojске RS, koja je bila organizovana u osam vodova i 18 odjeljenja kao i posebno odjeljenje vojne policije.

Glavni cilj Ratnog štaba i SDS-a MZ Bukvik bio je da se udruženom vojnom ofanzivom srpske vojske iz Brčkog i pripadnika ove bukvičke vojne jedinice izvrši ujedinjenje teritorije ove MZ sa područjem srpske opštine Brčko. Upravo zbog tog nerealnog cilja srpske vojske u Bukviku i Brčkom, propali su svi pregovori koji su vođeni između legalnih organa vlasti Općine Brčko-Rahić i vojnih predstavnika Ratnog štaba MZ Bukvik, koji ni pod kojim uslovima nisu pristali da ostanu ono što su bili stotinama godina – sastavni dio općine Brčko i nezavisne, međunarodno priznate BiH. Željeli su ostati u paradržavi RS-u.

Pošto je putna saobraćajnica na liniji Slobodno Brčko-Brka-Bukvik-Cerik-Srebrenik-Tuzla, koja je bila jedina putna komunikacija koja je povezivala legalnu općinu Brčko sa državom BiH, taj putni koridor morao je biti uspostavljen milom ili silom. Isti slučaj je bio i sa srpskim koridorom Brčko-Gorice-Krepšić-Lončari, koji je uspostavljen vojnom silom odnosno vojnim sukobom VRS i Armije BiH. U Bukviku je poraz doživjela srpska vojska, dok su na putnom pravcu Brčko-Lončari poražene snage Armije BiH, i tako je ostalo do kraja rata. I u jednom, i u drugom vojnom sukobu stradali su i vojnici i civili i izvršen progon stanovništva. Nakon pada Bukvika, pripadnici 108. Brčanske brigade su, pored ostalog pronašli i zaplijenili: 4 teška mitraljeza, nekoliko ručnih bacača, 150-200 automatskih pušaka, te „mnogo eksploziva, bombi i municije“.¹¹ Nakon oslobađanja Cerika i oslobodilačkih operacija na Bukviku, jugoslovenska borbeno-avijacija je neprekidno bombardovala civilne ciljeve na Slobodnoj brčanskoj teritoriji (gotovo mjesec dana). Tokom jednog aviobombardovanja ispaljena raketa zrak-zemlja odsjekla je kao nožem minaret rahićke džamije“. (str. 60) U vojnom sukobu u Bukviku ubijeno je pet i ranjeno 10 boraca Armije BiH.

U svojoj izjavi Đokan Maričić ističe da je i njegov sin, kao punoljetna osoba zajedno s „oko 400 mladih ljudi“, bio pripadnik srpske vojske. Po njegovim riječima bilo je pregovora sa predstavnicima legalnih organa vlasti i ARBiH. Glavni pregovori su održani na razgraničenju Bukvik-Rahić. Sa naše strane bio sam ja (**predsjednik Ratnog štaba MZ Bukvik – M.M.**), Macika (Nikola Radić, komandir VII. v. Bukovac), Đurić Pero (komandir V.v. Džigure - znači vojna lica – M.M.), „a sa druge strane bili su prisutni **civilni predstavnici** na čelu sa Rešidom Musićem– predstavnik Slobodne brčanske teritorije odnosno legalnih organa vlasti“. (str. 133) „Pošto je komandir 108. ili komandant zahtijevao da mi predamo oružje i rekao nam da ćemo imati sve obezbijeđeno... ja sam rekao da mi nismo punovažni za te pregovore jer imamo predstavništvo u Brčkom. Ukoliko mognemo stupiti u kontakt mi ćemo ih obavijestiti“. (str.133) Zna se da je Ratni štab imao svakodnevne kontakte i sa civilnim i vojnim vlastima u srpskom Brčkom i da je Đokan Maričić odbio predloge o mirnom rješenju ovog pitanja.

Đokan Maričić je kao zarobljenik bio u Rahiću, „ne sjećam se koliko dana i noći“ nakon čega je „sa još 12 ili 13 zarobljenika odvezen u Tuzlu“. (LJ. Simić, Bukvik: Zločin bez kazne, str. 132-139) U zat-

voru u Tuzli je maltretiran i mučen četiri mjeseca i tvrdio je da je „bio u civilstvu“ i „da nikog nije mogao ubiti“. „U optužnici je stajalo da sam bio član Ratnog štaba, naoružavao Bukvičane, bio tvrd na pregovorima, nisam htio da pristanem na zajedničku vojsku, te punktove, od te 4 tačke su me osudili na 13 godina... (ali je) „nakon 10 minuta pročitano smanjenje kazne sa 13 na 11 godina. Zbog toga što su utvrdili da je naoružavao Bukvičane Lazo Đukić“ (zamjenik komandanta Ratnog štaba Bukvik – nap. M.M.) takođe je osuđen na zatvorsku kaznu (str. 140). Ubrzo nakon presude Đokan Maričić je razmijenjen, sa još šestoricom zarobljenika za zarobljene borce Armije BiH.

Među razmijenjenim srpskim vojnicima nalazio se i Marković (Nikole) Predrag (rođen 3.9.1961. g. u Bukovcu), koji je prema vojnoj evidenciji i dokumentu UVJERENJE Službe boračko-invalidske zaštite Odjela-Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH, „bio pripadnik VRS odnosno pripadnik Oružanih snaga bivše SFRJ, i to: VP 7410 Brčko, od 1.5.1992. do 14.9.1992. godine, zarobljeništvo od 14.9.1992. do 19.7.1993., (te nakon toga ponovo srpski vojnik – M.M.), VP 7410 Brčko od 26.7.1993. do 8.12.1994. godine“. (Uvjerenje navedene službe Vlade Distrikta, broj: 05-12-835-1-232/11, od 21.12.2011. godine).

U Tuzli se sudilo i bošnjačkim i hrvatskim vojnicima koji su u tuzlanskom zatvoru bili zajedno sa zarobljenim srpskim vojnicima iz Bukvika. „U tom zatvoru su bile i njihove ubice zatvorene, koji su izvršili ubistva i tako su sa nama u istom zatvoru bili“. (Iz izjave Majdančević Đoke, „Bukvik, Zločin bez kazne“, str. 277) Dakle, po Majdančeviću pripadnici Armije BiH, koji su privedeni u Tuzlanski zatvor nakon vojnog sukoba, bili su ubice, dok su privedeni pripadnici VRS, koji su takođe ubijali u vojnim sukobima (samo u Bukviku ubijeno je 6 vojnika Armije BiH) bili nevini zatvorenici. Na Sudu je nepobitno utvrđeno da je „okrivljeni Đoko Majdančević imao puškomitraljez i komandovao naoružanom grupom boraca formacije odjeljenja“ (str. 280). Imati u vojnom sukobu puškomitraljez i nikoga od pripadnika druge vojske ne ubiti ili raniti – zvuči nevjerovatno. Iako vojnik, komandir, koji to radi ne može znati ime/na ubijenih ili ranjenih neprijateljskih vojnika. Ali ovo što može i treba znati je da ako protivničke vojnike iz vojnog sukoba nazivaš ubicama, onda su i srpski vojnici iz tog sukoba, takođe ubice, pa su se našli u istom zatvoru da im se sudi za počinjena (zlo)djela. Naravno, moj je stav da

se ovdje radilo o pripadnicima agresorske srpsko-srbijanske vojske i vojnih snaga Armije BiH koji su branili i odbranili svoju nezavisnu i međunarodno priznatu državu BiH.

9.4. Iz presuda nekim vojnim zarobljenicima VRS iz Bukvika

Iz sudskog postupka i presuda Okružnog vojnog suda u Tuzli, pred kojim je za krivična djela iz čl. 119. st.1. KZ SFRJ, koji je uredbom sa zakonskom snagom preuzet kao Republički zakon R BiH, a počinjena krivična djela – služba u neprijateljskoj vojsci, odgovarao veći broj zarobljenih pripadnika VRS, ovom prilikom osvrnut ću se ukratko na tri takve presude.

„Okružni vojni sud u Tuzli, u vijeću sastavljenom od sudija Skenderović Midhata, kao predsjednika vijeća, sudije Đonlić Mensura, kao člana vijeća, i sudija porotnika Bajrić Sadila, Bajramović Dževada i Suljić Admira kao članova vijeća, uz sudjelovanje zapisničara Kapetanović Rajfe, u krivičnom predmetu protiv okrivljenih Bačić Ilije i Majdančević Đoke, zbog krivičnog djela iz čl. 119. st.1. KZ SFRJ, koji je uredbom sa zakonskom snagom preuzet kao Republički zakon, postupajući po optužnici Okružnog vojnog tužilaštva u Tuzli broj VK 426/92 od 16. decembra 1992., dana 28.12.1992. g. donio je i javno u prisustvu zamjenika Okružnog vojnog tužioca Koval Slavena okrivljenih Bačić Ilije i Majdančević Đoke, te njihovog branioca Kozobarić Darke, advokata iz Tuzle, objavio sljedeću

P R E S U D U

Okrivljeni Bačić Ilija, sin Sime i majke Kristine rođene Bajić, rođen 9.7.1954. g. u Gornjem Bukviku opština Brčko gdje je i nastanjen, pismen, po zanimanju vozač, oženjen, otac dvoje djece, vojnu obavezu regulisao, Srbin, državljanin R BiH, nalazi se u pritvoru Okružnog vojnog zatvora u Tuzli po rješenju broj Ki. 103/92 od 12.11.1992. g.

Okrivljeni Majdančević Đoko zv. „Đoko“, sin Nikole i majke Bosiljke, rođene Sekulić, rođen 12.10.1961. u Gornjem Bukviku K.br. 78, opština Brčko gdje je i sada stalno nastanjen, pismen, po zanimanju mesar, neoženjen, bez djece, vojnu obavezu regulisao, Srbin, državljanin R BiH, nalazi se u pritvoru Okružnog vojnog zatvora u Tuzli po rješenju br. Ki. 103/92 od 12.11.1992. godine.

Krivi su što su:

Za vrijeme neposredne ratne opasnosti i ratnog stanja, kao građani Republike BiH u mjestu Gornji Bukvik, opština Brčko, kao članovi **KŠ SDS, pristupili neprijateljskim oružanim formacijama tzv. „vojske Srpske republike BiH“, koje su formirane za borbu protiv Republike BiH**, pa su tako pristupili vodu Gornji Bukvik kojim je komandovao Pajić Slobodan, pri čemu su zadužili, Bačić Ilija automatsku pušku sa 150 komada municije cal.7,62 mm, a Majdančević Đoko, u svojstvu komandira odjeljenja puškomitraljez M-53 sa 600 komada metaka cal.7,9 mm, sa kojim naoružanjem su izvršavali postavljene zadatke navedenih oružanih formacija, kao borci protiv R BiH, pa 11.9.1992. godine kada su jedinice Armije R BiH preuzele akciju oko oslobođenja okupirane teritorije Bukvik, pri čemu je 5 boraca, pripadnika Armije R BiH poginulo, a 10 ranjeno...,

čime su počinili **krivično djelo – Služba u neprijateljskoj vojsci** iz čl. 119. st.1. KZ SFRJ, koji je Uredbom sa zakonskom snagom preuzet kao Republički zakon
pa ih sud na osnovu istog zakonskog propisa

O S U D U J E NA KAZNE ZATVORA U TRAJANJU OD 11 (JEDANAEST) GODINA

...Donesena presuda obrazlaže se sljedećim razlozima:

Nije dovedeno u sumnju da su okrivljeni pristupili oružanim formacijama – vodu kojim je komandovao Pajić Slobodan, da je okrivljeni Bačić Ilija zadužio automatsku pušku i municiju, okrivljeni Majdančević Đoko puškomitraljez (i) komandovao naoružanom grupom boraca formacije odjeljenja i da su 11.9.1992. godine vođene oružane borbe na teritoriji koju su kontrolisale oružane formacije u čijem su sastavu bili okrivljeni, jer su ove činjenice iz optuženja istovjetne sa navodima odbrane okrivljenog.

U ratu koji traje učestvovali su i okrivljeni: okrivljeni Bačić je kao borac, zadužio automatsku pušku i kao vozač od formiranja voda, po sopstvenim navodima „razvodio straže na punktove, pakete, pojedince na sastanke, u komandu, ili na puktove...“ Svjedok Dragičević kaže da je razvezio i ranjenike. Okrivljeni Bačić je sa oružjem, i kao vozač, neposredno doprinio uspjehu borbe oružanoj forma-

ciji kojoj je pripadao, zbog čega ga sud, kao i okrivljenog Majdančevića, koji je kao komandir odjeljenja sa puškomitraljezom zauzimao borbene položaje i borbeno djelovao – smatra borcem u ratu protiv RBiH.

Bez osnova su navodi Majdančevića, da on, kao borac, nije borbeno djelovao, jer svjedok Dragičević Ilija kaže da je 11.9.1992. „bilo obostrane pucnjave“, a Pajić Perica da je „vatra otvorena i sa jedne i sa druge strane...“ te potvrđuju i sadržaj izvještaja 108. Brigade HVO Bosanska Posavina od 16.9.1992. i 108. Brigade Brčko od 10.11.1992.

Oružane formacije kojima su pripadali okrivljeni formirane su za borbu protiv RBiH, a činjenica vođenja oružanih borbi potvrđuje da se radi o neprijateljskim oružanim formacijama, o čemu bez sumnje govori i dio navoda odbrane okrivljenog Bačića... „Ja znam da su u avgustu mjesecu bili pregovori između naše komande i komande Armije RBiH...“ Okrivljeni su krivično odgovarali za radnje koje su sadržane u klasifikaciji krivičnog djela – službe u neprijateljskoj vojsci tj. odredbi čl. 119. st.1. zakona u pitanju, jer su krivično djelo učinili s umišljajem, pri čemu nije dovedeno u pitanje njihova uračunljivost....

Pouka: Protiv ove presude dozvoljena je žalba Vrhovnom sudu BiH Sarajevo u roku od 8 dana prijema iste¹²

Za isto krivično djelo izrečena je i pravosnažna presuda Okružnog vojnog suda u Tuzli, protiv okrivljenog Bajić Nikole zv. Nino, sina Sime i majke Zore rođene Đokić, rođen 27.12.1960. u Bukovcu, opština Brčko, gdje je i nastanjen, Srbin, državljanin BiH, profesor istorije, neoženjen, bez djece, nije osuđivan.

U Presudi se navodi da je prof. Bajić „u svojstvu predsjednika **Kriznog štaba SDS-a Bukovac pristupio neprijateljskim oružanim formacijama, tvz. „srpske republike BiH“ koje su formirane za borbu protiv Republike BiH** (podv. M.M.), pa je kao komandir odjeljenja u sastavu voda kojim je komandovao Bajić Tomislav, a koji su bili u sastavu čete pod komandom Radić Nikole „Macike“, zadužio automatsku pušku sa 150 metaka, pa je ovim oružjem čuvao stražu i zauzimao borbene položaje pri izvršenju borbenih zadataka na području Bukovca i Bukvika, a posebno u vremenu od 11.9.1992. g., kada je došlo do borbenih aktivnosti Armije RBiH, kojom prilikom je 5 boraca Armije RBiH poginulo, a 10 ranjeno, nakon kojih borbi se 15.9.1992. predao pripadnicima Armije RBiH“.¹³

Dakle, kao građanin Republike BiH za vrijeme oružanog sukoba služio je u neprijateljskim oružanim formacijama i učestvovao u oružanom sukobu kao borac protiv R BiH, čime je počinio krivično djelo – služba u neprijateljskoj vojsci iz čl. 119. st.1. KZ SFRJ, koji je Uredbom sa zakonskom snagom preuzet kao Republički zakon,

pa ga sud na osnovu tog zakonskog propisa **O S U D U J E NA KAZNE ZATVORA U TRAJANJU OD 11 (JEDANAEST) GODINA...**¹³

U obrazloženju presude se, između ostalog, ističe:

„Okrivljeni potvrđuje da je bio predsjednik Kriznog štaba SDS Bukovac, ne poriče i objašnjava kako su formirane oružane formacije, govori o rasporedu formacija, brojnom stanju istih, naoružanju, komandi, vezama, ratnom štabu, oružanom sukobu...

Kao predsjednik Kriznog štaba učestvovao je u formiranju oružanih formacija, dijelio oružje u selu, učestvovao u komandovanju, kao komandir odjeljenja i član ratnog štaba. Okrivljeni je bio borac iz činjenice da je komandir odjeljenja, da je od oružja imao automatsku pušku, vršio raspored ljudi na položaje i najzad, sam je učestvovao u oružanom sukobu.

Okrivljeni u prethodnom postupku doslovno kaže: „Kasnije kad je vatrom odgovoreno na naše odjeljenje i mi smo tada zapucali...“ U tom smislu govori i svjedok Radić Pavo: „Borbe su počele 11. septembra 1992. g. kada je stigla **naredba komande u Bukviku da se otvori vatra...**“¹⁴ (podv. M.M.)

Tako je navedeno: „Okrivljeni je uzeo učešća i formiranju oružanih formacija prije nastanka oružanih sukoba, proglašenja neposredne ratne opasnosti i proglašenja ratnog stanja, zbog toga je očigledno napustio i redovan posao“¹⁴ uključujući se u nezakonite i protivustavne radnje stvaranja neprijateljskih oružanih formacija u cilju rušenja ustavnog poretka R BiH i stvaranja paradržave Srpske republike BiH odnosno RS-a.

Iz navedene tri presude Okružnog vojnog suda u Tuzli, kao i brojnih izjava pripadnika srpskih oružanih snaga na osnovu priznanja okrivljenih srpskih vojnika VRS, sasvim jasno se vidi:

- Da su oružane formacije na području MZ Bukvik formirane prije proglašenja neposredne ratne opasnosti i proglašenja ratnog stanja;

- Da su oružane formacije imale svoju strukturu: vodove, odjeljenja, četu, ratni štab, vojnu policiju i da su bile u sastavu Vojске Срpsке Републике БиХ/ВРС;
- Da је главни организатор оружаног српског снага у МЗ Буковик био SDS Брчког и његови кризни штабови по српским селима и на нивоу МЗ Буковика;
- Da је у оружане формације ВРС у Буковик било мобилисано око 400 „младих људи“, односно војних обвезника бивше ЈНА, који су били наоружани аутоматским пушкарма и пушкармиталјезима, а не ловачким пушкарма;
- Da су војне власти МЗ Буковик одбиле да путем дијалога са легалним органима власти Општине Брчко-Рахић ријеше питање статуса своје мјесне заједнице повратком у уставни поредак независне и међународно признате Републике БиХ;
- Da су оружане формације МЗ Буковик, након неуспјешних преговора и дијалога, изазвале сукоб са легалним одбрамбеним војним снагама РБиХ, доживјеле потпуни пораз, а потом и исељавање српског становништва, најприје, на Слободну брчанску територију и путем вишемјесечне размјене на подручје од српских војних снага окупираног Брчког;
- Da је на подручју МЗ Буковик, која је по попису становништва из 1991. године на подручју седам села МЗ Буковик, било је 1.563 Срба, 249 Хрвата и 7 Бошњака. Међу 1.563 Срба било је у оружане формације ове МЗ мобилисано 400 људи тако да је након пада МЗ Буковик са овог подручја могло бити прогнано око 1.000 цивила, а не 2.000 или чак 2.500 како тврди аутор Симић у својим књигама. Такође, аутору не пада напамет да постави, а камоли одговори на питање шта се десило са 256 Хрвата и Бошњака са подручја МЗ Буковик? То се од њега није могло ни очекивати јер и он и његов ментор и издавач Каргановић тврде да је МЗ Буковик била 100% „српска мјесна заједница“. Истина је само једна: Хрвати и Бошњаци(њих 256) су етнички очишћени са подручја МЗ Буковик још прије избијања ратних сукоба ВРС и Армије РБиХ.

Према изјави Ђукић Панта, тадашњег (ратног) предсједника савјета МЗ Буковик (број: КТА -2/96, од 14.2.2005. г.) у војном сукобу на подручју ове МЗ било је укупно 59 жртана од којих је „32 убијено које је имало пушку на неки начин, а оно друго (27 цивилних жртана

rata – M.M.) je sve staro, jadno, iznemoglo i bolesno“.¹⁵ (Đukić je ponovo izabran za predsjednika MZ Bukvik 2000. godine.) Po mom mišljenju čovjek koji je početkom rata bio predsjednik savjeta MZ Bukvik nije mogao biti na toj funkciji, a da ne bude uključen u pripreme vojnih i drugih dejstava na području Bukvika. On je zajedno sa Simom Vujićem, članom Ratnog štaba Bukvika, Brankom Vasiljevićem i Nikolom Radićem – Macikom, 7.9.1992., učestvovao u pregovorima sa legalnim predstavnicima vlasti Općine Brčko-Rahić RBiH.

Prema spisku ubijenih civilnih lica srpske nacionalnosti, koje navodi autor Simić na str. (67-69 knjige „Brčko – normalizacija zločina“), kao civilne žrtve u Bukviku i Bukovcu pominje se 17, a ne 27 „starih, iznemoglih i bolesnih lica“. Zašto lagati, kao da i broj od 17 žrtava nije velik. Jeste, i svaki vojnik koji je ubio bilo jednog ili više civila – morao bi odgovarati za svoj zločin protiv čovječnosti bez obzira kojoj je vojsci u ratu pripadao. Jer, za civilnu žrtvu, ako je to istinski, za ubijenu osobu, pravno i sudski uopće nije važno kojoj je nacionalnosti pripadao, važno je da je nevino stradao i ubijen kao civil i građanin BiH.

10. „Granatiranje grada Brčkog“

Pod gore navedenim naslovom, sa kojim autor dr Simić označava IV poglavlje svoje knjige, data je njegova vizija početka rata u Brčkom. Već u prvoj rečenici on piše: „Za mene kao pisca ovih redova granatiranje grada, osim istraživačke, ima i emotivnu dimenziju, jer sam kao dječak u okolini Bijeljine (!?) slušao prasak topova i eksplozije granata koje su iz Hrvatske padale po Brčkom“.¹⁶

Kao pisac autor je totalno nepismen jer ne kaže u kojem je mjestu u okolini Bijeljine (udaljene 40 km od Brčkog) živio, iz kojeg su pravca R Hrvatske prema Brčkom ispaljivane granate i u kojem se vremenskom periodu to odvijalo. Ali, autor priznaje da je bio „dečak“, maksum koji je slušao šta mu stariji ljudi pričaju o ratnim zbivanjima. Naravno, te priče nisu potkrijepljene ni jednim naučnim izvorom. A što se tiče njegove navodne „istraživačke dimenzije“ o događajima u gradu Brčkom, ona je potpuno zanemarena, što potvrđuju njegovi stavovi u naslovu teksta njegove knjige.

Tako, naprimjer, autor piše o „rušenju mostova 30. aprila 1992. godine“, a ne navodi o kojim se mostovima, od ukupno šest gradskih mostova u Brčkom radi, niti ko ih je srušio. Autora ništa ne pravda što je u periodu početka rata bio u Bijeljini i za rušenje „mostova u Brčkom kao dečak“ slušao priče od starijih osoba. On tada nije pisao svoje knjige, već naknadno 2012. i 2013. godine kao punoljetna, akademska, ali ne i znanstveno obrazovana osoba. **Pješački i željeznički savski most u Brčkom u ranim jutarnjim satima 30. aprila 1992. g. srušili su srpski specijalci bivše JNA i tom prilikom je na pješačkom mostu stradalo, poginulo oko stotinu civila.** To su bile najsnažnije eksplozije, koje su se desile u Brčkom i na brčanskom ratištu, koje mali „dečak“, pisac iz okoline Bijeljine nije upće čuo. Jer njegove uši su bile, kao radari, usmjerene prema R Hrvatskoj i Orašju, udaljenom oko 65 km od Bijeljine odakle je, po njemu, granatirano Brčko. Nije čuo ni jednu granatu od na stotine raznog teškog naoružanja JNA – topova, oklopnih vozila, itd., koje su svakodnevno počev od 1. maja 1992. godine ispaljivane na Slobodnu brčansku teritoriju. U jednom danu ispaljivano je 2.000-3.000 granata na južni dio općine Brčko (oko 70% teritorije predratne općine Brčko), koja je bila slobodna i neosvojiva od početka do kraja rata.

Prema presudama Haškog tribunala Brčko su početkom maja vojno okupirale srpske snage, kojom prilikom su počinile masovne

zločine, progone stanovništva, silovanje žena i nezakonito zatočili više hiljada civila nesrpske nacionalnosti u 20-tak mjesta nezakonitog zatočenja i dva konclogora – Luku Brčko i Batković kod Bijeljine. O okupaciji i zločinima u Brčkom opširnije sam pisao u knjizi „Brčko – sedam krugova pakla – Žrtve o zločinima“.

Interesantno je napomenuti da autor dr Simić ništa ne piše o vojnoj okupaciji i zločinima u Bijeljini i Janji, koji su se desili početkom aprila 1992. godine u režiji bijeljinskog SDS-a i vojnih formacija Željka Ražnatovića – Arkana. Tom prilikom srpski zločinci su u Bijeljini ubili 40-70 i u Janji 55 nedužnih civila nesrpske nacionalnosti. Umjesto toga autor bulazni o naoružavanju Muslimana, kao da otkriva neku tajnu, a ne realnost iz 1992. godine, kada su brčanski Muslimani, da bi se odbranili od agresora, morali da se koliko koliko naoružaju lakim naoružanjem. Da toga nije bilo srpski nacionalisti bi nakon vojne okupacije grada, „blic-krigom“ okupirali cjelokupnu teritoriju općine Brčko. To je bio cilj srpskih nacionalista i neostvarena želja autora Simića. Zahvaljujući stvarnim braniocima Brčkog, najprije organizovanih u Teritorijalnu odbranu, a potom od 17.5.1992. kao pripadnici Armije RBiH – južni dio općine Brčko nikada nije vojno zaposjednut. Na tom dijelu općine Brčko živjelo je oko 50.000 domicilnog stanovništva, izbjeglica i nasilno prognanih Bošnjaka. Kada je već citirao jedan članak prof. Hamida Deronjića, mogao je citirati i njegovu knjigu „Rat za brčanski koridor“ iz 2008. godine u kojoj je Deronjić napisao brojne detalje o ratu u općini Brčko.

U nastavku autor piše o žrtvama granatiranja grada Brčkog, ali ne pominje i žrtve granatiranja i aviobombardovanja srpskih vojnih snaga na Slobodnoj brčanskoj teritoriji. Zato ću u nastavku teksta navesti broj žrtava i u jednom i u drugom dijelu općine Brčko. Tako su u gradu Brčko od granatiranja poginula tri lica, dok su teže i lakše ranjena 23 lica.¹⁷ S druge strane granatiranjem i aviobombardovanjem prigradskih muslimanskih naselja ubijeno je 52 civila i u brčanskim selima južnog slobodnog dijela općine još 48 civila nesrpske nacionalnosti, dok je ranjeno, teže i lakše, preko 200 osoba. Ovome treba dodati da su u Brčkom srpski nacionalisti po ulicama, kućama, stanovima, mjestima nezakonitog zatočenja i logorima ubili 405 Bošnjaka, Hrvata i Roma, te da se na spisku nestalih/ubijenih Bošnjaka još uvijek (2013.g.) nalaze 122 osobe.

Navedene, stravične podatke o stradanju civila nesrpske nacionalnosti, autor dr Simić pokušava zanemariti, jer ih ne iznosi, pa zatim obezvrijediti iznošenjem spiskova ranjenih i ubijenih Srba (vojnika i civila) po godinama. Tako je, po njemu, 1992. g. ranjeno i ubijeno 63 neborbenih lica, 1993. – 76, 1994. – 81 i 1995. – 47, ili ukupno – 267 ranjenih i ubijenih „neborbenih lica“. Simptomatično je zašto dr Simić nije dao broj posebno poginulih/ubijenih i broj teže i lakše ranjenih „neborbenih Srba“. Nije, zato što bi odnos ubijenih i ranjenih bio 1:10. Poruka autora dr Simića je jasna uvećanjem zločina nad brčanskim Srbima treba obezvrijediti zločine srpskih nacionalista nad Bošnjacima, Hrvatima i Romima.

11. „Sumoran bilans normalizacije zločina“

U petom (V) završnom poglavlju svoje knjige (obima 70 str.) autor sumira zločine koji su tokom rata počinjeni nad Srbima i optužuje Tužilaštvo Brčko distrikta BiH da ništa nije poduzelo da se na „osnovu raspoloživih dokaza“ procesuiraju „pripadnici muslimanskih i hrvatskih formacija koji su činili podjednako teška krivična dela protiv civilnog stanovništva i ratnih zarobljenika“ „kao osobe srpske nacionalnosti, koje se u nesrazmernom procentu gone i procesuiraju“.¹⁷ Naravno, ovakvo „od kamiša“ izjednačavanje zločina Srba i Bošnjaka je apsurdno i daleko od istine.

Autor navodi sljedeće podatke: „**Bos. Bijela**, 11.6.1992. ubijeno je i ranjeno 15 civila.... Ukupno 758 stanovnika iz 188 domaćinstava proterano je iz sela...“ (Već sam pomenuo da je po popisu iz 1991. g. u Bos. Bijeloj živjelo 730 Srba od kojih je bilo vojno mobilisano u VRS i srpsku policiju preko stotinu lica, tako da je broj protjeranih autor uvećao za oko 150 lica. Takođe, u Bos. Bijeloj su ubijena četiri civila, dok ih je 11 lakše i teže ranjeno.)

„**Cerik**, 17.6.1992. i 28.6.1992. 14 osoba“ (ne navodi se koliko civila, a koliko srpskih vojnih lica) „a proterano 520 osoba iz 102 domaćinstva“. (U Ceriku je po popisu iz 1991. g. bilo 221 Srbin, tako da je autor broj uvećao za 299 osoba, među njima je bilo i nekoliko desetina srpskih vojnika.

„**Bukovac**, 11.9.1992., i ubijeno je 19 civila i 27 vojnika... a stanovništvo odvedeno u logore i proterano“. (ne navodi se broj protjeranih i zatočenih)

„**Gornji i Donji Bukvik, Vujičići, Džigure, Lukavac, Gajevi i Gornji Vitanovići: 14.9.1992.**

Tokom napada ubijena 44 civila... oko 2.500 ljudi zarobljeno, a potom odvedeno u logore... Uništena Crkva u D. Bukviku. (Iako se u pomenutim selima MZ Bukvik pod oružjem još od aprila 1992. g. nalazilo oko 400 srpskih vojnika i vojnih policajaca – autor ne navodi ni jednu vojnu žrtvu, kao ni broj zarobljenih pripadnika srpskih vojnih formacija iz Bukvičkog područja. Takođe treba navesti podatak da je po popisu stanovništva u navedenim selima i zaseoku Džigure 1991. g. živjelo 1.294 Srba, što je dvostruko manji broj od broja „proteranih Srba“ koji navodi autor). (Lj. Simić, Brčko, normalizacija zločina, str. 65)

„**Vučilovac: 12.12.1992.**„ ubijeno je 19 meštana ovog sela, proterano 700 osoba iz oko 200 domaćinstava“. (Po popisu stanovništva iz 1993. u Vučilovcu je živjelo 673 Srba, od kojih je nekoliko desetina mobilisano u Vojsku RS, tako da je broj protjeranih uvećan za oko 100 lica.)

„**Boderište: 8.3.1993.**„ zarobljeno a zatim masakrirano 13 pripadnika VRS...“ Boderište je bilo 99% hrvatsko selo.

„**Lipovac: 27.4.1993.** U regionu sela Lipovac zarobljeno pa zatim izmasakrirani pripadnici Prvog krajiškog korpusa... dva tela obezglavljena“. (LJ. S. str. 66) (Autor ne navodi broj ubijenih srpskih vojnika, kao ni imena dvojice vojnika čija su tijela obezglavljena. Naravno, ne navodi ni činjenicu da se radilo o vojnom sukobu pripadnika VRS i Armije RBiH u kojem su smrtno stradali vojnici obje vojske. Tako je u vojnim sukobima u Lipovcu tokom 1992. g. ubijeno/poginulo 10 pripadnika Armije BiH (Vahid Kadić, Igor Sporiš, Bajro Taletović, Mensur Hadžić, Sead Čabrić, Fadil Kombić, Ramiz Šerifović, Dževad Čandić, Jusuf Šerifović Jusko i Sejfidin Zaić).

12. „Logori na području opštine Brčko“

Na području opštine Brčko postojalo je, kako tvrdi dr Simić, „19 logora za zarobljene Srbe, i to: **Gornji Rahić**: osnovna škola; rasadnik; skladište građevinskog materijala; sušionica u Okrajcima; i mesni dom, **Bos. Bijela**: sušionica za šljive; i mesni dom, **Boće** – osnovna škola; i prostorije mjesne zajednice, **Gornji Zovik** – skladište građevinskog materijala, **Boderište** – „interplet“, **Maoča** – kafana „Bolji život“, **Palanka** – prostorije mjesne zajednice, **Rašljani** – magacin, **Ulice** – osnovna škola, i mesni dom, i **Poljaci** – osnovna škola, (kao i **tri logora**) u **privatnim kućama** u Donjem Rahiću, Bos. Bijeloj i Ulicama“. („Brčko...“, str. 66-67)

Za navodne zločine u navedenim „logorima“, u kojima su Srbi ubijani, žene silovane, po autoru, nije niko odgovarao. Naravno, Simiću ne pada napamet da navede imena ubijenih srpskih logoraša, silovanih žena, jer doktor smatra da mu „treba verovati na reč“. A stvarno stanje pokazuje da ni jedno lice nije ubijeno i ni jedna žena silovana u tim logorima.

Na kraju autor Simić objavljuje „delimičan spisak ubijenih žrtava čiji status (ratni zarobljenik, starost preko 70 godina, pol, dob ili invalidnost) ilustruje i potvrđuje navedene teze“ (ne kaže koje?, nap. M. M. - str. 67-69). Na tom spisku nalazi se ukupno 78 lica. Među kojima ima i osoba od 70 i više godina, ali i **ubijenih srpskih vojnika**: u hrvatskom selu Boderištu (12 lica), **Lipovcu** (12 lica starosne dobi od 19 do 51 godina)... Navedenim srpskim vojnicima (od 18 do 51. g. starosti), autor je dao status civilnih zarobljenika. Inače, po ovom i drugim tekstovima autora dr Simića ni jedan srpski vojnik nije poginuo u vojnim sukobima, već su svi redom bili zarobljeni, pa onda ubijeni kao zarobljenici. A utvrđeno je da je nekoliko desetina zarobljenih srpskih vojnika privedeno u Okružni vojni sud u Tuzli.

I ovu knjigu „Brčko: normalizacija zločina“ (obima 72 stranica), kao i prethodnu „Bukvik: zločin bez kazne – Čitanka za odrasle o banalnosti jednog balkanskog rata“ (obima 87 stranica), autor popunjava Prilozima i izjavama, u prvoj navedenoj knjizi, sa stotinjak stranica (od kojih se neke odnose i na period II svjetskog rata) i drugu sa čak 233 stranice raznih izjava, priloga, presuda. Iz brojnih izjava, svjedočenja i presuda može se više saznati, nego iz neobjektivnih tekstova autora dr Simića o zločinima nad Srbima u Brčkom i Bukviku. Navedeni tekstovi su neobjektivni i zbog toga što dr Simić

nije niti jednom riječju iznio činjenice o zločinima nad Bošnjacima, Hrvatima i Romima u Brčkom, Brezovom Polju i Slobodnoj brčanskoj teritoriji, stotinama ubijenih civila nesrpske nacionalnosti, hiljadama zatočenih logoraša u brčanskoj Luci, Batkoviću kod Bijeljine, rušenju sve tri gradske i još desetak seoskih džamija, a nije pomenuo ni jedanaest pravosnažnih presuda za zločine počinjene u Brčkom, među kojima se nalaze i dvije presude za silovanje nad jednom Srpkinjom i dvije Bošnjakinje (presude su izrečene dvojici Srba, jednom Bošnjaku i jednom Hrvatu). Za autora su sve istine o ratu sadržane u izjavama Srba.

13. Zarobljenici Bukvika razmijenjeni za zarobljene Brčake

Nakon poraza srpskih vojnih snaga na području „srpske zajednice Bukvik“ od snaga Armije RBiH, više stotina stanovnika i boraca Vojske RS-a je zarobljeno i sprovedeno na Slobodnu brčansku teritoriju. Civilni i vojni zarobljenici su bili smješteni u prostorijama dviju škola, zadružnom domu, jednoj farmi, te po privatnim kućama. Čim su saznali za pad Bukvika srpske civilne i vojne vlasti iz Brčkog su izvršile unaprijed planirano privođenje i zatvaranje nekoliko stotina Brčaka – Bošnjaka i Hrvata u prostorije Osnovne škole „Jelenka Vočkić“ u Brčkom. Nakon toga je uspostavljen kontakt između vlasti srpskog Brčkog i legalnih vlasti opštine Brčko-Rahić i dogovoreno je da se narednih mjeseci svi zarobljeni Bukvičani razmijene za Brčake iz grada koji su mjesecima čekali na razmjenju. Takođe je dogovoreno da ne smije doći do mučenja i ubijanja zarobljenih lica, jer će to izazvati revanš suprotne strane. Zahvaljujući tim dogovorima ni jedan zarobljenik MZ Bukvik i grada Brčko nije ubijen u tom periodu niti izložen težim oblicima maltretiranja. To potvrđuje i činjenica da je do 2013. godine podignuta samo jedna optužnica protiv jedne osobe za navodno maltretiranje zatočenih Srba u G. Rahiću i taj sudski postupak je još u toku (novembar, 2013.). Određen broj optužnica podiglo je Okružno vojno tužilaštvo u Tuzli protiv organizatora i vojnih starješina za „služenje u neprijateljskoj vojsci“, odnosno protivustavno formiranoj Vojski RS-a na području MZ Bukvik.

Treba napomenuti da na području Slobodne brčanske teritorije nije postojao ni jedan klasični konclogor, kao što je bila Luka Brčko i Batković kod Bijeljine, već su postojala mjesta zatočenja, vojnih i civilnih zarobljenika, lica srpske nacionalnosti do dogovorene razmjene na liniji Brčko-Rahić, koja je trajala od oktobra 1992. do juna 1993. godine. Autor bez ikakvih činjenica pominje i nekakve logore za Srbe u privatnim kućama Bošnjaka i Hrvata, što nije zabilježeno ni u domaćoj, evropskoj i svjetskoj literaturi. Pogotovo se to nije moglo ostvariti u privatnim, seoskim kućama na Slobodnoj brčanskoj teritoriji u koje su se već bili uselili nasilno protjerani Bošnjaci, Hrvati i Romi, njih preko

25.000, iz grada i prigradskog područja Brčkog. To je pokušaj vještačkog pravljenja, proizvođenja zločina zatočenja tamo gdje takvih pojava nije bilo. To je glupost i gebelsovska propaganda. Isto je urađeno i sa višestrukim uvećanjem broja zarobljenih civila, koji je za preko 1.000 ljudi veći od predratnog broja stanovnika MZ Bukvik. Takođe se uopće ne pominje da se među zarobljenim licima nalazilo i oko 370 srpskih vojnika i policajaca s bukvičkog područja. Nije naveden ni broj (a bilo ih je preko 30) vojnih lica srpske nacionalnosti koji su privedeni i kojima je suđeno u Okružnom vojnom sudu u Tuzli, iako je autor u prilogu naveo/citirao nekoliko sudskih presuda koje se nalaze i na stranicama ove knjige.

14. Šta autor dr Simić ciljano ne pominje u 'monografijama' Bukvika i Brčkog

U Brčkom su prije rata bila locirana dva puka JNA – pješadijski i oklopni sa više stotina aktivnih vojnika i podoficirskih i oficirskih kadrova. Oba puka su imala i rezervne sastave kojima je bilo obuhvaćeno preko hiljadu rezervista sa područja Brčkog, Srebrenika, Gradačca, Tuzle... Pukovi JNA u Brčkom su raspolagali sa oko 40 tenkova, desetak oklopnih transportera, 20-tak kamiona i isto toliko kampanjola (vojnih džipova), teškim naoružanjem – topovima, haubicama, minobacačima sa više hiljada pušaka, mitraljeza, značajnim rezervama goriva i svih vrsta municije smještenim u vojnim skladištima u Brčkom i obližnjem selu Krepšiću. Svo to oružje i municija sa vojnim rezervama ustupljeno je jedinicama SDS-a i srpske policije, kasnije Vojske RS.

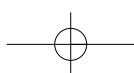
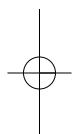
Nekoliko mjeseci kasnije prije početka rata u Brčkom – novembar 1991.-april 1992. godine na području srpskih sela – Potočara, Stanova, Sandića, Trnjaka i Ražljeva – boravilo je više stotina srpskih rezervista JNA iz opštine Brčko na višemjesečnoj vojnoj obuci, koju su obavljali srpski oficiri iz brčanske Kasarne: Pavle Milinković (p. pukovnik), Predrag Manojlović, Momčilo Petrović, Stevan Nikolić, Miodrag Kostić, Dragomir Todorović, Slobodan Milenković, Milorad Jovičić, Radoje Bekčić, Marko Subotić, Dušan Subotić, Milovan Adamović, Momir Cvetković...

U tim srpskim selima bilo je dislocirano teško i lako naoružanje iz gradske Kasarne, kako bi u datom trenutku bilo stavljeno u funkciju rata i vojne okupacije Brčkog i muslimanskih i hrvatskih sela. Naknadno je, tokom aprila 1992. godine putem „redovne“ vojne mobilizacije, mobilisano još 3.400, od ukupno **5.117** srpskih vojnih obveznika. Zahvaljujući navedenim aktivnostima srpskih vojnih i civilnih vlasti, predvođenih SDS-om, do kraja aprila sve je bilo spremno za početak rata u Brčkom. A rat su srpski nacionalisti, uz pomoć i pod komandom JNA započeli rušenjem dva mosta na rijeci Savi – pješačkog i željezničkog, u ranim jutarnjim satima 30. aprila 1992. godine.

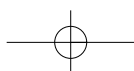
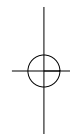
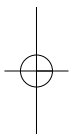
Istog dana, srpske snage, odnosno jedinice SDS-a i srpske policije izvršile su vojnu okupaciju Brezovog polja, Gredica, gradskih MZ Bijeljinska cesta, Srpska varoš, MZ Centar, MZ Tuzlanska cesta, uži

centar grada sa Radio i TV studijom, Poštom, zgradama Skupštine opštine, MUP-a, itd. Okupatorske srpske snage naišle su na otpor u južnom dijelu grada – MZ Kolobare, Mujkići, Meraje, Gluhakovac, Klanac, Broduša, Suljagića sokak, Rijeke, 4. juli, Dizdaruši i Begovači. Njima su otpor pružile jedinice TO legalne opštine Brčko, koje su lakim naoružanjem branile svoje privatne kuće i svoju zemlju. Da nije bilo ove odbrane prvih brčanskih branioca, koji su iznenadili stotruko bolje naoružane srpske nacionaliste, srpske snage bi za dan-dva osvojile i okupirale cijelo područje grada i preko obližnjeg sela Brka, prodrli i izvršili planirano spajanje sa srpskim vojnim jedinicama (oko 400 pripadnika) u MZ Bukvik i još šest srpskih sela. Na taj način u njihove ruke bi pala jedna od najvažnijih strateških kota – Bukvička greda sa koje bi teškim naoružanjem mogli gađati sve ciljeve u Palanci, Rahiću, Maoči, Dubravama, Bijeloj, gdje su se počev od polovine maja nalazile jedinice Armije RBiH. Taj strateški cilj srpska vojska nije ostvarila tokom cijelog rata.

Za razliku od srpskih vojnih snaga, brčanska TO, a potom 108. Brčanska brigada raspolagala je početkom rata samo sa lakim pješačkim naoružanjem i jednim topom manjeg kalibra. Do tenkova i teškog naoružanja mogli su doći samo u vojnim akcijama protiv okupatorskih srpskih snaga, što im je pošlo za rukom tek krajem 1992. i u 1993. godini. Zahvaljujući žestokom otporu brčanskih branilaca Vojska RS nije uspjela da tokom rata uspostavi planirani koridor kroz Brčko širine 15 do 20 kilometara, već samo 1000-1500 metara, ni da okupira preostale dvije trećine Slobodne brčanske teritorije. Upravo zbog toga, Brčko nije moglo ostati sastavnim dijelom RS-a, već je, u skladu s Dejtonskim sporazumom i Odlukom Arbitražnog tribunala (5. marta 1999.) proglašeno Brčko distriktom BiH (8.3.2000.) u čijem sastavu se nalazi i MZ Bukvik, kao i sve druge mjesne zajednice predratne općine Brčko.

**Prilozi za
monografije
Bukvika i Brčkog**

UKRATKO IZ ISTORIJE BUKVIKA

Pošto autor Lj. Simić ni jednom riječju ne pominje istoriju Bukvika i Brčkog, moram čitatelje informisati, u najkraćem, o sljedećim podacima. Prema autorskom tekstu dr. Luke Đokovića¹⁸, Bukvik se prema istorijskim izvorima pominje u XVI. vijeku, kada je na „području općine Bukvik, u Skakavi Gornjoj, kotar Brčko razoren jedan od dva franjevačka samostana u Posavini“. Po istom autoru sredinom XIX. stoljeća u Bukviku je formirana osnovna škola, koja je nakon austrougarske okupacije (oko 1884.-1887. godine) prerasla u opštenarodnu osnovnu školu koja je između I. i II. svjetskog rata imala oko 150 učenika sa područja ovog i susjednih sela. Pri ovoj osnovnoj školi postojale su i povremeno radile manja biblioteka i čitaonica.

Nakon austrougarske okupacije BiH 1878. g. izvršen je popis stanovništva „na osnovu administrativno-teritorijalne podjele“ po kojoj je „Brčko bilo kotarsko (sresko – M.M.) mjesto i pripadalo okrugu Zvornik, a sadržavalo je opštine: Brčko (gradska opština), Bukvik Donji, Čelić i Zovik, kao seoske opštine... „U 1879. godini se spominju sva 64 naselja sa neznatnim razlikama u podjeli nekih od njih. Brčko je bilo najveće i jedino gradsko naselje, a od seoskih veća naselja su Brezovo Polje sa 1.281 i Bijela sa 1.191 stanovnikom. Sva ostala naselja imala su ispod hiljadu stanovnika“.¹⁹

Po ovom popisu kotar Brčko je imalo ukupno 19.430 stanovnika, od čega grad 2.901 i seosko područje 16.529 stanovnika. Nakon 6 godina, 1885. g., održan je drugi popis stanovništva po kojem je u kotaru Brčko, okruga Tuzla, broj stanovnika porastao za 3.337 i dostigao 22.467 lica. U svom sastavu kotar Brčko je imao političke opštine Brčko i Orašje kao gradske, te Brezovo Polje, Bukvik, Čelić, Donju Mahalu, Gornji Rahić i Obudovac kao seoske opštine. Opština Bukvik imala je 20 sela, četverorazrednu osnovnu školu sa dvije učionice koju su pohađali osnovci iz desetak sela ovog područja. Prvi učitelji su bili Pero Božić i njegova supruga Ljubica, a potom braćni par Grbić – Boro i Ružica, te Nikola Zatezalo i Marica Kuzmanović“.²⁰

Prema zapisima književnika Alekse Mikića iz Bukvika, školska zgrada, a s njom i sama opština koja je bila smještena u tom objektu, izgorjela je u Drugom svjetskom ratu. Tom prilikom izgorjela je i školska arhiva. A kada se rat završio, na istom mjestu podignuta je

veća i ljepša osmogodišnja škola koja je nosila ime Petra Kaurinovića, prvoborca iz D. Bukvika i čovjeka koji je uz Nastu Nakića, najzaslužniji za podizanje ustanka u ovom kraju. Osim ove zgrade u D. i G. Bukviku nije zapaljena ni jedna kuća ni bilo koji drugi objekat.²¹

Prema citiranim podacima „u Donjem Bukviku vrlo rano je sagrađena srpsko-pravoslavna crkva i prvi pop bio je Lazo Kundrenček, a poslije njega 1914. g. dolazi Rajko Šarenović, te 1926. u Bukvik dolazi sveštenik Risto Nakić, otac dvoje djece, Olge i Naste Nakića, hrabrih boraca NOB-e na području Brčkog i BiH. U oktobru 1941. g. u Bukviku je formiran Opštinski komitet KPJ i za sekretara postavljen Petar B. Kaurinović, a nakon toga je formiran i NOO i za predsjednika izabran Jovo Pajić. Već 18. decembra 1941. formirana je Posavska partizanska četa, koja je imala 46 ljudi od čega je tridesetak bilo iz Bukvika. Formiranjem 2. Majevičkog NOP odreda u aprilu 1943. g. stvoreni su uslovi za odlazak novog ljudstva u partizane, tako da je 25. jula sa područja Bukvika otišlo u Odred oko 100 boraca, a sa šire teritorije Posavine nekoliko desetina“.

„U predvečer, 21. septembra 1943. g. formirana je treća po redu partizanska brigada u istočnoj Bosni, koja je Odlukom Vrhovnog štaba, 17. oktobra 1943., preimenovana u 16. Muslimansku NOU brigadu. Nadomak jakog neprijateljskog garnizona u Brčkom, u slobodarskom Bukviku, u srcu pitome Posavine održana je narodna svečanost – smotra i proglašenje brigade u prisustvu omladine i mještana“. „Od formiranja (kada je imala 450 boraca) do kraja rata u 16. Muslimanskoj NOU brigadi borilo se ukupno 3.382. borca iz 175 općina u Jugoslaviji (813 boraca iz BiH). U sastavu brigade bili su pripadnici 12 nacionalnosti. Najviše je bilo Muslimana 1.962 (58%), zatim Srba – 1.084 (32%)... 87 Hrvata, 168 Albanaca (5%)... (str. 83) „U toku NOR-a ukupno je poginulo 912 (27%) boraca 16. Muslimanske NOU brigade od čega najveći broj – 718 iz BiH.²² Iz područja Bukvika se u jedinicama NOV-ke borio 271 borac od 1941. do 9. septembra 1943. g. poginulo je 94 boraca koji su se nalazili u raznim jedinicama, te 8 odbornika NOO Bukvika i 5 odbornika AFŽ-a“.

U okviru toga za vrijeme VII neprijateljske ofanzive, koja je trajala pet mjeseci, na području Bukvika – esesovci, ustaše i četnici ubili su i umorili pod najvećim mukama 65 osoba – civila raznog uzrasta. Iako se 80% stanovništva Bukvika opredijelilo za Narodnooslobodilački pokret (NOP) bilo je pojedinaca koji su „pomagali okupatora

i nalazili se u ustaškim i četničkim jedinicama: Lazo Pantelić, komandant četničkog bataljona i Vaso Tanić, član prijekog četničkog suda, Simo Janković i Goran Erić, koji su bili knezovi u G. Bukviku, te Miloš Mikić, čija su tri brata bili pripadnici NOV-a. Na području Bukvika po svojim zlim djelima isticale su se ustaše: Ivo Kovačević, Mijat Grlić, Martin Cearić, Anto Malbašić i Ahmet Mujanović, koje je nakon rata (1941.-1945.) stigla zaslužena zatvorska kazna.

Narodnooslobodilačka vojska (NOV) Bukvik je dala šest pukovnika, šest majora, šest kapetana prve klase, trinaest kapetana i isto toliko poručnika.²³

Srpska sela iz općine Brčko-Bukvik i Ražljevo smatrana su nakon NOR-a 1941.-1945. glavnim partizanskim ustaničkim mjestima, pa su u tim mjestima svake godine na dan ustanka naroda BiH – 27. jula – održavane centralne opštinske svečanosti posvećene sjećanjima na NOB-u BiH.

O navedenim podacima iz istorije Bukvika nema ni jedne riječi u knjigama Bijeljinca dr Simića i u predgovorima njegovog izdavača S. Karganovića.

Takođe nema podataka o broju i strukturi stanovništva MZ Bukvik, koja je po posljednjem, predratnom popisu stanovništva iz 1991. godine bila sljedeća: D. Bukvik – 192 Srba, G. Bukvik – 328 Srba, Vujičići – 278 Srba, Gajevi – 188 Srba, Bukovac – 279 Srba, Lukavac – 208 Srba, Vitanovići G. – 98 Srba (ukupno 1.563 Srba). Na području MZ Bukvik po popisu iz 1991. g. – bilo je i oko 14% nesrpskog stanovništva – 249 Hrvata i 7 Bošnjaka).²⁴

IZ HISTORIJE BRČKOG

Bogata prošlost

Zbog karaktera ove publikacije (knjige), kao i ograničenog prostora, ovom prilikom dajemo samo kraći osvrt na društveno-ekonomski i kulturno-obrazovni razvoj Brčkog u periodu od sredine XVI. do polovine XX. vijeka.

Brčko je mjesto i grad koje ima svoju bogatu historiju koja seže u daleku prošlost, period prije nove ere, koja je veoma malo istražena. Ipak se može pouzdano reći da stanovnici Brčkog mogu biti ponosni na ovo područje, svoje Brčko i njegovu do sada istraženu višestoljetnu historiju.

Prema nekim historijskim izvorima Brčko se prvi put pominje 1548. godine. Prema drugom izvoru to je učinjeno 1620. godine “u jednom spisu bosanskog pašaluka”, a nešto slično se tvrdi i u trećem izvoru prema kojem su “i Brčko i Novi zajedno sa posadom, poznati iz svih turskih popisa od sredine XVI. pa sve do pred kraj XVII. stoljeća”. U tom periodu nakon 1526. godine u Brčkom je, u neposrednoj blizini ušća Brke u Savu izgrađena utvrda odnosno tvrđava, a u njenom predgrađu grade se porodične kuće, ulice i drugi objekti. Takođe su izgrađeni tvrđi putevi koji su brčansku tvrđavu povezivali sa južnim dijelovima Bosne. Sagrađen je i tvrđi put od Tuzle do Brčkog, koji se u izvorima pominje 1548. godine. Ubrzo, nakon toga, izgrađeni su i putevi od Brčkog prema Bijeljini, Zvorniku, Orašju, Šamcu, Gračanici, Gradačcu. Zahvaljujući tome još od druge polovine XVI. stoljeća u Brčkom se ubrzano počinje razvijati tranzit roba i ljudi sa susjednom Slavonijom i Vojvodinom.

Početkom XVII. vijeka, Brčko kao varoš, ima oko 200 kuća, dvije banje, kulu i bilježi intenzivan razvoj, posebno sa početkom transporta soli iz Tuzle. Tada Brčko postaje značajan tranzitni centar za izvoz soli i drugih roba u Slavoniju i Srem. Zahvaljujući svom geografskom položaju Brčko postaje središte bosanske Posavine i glavna kapija trgovačkih poslova Bosne sa susjednim zemljama.

Poljoprivreda, trgovina, industrija, saobraćaj, ugostiteljstvo...

Od osnivanja Dunavskog parobrodarskog društva 1830. godine, koje je u Brčkom imalo svoju Agenciju i Luku na rijeci Savi, Brčko postaje trgovačko središte. U tom periodu iz Brčkog su se izvozile desetine hiljada tona suhe šljive u Austriju, Njemačku, Englesku i SAD. Zbog obimnijeg razvoja trgovine u Brčkom su otvorena dva konzulata – Austrijski i Turski. Takođe su otvorene i parobrodске linije Brčko-Beograd i Brčko-Oršava-Galac i prvi brodovi su zaplovili 1862. godine.

U Brčkom je u tom periodu bilo trgovaca iz Mostara, Sarajeva, Livna i drugih bosanskih gradova. Trgovalo se ne samo sa susjednim državama, već i sa Bečom, Trstom, Venecijom. Početkom XIX. stoljeća posebno se ističu trgovci pravoslavci, zatim Jevreji, a potom i muslimani koji su svi zajedno bili nosioci trgovačkog razvoja, a samim tim i razvoja samog grada.

Brčanski trgovci u XIX. stoljeću najviše izvoze suhu i svježju šljivu, po kojoj je Brčko postalo poznato širom Evrope. Sedamdesetih godina XIX. vijeka iz Brčkog se godišnje izvozilo 2.500-3.000 vagona suhe i svježje šljive. Najveći izvoz je zabilježen 1910. godine kada je izvezeno 1.000 vagona suhe i oko 2.200 vagona svježje (sirove) šljive, što je bio apsolutan rekord za izvoz iz jednog grada u svijetu. U Brčkom koje je u to vrijeme imalo sva obilježja gradskog naselja, bila je između ostalog jedna od najvećih carinarnica u BiH.

Koliko su brčanski trgovci uspješno poslovali pokazuje, između ostalog, i podatak da je u Bosni u periodu 1867.-1877. godine 69 trgovaca palo pod stečaj (bankrotiralo). Među njima je bio samo jedan Brčak iako je tada u Brčkom bilo registrovano 82 trgovačke radnje, dok je 1912. godine ukupno bilo 130 trgovačkih radnji.

Pored voćarstva na ovom području bile su razvijene i ostale grane poljoprivrede, ratarstvo, peradarstvo, povrtlarstvo i poljoprivrednim djelatnostima se, prema popisu stanovništva iz 1910. godine u srezu (kotaru) Brčko aktivno bavila 16.544 njegova stanovnika. Oni su u svojim domaćinstvima izdržavali 32.385 osobe, dok je u tzv. poljoprivrednim zanimanjima bilo zabilježeno 3.335 aktivnih sa 5.617 izdržavanih osoba. Izraženo u procentima čak 83,62% stanovništva bavilo se poljoprivredom, dok se 16,38% bavilo ostalim zanimanjima.

Industrijska proizvodnja se na ovom području relativno kasno počela razvijati, tako da je prvi pogon za destilaciju nafte podignut u Br-

čkom 1919. godine. Ubrzo je ovaj pogon preorijentisan u rafineriju odnosno u Bosansku industriju špirita d.d. Brčko, koja je radila do 1941. godine. Takođe se razvijala i prerada svježe šljive (proizvodnja pekmeza za izvoz) i suhe šljive toplim sterilizovanjem u Brčkom, kao centru proizvodnje i industrijske prerade ovog voća u BiH. U Brčkom su postojale četiri etivaže i nekoliko manjih pogona sa dnevnim kapacitetom od 500 tona etivažne šljive. Za potrebe izvoza šljive u Brčkom je 1878. godine podignuta i manja pilana za proizvodnju gajbi i sanduka za transport šljive.

Od industrijskih kapaciteta treba pomenuti i brčansku ciglanu, koju su podigli brčanski poduzetnici Mijo Marbah i Mehmed Kantardžić, koja je proizvodila veoma kvalitetnu (pečenu) ciglu i crijep. U Brčkom je 1897. godine proradila i prva Štamparija, a bile su relativno dobro razvijene zanatske djelatnosti: krojačke, obućarske, grnčarske, limarske, kovačke. Za ekonomski i privredni razvoj Brčkog od velikog značaja je bila izgradnja željezničkog Savskog mosta (koja je dovršena 1894. godine) u dužini od 775 metara, te izgradnja željezničke pruge Vinkovci-Brčko duge 54 kilometara. Na taj način stvoreni su uslovi za još veće izvozne poslove i povezivanje BiH i Brčkog modernom željezničkom saobraćajnicom sa sistemom željeznica u Evropi.

Veliki problem je bio što Brčko u to vrijeme nije imalo vodovod i kanalizaciju zbog čega je često dolazilo do epidemije zaraznih bolesti. U gradu je postojalo 5 arteških bunara (česmi) koje su građani koristili za piće.

Navedene djelatnosti pratio je i razvoj bankarskog sistema kao i razvoj ugostiteljstva. Najprije je, krajem osamdesetih godina XIX. stoljeća u Brčkom osnovana Bankarska štedionica, a potom su formirane: Srpska trgovinska banka d.d., Privilegovana zemaljska banka (Landes bank), Hrvatska posavska banka d.d., Filijala prve hrvatske štedionice, Muslimanska banka (lokalna) i Filijala muslimanske centralne banke, te Poštanska štedionica (osnovana 1911.). **U Brčkom je 1918. godine bilo pet hotela: “Posavina”, “Central”, “Orijent”, “K caru austrijskom” i hotel “Marije Kohove”.**

U Brčkom je 1869. godine uveden telegraf, a 2.4.1870. proradila je i pošta. Značajno je pomenuti i 1884. godinu kada je u Brčkom otvorena Trgovačka škola, jedina te vrste u Bosni i Hercegovini.

Dana 11.8.1886. godine predata je u upotrebu zgrada nove Bolnice u Brčkom, koja je proširena 1898. i 1929.-1932. Posebno je bio značajan impozantni objekat Gradske vijećnice koji je izgrađen u Brčkom

1892. godine u kojem je 18. avgusta iste godine počeo rad opštinskih organa vlasti. Prvi gradonačelnik Brčkog bio je Mujaga Mehmedović.

U ovoj zgradi bili su smješteni telegraf, pošta kao i kancelarija Savske kapetanije. Električnu struju Brčko je dobilo 1899. godine, a električnu centralu snage 155 KS 1908. godine.

Poslije Drugog svjetskog rata izgrađeni su brojni industrijski kapaciteti: Tvornica jestivog ulja (sadašnji "Bimal"), Tekstilni kombinat "Interplet", Industrija mesa sa hladnjačom "Bimeks", zatim, "Bosnaplod", tvornice: Stočne hrane, akumulatora "Tesla", obojenih metala "Pirometal", namještaja "Bosna", konfekcije "Mladost", obuće "Izbor" te nekoliko trgovinskih organizacija - "Metalteks", "Nova trgovina", "Merkur", "Poljoplod", "Vinojug", itd. sa ukupno 16.000 radnika. Izgrađena je i pruga Brčko-Banovići u dužini od oko 70 kilometara i željeznički most na rijeci Savi u dužini od 770 metara.

Značajni školski, vjerski, kulturni i drugi objekti

Sredinom XIX. stoljeća otvaraju se brojne osnovne škole koje je pohađalo više stotina učenika. Do 1918. godine na području Brčkog je otvoreno 18 osnovnih i jedna Trgovačka škola. Na brčanskom području izgrađeni su i brojni muslimanski, katolički, pravoslavni i jedan jevrejski vjerski objekat. Između ostalog, 1864. godine u Brčkom je izgrađena Pravoslavna crkva, 1880. Jevreji su sagradili svoj hram – sinagogu, zatim je 1881. obnovljena Bijela džamija, a 1883. počela izgradnja katoličke crkve u gradu.

Prema navodima autora knjige „Brčko i okolina” u periodu od 1919. do 1945. godine na teritoriji općine Brčko odnosno današnjeg Distrikta, radilo je 14 redovnih osnovnih četverorazrednih škola u 12 školskih područja i to: 3 u gradu i 11 u selima, koje je prosječno pohađalo oko 1.880 učenika.

Trgovačku školu je u periodu od 1884. do 1923. godine završilo preko 600 polaznika. Ova prva srednja škola u Brčkom, bosanskoj Posavini i Semberiji prerasla je u Trgovačku akademiju, koju je od 1923. do 1933. godine završilo 232 polaznika.

U navedenom periodu u Brčkom su naizmjenično radile još dvije niže srednje škole: Niža gimnazija (otvorena školske 1919./1920. godine) i Građanska škola trgovačkog smjera osnovana 1929. godine umjesto Niže gimnazije, koja je radila punih 10 godina – do školske

1939./1940. godine. Nakon toga se ponovo formira Niža realna gimnazija koju je 1945. godine pohađalo 228 učenika.

Nakon Drugog svjetskog rata (od 1945. godine pa dalje) dolazi do snažnog razvoja osnovnog i srednjeg obrazovanja u općini Brčko. U relativno kratkom vremenu formirana je školska mreža sa: 23 četve-
rorazredne osnovne škole, 8 petogodišnjih, 6 šestogodišnjih i 6 osmogodišnjih osnovnih škola. Navedene 43 osnovne škole pohađalo je godišnje oko 9.300 učenika, a u nastavi je bilo 194 učitelja i nastavnika.

U školskoj 1990./1991. godini na području općine Brčko bilo je ukupno 15 osmogodišnjih osnovnih škola sa brojnim područnim školama, koje je pohađalo oko 14.000 učenika. U istoj školskoj godini u 4 brčanske srednje škole bilo je oko 5.000 učenika.

Godine 1961. u Brčkom je osnovana i počela sa radom Viša ekonomsko-komercijalna škola, kao prva visokoškolska ustanova na ovom području. Na ovoj višoj školi, koja je imala svoja isturena odjeljenja u nekoliko gradova BiH i susjedne R. Hrvatske, diplome VEKŠ-a Brčko je za 15-tak godina njenog postojanja i rada dobilo na stotine studenata.

Zahvaljujući postignutim rezultatima i na osnovu potreba privrede i drugih djelatnosti sjeveroistočne BiH za visokoobrazovnim ekonomskim kadrovima, Zakonom Narodne skupštine SRBiH, 1976. godine u Brčkom je otvoren Ekonomski fakultet, koji uspješno radi i danas.

U proteklom periodu veoma uspješnog rada Ekonomskog fakulteta nekoliko hiljada studenata je prošlo kroz ovu visokoobrazovnu ustanovu od kojih je većina diplomirala i dobila zvanje diplomiranog ekonomiste. Najveći broj njih našao je zaposlenje u Brčkom i drugim gradovima BiH i bivše Jugoslavije, od kojih su stotine postali ekonomski eksperti i menadžeri, a na desetine poznati i priznati naučnici – magistri i doktori nauka i profesori univerziteta. Trenutno na Ekonomskom fakultetu u Brčkom studira preko 1.000 studenata.

U Brčkom je daleke 1883. godine pokrenut i prvi brčanski list “Bosanac”, koji je štampan u Vinkovcima u susjednoj Hrvatskoj. Nakon toga su, nakon Drugog svjetskog rata bile pokrenute “Brčanske novine”, zatim Radio Brčko, a potom sedamdesetih godina list “Graditelj”. U gradu je radilo i nekoliko čitaonica nakon čega je osnovana i Narodna biblioteka u Brčkom, a potom i đачке biblioteke u svim osnovnim i srednjim školama.

Formirani su i brojni sportski klubovi i društva u skoro svim granama sporta i Brčko je u novije vrijeme postalo posebno poznato po odbojkašima i kajak-kanu sportu kako u BiH, tako i na području bivše Jugoslavije.

Brčko je od svog nastanka nosi obilježja multietničnosti, multikulturalnosti i multireligioznosti, principa na kojima je utemeljen i Brčko distrikt BiH.

Stanovništvo

Prema prvom popisu stanovništva iz 1879. godine u gradu Brčkom je živio 2.901 stanovnik, dok je u 81 naselju brčanskog sreza bilo 25.400 ljudi.

Po popisu iz 1910. godine područje Brčkog je bilo najnaseljeniji srez u Tuzlanskoj regiji. Na površini od 928 km² živjelo je 57.788 stanovnika, preko 12.000 više nego 1879. godine, dok je u gradu bilo naseljeno 6.517 ljudi.

Drugi svjetski rat (1941. godine) grad Brčko je dočekalo sa 8.900 stanovnika.

Prema posljednjem popisu stanovništva iz 1991. godine na području općine Brčko (u 57 naseljenih mjesta) koja se prostiru na 493 kvadratna kilometra, živjelo je 87.627 stanovnika – od čega u gradu 41.406 ljudi. Nacionalna struktura je bila sljedeća:

Bošnjaci	38.616	ili	44,07%
Hrvati	22.252	ili	25,39%
Srbi	18.128	ili	20,69%
Jugoslaveni	5.731	ili	6,54%
Ostali	2.899	ili	3,31%

UKUPNO: 87.627 stanovnika²⁴

Prema prvim preliminarnim rezultatima popisa stanovništva u BiH iz 2013. godine, na području Brčko distrikta BiH, koje je istovjetno sa površinom općine Brčko iz 1991., živi 93.028 stanovnika iz reda sva tri konstitutivna naroda i ostalih građana.

BILJEŠKE

1. Lazar Manojlović, Zapisi iz vremena zla, Sarajevo, 2009; str. 133
2. Vidi, Robert Donia, Iz Skupštine RS 1991.1996., Sarajevo-Tuzla, 2012.
3. Dn. list "Oslobođenje" – Pogledi, komentar Esme Kučukalić "Ko je sve u Madridu negirao genocid", od 8. juna 2013., str. 34
4. "Oslobođenje" – Pogledi, n.d., str. 34
5. Dr Ljubiša Simić, Bukvik: Zločin bez kazne, Beograd, 2012.
6. Uporedi, Admir Posavljak, Brčkom su ubijali dušu, Brčko, 2011., str. 234-235
7. Refik Piskavica, SKOJ u Brčkom 1941.-1942., Brčko, 1974., str. 262-263
8. Spomen brčanskim šehidima i poginulim borcima 108./215. brigade Armije BiH, Brčko, 2003.
9. Muhamed S. Mujkić, Brčko sedam krugova pakla – Žrtve o zločinima – drugo dop. izdanje, Brčko, 2010., str. 132
10. Citirano, Ljubiša Simić, Bukvik: Zločin bez kazne, str. 130-132, 140
11. Hamid Deronjić, Rat za brčanski koridor, Sarajevo, 2008., str. 58
12. Lj. Simić, Bukvik: Zločin bez kazne, str. 279-281
13. Isto, str. 236-237
14. Isto, str. 237-238
15. Ljubiša Simić, Brčko: normalizacija zločina, n.d., str. 53
16. Isto, str. 55
17. Isto, str. 65
18. Uporedi, Brčko i okolina u radničkom pokretu i NOB-u 1941.-1945., Tuzla, 1985., str. 27
19. Isto, str. 27
20. Ilija Kaurinović, Pavle J. Zarić i Ilija Vasić, n.d., - Bukvik u ratnim sjećanjima, str. 676-677, 683, 685, 688
21. Aleksa Mikić, književnik, Svjetle iskre Bukvika, n.d., str. 478
22. Muhidin Begić, Na borbenom putu 16. muslimanske brigade, "Brčko i okolina...", n.d., str. 689
23. I. Kaurinović, n.d., str. 688
24. Uporedi: "Brčko i okolina u radničkom pokretu i NOB-u 1941-1945", Tuzla, 1985.

BILJEŠKA O AUTORU

Muhamed S. Mujkić, rođen je 23. maja 1941. godine u Indiji, tada kotaru Osijek, od oca Saliha, Brčaka, i majke Fadile, Rahićanke. Nakon Drugog svjetskog rata, 1945. godine, petočlana porodica njegove majke, bez ubijenog oca, vraća se u Brčko. Osnovnu i srednju školu završio je u Brčkom, nakon čega je vanredno studirao i diplomirao (1966. g.) na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu, na kojem je i magistrirao 1979. godine. Najveći dio radnog staža bio je novinar i urednik Radija i Televizije Sarajevo, dopisništva u Brčkom, a radio je i u brčanskim preduzećima: «Bimalu», «Interpletu», «Stakloradu», ŠIPAD «Majevici» i D.D. UNIS «Tesli». Nakon rata 1992. – 1995. radio je kao savjetnik za informisanje i lektorisanje u Stručnoj službi Skupštine Tuzlanskog kantona u Tuzli, a potom u Kabinetu gradonačelnika Brčko distrikta BiH, odakle je 2006. godine otišao u mirovinu.

Objavio je veći broj publikacija, posebno o Brčko distriktu BiH, a nakon odlaska u mirovinu i rukopis «Majka i očev amanet» (2007. g.). Uporedo s tim radio je i na rukopisu «Brčko – sedam krugova pakla, žrtve o zločinima», koja je izašla iz štampe u decembru 2009. godine, dok je drugo dopunjeno izdanje objavljeno u decembru 2010. godine. Autor je 2012. godine objavio i knjigu «Bosanski rat Dobrice Ćosića».

Oženjen je, Muhibom zv. Biba, ima dvoje djece, Asima i Jasnu i tri zlatne unuke, Maisu, Sarajku i Amerikanke Enyu i Hailie.

Danas živi u Brčkom.

